

# دده قورقوت کیتابی

- کتاب دده قورقوت -

(بازنویسی از روی متن اصلی)

به کوشش: م. ع. فرزانه

# دده قورقوت کتابی

- کتاب دده قورقوت -

(بازنویسی از روی متن اصلی)

به کوشش : م. ع. فرزانه



انتشارات فرزانه

---

دده قودقوت کتایی - کتاب دده قودقوت  
به کوشش : م . ع . فرزانه  
چاپ الوان، تهران  
چاپ اول ۵۰۰۰ نسخه، تیر ماه ۱۳۵۸  
حقوق چاپ و نشر محفوظ است.

## فهرست

- ۱- دربارهٔ داستانهای دده قورقوت ۴ / الف
- ۲- (مقدمه کتاب) ۱۷
- ۳- دیرسه خان اوغلی بوغاج خان بویونی بیان ایدر ۲۲
- ۴- سالور قازانین ائوی یغمالاندیغی بویی بیان ایدر ۳۹
- ۵- بام بورانین اوغلی بامسی بیرک بویونی بیان ایدر ۵۸
- ۶- قازان بگک اوغلو اوروز بگین دوستاق اولدوغی بویی بیان ایدر ۹۴
- ۷- دوخاقوجا اوغلی دلی دومرول بویونی بیان ایدر ۱۱۶
- ۸- قانلی قوجا اوغلی قان تورالی بویونی بیان ایدر ۱۲۸
- ۹- قاضلیق قوجا اوغلی یگنگین بویونی بیان ایدر ۱۴۹
- ۱۰- بساط تپه گؤزی تولدوردوگی بویی بیان ایدر ۱۵۷
- ۱۱- بکیل اوغلی امرانین بویونی بیان ایدر ۱۷۱
- ۱۲- اوشون قوجا اوغلی سگرگین بویونی بیان ایدر ۱۸۵
- ۱۳- سالور قازان دوستاق اولوب، اوغلی اوروز چبخاردیغی بویی بیان ایدر ۱۹۸
- ۱۴- ایچ اوغوزا دیش اوغوز عاصی اولوب، بیرک تولدیگی بویی بیان ایدر ۲۱۲
- ۱۵- لنتنامه ۲۲۱



## در باره داستانهای دده قورقوت

داستانهای دده قورقوت ، که در جهان فرهنگ و ادب مردم ترك - زبان به عنوان یکی از آثار زیبا و جاودانی زبان ترکی و شاید زیباترین آنها شناخته شده است ، در شمار و نائق فولکلوریک بی همتائی است که قرن‌ها پیش از این کسوت کتابت پوشیده و بمانند گوهر نایابی به عصر ما انتقال یافته است .

قدمت و اصالت کم نظیر داستانهای دده قورقوت ، این شاهکار فولکلوریک خوش رنگ و نگار را به صورت لاله‌های وحشی کوهساران جلوه می‌دهد . که هیچگونه دست تکلف و تصنع بر آن راه نجسته و صفا و سادگی و صراحت سحرانگیز آن بر جای مانده است .

داستانهای دده قورقوت ، با شیوه‌ای بدیع و برداشتی حماسی و شورانگیز ، صحنه‌ها و پرده‌هایی از دورنمای زندگی حماسه آمیز و ماجراهای پر شور گروه‌هایی از چادر نشینان پرماجر را که در دورانی از تاریخ به سرزمین امروزی آذربایجان راه جسته و بسه مرور به پهنه تاریخ پر حوادث این دیار پیوسته‌اند ، باز گومی‌کند .

مردان و زنانی که در تکوین صحنه‌ها و پی ریزی شالوده

داستانهای دل‌انگیز دده قودقوت شرکت دارند ، دلاوران بسی بساک و گردنکشی از اقوام او غوز هستند که به حالت نیمه‌عشیرتی و به‌انکلی روال حشم‌داری در پناه چادرهای الوان و برگرده‌اسبان تیزپای به‌سر می‌برند. اینان به اقتضای شرایط و احوال دورانی که به آن تعلق دارند، جنگاوری و مردانگی را از هر افتخاری برتر می‌شمرند و در راه تحقق نهادها و رسوم که به آنها دل بسته‌اند ، از هیچ کوشش و جانبازی دریغ نمی‌دارند . مردمی با سرشت بی‌غش و روح نا آرام و ماجرا آفرین که از هر گونه نیرنگ و ریا و سالوس برکنارند . در تنگناها چون کوهی استوار برجای می‌مانند و به معیارهایی که برایشان گرامی است ، تا پای جان پاس می‌دارند . مردمی سرشار از روح زندگی و تحرک که در نهاد خود استعداد بزم و رزم را به یکسان نهدان دارند . بی‌پروا شراب می‌خورند و دلیرانه اسب می‌تازند و شمشیر می‌نوازند .

این مردان و زنان دلیر ، که به قصد دست یابی به چراگاههای سرسبز ، بمانند قبایل و اقوام دیگر ، دشتهای آسیای مرکزی را پشت سر گذاشته و به سوی غرب و به خصوص به سرزمین قفقاز و کرانه‌های دریای خزر که کوهسارها و چراگاههای گسترده‌ای جهت چرای احشام دارد سرازیر میشوند ، به‌مراه چادرهای الوان ، گله‌های احشام ، اسبان تیزی پای ، ساز و برگ رزمی ، آداب و رسوم و معتقدات، سجاییای قومی و اساطیر و افسانه‌های خود را نیز به‌مراه دارند . اینان بعد از استیلا و استقرار در سرزمین جدید ، به فراخور تأثیر شرایط ویژه‌ای که در آن قرار گرفته‌اند ، دگرگونیها و تبدلانی را در زندگی اقتصادی و اجتماعی و عقیدتی و بالطبع در آداب و رسوم و عقاید و روابط خود می‌پذیرند .

داستانهای دده قودقوت ، حماسه‌ها و ماجراهای شکوهمندی است که این اقوام در شرایط و عوامل تاریخی و اقلیمی جدید - در

شرایط آذربایجان - آفریده‌اند و از این رهگذر، این دست آوردهای بدیع و زیبا، با تاریخ و زبان و ادب و آداب و فولکلور آذربایجان پیوند خورده است.

این پیوستگی و آمیختگی تا آنجا پیش رفته که این داستانها از نظر آرایش و اسلوب و زبان و رخدادها و روابط، از داستانها و اوغوزنامه های اقوام آسیای مرکزی بکلی متمایز گشته و آنچنان خصلت و بافت ملی و بومی بخود پذیرفته که در ادوار بعدی و پابهای سیر و تحول فولکلور آذربایجان، سرمنشأ و سنگ بنای داستانهای ملی حماسی و غنائی این دیار گشته است. بطوریکه با یک بررسی و سنجش اجمالی، همانندیا و هماهنگی های بسیاری را مابین طرزقالب بندی، اسلوب، شخصیتها، سجهها و برداشت های داستانهای دده قودقوت با داستانهای رزمی و غنائی فولکلوریک مردم آذربایجان که متعلق به ادوار بعدی هستند می توان پیدا کرد.

\* \* \*

وجود داستانهای دده قودقوت، با تمام اصالت و اهمیت تاریخی و بدیعی آن، تا اوایل قدن نوزدهم برجهان دانش و فرهنگ نامشکوف بود و تنها در عوض این یک قرن و نیم اخیر است که این اثر نفیس باز شناخته شده و مندرجات آن زیر ذره بین مداقه و تحقیق دانشمندان و محققان قرار گرفته است.

تا سال ۱۹۵۰ جهان ادب، تنها به وجود یک نسخه از این اثر وقوف داشت. از این نسخه که جزو کتب خطی کتابخانه معروف درسدن در آلمان بوده برای نخستین بار در فهرستی که فلیشر برای کتابخانه ترتیب داده نام برده شده است. عنوان این نسخه خطی « کتاب دده قودقوت علی لسان طایفه اغوزان » بوده و نشانی از نام کاتب و تاریخ کتابت به همراه ندارد. تنها چون تاریخ ورود نسخه به



کتابخانه احمدباشا در پشت جلد آن قرن دهم هجری ذکر شده است، فلیشر نیز از آن در ردیف آثار متعلق به این قرن نام برده است. از مستشرقین اروپائی، دیتس آلمانی نخستین کسی است که نسخه‌ای از روی اصل کتاب برای کتابخانه برلین استنساخ کرده و تحلیلی از اثر را به‌مراه متن و ترجمه آلمانی «داستان‌گشته شدن تپه‌گوز به دست بساط» در سال ۱۸۱۵ منتشر ساخته است. با اینکه دیتس قسمتهائی از اثر را اشتباهی ترجمه کرده، با وجود این، نظریات و ملاحظات با ارزشی در زمینه شناساندن کتاب پیش کشیده است. بعد از دیتس، شرقشناس معروف آلمانی تئودور نلدکه، در سال ۱۸۵۹ تمام اثر را از نو استنساخ کرده و به ترجمه آن کوشیده است. ولی چون به خواندن مواردی از کتاب توفیق نیافته، کار را به پایان نرسانده است.

متن تدارک شده بوسیله نلدکه، مورد مطالعه و بررسی بارتولد شرقشناس مشهور روس قرار گرفته، ولی به اعتراف خود بارتولد، مواردی از اثر برای او نیز نامفهوم مانده است. با اینهمه بارتولد متن داستانهای «بوغاج پسردیرمه‌خان»، «داستان تاداج (فتن‌خانه سالودقازان»، «داستان بامسی بیرک» و «داستان دمرول دیوانه» را با ترجمه روسی در مجلات آن زمان منتشر ساخته است. اهتمام پی‌گیر بارتولد بر روی ترجمه داستانهای دیگر اثر، سالها ادامه داشته و پایان آن به تکمیل ترجمه کامل کتاب به زبان روسی منتهی گشته است. لکن این ترجمه بطور مستقل در زمان حیات شرقشناس فقید انتشار نیافته و تنها در سال ۱۹۵۰ بهمت ح. آراسلی و م. ح. طهماسب در آذربایجان شوروی منتشر شده و بعداً در سال ۱۹۶۲ نیز چاپ دیگری از همین ترجمه با مقدمه مفصلی از یاکو بوفسکی و ژیرمونسکی و دیگران از طرف آکادمی علوم اتحاد جماهیر شوروی انتشار یافته است.

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِهِ نَسْتَعِينُ .

رسول علیہ السلام زمانہ یقین بیات بریندا قورقوت انا  
دیرلر برار قوردی اغوزک اول کشتی تام بیلجیدی نه دیرسه  
اولردی غایبدن درلور جنر سوبیلردی حق تعالی ائنگ کوکلنه  
الهام ایدردی قورقوت انا ایتدی آخرزمانه خانلق کرو  
فایده دکه کسنه اللرنه المیده . آخرزمان اولب قیامت  
قونجه بودید وکی عثمان نسلی دره . ایشد سوبیلب کیده بوردن  
ودخی بنجه برکا بکوز سوز سوبیلردی . قورقوت انا اغوز قوت  
منگلی حل ایدردی . هرته ایش اولسه قورقوت انا یسه  
طایئجه ایشامزلردی هرته که بیورسه بقول ایدر لردی  
سوزین طوبت تام ایدر لردی دده . قورقوت سوبیلش  
الله الله دینجه ایشلر اوکمز قادرتکری ویرینجه اربا یمن  
ازلدن یان لسه قول باشنه قضا کلمره اجل و عن ایرینجه

اناك بربى بهشت اولسون . قادر سيني نامرد .

• محتاج ايتسون . اغ للموكد •

• بيش كلند دعا تلوق •

• قبول اولسون . امين •

• تا امين ديلر ديار كورسون •

• يفتدرسون . دورهندرسون •

• كناهكزي محمد مصطفايه •

• بنشانسون خاتم •

• • بنت •

• • { •

• • ۶ •

• • ۷ •

• • •

متن کامل اثر، با رسم الخط اصلی کتاب، بر اساس نسخه برلن، در سال ۱۹۱۶ از طرف معلم رفعت دانشمند ترك كه اهتمام بی‌گیری در نشر متون مربوط به زبان تركی داشته در استانبول به چاپ رسیده است. معلم رفعت، کلمات و عبارات را که بسزعم وی نامفهوم بوده تصحیح کرده است. با وجود این، يك رشته کلمات و اشکال برای او نیز نامفهوم مانده که در برابر آنها علامت «مفهوم نشد» گذاشته است. کار معلم رفعت باعث اشاعه کتاب در میان خلق‌های ترك زبان می‌گردد.

در سال ۱۹۳۸ اورهان شائق گوگ‌گوی، دانشمند دیگر ترك، چاپ جدیدی از کتاب را با مقدمه و حواشی و فهرست لغات با حروف جدید (لاتینی) منتشر می‌کند. در ۱۹۳۹ نیز حمید آراسلی دانشمند آذربایجان شوروی، چاپ دیگری از اثر را با حروف لاتینی متداول آن زمان در باکو به چاپ می‌رساند. آراسلی در مقدمه‌ای که به چاپ باکو نوشته با مسئله مغلوط و ناخوانا بودن متن کتاب که مشکل اساسی همه کسانی بوده که روی اثر کار کرده‌اند، چنین برخورد می‌کند:

«کلمات دشوار موجود در کتاب دده قورقود به منسوخ بودن کلمات و مغاوط بودن متن تعبیر میکنند. این هرگز چنین نیست. علت اینکه بسیاری از محققان نتوانسته‌اند متن کتاب را بدرستی بخوانند اینست که کتاب اساساً به زبان آذربایجانی نوشته شده است. به‌همانسان که پروفوسور نلدکه موفق به خواندن موارد بسیاری از متن نگشته، آکادمیسین بارتولد نیز، به اعتراف خودش، متن عبارات و کلمات بسیاری را تشخیص نداده است. معلم رفعت نیز حتی معنی کلمات را که در آذربایجانی رایج و مصطلح است، با علامت «مفهوم نشد» مشخص ساخته است. درست است که اثر با املای بسیار مغشوش

نوشته شده است. يك كلمه در ضمن يك داستان با اشكال مختلف نوشته شده و حتی نام يك قهرمان با چند شكل به قلم رفته. مثلا در داستان بامسی بيرك، اسم برادر بانی چيچك، بصورت قورچار، قارچار و قرچار ثبت شده است. با اینهمه محققانی که نام بردیم حتی یکرشته کلمات آذربایجانی را نیز که درست نوشته شده نتوانسته اند بخوانند. مثلا بارتولسد معنی عبارت بسیار معمولی « بششیگه بله مک » ( قذاق کردن ) را متوجه نشده است. ( حمید آراسلی، کتاب دده قورقود، باکی - ۱۹۳۹، مقدمه، صفحه ۶ )

اشاهه کتاب به خصوص در ترکیه و آذربایجان، توجه بسیاری از دانشمندان و فولکلور شناسان را به خود می کشد. کسانی نظیر عبدالقادر اینان، علی رضا یالمان، فؤاد کوپرلو، پرتو نائلی، محرم ارگین و دیگران در ترکیه و م. ح. طهماسب، م. رفیعی، ا. م. دمیرجی زاده، ع. سلطانلی، شامل جمشیداف و دیگران در آذربایجان نظریات متنوع و مستندی در مورد ارزش فولکلوریک و اهمیت تاریخی و بدیعی اثر پیش می کنند

در سال ۱۹۵۰، روزی، دانشمند ایتالیایی، به نسخه دیگری از کتاب دده قورقوت که حاوی شش داستان از مجموع دوازده داستان اثر بوده در کتابخانه واتیکان برخورد می کند. نسخه واتیکان نیز مانند نسخه درسدن فاقد نام کاتب و تاریخ کتابت است. روزی نسخه واتیکان را با مقدمه و فرهنگ لغات در سال ۱۹۵۲ منتشر می کند.

مشروحترین چاپی که از داستانهای دده قورقوت بعمل آمده، بوسیله محرم ارگین، محقق وزبان شناس ترك انجام گرفته است. ارگین حاصل کار خود را در دو جلد که جلد اول آن شامل مقدمه، متن انتقادی و نسخه بدلهاست، در سال ۱۹۵۸ و جلد دوم را که مشتمل



ایلدی کونئی بقالندی بکت کجل قلبه طوبوم اولدی قضان کونک لاکه کور کلو حجه جادری نیت  
 اونا غیب دکلردی ددم فور قوت کلوب نادلوق ایذب صوی صوبلیدی ار ندر یاشنه  
 ندر کلدو کنی سوبلیدی فانی دیدو کوم بک ار ندر دنیای بوم دیندر اجل الیدی بر کزلدی  
 فانی دنیا کله قالدی کلا کور کلامو دنیا کله اولدی اوجی اولوملو دنیا بوقون بیری دانی بیکلدر  
 اخر عاقبت ازون یاشوکه اوجی اوم بوم و بر نیت خانوم اولموقنی کلدو کنت اری ایمان  
 دن ایرسون بیا کیری او حاق اولب انا بوی بهشت اولسون فادری کیری باریکله  
 رحمت فلسون نیر میوان مهنه علیکونک اللدند نکل باطور ارجا حقد اریانی فلسون  
 فادری سنی نامردو فحاح اسون اغ التوکله بنی کلمه دعا اولوق قبول و سون بقدری ن  
 در ندر سون کنا سگری ادی کور کلو فیدر مضطوی بوری صوبینه بعنلوسون بونانی

بازانی دعا بله اکندر حق سبحانه و تعالی رحمت

ایسون امین امین بیدر

دیزار کورسون

خاتم هی بوم

vəj oqlu Bamsəy Bejrək\* hekaşələrini rus dilinə tərcüməsi ilə həmin məqəuənün 11, 12, 15 çıldlərində nəşr etmişdir.

Əsərin tamamş fotoqorja əsasında myəllim Rifət tərəflndən 1915-çi ildə çap olunmuşdur.

„Dədə Qorqud“ dastanlarəyn XIX əsrin başlanqəşından vəri vytyñ dynjaja mə'lum olub myxtəli alimlər tərəflndən işlənilməsinə vaxmajaraq, bu əsər haqqında ətraflı, çiddi bir elmi əsər jazılmamışdır. Həttə əsərin teqstı belə doqru oxunub əjdənlaşdırılmamışdır.

Bu teqstın anlaşılmamasəyn səvəbi nədir?

„Dədə Qorqud“ kitabında olan cətin kəlmələri arxaizm və teqstın janlışlıqə ilə izah edilrlər. Bu hec də belə deşildir. Əsər sırf Azərbajçan dilində jazıldıqə yəyn bir cox tədqiqatçılar bu əsərin teqstını doqru oxuja bilməmişlər. Prof. Njoldəq əsərin cox jerini oxuja bilmədiş kimi, aqademiq Bartold da, əzynyn e'tiraf etdiş kimi, cox ifadə və kəlmələrin mə'nasəyn anlama bilməmişdir. Myəllim Rifət isə hər bir azərbajçanləyn bildiş adi kəlmələri belə janlış hesab edib, mə'nasəyn anlaşılmadı deşə gəstərmışdir. Doqrudur, bu əsərin imlası cox vərəddir. Bir kəlmə bir hekaşədə myxtəli nəvlərdə jazılır. Həttə bir qəhrəmanlın adı iki-yc şəkildə jazılır. Məsələn Bejrək vöjunda Banşicəjin qardaş: *Qorcar, Qarcar, Qrcar* şəkillərində jazılmışdır. Ançaq adəyn cəkdijimiz tədqiqatçılarlın doqru jazılmış Azərbajçan səzlərini belə oxuja bilmədiklərini gəstərmək olar:

Məsələn, Bartold: *əşişə salamak* kimi ən adi ifadəni tə'jin edə bilməmişdir.

Bə'zi tədqiqatçılar bu dastanlarəyn tyrkəman xalqə tərəflndən jaradıldıqəyn səjləjr. „Dədə Qorqud“ ərəv əlifbası ilə cox nəqsən bir imla ilə jazılmışdır. Ərəv əlifbası ilə jazılmış səzləri bir sisteməli dillərin hamısına jozmaq olar. Məsələn: *galis* kəlməsi *galis, galis, gylis, kalis, k, lys, kilye* oxunduqı kimi ərəvçə it mə'nasəynnda olan *kale* də oxunur.

Biz burada əjr-əjr kəlmələri çynlədəki mə'nasəyna gərə tə'jin edə bilirik. Burada tarixi hadisələr, jalnəz Azərbajçan myhtində olduqı kimi ifadə və çynlə quruluşlar da Azərbajçan dilindədir.

*Balamək* — kəlməsinə alaş. Bunu Tyrkijədə *əllamak* mə'nasəynnda anlamışlar. Həttə Azərbajçan dilinin xysusijətlərini jaxşə bilən Bartold da bunu əjdənlaşdırə bilməmişdir. Tyrkəmanlərdə isə bu kəlmə „*qundamaq*“ işlənilir. *Şillə* — kəlməsi Tyrkijədə vəşə dşylməmişdir. Tyrkəmanlər isə „*şappat*“ deşirlər. *Saksənmək* — kəlməsi Tyrkijədə anlaşılmamışdır. Tyrkəmanlər buna „*tiskinmək*“ deşirlər. Kitabdan jylərcə belə faqlar gəlmək mymkyndyr.

Bu gətirdijimiz misallar əsərin Tyrkijə və ja tyrkəmanləərə aid olmadıqəyn acəq gəstərir. Belə olan surətdə əsərdə olan osmanlı şəkilçiləri haradan irəli gəilir. Bə'zən *necə* əvəzinə *qac*, *nə jerdən* — *nerədən*, *indi* — *şimdi*, *əli* — *əvət* v. s. kimi kəlmələr haradan doqmuşdur?

Bu sualın çavabı belədir.



bakımından Eski Anadolu Türkçesinin sonlarına giren Dede Korkut Kitabı saha bakımından da bu doğu Oğuz, yani Azeri sahası içine girmektedir.

Dede Korkut Kitabı bir kere Azeri sahasının eseridir. İçinde geçen yer ve kavim adları bunu açıkça göstermektedir. Fakat bunun yanı sıra eserin dili de bu sahanın damgasını taşımaktadır. Daha 14. asırda Kadı Burhaneddin'de belirtilerini gördüğümüz Azeri Türkçesi Dede Korkut'ta artık belirli bir hâle, elle tutulur bir hâle gelmiş bulunmakta, böylece eserin dili kendi coğrafyasına ve etnik durumuna tamamiyle uygun düşmektedir. Aşağıda gramerini incelerken eserin dilinin nasıl Azeri Türkçesi tarafında olduğunu yakından göreceğiz. Fakat metne şöyle gelişi güzel bir göz atmak bile bizi derhal Azeri sahasına götürmeğe kâfidir. gramer şekilleri bir yana, kelimeler, kelime gurupları ve cümleler bakımından da her satırda Azeri Türkçesi ile karşı karşıya geliriz. Şöyle gelişi güzel olarak aldığımız şu misaller bunu açıkça göstermektedir: *yad oğul* 3-5, *gördüm dimez* 3-6, *yiynisin* 5-5, *iv* 7-2, *dikil-* "yapılmak, kurulmak, (dik- "ev yapmak")" 7-2, *diñ diñle-* 8-8-9, *yike* 8-10, *oğrı* 8-10, *tır-* "kalkmak" 9-5, *añaru* 9-9, *kırdur-* "kestirmek" 10-6, *alar şabah* 11-7, *çatma* (kaş) 12-10, *öz* "kendi" 13-12, *ola kim* "belki, olur ki" 14-9, *dişi ehli* 14-11, *toy eyle-* 14-9, *el götürdiler* "el kaldırdılar" 15-3, *bir niçe* 15-4, *sürdi* (geldi) 16-7, *götin götin* 16-8, *çayak* 17-1,2 *çigni kuşlu cübbe* 18-4, *nöker* 20-12, *oğlandur ne bilsün* 22-3, *düm* (yüregi) 23-12, *kıyma* (göz) 23-12, *kan yaş* 23-12, *yaman* 24-7, *kaç-* "koşmak" 27-9-10, *taşa dönsün* 27-10, *şapa şağ* 29-7, *tanış-* "konuşmak" 29-10, *şişlik* "koyun" 32-6, *yit-* "kaybolmak" 34-2, *el eyledi* 34-4, *kaba ağaç* 35-4, *büdrimesün* 35-5, *ağa* "baba" 36-1, *kızıl* "altın" 36-6, *düşelüm* "ine- lim" 36-13, *berkitdi* 39-13, *sepdiler* 41-8, *niçe kim* 57-5, *darımış* 44-7, *kaçan* 45-9, *tuş oldı* 45-9-10, *siñ siñ siñler* 47-1, *eylendi* "kalktı" 50-4, *yüregi-y-ile canına odlar düşdi* 51-1, *beledüğüm* 52-11, *bu ne sözdür* 53-10, *çengel* 53-12, *buldur buldur* 54-4, *eyle* "öyle" 57-4, *acığı tüt-* 58-13, *uşağını* 65-4, *ivin dikdürmiş-idi* 67-1, *kulluk eylese* 68-6, *bişik kertme* 69-4, *yol yarağın gördiler* 70-2, *atlan-* "ata binmek" 70-7, *indürdi konuqladı* 70-9, *yarımasun yarçımasun* 70-11, *ğafil-ile* 70-13, *döş vir-* 71-8-9, *bir iki dimedi* 72-5, *ne çoğ olsun* 73-2, *vallah yahşı yigit mürüvvetlü yigit* 73-9-10, *incinme "darılma!"* 74-9, *imdi* "şimdi" 74-9, *adını ben virdüm yaşını*

بر لغت‌نامه و گرامر زبان کتاب است در سال ۱۹۶۲ انتشار داده است .  
 محرم ارگین، در تحقیقات خود بطور تفصیل به مسئله پیوستگی  
 داستانهای دده قورقوت با سرزمین و مردم آذربایجان تأکید می‌کند و  
 در جلد دوم اثر خود ، به هنگام بحث از اسلوب و زبان و گرامر اثر  
 چنین می‌نویسد :

« به يك كلام ، كتاب دده قورقوت اثر خطه  
 آذری است . علاوه بر اینکه اسامی اماکن و اقوام به  
 کار رفته در داستانها ، این مطلب را به وضوح نشان  
 میدهد ، زبان اثر نیز مهر این خطه را بر خود دارد .  
 مشخصات ترکی آذری که نشانه‌های آن در قرن ۱۴  
 ( میلادی ) در قاضی برهان‌الدین به چشم می‌خورد ،  
 در دده قورقوت بصورت نمایانتر و چشمگیرتری ملموس  
 است . به این ترتیب، زبان اثر نیز با موقعیت جغرافیایی  
 و بومی آن کاملاً تطبیق می‌کند . ما در زیر ، هنگام  
 بررسی گرامر اثر ، موارد بستگی زبان آن را با زبان  
 آذری از نزدیک ملاحظه خواهیم کرد . منتها يك نظر گذرا  
 بر متن نیز کافی است که ما را به خطه آذری سوق دهد.  
 اشکال گرامری به يك سو ، از نقطه نظر کلمات و ترکیبات  
 و جملات نیز ، ما در اینجا در هر سطری با زبان آذری  
 روبرو می‌شویم... ( اینجا مولف نمونه‌ها و شواهد زیادی  
 از متن اثر را که نشانه‌های بارز زبان آذری را همراه  
 دارند ، نقل می‌کند و آنگاه چنین ادامه می‌دهد)... تنها  
 بنیاد گرامری و زبان کتاب دده قورقوت نبوده ، بلکه  
 اسلوب آن نیز رنگ خطه آذری را با خود دارد . بر کنار  
 بودن آن از تعبیرات مجاز به حد امکان و بیان مفاهیم با  
 چکیده ترین و بی‌پیرایه ترین کلمات ، بارزترین  
 خصوصیت اسلوب آذری را تشکیل میدهد . در کتاب  
 دده قورقوت نیز ما عیناً با اسلوبی از این نوع و با شیوه  
 بیانی از این نوع روبرو می‌گردیم ... ( محرم ارگین ،  
 دده قورقوت کتابی ، جلد ۲ ، ص ۲۵۲ و ۲۵۴ ) .

در ترکیه پابای کارهای تحقیقی، در چند مورد نیز متن داستانها را به زبان امروزی ترکیه بازنویسی و چاپ کرده‌اند. در این بازنویسی‌ها ناگزیر، تعداد زیادی از لغات و تعبیرات متن را که در ترکیه امروزی نامفهوم است عوض کرده‌اند. این لغات و تعبیرات اغلب آنهائی هستند که در زبان ترکی آذری امروزی بسیار متداول و رایج می‌باشند. علاوه بر آنچه به اجمال اشاره رفت، چاپها و ترجمه‌های متعدد دیگری از داستانهای دده قورقوت به زبانهای مختلف بعمل آمده که از مشهورترین آنها دو ترجمه انگلیسی است که یکی در انگلستان و دیگری در آمریکا انجام گرفته است. ترجمه فارسی داستانها نیز چند سال پیش منتشر شده و با اینکه در برگرداندن کتاب دقت و امانت به کار رفته، دریغ که ترجمه بر اساس یکی از ترجمه‌های انگلیسی و نه بر اساس متن اصلی داستانها انجام یافته است.

\* \* \*

محققان و دانشمندانیکه در باره داستانهای دده قورقوت به بررسی و تحقیق پرداخته‌اند، قسمت عمده کار خود را به بحث در شخصیت واقعی یا افسانه‌ای دده قورقوت، تاریخ تدوین داستانها و حدود ارتباط حوادث مندرج در کتاب با وقایع تاریخی و ارزش فولکلوریک اثر و از این قبیل اختصاص داده‌اند

موضوع شخصیت دده قورقوت، بسا توجه بر اقوال و اخبار گوناگون و غالباً متباینی که در مآخذ تاریخی ذکر میشود، با شبهی از ابهام و افسانه پوشیده شده است. نام دده قورقوت علاوه بر کتاب دده قورقوت، در کتب تاریخ و سیر از نوع جامع‌التواریخ خواجه رشیدالدین و شجره تراکه ابو القاضی بهادرخان و همچنین در ادبیات فولکلوریک اقوام ترک آمده است.

به استناد این روایات، دده قورقوت یکجا معاصر اوغوز (جسد

بزرگ ترکان اوغوز) و در جای دیگر معاصر مسیح و پیغمبر اسلام و بالاخره همعصر خلفای عباسی قلمداد میشود. شخصیتی که در يك چنین دوران طولانی از زمان چهره نمائی میکند، از نظر مأوا و مکان، یکجا اثر پای خود را در آسیای مرکزی و در کرانه های سیر دریا بجای میگذارد و در جای دیگر، آرامگاه ابدی خود را در جوار در بند برمیگزیند.

اختلاف اقوال در باره زمان و مکان دده قودقوت، سایر جنبه های شخصیت او را نیز در بر میگیرد و سیمای او را با هاله ای از اساطیر و افسانه می پوشاند. در اغلب این روایات، دده قودقوت بعنوان مصلح خیر اندیش و صاحب کرامتی معرفی میشود که ضمن دارا بودن یکرشته سجایا و محاسن، از قدرت غیبگویی نیز برخوردار است و آینده را پیش بینی میکند. این خصوصیت اخیر، دده قودقوت را در شرایط قبل از اسلام در قیافه يك کاهن و در شرایط پذیرش اسلام در سیمای يك پیر طریقت صاحب کرامت جلوه گر میسازد.

در باره غیبگویی و «صاحب ولایت» بودن دده قودقوت در مقدمه داستانها نیز اشاره رفته است: «نزدیک به زمان رسول علیه السلام، از قبیله بیات مردی بنام دده قورقوت ظهور کرد. این مرد عقل کل اوغوز بود. هر چه میگفت همان میشد. از غیب خبرهای جور و اجور میداد. حق تعالی بدش الهام میکرد.»

صرف نظر از این جنبه اساطیری و خارق العاده، موضوع سجایای برجسته دیگر دده قودقوت، یعنی پیر مصلح خیر اندیش و مصلحت گذار مردم بودن وی که در یکرشته از مأخذ تصریح شده است؛ در مقدمه داستانها نیز تأیید میگردد: «دده قودقوت مشکل قوم اوغوز را حل میکرد. هر امری پیش میآمد تا با دده قودقوت در میان نمی نهادند بر آن اقدام نمیکردند. هر آنچه میفرمود می پذیرفتند و سخنش را آخرین کلام

میگرفتند» .

ولی در متن داستانها هرچند مراتب غیبگوئی و صاحب ولایت بودن او در یکی دو مورد ( از جمله در داستان بامسی بیرک ) تأیید میگردد ، با وجود این ، دده قورقوت در داستانها عموماً در جنبه دوم خود ، یعنی در نقش پیر روشن ضمیر مشکل گشا و مصلح خیراندیش و بالاتر از آن در وظیفه هنرمند محبوب سخن پرداز و شادی نواز قوم ظاهر میشود . او هم در موارد سختی که نیروی بازو و قدرت شمشیر قهرمانان از حل مشکل باز می ماند ، قدم پیش می نهد و با قدرت تدبیر و درایت مشکلات را فیصله می بخشد و هم در محافل جشن و سرور و شادی که به افتخار قهرمانان برپا میگردد حضور می یابد ، قوپوز (ساز) می نوازد ، نغمه می سراید ، سرگذشت دلاوران را باز گو میکند و ثنا میخواند .

دده قورقوت ، بخصوص با نقش اخیر خود ، یعنی با وظیفه مجلس آرائی و داستانسرائی و باز گو کردن سرگذشت قهرمانان ، در قیافه هنرمندانی که در ادبیات فولکلوریک آذربایجان از آن به عنوان عاشق نام برده میشود و در داستانهای دده قورقوت نام « اوزان » بر خود دارد ، ظاهر میشود .

\* \* \*

شرکت دده قورقوت در داستانها بعنوان یکی از قهرمانان و آنچه که بوضوح از متن داستانها مستفاد میشود اشتباه آمیز بودن نظر کسانی را که دده قورقوت را مؤلف داستانها قلمداد میکنند ، مسلم میسازد و خواه و ناخواه این سؤال را پیش می آورد که بالاخره داستانهای دده قورقوت چگونه و از طرف چه کسانی تکوین یافته و در چه تاریخ به رشته تحریر در آمده است ؟

این مطلب نیز مانند سایر موارد مربوط به داستانهای دده قورقوت

از دیرباز موجب اظهار نظرهای گوناگون گردیده است. گروهی از محققین کوشیده‌اند تا تاریخی به تحقیق یا تخمین برای تدوین و نگارش کتاب تعیین کنند. آکادمیسین بارتولد در یکرشته از ملاحظاتی که برای داستانها نوشته تدوین اثر را به اوایل قرن ۱۴ میلادی (قرن هشتم هجری) نسبت میدهد. روزی سرقشناس ایتالیائی یکرشته از حوادث موجود در داستانها را با تاریخ آغ قویونلوها ارتباط میدهد.

در تکوین آثاری از نوع داستانهای دده قورقوت، که جنبه فولکلوریک آن بر جنبه ابداع فردی تفوق دارد، مسئله ابداع و پیدایش اثر یک چیز و تاریخ تدوین و کتابت آن چیز دیگر است. بعبارت دیگر، هر اثر فولکلوریک و لو اینکه در آغاز امر گوینده و پردازنده‌ای داشته باشد، بعد از ابداع مدتها سینه به سینه نقل میشود، پا پبای تحول اجتماع و تاساریخ و طی دوران کمابیش طولانی، تبدلات و تغییراتی بر خود می‌پذیرد و آنگاه ممکن است کسوت کتابت پبوشد. در مورد مسئله تکوین و تدوین داستانهای دده قورقوت در میان نظریات مختلف شاید نظریه م. ح. طهماسب بیش از دیگران حائز ارزش باشد. او در مقاله مشروح خود که بموضوع پیوستگی تاریخی داستانها بامردم آذربایجان اختصاص داده‌مطلب را به این شکل ارزیابی می‌کند:

« درباره ابداع و کتابت داستانهای دده قورقوت نظریات مختلفی ابراز شده است. بعقیده ما این داستانها به‌مراه حوادثیکه از قرن ۷ - ۸ میلادی باینطرف رخ داده نضح گرفته و در زمینه افسانه‌ها و روایات تاریخی شروع به تکوین کرده است. سپس در طی دروه‌ای طولانی از حوادث تاریخی به روایات، از روایات به افسانه‌ها، از افسانه‌ها به قصه‌ها و داستانها مبدل‌گشته

و باین ترتیب، در حالیکه از نظر کمیت و کیفیت کمال مییافت، در قرن ۱۰ - ۱۱ میلادی از حوادثیکه در آذربایجان رخ داده ظنین پذیرفته و در آخرین بار که استنساخ میشده بحساب اضافات کاتب دگرگونی یافته و شکلی را که اکنون در دست ما دارد، بخود گرفته است. تاریخ کتابت داستانهای دده قورقوت که بشکل « کتاب دده قورقوت » بدست ما رسیده است، در هر حال از قرن سیزده میلادی باینطرف مییاشد... » (م. ح. طهماسب، « دده قورقوت بویلاری حقنده » عنوانیه « آذربایجان شفاهی خلق ادبیاتینا دایرتد قیقلر » کتابیندا درج اولموش مقاله دن، باکی - ۱۹۶۱، ص ۱۲)

کتاب دده قورقوت از يك مقدمه و دوازده بوی ( داستان حماسی و رزمی ) تشکیل شده است. در مقدمه که بعقیده بعضیها بعداً به کتاب افزوده شده است، ضمن طرح خطوطی از سیمای افسانه‌ای دده قورقوت، نمونه‌هایی از سخنان و آراء حکمت آمیزی که در میان مردم بنام وی شهرت دارد، نقل گردیده است.

هر يك از داستانهای دوازده گانه، سرگذشت و ماجراهای قهرمانانه دلاوری را باز گو میکند و داستان بنام همان قهرمان نامگذاری میشود. داستانها در عین حال که از نظر تشابه و تجانس قسمتی از صحنه‌ها و همچنین شرکت قهرمان یا قهرمانان معین در تعدادی از آنها نوعی پیوستگی و ارتباط با یکدیگر پیدا میکنند، با وجود این، هر داستان برای خود در حکم اثری مستقل و مجزا است. از مجموع دوازده داستان، هشت داستان دورنمای رزمی، دو داستان مضمون عاشقانه و دو داستان شمایل اساطیری دارد.

اجتماعی که در داستانهای دده قورقوت تصویر میشود، چشم اندازی از جامعه نیمه عشیرتی و پسر سالاری است. تأمین اقتصادی

(بهرتر از رفیقم)

در داستانهای دده قورقوت، ارزش جایگاه اجتماعی هر فرد بر مبنای مردانگی و جانبازی و گردنفرازی او تعیین می‌گردد. از بزدلان و ترسویمان و «مخنث» ها که به‌روز سختی پای پس می‌نهند، همه‌جا با حقارت و نفرت یاد میشود. نام و شهرت و موقعیت هر قهرمان با میزان رشادت و بی‌باکی او ارتباط دارد و اصولاً جوانان و نورسیدگان آنگاه شایسته نام گرفتن می‌گردند که در میدان مبارزه هنرنمایی کنند و نامدار گردند. البته همه این قضایا در اساس و به حکم لایه بندی اجتماعی، عموماً در باره قشر اشراف جامعه، یعنی خان‌ها و بیگ‌ها و بیگ‌زاده‌ها صدق می‌کند و به نمایندگان قشرهای پائین و زحمتکش هنوز فرصت و مجال چهره نمایی داده نمی‌شود. با وجود این، در یکی از داستانها، در داستان «تاراج رفتن خانه سالور قازان» ما با چهره‌ای از مردم عادی، با چهره قهرمانانه «قاراجیق چوپان» روبرو میشویم. این فرزند فداکار و صدیق و با همت کوهها و دشتها که شبانی گوسفندان قازان، قهرمان قهرمانان را بعهده دارد، از چنان شهامت و صداقت و قدرتی برخوردار است که یکنه در برابرش صد سوار دشمن پایداری می‌کند و دو برادرش شهید می‌شوند ولی خودش بی‌آنکه تهدیدها و وعده‌های فریبنده دشمن آئینه زلال صداقت و وفا داری او را لکه دار کند، بی‌هراس از مرگ، با فلاخن مرد افکن خود که در هر بار دوازده من سنگ پرتاب می‌کند، حریف را عقب می‌نشانند. لکن قازان همراهی چوپان را در راه رهانیدن خانه وزندگی خود دور از شأن می‌پندارد و می‌خواهد او را از سر راه خود دور کند. با این اندیشه چوپان را به یک درخت تناور طناب پیچ می‌کند ولی چوپان درخت را از ریشه می‌کند و پشت سر قازان راه می‌افتد. او در برابر این سؤال قازان که «درخت را کجا میبری؟» جواب میدهد:



جامعه در اساس از حشم داری و از غنائمی است که در ضمن لشکر کشیها به یغما گرفته میشود. جنگها معمولاً میان اقوام مختلف رخ میدهد و انگیزه آن هرچه باشد، به مغلوب شدن یکطرف و تاراج رفتن هست و نیست آن بدست طرف غالب منجر میگردد. در جامعه بازرگانان بعنوان مبادله گران کالا پا در میان دارند. آنها متاع عشیره را به نقاط و شهرهای دور دست میبرند و کالاهای مورد احتیاج را از آنجاها باز میآورند. در میان کالاهای مورد مصرف جامعه، ابزار و آلات جنگی از تیرو کمان و گرز و نیزه و شمشیر بیش از هر چیز دیگر ارزش و اهمیت دارد. برخی از سلاحها با نام قهرمانیکه بوی تعلق دارند، شناخته میشوند و بخشیدن سلاح نشانه بالاترین مراتب تقدیر و حقشناسی است. شکار در جامعه رونق فراوان دارد ولی از آن بیش از آنکه برای تامین معاش استفاده شود، معمولاً برای تفنن و تفریح و خوشگذرانی و احياناً هنرنمایی استفاده میشود.

از حیوانات اهلی گاو و گوسفند و شتر بعلت اهمیتی که در تامین اقتصادی جامعه دارند و اسب بخاطر نقشی که در زندگی جنگاوری و تاخت و تاز و شکار دارد، بسیار مورد احترام هستند. این احترام بپایه ایست که در داستانها غالباً حالات و خصوصیات انسانها با خاصیتهای این حیوانات مقایسه میشود. مادر از راه شفقت و محبت فرزند خود را «قولونوم اوغول» (کره پسر) میخواند و پسر ناله و مویه مادر را به ناله مخصوص شتر تشبیه می کند.

در داستان باامسی بیرک قهرمان داستان اسب خود را چنین می ستاید:

«آت دئمزم سنه قارداش دیبه رم، قارداشیمدان یتگک! باشیما ایش گلدی، یولداش دیبه رم، یولداشیمدان یتگک» (اسب نگویم ترا برادر گویم، بهتر از برادرم! به سرم قضا آمد، رفیق گویم،

«وقتی تو در نبرد با دشمن گرسنه شدی با این درخت برایت غذا خواهم پخت». چهره گردنفرز و قهرمانانه قازان که در داستانها بصورت گوناگون تجلی دارد، اینجا در برابر چهره قاراجیق چوپان، رنگ باخته جلوه می کند.

در داستانهای دده قورقوت، زنان منزلتی ارجمند و ستایش آمیز و همپراز با مرد دارند. در اینجا، برخلاف بسیاری از افسانه های شرق که زن وضعی نکوهش بار بخود میگیرد و چیزی جز بازیچه هوس مردان و ابزاری برای خدعه و نیرنگ به حساب نمی آید، زن با تمام عواطف انسانی و شهامت و عزت اخلاقی و موقعیت بلند مادری خود جلوه می کند.

در داستانها نشانی از تعدد زوجات به چشم نمی خورد. زن در همه جا همپراز و همآورد مرد است و یکی از راه و روش های مرسوم در انتخاب همسر، همآورد بودن دختر و پسر در فنون کشتی و اسب سواری و تیراندازی و شمشیرزنی و جنگاوری است.

قبایل و قهرمانانیکه در داستانهای دده قورقوت پادر میان دارند، اسلام را پذیرفته اند و در موارد زیادی جهاد در راه گسترش اسلام انگیزه اساسی مبارزه و جنگجوییهای آنان تلقی میشود. آنها دشمنان خود را کافران «گمراه» و «بد آئین» خطاب میکنند و سرکوبی و ادا داشتن آنها را بقبول اسلام امر مقدسی جلوه میدهند و تا آنجا که بتوانند در راه اشاعه اسلام پیش میتازند و هر جا دست میابند کلیسای دشمن را خراب میکنند و بجایش مسجد بنا مینهند و بانك اذان در میدهند. از آنچه که در جنگها و یورش ها بدست می آید، برای «خان خانان» «پنج يك» کنار میگذارند. در داستانها به حادّه کر بلا اشار رفته و نام مقدسین اسلام جا بجا تکرار میشود. ولی با وجود همه وابستگی و تعصبی که نسبت به اسلام ابراز میشود، سنن اسلامی در

میان آنان هنوز رسوخ پا برجائی نیافته و انگیزه اصلی دلاوریها و ماجراجوئیهای آنان بیش از آنکه از اعتقاد مذهبی سرچشمه گرفته باشد، از سنن قومی و زندگی سلحشوری عشایری منشاء میگیرد. منتها چیزی که هست این دو جنبه در داستانها بشکل خاصی بهم تلفیق یافته و جوش خورده است .

پهلوانان در هنگام سختی و آنجا که با دشمنی انبوه روبه‌رو میگردند و در تنگنا میمانند، از آب پاك « آبدست » میگیرند . دو رکعت نماز میخوانند و بنام مبارك محمد صلوات میفرستند ، تا به یمن و میمنت آن بر دشمن فائق گردند . ولی در محافل و مجالس و ضیافتها خمره های دهان گشاد بمیاید و دختران خوب روی گیسوان از پشت بافته، با دستان حنائی و انگشتان نگارین ، در پیاله‌های زرین باده پیمائی میکنند . خوردن شراب نه تنها نهی نمیگردد ، بلکه برای « زودن زنگار غم از دل » توصیه نیز میشود .

در داستانها ، سوگندها از هر نوع رنگ مذهبى برکنار

است :

قهرمانان هر وقت مورد و ضرورتی به یمین و سوگند پیش می‌آید ، پیش از توسل و التجا بمقدسات مذهبی به چیزهاییکه ضمناً برای آنها ارزش عینی دارد قسم میخورند . مانند « قلیجیما دوغرانا یین » « به شمشیرم ریز - ریز شوم » ، « اوخوما سانجیلا یین » ( به تیرم نشان گردم ) ، « یتر کیمی کرتیله یین » ( چون زمین شکافته گردم ) ، « توپراق کیمی ساورولایین » ( چون خاک غبار شوم ) ، « اوغلسوم دوغماسین ، دوغسا اون‌گونه وارماسین ! » ( پسرم نزاید و اگر بزاید تا ده روز نباید ) ...

در اینجا ، علاوه بر سوگندها ، ثناها و نیایشها نیز رنگ ویژه

دارد و از تاثیر انفاس مذهبی بکلی برکنار است . « ساغ واریب ،

اسن گلشن! ( سلامت روی و سالم بر گردی )، « یشرلی قاراداغین  
 ییخیلماسین! » ( کوهسار سرزمینت واژگون نگرده )، « کولگه لیجه  
 قابا آغاجین کیسلمه سین! » ( درخت کهنسال سایه دارت بریده نگرده )،  
 « گور کلی سویون قوروماسین! » ( آب زلالت خشک نگرده )،  
 « چالیشاندا قارا پولاد ئوز قلیجین کوتلمه سین! » ( بهنگام رزم شمشیر  
 پولادینت نفرساید ) ...

در داستانها قهرمانان به آسانی از دین خود بر میگردند . در  
 داستان امروز پسر قزازان « امروز وقتی از خنده بسی دلیل پدرش  
 ناراحت میشود ، خطاب باو چنین میگوید: «اگر نگوئی از جای خود  
 برمیخیزم ، دلاوران سیاه چشم را همراه میگیرم، به ایل ابخاز میروم ،  
 به صلیب طلا دست مینهم ، دست کشیش ردا پوش را میبوسم ، دختر  
 کافر را میگیرم و بار دیگر بسوی تو برنمیگردم ... »

خدائیکه در داستان دمرول دیوانه معرفی میشود، باخدای اسلام  
 فرق اساسی دارد. در اینجا خدا خصوصیات وجنبه های ضعف يك انسان  
 عادی را بهمراه دارد. او از تمجید و ستایش شادمان میشود و از توهین  
 و تحقیر کسانی که بدرگاه بلندش نگاه چپ میکنند ، عصبانی میگردد و  
 فرمان جان ستانی صادر میکند . در همین داستان عزرائیل در وضع  
 عادی از يك انسان میترسد و تنها با نیرنگ و « معجزه » براو پیروز  
 میگردد .

\* \* \*

داستانهای دده قورقوت ، مانند همه داستانهای شفاهی خلق ، از  
 قسمتهای نظم و نثر ترکیب میشود. نوع داستان در ادبیات فولکلوریک  
 آذربایجان با همه گوناگونی و تنوع آن يك جنبه مشترك و همگانی  
 دارد و آن اینکه داستانها معمولاً بوسیله نوازندگان و سخن پردازانی که  
 امروزه با نام « عاشق » شهرت دارند و در داستانهای دده قورقوت از

آنها به « اوزان » نام برده میشود و بهمراهی « ساز » که در دده قورقوت از آن به « قوپوز » نام میبرند ، اجرا می گردد .

نثر داستانهای دده قورقوت نثری ساده و روان با شیوه ای نزدیک به زبان گفتار است . عبارات مسجع و جملات موزون و کوتاه و منسجم از خصوصیات بارز این نثر است .

شعر داستانهای دده قورقوت، از نظر وزن و قافیه و سیلاب با شعر رایج در داستانهای دیگر متفاوت است . بافت این شعر بیشتر به شعر آزاد رفته که در آن احساس و خواست و آرزو به دور از هر گونه تصنع و با طبعی ترین شکل تقریر می گردد .

زبان داستانهای دده قورقوت، با زبان ادبی امروزی آذربایجان از نظر کاربرد يك رشته از لغات و کلمات و پسوندها و غیره تفاوتهایی را نشان میدهد . این تفاوتها ، بالطبع در درجه اول ناشی از دگرگونیها و فسخ و حذف و افزایش و تبدیلهائست که الزاماً در طول زمان در زبان رخ میدهد و ثانیاً به فتوای قراین و شواهد، میتواند ناشی از نزدیک بودن زبان کتاب به یکی از لهجه های متداول در تاریخ کتابت داستانها باشد .

در متن داستانهای دده قورقوت، ما به تعدادی از کلمات و لغات برمیخوریم که در زبان ادبی و زبان گفتار عمومی امروزه منسوخ هستند . کلماتی از نوع نسنه ( شیئی ) ، سایرو ( ناخوش ) ، اوزان ( عاشق ) ، یازی ( چول - صحرا ) ، اوچماق ( بهشت ) ، آل ( حیلہ ) ، بان ( اذان ) ، اسروك ( مست ) و غیره در عین حال که در آثار کلاسیک ادبیات ترکی آذری به کار رفته و در برخی از لهجه ها نیز تا امروز بجای مانده ، در زبان ادبی و گفتار عمومی جای خود را با معادل های فارسی و عربی عوض کرده اند . علاوه براینها ، کلمات بسیاری نیز می توان یافت که در آنها دگرگونیهای صوتی رخ داد و امروزه بشکل

متفاوتی بکار میروند. مانند: قانی (هانی - کسدام)، قاچان (هاچان - کی)، تستاق (دوستاق - زندانی)، قارانقو (قارانلیق - تاریکی) و از این قبیل.

از طرف دیگر، تاثیرپذیری اسلوب و مشخصات زبان داستانها از زبان گفتار یکی از لهجه‌های رایج در زمان نگارش کتاب، امری معقول و ممکن به نظر می‌رسد. در مقایسه خصوصیات زبان داستانها با لهجه شناسی تاریخی و توصیفی آذربایجان، زبان داستانها - بطوریکه محرم ارگین نیز با آن برخورد می‌کند - (محرم ارگین، دده قورقوت کتابی، جلد ۲، صفحه ۳۵۵) از جهت اسلوب و گرامر و تعبيرات حال و هوای لهجه سرکمه - قاراپاق را دارد و این موضوعی است که باید روی آن کارهای تطبیقی جدی و گسترده‌ای انجام گیرد.

در تدارک متن حاضر، نسخه درسدن اساس گرفته شده و در مواردی که خواندن کلمات و عبارات دشوار بوده به نسخه واتیکان و سایر نسخه‌های چاپی مراجعه شده است. قبلاً نظر بر این بود که خصوصیات املائی کتاب عیناً حفظ شود. ولی مغشوش و درهم‌بودن املائی کتاب از یکطرف و نا آشنائی خوانندگان با شیوه کتابت اثر که در آن بعنوان مثال: «آلدانمادیم» (فربخوردم) بصورت «الدندمد» و «اونلارین» (مال آنها) بصورت «انلرک» و «چیخاریب» (در آورده) بصورت «چیمقروب» و «دیوانینا» (به دیوانش) بصورت «دواننه» نوشته شده، ناگزیر از این امر صرف نظر شد و کتاب بحد مقدور با املائی یکدست بازنویسی شد.

برای لغات نا مأنوس و مشکل، لغتنامه‌ای به آخر کتاب افزوده شده است. البته معانی ذکر شده در این لغتنامه تنها ناظر به مفهومی است که لغت در کتاب به آن مفهوم به کار رفته است.

چاپ و نشر داستانهای دده قورقوت، اشتیاقی مربوط به سالها و سالها پیش است. این اشتیاق همواره با کوشش دست یابی به نسخه عکسی اصل کتاب توأم بود تا متن کتاب از روی همان نسخه به چاپ آماده شود. این کوشش در سال ۱۳۴۲ تحقق یافت و نسخه‌های عکسی درسدن و واتیکان بهمت دوستان بدست آمد. متن علمی و انتقادی کتاب در طول ماهها و سالها فراهم شد و به انتظار چاپ ماند. ولی مثل اینکه تاراجگران دانش و فرهنگ، حتی چشم دیدن نسخه دستنویس آن را نیز نداشتند و نسخه دردرگیرها با دستنویس‌های بسیار دیگر به تاراج رفت... و حالا آنچه که در این جلد فراهم آمده حاصل کار مجدد و تا حدی شتابزده‌ای است که دوباره در ماههای اخیر، بر روی کتاب انجام گرفته است و انگیزه آن پاسخ به اشتیاق و علاقه شدید علاقمندان بسیاری است که می‌خواهند این اثر با ارزش فولکلوریک را بخوانند و بشناسند.

م. ع. فرزانه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

و به نستعین

رسول علیه السلام زمانینا یاخین بایات بویوندان قورقوت آتا دیرلر بیر ار قوپدی . اوغوزون اول کیشی تمام بیلجیسی اییدی . نه دیرسه اولاردی . غاییدن دورلو خبر سویلردی . حسق تعالی اونون گوئلونه الهام ایدردی .

قورقوت آتا آیتدی : آخر زماندا خانلیق گرو قایبا دگه؛ کیمسنه اللریندن آلمیا ، آخر زمان اولسوب قیامت قوپونجا . بو دئدیگی عثمان نسلیدر ، ایشده سورولوب گئده یودر و دخی نئجه بسونا بنزر سؤز سؤیله دی .

قورقوت آتا اوغوز قومونون مشکلنی حل ایدردی . هر نه ایش اولسا قورقوت آتا یا دانیشما یینجا ایشله مزلردی . هر نه که بویورسا قبول ایدر لردی . سؤزون توتوب تمام ایدر لردی .

دده قورقوت سؤیله میس :

آلاه - آلاه دیمینجه ایشلر ئونمز . ق-ادر تانری وئرمینجه ارباییماز . ازلدن یازیلما سا قول باشینا قضا گلمز . اجل وعده ایرمینجه



کیمسه ئولمز . ئولن آدام دیر یلمز . چیخسان جان گسرو گلمز . بیر ایگیدین قره داغ یوموروسونجا مالی اولسا بیغار، دیرر طلب ایدر، نصیبندن آرتیغین ییه بیلمز . اورلاشوبان سولار داشسا دیز دو لماساز . تکبرلیک ایلیه نی تانری شو مز . گؤنلون اوجسا توتان ارده دولت اولماز . یاد اوغلی ساخلاماقلا اوغول اولماز ، بؤیونده سالبر گئدر، گؤردوم دیمز . کول تبه جیک اولماز . قره انشک باشینا ئوین وورسان قاتیر اولماز . قارواشا دون گئییرسن قادین اولماز . یاپا - یاپا قار- لار یاغسا یازا قالماز . یاپاغلی گؤیجه چمن گوزه قالماز . اسکی پامبیق بئر اولماز . قساری دشمن دوست اولماز . قره قوچا قییماینجا یول آلینماز . قره پولاد ئوز قلیجی چالماینجا قریم دؤنمز . ارمالینا قییماینجا آدی چیخماز . قیز آنادان گؤرمینجه ئوگوت آلماز . اوغول آتادان گؤرمینجه سفره چکمز . اوغول آتائین یئئیریدر ، ایکی گؤزونون بیریدر . دولتی اوغول قوپسا اوجاغنین گؤزودر . اوغول دخی نیله سین ، بابا ئولوب مال قالماسا . بابا مالیندان نه فایدا باشدا دولت اولماسا . دولتسیز شریندن آلاسه ساخلا سین، خانیم سیزی .

دده قورقوت بیر دخی سؤیله میش :

سرپ یورورکن قاضلق آتا نامرد ایگیت مینه بیلمز ، مینینجه مینمه سه یشگک . چالیب گسه رئوز قلیجی مختلر چالینجا ، چالماسا یشگک . چالا بیلن ایکیده اوخلا قلیجدان بیر چماق یشگک . قوناغی گلیمه ن قره ائولر ییخیلسایشگک . آت یشمین آجی اوتلار بیتمه یشگک . آدام ایچمز آجی سولار سیزینجا سیزماسایشگک . آتا آدینی یورتمایان خویراد اوغول آتا بئلیندن انینجه انمه سه یشگک . آنا رحمه دوشونجه دوغماسایشگک . آتا آدین یورو دنده دولتی اوغول یشگک . بالان سؤز بودنیادا اولماسا یشگک . گرچکلرین اوج اوتوز اون یاشینی دولدورسا یشگک . اوج اوتوز یاشینیز دولسون . حق سیزه یامان گئیرمه سین .

دولتتیز پاینده اولسون ، خانیم هی !

دده قورقوت سؤبله میش ، گۆره لیم خانیم نه سؤبله میش :  
 گیتدیكسده یشرین اوتلاقلاریسن کییک بیلیر . کؤکز یشرلر  
 چمنلرین قولان بیلیر . آیری - آیری یوللار ایزین دوه بیلیر . یشدی  
 دره قوخولارین تولکی بیلیر . دونله کروان کوچدو گسون تورغای  
 بیلیر . اوغول کیمدن اولدوغون آنا بیلیر . ارین آغیرین - یینیسین  
 آت بیلیر . آغیر یوکلر زحمتین قاتیر بیلیر . نه یشرده سیزیلار وارسا  
 چگن بیلیر . غافل باشین آغریسینی بشینی بیلیر . قولجا قوپوز  
 گؤتوروب ائلدن - ائله ، بگدن بگه اوزان گزه . ار جو مردین ار  
 ناکسین اوزان بیلیر . ایلینیزده چالیب - آیدان اوزان اولسون . آزیب  
 گلن قضانی تانری ساوسون ، خانیم هی !

دده قورقوت گنه سؤبله میش ، گۆره لیم خانیم نه سؤبله میش :  
 آغیز آچیب ئوگر اولسام اوستوموزده تانری گورکلی .  
 تانری دوستی دین سروری محمد گورکلی . محمدین ساغ یانیندا  
 نماز قیلان ابوبکر صدیق گورکلی . آخر سی پاره باشیدر عمه  
 گورکلی . هجاسیلن دوز اوخونسا یسن گورکلی . قلیچ چالدى ،  
 دین آچدی ، شاه مردان علی گورکلی . علینین اوغوللاری پیغمبر  
 نواله لری کربلا یازیسیندا یزیدیلر الینده شهید اولدی ، حسنله - حسین  
 ایکی قارداش بئله گورکلی . یازیلیب - دوزلوب گؤیدن ایندی  
 تانری علمی قرآن گورکلی . اول قرآنی یسازدی - دوزدی علمالر  
 ئوگر نینجه کویدی - بیچدی عالملر سروری عثمان عفان اوغلی  
 گورکلی . آلچاق یشرده یاپیلیبدر تانری ائوی مکه گورکلی . اول  
 مکه یه ساغ وارسا ، اسن کلسه صدقی بوتون حاجی گورکلی .  
 ساغیش گونونده آینا گورکلی . آینا گونوی اوخو یاندا خطبه  
 گورکلی . قولاق وئریب دینلینده امت گورکلی . مناره دن بانلایاندا

فقیه گور کلی. دیزین یاسیب اوتوراندا حلال گور کلی. دولوموندان آغارسا بابا گور کلی. آغ سودون دوپا امز یرسه آنا گور کلی. باناشیب یولا گکندنده قره بوغور گور کلی. سئوکیلی قسارداش گور کلی. یانال آلا ائو یانیندا تیکیلسه گردک گور کلی. اوزونجا تنفی گور کلی. اوغول گور کلی. قاموسینا بنزه مه دی جمله عالمیری یارادان آلاه تانری گور کلی. اول ئو گدیوم اوجا تانری دوست اولوبان مدد ایرسین. خانیم هی!

اوزان آیدر:

قاریلار دورت دورلو در. بیرسی سولدوران سوپدر. بیرسی دولدوران توپدر. بیرسی ائوین دایاغی در. بیرسی نئجه سویلرسن بایاغی در. اوزان ائوین دایاغی اولدور که یازیدان - یابانسدان ائوه بیر قوناق گلسه، ار آدام ائوده اولماسا، اول اونی یئدیبر، ایچیرر آغیرلار، عزیزلر گؤندهریر. اول عایشه-فاطمه سویودر خانیم. اونون مینلری یئتسین. اوجاغینا بونجیلاین عورت گلکسین. گلدیک اول کیم سولدوران سویدر، صباحدانجا یئریندن اورودورور. الین-اوزون یومادان دوقوز بازلاماچ ایلن بیر کولک یوغورت گؤزلر، دیونوجا تیخاباسا ییهر. الین بو گرونه وورور آیدر: بوائوی خراب اولاسی، اره واراندان بری دخی قارنیم دویمادی، اوزوم گولمه دی، آیاغیم باشماق، اوزوم یاشماق گؤرمه دی دیر. آه نولاییدی، بوئولیدی، بیرینه دخی واریدیم، اوماریمدان یاخشی او یار اولاییدی - دیر. اونون کیمینین خسانیم بیکلری یئتمه سین. اوجاغینا بونجیلاین عورت گلمه سین. گلدیک اول که دولدوران توپدر: تپدینجه یئریندن اورو دور دی، الین-اوزون یومادان اوبانین اول اوجوندان بو اوجونا، بو اوجوندان اول اوجونا چارپیشدیردی. قوووقولادی، دین دینله-دی، ئویله دنجه گزدی. ئویله دن سونرا ایوبنه گلدی. گوردی گیم

اوغرى كۆپك، يىشكە دانا ائوينى بىر-بىرىنە قاتمىش، تويوق كوماسينا،  
 سىغىر دامينا دۇنموش . قونشولارىنا چاغىرىر كە قىز زليخا ، زبيده ،  
 اورويده ، جان قىز ، جان پاشا ، آينا ملك ، قوتلو ملك ئولمگە ايتمگە  
 گىتمە مىشديم . ياتا جاق يىرىم گنە بو خراب اولاسيدى . نولايىدى  
 منيم ائويمە بىر لحظه باخايدىنيز . قونشو حقى تانرى حقى - ديهە  
 سۇيلەر . بونون كيميىن خانيم بىكلرى يىتمە سين . اوجاغينا بونون  
 كيمي عورت گلەمە سين . گلديك اول كيم نىجە سۇيلەرسن باياغيدر .  
 ائويىنە يازيدان - ياباندان بىر اولدو قوناق گلەمە ، ار آدام ائسودە  
 اولسا ، اونسا دئسە كە دوراتمك كىتير ييه ليم ، بودايشين - دئسە ،  
 پىشمىش اتمگين بئاسى اولماز، يىتمك گر كدر . عورت آيدر نىليە ليم ،  
 بو يىخىلاجان ائودە اون يوخ ، الك يوخ ، دوه دگير ماندان گلەمە دى -  
 ديدر . نە گلير سە منيم ساغريما گلەمە ديدر . الين گئوتونە وورور .  
 يۇنون آنارى ، ساغرىسين ارينه دۇندە رير . مين سويلرسن بىرىسنى  
 قويماز . ارين سۇزونى قولاغينا قويماز . اول نوح پىغمبرين ائشكى  
 اصليدر . اوندان دخى خانيم آلالە ساخلاسين ، اوجاغينزا بونجالاين  
 عورت گلەمە سين .

## دیرسه خان اوغلی بوغاج خان بویونوی بیان ایدر، خانیم هی!

بیر گون قام غان اوغلی خان بایندر یثریندن دورموشدی. شامی گونلو گسی یثریوزونه تیکدیر میشدی. آلا سیوانی گؤگ یوزونه آشانمیشدی. مین یثرده ایپک خالچاسی دوشنمیشدی. خانلار خانی خان بایندر ایلده بیر کره طوی ایدیب اوغوزبگلرین قوناقلاردی. گنه طوی ایدیب، آتدان آیغر، دوه دن بگرا، قویوندان قوچ قیردیر میشدی. بیر یثره آغ اوتساغ، بیر یثره قیزیل اوتساغ، بیر یثره قره اوتساغ قوردورموشدی.

- کیمین که اوغلی - قیزی یوق، قره اوتاغا قوندورون، قره کچه آلتینا دوشه یین، قره قویون یخنیسیندن ئونونه گتیرین. بیهرسه یشین، ییمزسه دورسون گئتسین - دئمیشدی. اوغلی اولانی آغ اوتاغا، قیزی اولانی قیزیل اوتاغا قوندورون. اوغلی - قیزی اولمایانی آلاهی تعالی قارغاییدر. بیزدخی قارغاریز. بللی بیلسین - دیمیش ایسدی. اوغوزبگلاری بیر یثره گلیب بیغناق اولماغا باشلادی.

مگر دیرسه خان دیرلردی بیر بگین اوغلی - قیزی بوخ ایدی.  
 سؤیله میش، گوره لیم، خانیم، نه سؤیله میش :  
 سالخیم - سالخیم دان یئلری اسد یگینده،  
 ساققاللی بوزاج تورغای سائرادیقدا،  
 ساققالی اوزون تات اری بانلا دیقدا،  
 بدوی آتلار ایسینی گوروب او قرا دیقدا،  
 آغلی - قره لی سچیلن چاغدا،  
 کؤگسی گوزل قبا داغلارا گون دگنده،  
 بگک ایگیتلر، جلا سینلار بیر - بیرینه قویولان چاغدا،  
 آلا رصباح درسه خان قالخبیانی یثریندن اورو دوروب، قیرخ  
 ایگیدین بویونا آلیب، بایندر خانین صحبتنه کلیردی.

بایندر خانین ایگیتلری دیرسه خاننی قارشیلادیلار. گتیریب قره  
 اوتاغا قوندور دولار. قره کئچه آلتینادوشه دیلر. قره قویون یخنیسیندن  
 ئونونه گتیر دیلر. - بایندر خاندان بو یروق بویله در، خانیم - دئدیلر.  
 دیرسه خان آیدر : بایندر خان منیم نه اکسیکلیم گوردی ؟  
 قلیجمدان می گوردی؟ سفره مدن می گوردی؟ مندن آلچاق کیشیلری  
 آغ اوتاغا، قیزیل اوتاغا، قوندوردی. منیم سوچوم نه اولدی کیم،  
 قره اوتاغا قوندوردی؟ دئدی.

آیتدیلار: بو کز بایندر خاندان بو یروق شو یله در کیم، اوغلی -  
 قیزی اولمایانی تانری تعالی قارغایدیر، بیزدخی قارغایز دئمیشدر -  
 دئدیلر.

دیرسه خان یثریندن اورو دوردی، آیدر: - قالخبیانی، ایگیتلریم،  
 یثرینیزدن اورو دورون! بو قرایب منه یا مندندر یا خاتونداندر - دئدی.  
 دیرسه خان ائوینه گلدی، چاغیریب خاتونینا سویله، گوره لیم،  
 نه سؤیله، آیدر:

سؤیلمه

بری گلگیل، باشیم بختی، ائویم تختی !  
 ائودن چیخیب یوروینده سلوی بویلوم !  
 توپوغوندا سارماشاندا قره ساچلیم !  
 قورولو یایابنزر چاتما قاشلیم !  
 قوشا بادام سیغمایان دار آغیزلیم !  
 گوز آلماسینا بنزر آل یاناقلیم !  
 قاوونوم، ویره گیم، دولگیم !

گورورمیسن نه لر اولدی؟ قالخیبانی بایندرخان یئریندن دورموش،  
 بیریره آغ اوتاغ، بیریره قیزیل اوتاغ، بیریره قره اوتاغ تیکدیرمیش.  
 اوغوللولاری آغ اوتاغ، قیزیللاری قیزیل اوتاغ، اوغلی - قیزی  
 اولمایانی قره اوتاغ قوندورون، قره کئچه آلتینا دوشه یین، قره قویون  
 یخنیسیدن ئونونه گتیرین. بیه رسه یشین، یئمزه سه، دورسون گئئسین.  
 اونون کیم اوغلی - قیزی اولمایسا تانری - تعالی اونسی قارغایدیر.  
 بیزدخی قارغاریز - دئمیش. گلوبنی قارشیلار دیلار. قره اوتاغ قوندور  
 دولار. قره کئچه آلتیما دؤشه دیلر. قره قویون یخنیسیدن ئونومه گتیر-  
 دیلر. « اوغلی - قیزی اولمایانی تانری - تعالی قارغایدیر، بیزدخی  
 قارغاریز. بللی بیلگیل» - دئدیلر. سندنمیدر؟ مندنمیدر؟ تانری - تعالی  
 بیزه بیریتمان اوغول وئرمز. نه دندر؟ - دئدی. سؤیله دی، آیدر:

سؤیلمه

خان قیزی یئریمدن دورا یین می؟  
 یاخانلا بوغازیندان توتایین می؟  
 قابائونجم آلتینا سالایین می؟  
 قره پولاد اؤز قلیجیم الیمه آلا یین می؟  
 اؤز گوودندن باشینی کسه یین می؟

جان داد لیسین سنه بیلدیره یین می ؟  
 آلجا قانین یثربوزونه تو که یین می ؟  
 خان قیزی، سببی نه در، دئگیل منه !  
 قاتی غضب ایدهرم ایندی سنه ! - دئدی

دیرسه خانین خاتونی سویله میش، گؤره لیم، خانیم، نه سؤیله  
 میش، آیدر : - های دیرسه خان ! منه غضب ائتمه ! اینجینب آجی  
 سؤزلسر سؤیلمه ! یثربندن اورو دور گیل ! آلا چادرین یثربوزونه  
 تیکدیر گیل ! آتدان آیغر، دوه دن بوغرا، قویوندان قوچ ئولدور گیل !  
 ایچ اوغوزون، دیش اوغوزون بگلرین اوستونه بیغناق ائنگیل. آج  
 گؤرسن دویور گیل . یالینجیق گؤرسن دوناتگیل . بورجلویسی  
 بورچیندان قورتار گیل . تپه کیمی ات ییغ، گؤل کیمی قیمیز ساغدیر.  
 اولو طوی ایله ! حاجت دیله ! اولاکیم، بیر آغزی دعالینین آلقیشیله  
 تانری بیریتمان عیال وئره - دئدی.

دیرسه خان دیشی اهلینین سؤزی ایله اولو طوی ایله دی. حاجت  
 دیله دی . آتدان آیغر، دوه دن بوغرا، قویوندان قوچ قیردیردی. ایچ  
 اوغوز، دیش اوغوز بگلرین اوستونه بیغناق ائندی. آج گؤرسه دویوردی.  
 یالین گؤرسه دوناتدی . بورجلویسی بورچونندان قورتاردی . تپه کیمی  
 ات ییغدی. گؤل کیمی قیمیز ساغدیردی. ال گؤتوردولر، حاجت دیله دیلر.  
 بیر آغزی دعالینین آلقیشیله آلا اله تعالی بیرعیال وئردی. خاتونی حامله  
 اولدی. بیر نئچه مدتدن سونرا بیر اوغلان دوغوردی. اوغلانجینی  
 دایه لره وئردی، ساخالندی . آت آیاغی کولک، اوزان دیلی چویک  
 اولور. ایه گولو اولایر، قاییرغالیسی بؤیور. اوغلان اون بش یاشینا  
 گبردی. اوغلانین باباسی بایندر خانین اوردوسینا قاریشدی.

مگر خانیم ! بایندر خانین بیر بوغاسی واردی، بیردخی بوغراسی  
 واردی. اول بوغا قاتی داشا بوینوزوورسا اون کیمی او گودردی. بیر



یازین ، بیر گوزون بوغا ایله بوغرای بی ساواشدیر برلاردی . بایندر خان  
قالین اوغوز بگلریله تماشایا باخاردی، تفرج ائدردی .

مگر سلطانیم، گنه یازین بوغایی سارایدان چیخاردیلار . اوچ  
کیشی ساغ یانیندان ، اوچ کیشی صول یانیندان دمیر زنجیرله بوغایی  
توتموشلاردی . گلیب میدان اورتاسیندا قویو وئردیلر . مگر سلطانیم ،  
دیرسه خانین اوغلانجیغی اوچ دخی اوردو اوشاغی میداندا آشیق  
اوینارلاردی . بوغایی قویو وئردیلر ، اوغلانجیقلارا « قاج ! » دئدیلر .  
اول اوچ اوغلان قاچدی . دیرسه خانین اوغلانجیغی قاچمادی . آغ  
میدانین اورتاسیندا باخدی دوردی . بوغا دخی اوغلانا سوردی گلدی .  
دیلهدی که اوغلانی هلاک قیلایدی . اوغلان یومروغیله بوغانین آلینا  
قیما دوتوب چالدی . بوغا گوئون - گوئون گئندی . بوغا اوغلانا سوردی  
گرو گلدی . اوغلان ینه بوغانین آلینا یومروغیله قاتی ووردی . اوغلان  
بوقاتلا بوغانین آلینا یومروغونی دایادی ، سوردی میدانین باشینا  
چیخاردی . بوغایله اوغلان بیر حمله چکیشدیلر . ایکی دایسینین  
اوستونه بوغانین دوردی . نه اوغلان یتنه ، نه بوغا یتنه . اوغلان فکر  
ایلهدی ، آیدر : بیر دامادیرک وورورلار ، اول دامادایاق اولور . من بونون  
آلینانیه دایاق اولوربان دوروربان - دئدی . اوغلان بوغانین آلیندان  
یومروغون گیدردی ، یولوندان ساوولدی ، بوغا آباغ اوسته دورامادی ،  
دوشدی . تپه سنین اوستونه ییخیلیدی . اوغلان بیچاغینا ال ووردی .  
بوغانین باشینی کسدی .

اوغوز بگلری گلیب اوغلانین اوستونه ییغناق اولدولار . تحسین  
دیدیلر . دم قورقوت گلکین بو اوغلانا آد قویسون . بئلسینجه آلیب  
باباسینا وارسین . باباسیندان اوغلانا بگلک اوسته سین . تخت آلیسی  
وئرسین - دئدیلر .

چاغیردیلار ، دم قورقوت ، گلیر اولدی . اوغلانی آلیب باباسینا

واردی. دده قورقوت اوغلانین باباسینا سویله میش، گوره لیم، خانیم، نه سویله میش. آیدر :

— هی دیرسه خان ! اوغلانا بگلیک وئرگیل، تخت وئرگیل —  
 اردملیدر. بوینی اوزون بدوی آت وئرگیل، مینر اولسون — هنرلیدر.  
 آغاییلدان تومن قویون وئرگیل، بو اوغلانا شیشلیک اولسون — اردملیدر.  
 قیتباندان قیزیل دوه وئرگیل، بو اوغلانا یو کلت اولسون — هنرلیدر.  
 آلتون باشلی بان ائو وئرگیل، بو اوغلانا کولگه اولسون — اردملیدر.  
 چیگنی قوشلی جبه دون وئرگیل بو اوغلانا گهر اولسون — هنرلیدر.  
 بایندر خانین آغ میدانیندا بو اوغلان جنگ ائتمیشدر. بیرسوغا  
 ئولدورموش. سنین اوغلون آدی بوغاج اولسون. آدینی من وئرديم،  
 یاشینا آلاه وئرسین — دئدی.

دیرسه خان اوغلانا بگلیک وئردی. تخت وئردی، اوغلان تخته  
 چیمخدی. باباسنین قیرخ ایگیدین آناز اولدی. اول قیرخ ایگیت  
 حسد ایله دیلر. بیر — بیرینه سؤیله دیلر: — گلین اوغلانی باباسینا قوولا  
 یالیم. اولاکیم ئولدوره، گنه بیزیم عزتمیز، حرتمیز اونون باباسی  
 یانیندا خوش اول، آرتیق اول — دئدیلر.

واردی بو قیرخ ایگیدین ایگیرمییسی بیر یانا، ایگیرمییسی دخی  
 بیر یانا اولدی. اول ایگیرمییسی واردی دیرسه خاننا بو خبری گتیردی.  
 آیدر: — گؤرورمیسن دیرسه خان نئر اولدی؟ یاریماسین، یارچیماسین،  
 سنین اوغلون کورقوبدی، ارجل قوبیدی. قیرخ ایگیدین بو یونا آلدی.  
 قالین اوغوزون اوستونه یسوروش ائندی. نه یترده گؤزل قوپدوسا  
 چکیب آلدی. آغ ساقاللی قوجانین آغزین سؤگدی. آغ بیرچکلی  
 قارینین سودوق دارتدی. آخان دوری سولاردان خبر گئچه، ارقوری  
 یاتان قره داغدان بتر آشا. خانلار خانی بایندر خاننا خبر وارا. دیرسه  
 خانین اوغلی بویله بدعت ایشله میش دیه لر. گزدیگیندن ئولدوگون

يىڭگ اولا. بايندر خان سنى چاغىرا . سنى قانى غضب ايله. بويله اوغول سنى نينه گرهك؟ بويله اوغول اولماقدان اولماق يىڭگر ، ئولدورسنى! - دئىلر .

دورسە خان: - وارن گتيرن ئولدورديم! - دئدى. بويله ديگىچ، خانىم ، اول نامردلر نى ايگيرمىسى دخى چىخا گلدى و بير قوواونلار دخى گتيردىلر. آيدر: - قالخىبانى، دورسە خان، سنى اوغولون يثرىندن اورود وردى. كو گسى كوزل قابا داغا آواچىخدى. سىز وار ايكن آو اولادى ، قوش قوشلادى . آناسنى يانىنا آيب گلدى . آل شرابىن ايتىسندن آلدى ايچدى، آناسيله صحبت ايله دى. آناسىنا قىصدايله دى. سنى اوغولون كورقوبدى ، ارجل قوبدى. آرقورى ياتان آلا داغدان خبر گىچە، خانلار خانى بايندر خاننا خبر وارا . دىرسە خانىن اوغلى بويله بدعت ايله مىش ديه لر . سنى چاغىرا لار . بايندر خانىن قاتىندا سنى غضب اولا. بويله اوغول نىئنه گرک؟ ئولدور سنى! - دئدىلر .

دورسە خان آيدر: وارن گتيرن ئولدورديم! بويله اوغول منە گر كىز! - دئدى.

دورسە خانىن نو كرلىرى آيدر : - بىز سنى اوغولونى نىچە گتيره لىم؟ سنى اوغولون بىزىم سوزوموزى آلماز. بىزىم سوزوموزله گلمز . قالخىبانى يثرىندن اورو دور گىل . ايگىتلر نى اوخشا گىل . بويونا آلكىل، اوغولونا اوغرا گىل . يانىنا آيب آوا چىخىگىل. قوش اوچوروب، آو آولايب، اوغولونى اوخلايب تولدوره كور گىل. اگر بويله تولدورمىز بىر دورلو دخى تولدوره مىزن. بللى بىلگىل! - دئدىلر .

#### سؤيلىمە

سالخىم - سالخىم دان يىللرى اسد يگىتمە ،  
ساققاللى بوزاج تورغاي سايرادىقدا ،

بدوی آتلارایسینی گۆروب اوقرا ديقدا ،  
 ساققالی اوزون تات اری بانلادیقدا ،  
 آغلی - قره لی سئچیلن چاغدا ،  
 قالین اوغوزون گلینی - قیزی بزهنن چاغدا ،  
 کو گسی گۆزل قابا داغلارا گون دکنده ،  
 بگک ایگینلر ، جلا سینلار بیر - بیرینه قویولان چاغدا ،  
 آلا ر صباح دیرسه خان یثریندن اورو دوردی . اوغلانجیغین  
 یانینا آلیب قیرخ ایگیدین بویونا سالدی . آوا چیخدی .  
 آو آولا دیلار ، قوش قوشلا دیلار . اول قیرخ نامردین بیر قاچی  
 اوغلانین یانینا گلدی . آیدر : - بابان دئدی کییکلری قووسون گنیرسین  
 منیم ئونومده تپله سین . اوغلو مون آت سگر دیش ، قلیج چالیش ، اوخ  
 آتیشین ، گۆره بیم ، سئوینه بیم ، قیوانا بیم ، گووه نه بیم ، دئدی - دئدی لر .  
 اوغلاندر نه بیلسین ؟ کییکلی قوواردی ، گنیریردی باباسنین  
 ئونونده سینیر لردی . بابام آت سگیر دیشمه باخسین - قیوانسین ، اوخ  
 آتیشیما باخسین - گووه نسین ، قلیج چالیشیما باخسین - سئوینسین .  
 اول قیرخ نامردلر آیدرلار : - دیرسه خان ! گؤرورمیسهن  
 اوغلانی ؟ یازیدا ، یاباندا کییکلی قووار سنین ئونونده گنیریر . کییکه  
 آتار کن اوخلاستی وورار ئولدورر . اوغلون سنی ئولدورمه دن سن  
 اوغلوننی ئولدوری گور گیل ! - دئدی لر .  
 اوغلان کییکلی قووار کسن باباسنین ئونوندن گلیب گنیریدی .  
 دیرسه خان قورقوت سینیرلی قاتی یابین الینه آلدی . اوزنگیه قالخیب  
 قاتی چکدی . اوزاندی ، اوغلاننی ایکی دالیسینین آراسیندا ووررب  
 چیخدی ، بیخدی . اوخ توخوندی ، آلجاقانی شورلادی . قوینی دولدی .  
 بدوی آتینین بوینون قوجاقلادی ، یثره دوشدی .  
 دیرسه خان ایسته دی کیم اوغلانجیغین استونه کسورلاییب

دوشئدى ، اول قىرخ نامىرد قويماىدى . آتېنىن جلاوسىن دۇندردى ،  
 اوردوسىنا گلېر اولدى .

دېرسە خانىن خاتونى اوغلانجىغىن ايلك آويدر دېو، آتدان  
 آيغر، دوهدن بوغرا، قويوندان قوچ قىردېردى . « قانلى اوغوزبېگلرېن  
 طويلا يايىم » دئدى . يومورلانىب يىرىندىن اورو دوردى . قىرخ اينجه  
 قىزى بويونا آلدى . دېرسەخانا قارشو واردى . قاپاق قالدېردى، دېرسە  
 خانىن يوزونە باخدى . ساغىلن سولونا گۆز گۆزدېردى . اوغلانجىغىن  
 گۆرمەدى . قرە باغرى سارسىلدى . دوم اورە گى اوينادى . قرە قيما  
 گۆزلرى قان ياش دولدى . چاغىرىب دېرسە خانا سۆيلەر ، گۆرەلىم ،  
 خانىم، نە سۆيلەر :

برى گلگىل ! باشىم بختى ، ائويم تىختى !

خان بابامىن كۆيگوسى ،

قادىن آنامىن سئوكىسى ،

آتام، آنام وئردىگى ،

گۆز آچىيان گۆردو گوم ،

كۆنول وئرىب سئودىگىم ،

دېرسە خان !

قالخىيانى يىرىندىن اورو دوردون .

يلىسى قرە قاضلىق آتىن بوتون مىندىن .

كوگسى گۆزل قاباداغا آوا چىخدىن .

ايكى واردىن ، بىر گلېرسن ياوروم قانى ؟

قرە گردوندا بولدوغوم اوغول قانى ؟

چىخسىن منىم گۆزوم، دېرسە خان، يامان سگىرىر .

كسىلسىن اوغلان امن سود دامارىم يامان سىزلار .

سارى ايلان سوخمادان آغجانتىم قالخىب شىشەر .

یالنیز جا اوغول گۆرونمز باغریم یانار.  
 قورو - قورو چایلارا سوچوسالدیم،  
 قره دونلی درویشلره نذرلر وئردیم.  
 آج گۆرسم دویوردوم، یالینجیق گۆرسم دوناتدیم.  
 تپه کیمی ات ییغدیم، گۆل کیمی قیمیز ساغدیردیم.  
 دیلک ایله بیر اوغول گوجلہ بولدوم.  
 یالنیز اوغول خبرین، دیرسه خان، دئگیل منه،  
 قارشویاتان آلا داغدان بیر اوغول اوچوردونسا، دئگیل منه!  
 قامین آخان یوگرو سودان بیر اوغول آختیدینسا، دئگیل منه!  
 اصلانا، قاپلانا بیر اوغول یتدیر دینسه، دئگیل منه!  
 قارادونلو، آزغین دینلی کافرلرہ بیر اوغول آلدیرینسا، دئگیل منه!  
 خان بابامین قاتینا من واراایم،  
 آغیر خزینه، بول لشکر آلایین،  
 آزغین دینلی کافره من واراایم،  
 پارالانیب قاضلیق آتیمدان اینمیینجه،  
 یتنیمله آلجا قانیم سیلمه یینجه،  
 قول - بود اولوب یتر اوستونه دوشمیینجه،  
 یالنیز اوغول یوللاریندان دونمیه ییم،  
 یالنیز اوغول خبرین، دیرسه خان، دئگیل منه!  
 قره باشیم قربان اولسون بوگون سنه!  
 دئدی، زارلیق قیلدی، آغلادی.

بویله دیگج دیرسه خان خاتونینا جواب وئرمه دی. اول قیرخ  
 نامرد قارشو گلدی آیدر: - اوغلون ساغدر، اسندر. آودادر. بوگون.  
 یارین قاندا ایسه گلیر، قورخما قاییرما. بگگ سرخورشدر جواب  
 وئرمهز - دئدیلر.

دیرسه خانین خاتوننی قاییتدی گرو دؤندی. قاتلانمادی. قیرخ اینجه قیزی بویونا آلدی. بدوی آتا مینیب، اوغلانجیغین ایستیو گئندی. قیشدا - یازدا قاری، بسوزی اریمه‌ن قاضلیق داغینا گلدی چیخدی. آلچاقدان اوجا یئرلره چاپیب چیخدی. باخسا گؤرسه بیر دره‌نین ایچینه قارغا - قوزغون اینهر - چیخار، قونار - قالحار. بدوی آتین ئو کچله‌دی، اول طرفه یورودی.

مگر سلطانیم، اوغلان اول آرادا ییخیلمیشدی. قارغا - قوزغون قان گوروب اوغلانین اوستونه قونماق ایستهردی. اوغلانین ایکی کؤپک جیکی واردی قارغایی - قوزغوننی قوواردی. قوندورمازدی. اوغلان اوندا ییخیلندا بوز آتلو خضر اوغلانا حاضر اولدی. اوچ قاتلا یاراسین ایله سیغادی، سنه بیویارادان قورخما اوغلان، تولوم یوخدور، داغ چیچگی، آنان سودی سنین یارانا ملهمدر. - دئدی، غایب اولدی.

اوغلانین آناسی اوغلانین اوستونه چاپیب چیخا گلدی. باخسا گؤرسه اوغلانجیغی آلجا قانا بولاشمیش یاتیر. چاغیر بیان اوغلانجیغینا سؤیله‌ر، گؤره‌لیم، خانیم، نه سؤیله‌ر، آیدر :

قارا قیما گؤزلرین اویخو آلمیش آچگیل آخی،

اون ایکیجه سونوجو گون اورن اولموش یغشیر آخی،

تانری وئرن دادلی جانین سیراندا ایملیش آندی آخی،

ئوز گؤدنده جانین وارسا، اوغول، وئر، خبر منه،

قره باشیم قربان اولسون اوغول سنه .

آخار سنین سولارین قاضلیق داغی،

آخار کیمی آخماز اولسون !

بیته‌ر سنین اوتلارین، قاضلیق داغی،

بیته‌ر ایکن، بیتمز اولسون !

قاچار سنين كييكلرين ، قاضليق داغی .  
 قاچار ايکن قاچماز اولسون ، داشا دؤنسون !  
 نه بيله بين اوغول ؟  
 آسلاندان می اولدی ، یوخسا قاپلاندان می اولدی ؟  
 یو قضالر سنه نره دن گلدی ؟  
 اول گوؤنده جانين وارسا ، اوغول ، خبر منه ،  
 قارا باشيم قربان اولسون ، اوغول سنه .  
 آغيز ديلدن ، بير قاچ کلمه خبر منه - دئدی .  
 بويله ديگج اوغلانين قولاغينا سس توخوندى . باش قالدیردی ،  
 يالاييDAQ گسوژون آچدی ، آناسينين یوزونه باخدی سؤيله ميش ،  
 گوړه ليم ، خانيم ، نه سؤيله ميش ، آيدر :  
 بری گلگیل ، آغ سوډون امديگيم قادينيم آنا !  
 آغ بير چکلی ، عزتلی ، جانيم آنا !  
 آخارليدا سولارينا قارغيما گيل ،  
 قاضليق داغينين سويونون گناهی یوخدور .  
 بيتريده اوتلارينا قارغيما گيل ،  
 قاضليق داغينين سوجی یوخدور .  
 قاچار كييکلرينه قارغيما گيل ،  
 قاضليق داغينين گناهی یوخدور .  
 آسلانيله ، قاپلانينا قارغيما گيل ،  
 قاضليق داغينين سوجی یوخدور .  
 قارغارسان ، باباما قارغا ،  
 بوسوج ، بو گناه بابامداندر . - دئدی .  
 اوغلان يته آيدر : - آنا آغلاما گيل . منه بويارادان ثولوم  
 یوخدور . قورخما گيل ! بوز آتلو خضر منه گلدی . اوچ کره يارامی



سیغادی . « بویارادان سنه ئولوم یوخدور ، داغ چیچگی آنان سودی سنه مرهمدر » - دئدی .

بویله دیگج قیرخ اینجه قیزاییلدیلار . داغ چیچکی یئوشیر- دیلر . اوغلانین آناسی امجگینی بیرسیخدی - سودی گلمه دی . ایککی سیخدی - سودی گلمه دی . اوچنجی ده کندویه ضرب ایلهدی ، قانی دولدی . سیخدی سودایله قان قاریشیق گلدی .

داغ چیچگیله سودی اوغلانین یاراسینا ووردولار . اوغلانسی آتامیندیردیلر . آلیبانی اوردوسونا گئیردیلر . اوغلانسی حکیملره اسمارلابیب ، دیرسه خاندان ساخلادیلار .

آت آياغی کولک ، اوزان دلیلی چویک اولور . خانیم ، اوغلانین قیرخ گونده یاراسی ئولدی ، ساپ - ساغ اولدی . اوغلان آتامینهر ، قلیج قوشانیر اولدی . آوآولار ، قوش قوشلار اولدی . دیرسه خانین خبری یوخ ، اوغلانجیغین ئولدی بیلیر .

اول قیرخ نامردلر بونی دویدولار «نه ایله لیم ؟» دیه دانیشدیلار : دیرسه خان اگر اوغلانجیغینی گوروروسه اوتورماز ، بسیزی هپ قیرار دئدیلر . گلین دیرسه خانی توتالیم ، آغ اللرین آردینا باغلیالیم ، قیل سیجیم آغ بوینونا تاخالیم ، آلیبانی کافر ائلرینه یؤنله لیم - دیه ، درسه خانی توتدولار . آغ اللرین آردینا ساغلا دیلار . قیل سیجیم بوینونا تاخدیلار . آغ اتیندن قان چیخینجا دو گدولر . درسه خان یایان ، بونلار آتلی یورود ولر . آلیبانی قالین کافر ائلرینه یؤنلیدلر . دیرسه خان دوستاق اولدی گئدر . دیرسه خانین دوستاق اولدوغوندان اوغوز بگلرینین خبری یوخ .

مگر سلطانیم ، دیرسه خانین خاتونی بونی دویموش ، اوغلانجیغینا قارشو واریب سؤیله میش . گوره لیم ، خانیم ، نه سؤیله میش . آیدر : گورورمیسن - آی اوغول نه لر اولدی ؟ سارپ قایالار اوینا مادان

یثر اوبریلدی . ائلده یاغی یوخکن سنین بابانین اوستونه یاغی گلدی . اول قیرخ نامرد بابانین یولد اشلاری ، بابانی توتدولار . آغ اللرین آردینا باغلا دیلار . قیل سیجیم آغ بوینونا تاخدیلار . کندولر آتلی ، بابانی یایاق یوروتدولر . آلبانی قالین کافرائلرینه یؤنلدیلر . خانیم اوغول! قالخیبانی یثریندن اورو دورگیل ، قیرخ ایگیدین بوینونا آلگیل ، بابانی اول قیرخ نامردن قورتارگیل ! یوری اوغول ! بابان سنه قیدیس ، سن باباناقیماگیل ! - دئدی .

اوغلان آناسینین سوزون سیمادی . بوغاج بگک یثریندن اورو دوردی . قره پولاد ئوزقلیجین بئلینه قوشاندی . آغ توزلوجا قاتی یایینی الینه آلدی . آلتون جداسبن الینه آلدی . بدوی آتینی توتدوردی . بوتون میندی . قیرخ ایگیسین بوینونا آلدی ، باباسینین آردینجا یورتوب گئتدی .

اول نامرد لردخی بیریرده قونموشلاردی . آلشرا بین ایتیسیندن ایچرلردی . بوغاج خان چاپیب یئتدی . اول قیرخ نامرد لردخی بونی گوردولر . آیتدیلار : - گلین وارایم شول ایگیدی توتوب گتیره لیم . ایکیسینی بیر یترده کافره یتیره لیم - دئدیلر .

دیرسه خان آیدر : - قیرخ یولداشیم آمان ! تانرینین بیرلیگینه یوخدور گمان . منیم الیمی شیشین ، قولچا قوپوزوم الیمه وئیرین . اول ایگیدی دؤندرهمیم . گرك منی ئولدورون ، گرك دیر گؤرون ، قویووئیرین - دئدی .

الینی شیشدیلسر ، قولچا قوپوزون الینه وئردیلر . دیرسه خان اوغلانجیفی اییدیکن بیلمه دی . قارشو گلیدی سؤیله ر ، گؤره لیم ، خانیم ، نه سؤیله ر . آیدر :

بوینی اوزون بدوی آتلار گتدرسه منیم گتدر .

سنین ده ایچینده مینیدین وارسا ، ایگیت ، دئگیل منه ،

ساواشمدان ، ووروشمدان آلی وئره ییم ، دؤنگیل گری !  
 آغایلدان تومن قویون گئدرسه منیم گئدر .  
 سنین ده ایچینده شیشلیگین وارسا ، دئگیل منه ،  
 ساواشمدان ، ووروشمدان آلی وئره ییم ، دؤنگیل گری !  
 قیتباندان قیزیل دوه گئدرسه منیم گئدر .  
 سنین ده ایچینده یوکلتن وارسا ، دئگیل منه ،  
 ساواشمدان ، ووروشمدان آلی وئره ییم ، دؤنگیل گری !  
 آلتون باشلی بان ائولر گئدرسه منیم گئدر .  
 سنین ده ایچینده اودان وارسا ، ایگیت ، دئگیل منه ،  
 ساواشمدان ، ووروشمدان آلی وئره ییم دؤنگیل گری !  
 آغ بوزلو ، آلا گؤزلو گلینلر گئدرسه منیم گئدر .  
 سنین ده ایچینده نشانلین وارسا ، ایگیت ، دئگیل منه ،  
 ساواشمدان ، ووروشمدان آلی وئره ییم ، دؤنگیل گری !  
 آغ ساققاللی قوجالار گئدرسه منیم گئدر .  
 سنین ده ایچینده آغ ساققاللی بابان وارسا ، ایگیت ،  
 دئگیل منه ،

ساواشمدان ، ووروشمدان قورتاراییم ، دؤنگیل گری !  
 منیم ایچون گلد ینسه ، اوغلانجیغیم ئولد ورموشم ...  
 ایگیت ، سنه یازیغی یوخ ، دؤنگیل گری ! - دئدی .  
 اوغلان بورادا بابا سینا سؤیله میش ، کؤره لیم ، خانیم ، نه  
 سؤیله میش :

بوینی اوزون بدوی آتلار گئدرسه سنین گئدر ،  
 منیم ده ایچینده مینیدیم وار ،  
 قویماغیم یوخ قیرخ نامرده .  
 قیتباندان قیزیل دوه سنین گئدر ،

منیم ده ایچینده یو کلتیم وار ،  
 قویماغیم یوخ قیرخ نامرده .  
 آغایلدا تومن قویون سنین گئدر ،  
 منیم ده ایچینده شیشلیگیم وار ،  
 قویماغیم یوخ قیرخ نامرده .  
 آغ یوزلو ، آلا گوزلو گلین گئدرسه ،  
 منیم دخی ایچینده نشانلیم وار ،  
 قویماغیم یوخ قیرخ نامرده .  
 آلتون یاشلی بان ائولر سنین گئدرسه ،  
 منیم ده ایچینده اودام وار ،  
 قویماغیم یوخ قیرخ نامرده .  
 آغ ساققالی قوجالار سنین گئدرسه ،  
 منیم دخی ایچینده بیر عقلی شاشمیش ،  
 بیلگی ایتمیش ، قوجا بابام وار ،  
 قویماغیم یوخ قیرخ نامرده - دئدی .

قیرخ ایگیدینه دولبند سالدی . ال ایله دی . قیرخ ایگیت  
 بدوی آتین اویناتدی ، اوغلانین اوزه رینه بیغناق اولدی . اوغلان  
 قیرخ ایگیدین بویونسا آلدی . آت تپدی . جنگ و ساواش ائتدی .  
 کیمین بویون ووردی . کیمینی دوستاق ایله دی . باباسینی قورتاردی .  
 قایتدی گری دوندی .

دیرسه خان بورادا اوغلانجینی ساغ ایدیکن ینه بیلدی .  
 خانلار خانانی اوغلانا بگلیک وئردی . تخت وئردی . ددم  
 قورقوت بوی بویلا دی ، سوی سویله دی . بو اوغوزنامه یی دوزدی ،  
 قوشدی ، بویله دئدی :

اونلار دخی بو دنیادان گلیب کچدی . کاروان کیمی قونوب

کؤچدی . اونلاری دخی اجل آلدی ، یئر گیزلندی . فسانی دنیا ینه  
 قالدی . قارا ئولوم گلدیگینده کچیت وئرسین . ساغلیقلا ساغینچین  
 دولتین حق آرتیرسین . اول ئویدوگوم اوجا تانری دوست اولوبانی  
 مدد وئرسین . یوم وئرهیین ، خانیم ! یئرلی قره داغلارین بیخیلماسین !  
 کولگه لیجه قابا آغاجین کسيلمه سین ! قامین آخان کؤرکلی سویون  
 قوروماسین ! قانادلارین اوجلاری قیریلماسین ! چاپار کن آغ - بوز  
 آتین بودره مهسین ! چالیشاندا قره پولاد ئوز قلیجین کوتلمه سین !  
 دورتوشور کن آلاکوندرین اوفانماسین . آغ بیرچکلی آنان یئری بهشت  
 اولسون . آغ ساققاللی بابان یئری اوچماق اولسون . حق یساندیران  
 چراغین یانا دورسون . قادر تانری سنی نامرده محتاج ایلمه سین .  
 خانیم هی !

## سالور قازانين ائوى يغمالانديغى بويى بيان ايدر

بیر گون اولاش اوغلى ، تولو قوشون ياوروسى ، بئزه مسکين اومودى ، آمت سويونون آسلانى ، قارا چوغون قاپلانى ، قونور آتین آیاسى ، خان اوروزون آغاسى ، بايندر خانين کويگوسى ، قالين اوغوز دولتى ، قالميش ايگيت آرخاسى ، سالور قازان يثربندن دورموشدى . دوqsان باشلوبان ائولرين قره يثربن اوزه رينه تیکدیر ميشدى . دوqsان يثرده آلا قالى ايبک دوشميشدى . سکسن يثرده باد يه لر قورولموشدى . آلتون آياق صراحيلر دوزولموشدى . دوqوز قره کؤزلو ، خوب يوزلو ، ساچى آردينا اورولو ، کؤگسى قيزيل دو گمه . لى ، اللرى بيلگيندن قنالى ، بارماقلارى نگارلى ، محبوب کافر قيزلارى قالين اوغوز بگلرينه صيغراق سوروب ايچر لردى . ايچيب- ايچيب اولاش اوغلى سالور قازانين آلنينا شرايين ايتيسى چيخدى . قابا ديزى اوزه رينه چو کدى آيتدى: - ئونوم آتلايين بگلر ، سؤزوم دينلهيين بگلر ! ياتا - ياتا يانيميز آغريدى . دورا - دورا بئليميز قورودى . يورويه ليم آبگلر ! آو آو لياليم ، قوش قوشلياليم سيغين کيک ييغاليم ، قايداليم ، اوتاغيميزا دوشه ليم ، ييه ليم ، ايچه ليم ، خوش کچه ليم .

قیان سلجوك اوغلی دلسی دوندار آیدر : - بلی خان قازان  
 مصلحتدر! قاراگونه اوغلی قارا بوداغ آیدر: - آغام قازان مصلحتدر!  
 اونلار ایلسه دئگج آت آغیزلو اوروز قسوجا ایکی دیزینین اوستونه  
 چؤ کدی آیدر: آغام قازان! ساسی دینلی گرجستان آغزیندا اوتورو-  
 رسان، اوردونون اوستونه کیمی قویورسان؟

قازان آیدر : - اوچ یوز ایگید لن اوغلوم اوروز منیم ائویم  
 استونه دورسون! - دیدی. قونور آتین چکدیردی بوتون میندی. تپل  
 قاشقا آغزینا دوندار میندی. گوگک بدویسین توتدوردی ، قازان بگین  
 قارانداسی قاراگونه میندی . آغ بدویسین چکدیردی ، بایندر خانین  
 یاغیسین باسان، شیرشمش الدین میندی. پاراصارین بایوردحصاریندان  
 پارلاییب ( اوچان ) بیرک بوز آغزینا میندی . قونور آتلی قازانا  
 کشیش دییهن بگک یگنک دوری آغزینا میندی . سایا وارسام تو کسنه  
 اولماز، قالین اوغوز بگلری میندی. آلا داغا آلا لشکر آوا چیخدی.  
 کافرین جاسوسی جاسوسلادی. واردی کافر لر آغزینی شوکلی  
 ملکه خبر وئردی . یشدی مین خفتانینین آردی یرتیخلی ، یاریمیندان  
 قارا ساچلی ، ساسی دینلی ، دین دشمنی ، آلاجا آتلی کافر میندی ،  
 ایلغادی . دون بوجاغیندان قازان بگین اوردوسونا گلدی . آلتون بان  
 ائولرین کافر لر چاپدیلار ، قازابنزه رقیزی - گلینی چیغریشدیردیلار .  
 توپله - توپله شهباز آتلارینی میندیلر . قطار - قطار قیزیل دوه لرینی  
 بتدیلر . آغیر خزینه سینی ، بول آقجاسینی یغمالادیلار . قیزح اینجه  
 بتللی قیز ایله بسویی اوزون بورلا خاتون اسیر گتندی . قازان بگین  
 قاریجیق اولموش آناسی قره دوه بوینوندا آسیلی گتندی. خان قازانین  
 اوغلی اوروز بگک اوچ یوز ایگید لن الی باغلی، بوینی باغلی گتندی.  
 ایلک قوجا اوغلی ساری قولماش قازان بگین ائوی اوزه ربنه شهید  
 اولدی. قازانین بوایشلردن خبری یوخ.

کاسفر آیدر :- بگلر، قازانین تویله - تویله شهباز آتلارینی  
مینمیشیز، آلتون - آقچاسینی یغمالا میشیز، قیرخ ایگید لن اوغلی  
اوروزی دوستاق ائتمیشیز. قطار - قطار دوه لرینی یتمیشیز، قیرق اینجه  
بئلی قیزایلن قازانین حسلالینی دوتموشوز. بو حیقلری بیز قازانا  
ائتمیشیز - دئدی.

کافرین بیری آیدر :- قازان بگده بیر حیقمیز قالدی.  
شو کلی ملک آیدر :- مره ازناور، نه حیقمیز قالدی؟  
کافر آیدر :- قازانین قاپیلاردروننده اون مین قویونی واردر.  
شول قویونلاری دخی گو تورسک قازانا اولو حیف ایدردیک - دئدی.  
شو کلی ملک آیدر :- آلتی یوز کاسفر وارسین قویونی  
کتیرسین - دئدی.

آلتی یوز کافر آتلانندی. قویونون اوزه رینه ایلغار واردی.  
کئجه یاتیر کسن قاراجیق چوبان قارا قایغیلی واقعه گوردی.  
واقعه سیندن سرمردی، اورودوردی. قابان گوجی، دمیر گوجی بویکی  
قارداشی یانینا آلدی. آغیلین قاپوسینی بر کیتدی. اوچ یترده تپه کیمی داش  
بیغدی. آلا قوللی سپانین الینه آلدی. ناگهانان قاراجیق چوبانین  
اوزه رینه آلتی یوز کافر قویولدی. کافر آیدر :

قارانقو آخشام اولاندا قایغیلی چوبان !

قارلا - یاغمیر یاغاندا چاخماقلی چوبان !

سودی - پنیری بول قایماقلی چوبان !

قازان بگین دونلو گسی آلتون بان ائولرینی بیز ییخمیشیز .  
تویله - تویله شهباز آتلارینی بیز مینمیشیز. قطار - قطار دوه لرینی بیز  
یتمیشیز. قاریجیق آناسینی بیز کتیرمیشیز. آغیر خزینه بول آقچاسینی  
بیز یغمالا میشیز. قازا بنزه قیزی - گلینی بیز اسیر ائتمیشیز. قیرخ  
ایگیدایلن قازانین اوغلونسی بیز کتیمیشیز. مره چوبان! ایراغیندان ،



باخینیندان برو گلگیل، باش اندیریب باغیر باسگیل! بیز کافره سلام وئرگیل!  
 ثولدورمیه لیم. شو کلی ملکه سنی آلتا لیم، سنه بگلیک آلی وئرہ لیم.  
 چوبان آیدر :

آلا قیردی سویلمه مره ایتیم کافر!  
 ایتیم ایله بیر یالاقدا یوندوم ایچن آزغین کافر!  
 آلتیند اکی آلاجا آتین نه ئو گرسن؟  
 آلا باشلی کچیمجه گلمز منه.  
 باشیندا کی توغولغانی نه ئو گرسن ، مره کافر!  
 باشمیدا کی بؤر کومجه گلمز منه .  
 آلتیمیش تو تام کؤندرینی نه ئو گرسن؛ مردار کافر!  
 قیز یلیجیق دگنگیمجه گلمز منه.  
 قلیجینی نه ئو گرسن، مره کافر!  
 اگری باشلی چو گانیمجا گلمز منه.  
 بیلیگینده دو قسان او خون نه ئو گرسن، مره کافر!  
 آلا قوللی سپانیمجا گلمز منه.  
 ایراغیندان، یاخینیندان بری گلگیل.  
 ایگیتلرین ضربینی گورگیل، اوندان ئو تگیل-دئدی.

بی تکلف کافر لر آت تپدی لر ، اوخ سپدی لر. ارنلر اورهنی قارا-  
 جوق چوبان ساپانین آياسینا داش قویدی، آتدی. بیرین آتاندان  
 ایکسین، اوچون ییخدی. ایکسینی آتاندان اوچون، دوردون ییخدی.  
 کافرلرین گؤزونه قورخودوشدی. قاراجوق چوبان کافرین اوچ  
 یوزونی ساپان داشیله یثره بوراخدی. ایکی قارداشی اوخادوشدی ،  
 شهید اولسدی. چوبانین داشی تو کندی. قویون دئمز، کئچی دئمز،  
 ساپانین آياسینا قویور آتار، کافر ی ییخار. کافرین گؤزی قورخدی .  
 دنیا عالم کافرین باشینا قارانقو اولدی. آیدر : - یارماسین، یارچیمما-

سین، بوچوبان بیزیم ھیمیزی قبرار اولامی - دئدیلر. دخی دورماییب قاچدیلار.

چوبان شهید اولان قارداشلارینی حقته قويدی. کافر لرلشیندن بیر بؤیوک تپه بیغدی. چاخماق چاخیب اودیاقدی. دخی کپنگیندن قورومسی ائدیپ یاراسینا باسدی. یولون قیسین آلیب اوتوردی. آغلادی، سیقلادی، آیدر: - سالور قازان، بگگ قازان! تولومیسن، دیریمیسن، یوایشلردن خبرین یوخمیدر؟ - دئدی.

مگسر خانیم، اول گنجسه قالین اوغوزون دولتی، بسایندر خانین کویگوسی، اولاش اوغلی سالور قازان قاراقایغیلی واقعه گوردی. سرمردی اورو دوردی. آیدر: - بیلیرمیسن، قارینداشیم قارا گونه، دوشومده نه گوروندی؟ قاراقایغیلی واقعه گوردوم. یوموروغومدا دالبینان شاهین منیم قوشومی آلیر گوردوم، گؤیدن ایلدیریم آغ بان ائویم اوزه رینه شاخیر گوردوم. دوم قاراپوساریق اوردومون اوزه رینه تۆکولو گوردوم. قودوز قوردلار ائویمی دالار گوردوم. قارا دوه انسه مدن قاروار گوردوم. قارغی کیمی قاراساچیم اوزانیر گوردوم. اوزانیان گوزومی ثورتر گوردوم. بیلگیمدن اون بارماغیمی قاندا گوردوم. نئجه کیم بودوشومی گوردوم، اوندان بری عقلیم، اوسوم دیره بیلمن. خانیم قارداش! منیم بودوشومی یورگیل منه؟ - دئدی.

قارا گونه آیدر: - قره بولوت دئدیگین سنین دولتیندر. قارایله یاغمیز دئدیگین - لشکریندر. ساچ - قایغیدر. قان - قارادر. قالانیسن یورا بیلمن، آلاھ یورسون! - دئدی.

بویله دیگج قازان آیدر: - منیم آویمی پوزما، لشکریمی داغیتما! من بوگون قونور آتاقالخارام، اوچ گونلوك یولی بیر گونده آلام. ئویله اولمادان یوردوم اوستونه وارارام. اگر ساغدر - استدر آخشام اولمادان گنه من سنه گلیرم. اوردوم ساغ - اسن دگیل ایسه

باشینیزا چاره ائدین، من دخی گئتدیم - دئدی.  
قونور آتین مهمیزلدی. قازان بگگ یولا گئتدی . گلی - گلی  
یوردونون اوزه رینه گلدی. گئوردی کیم ، او چاردا قوزغون تازی  
دولاشمیش یورد دا قالمیش . قازان بگگ بورادا یوردیلن خبرلشمیش  
گؤره لیم، خانیم، نه خبرلشمیش. قازان آیدر:

قوم قبيله منیم قوما یوردوم!

قولانلا سیغین کییکه قونشی یوردوم!

سنی یاغی نه یثردن داریمیش گؤزل یوردوم!

آغ بان ائویم تیکیلنده یوردی قالمیش ،

قاریجیق آنام اولوروندا یثری قالمیش ،

اوغلوم اوروز اوخ آتاندان پوتا قالمیش،

اوغوز بگلری آت چاپاندان میدان قالمیش،

قره مودبق تیکیلنده او جاق قالمیش .

بو حاللاری گؤردو گونده قازانین قارقیمیما گؤزلری قان یاش

دولدی. قان دامارلاری قاینادی. قارا باغری سارسیلدی . قونور آتینی

ئو کچلهدی، کافر کچدیگی یولادوشدی ، گئتدی . قازانین ئونونه بیر

سو گلدی، آیدر: - سو حق دیدارین گؤرموشدر. من بوسویلن خبر

لشیم - دئدی. گؤره لیم، خانیم، نئچه خبر لشدی. قازان آیدر:

جاغانام - جاغانام قایالاردان چیخان سو

آغاج گمیلری اوینادان سو!

حسنله حسینین حسرتی سو!

باغ و بستانین زینتی سو!

عایشه ایله فاطمه نین نکاحی سو!

شهباز آتلار ایچدیگی سو!

قیزیل دوه لر گللب کچدیگی سو!

آغ قويونلار گليب چۆره سينده ياتديغي سو!  
 اوردومون خبرين بيليرميسن، دئگيل منه!  
 قره باشيم قربان اولسون، سو يوم، سنه! - دئدى.  
 سواقچان خبر وئرسه گرهك. سودان كچدى. بو كزبير قوردا توش  
 اولدى. قورد يوزى مبار كدر. قورد ايلن بير خبر لشم دئدى. گۆره  
 ليم، خانيم، نه خبر لشدى. قازان آيدر:  
 قارانقو آخشام اولاندا گوني دوغان!  
 قارايله ياغمور ياغاندا ار كيمي دوران!  
 قره قوج آتلارى كيشنشدير!  
 قيزيل دوه گۆردو گونده قويروق چيريب قامچيلايان!  
 آرخاسيني ووروب برك آغيلين آردين سوكن!  
 قارما ئوكج سيميزين آليب توتان!  
 قانلى قويروق اوزوب چاپ - چاپ اودان!  
 آوازي قباكوپكلره غوغا سالان!  
 چاخماخليجا چوبانلارى دونله يو گوردن!  
 اوردومون خبرين بيلير ميسن، دئگيل منه!  
 قره باشيم قربان اولسون، قوردوم، سنه! دئدى.  
 قورد قاچان خبر وئرسه گرهك. قورددان دخى كچدى. قاراجا  
 چوبانين قارا كوئپكى قازانا قارشى گلدى. قازان قارا كوپكله خبر لشدى،  
 گۆره ليم، خانيم، نه خبر لشدى. آيدر :  
 قارانقو آخشام اولاندا واف - واف هوره!  
 آجى ايران تو كولنده چاپ - چاپ ايچنه!  
 گلن خير سيزلارى قورخودان!  
 قورخودويان شماته سيله هور كوردن!  
 اوردومون خبرين بيليرميسن، دئگيل منه!

قره باشيم ساغليغيندان ايلىكلر ائدم ، كوپك سنه ! - دئدى .  
 كوپك قاچان خبر وئرسه گرهك . كوپك قازانين آتئينن آياغينا  
 چاپ - چاپ دوشهر ، سين - سين سينلر . قازان بير تومار ايله  
 كوپكى ووردى . كوپك چكىلدى ، گلديكى يولا گئتدى . قازان  
 كوپكى قووالايى قاراجاچوبانين اوزه رينه گلدى . چوبانى كؤردو-  
 گونده خبرلشدى ، كؤره ليم ، خانيم ، نه خبرلشدى . قازان آيدر:

قارانقو آخشام اولاندا قايغىلى چوبان !

قارلا ياغمور ياغاندا چاخماقلى چوبان !

ئونوم آنلا ، سؤزوم دينله !

آغيان ائويم شوندان كشميش ، كؤردونمى ، دئگيل منه !

قاراباشيم قربان اولسون ، چوبان سنه ! - دئدى .

چوبان آيدر : ئولموشميدون ، ايتميشميدين ، آقازان ، قاندا

كؤزدن ؟ نسه ده ايدن ؟ آقازان ! دون يوخ ، ئوتكى گون ائوين  
 بورادان كچدى . قارىجىق آنسان قارادوه بوينوندا آسيلي كچدى .

قىرخ اينجه بئلى قيزلا حلالين بوبى اوزون بورلا خاتون آغلايوبان  
 شوندا كچدى . قىرخ ايگيتلن اوغلون اوروز باشى آچىق ، يالين

آياق كافرلرين يانينجا دوستاق گئتدى . تاولا - تاولا شهباز آتلارين  
 كافر مينميش قاتار - قاتار قيزيل دوه لرين كافر مينميش . آلتون - آخچا

بول خزينه نى كافر آلميش .

چوبان بويله دئگج قازان آه ائدى . عقلى باشيندان گئتدى .

دنيا - عالم كؤزونه قارانقو اولدى . آيدر : آغزين قوروسون ، چوبان !

ديلين چوروسون ، چوبان ! قادرسنين آلتينا قاندا يازسين ، چوبان !

دئدى . قازان بگك بويله دئگج چوبان آيدر :

نه قارقيرسان منه آغام قازان !

بوخسا كؤگسونده بوخميدر ايمان !

آلتی یوزکافر دخی منیم اوزه زیمه گلکدی . ایکی قارداشیم شهید اولدی . اوچ یوزکافر تولد وردوم ، غزا ائتدیم . سمیز قویون ، آریق توغلی سنین قاپیندان کافر لره وئرمه دیم ، اوچ یئردن یارالاندیم ، قاراباشیم بو کولدی ، یالینز قالدیم ، سوچوم بسومیدر ؟ - دئدی .  
چوبان آیدر :

قونور آتین وئرگیل منه !

آلتیمیش توتام کوند رینی وئرگیل منه !

آپ - آلاجا قالدخانی وئرگیل منه !

قاراپولاد ئوز قلیجین وئرگیل منه !

صد اغیندا سکسن اوخون وئرگیل منه !

آغ توز لوجا قاتی یابین وئرگیل منه !

کافره من وارا یین .

یئنیدن دوغانین تولدوره یین .

یئنیمله آلتیم قانین من سیله یین .

ئولرسم سنین اوغروندا من توله یین .

آللاه - تعالی قویار سا ائوینی من قورتارایین . - دئدی .

چوبان بویله دئگج قازانا قهر گلکدی ، آلدی یورویو وئردی .

چوبان دخی قازانین آردیندان یئدی . قازان دؤندی باخدی : - اوغول

چوبان ، قاندا گئدیرسن ؟ - دئدی . چوبان آیدر : - آغام قازان ،

سن ائوین آلماغا گئدیرسن ، من دخی قارینداشیم قانین آلماغ

گئدیرم - دئدی . بویله دئگج قازان آیدر : - اوغول چوبان قارنیم

آجدر ، هئج نسنه وارمیدر یئمگه ؟ چوبان آیدر : - بلی آغام قازان

گئجه دن بیر قوزی بیشریب دوردوم . گل بو آغاج دیینده اینه لیم ،

یه لیم - دئدی . ایندی لر چوبان داغار جیغینی چیخاردی ، یئدی لر . قازان

فکر ایله دی . آیدر : - اگر چوبانلا وراجاق ، اولورسام قالین اوغوز

بگلمی منیم باشیما قاخینج قاخارلار . « چوبان بیله اولماسا قازان کافری آلامازدی » دیه رلر - دئدی . قازانا غیرت گلدی . چوبانی بیر آغاچا سارا - سارا محکم باغلا دی . آتلان دی ، یورویو وئردی . چوبانا آیدر : - مره چوبان ! قازنین آجیقمامیشکن ، گؤزون قارار - مامیشکن بو آغاچی قوپاری گؤر گیل . یوخساسنی بوندا قوردلار - قوشلاریبه - دئدی . قاراجا چوبان ضرب ایله دی ، قابا آغاچی یثریله - یوردیله قوپاردی ، آرخا سینا آلدی ، قازانین آردینا دوشدی . قازان باخدی گؤردی چوبان آغاچی آرخا سینا آلمیش گلیر . قازان آیدر : - مره چوبان ! بو آغاچ نه آغاچدر ؟ چوبان آیدر :- آغام قازان ! بو آغاچ اول آغاچدر کیم ، سن کافری با سارسان قازنین آجیخار . من بو آغاچلا یتمک بیشیره رین - دئدی . قازانا بوسوز خوش گلدی . آتیندان ایندی ، چوبانین اللرین چوزدی ، آلتینندان بیرئو پدی . آیدر : - آلاهی منیم ائویمی قورتاراجاق اولورسا ، سنی امیر آخور ایلیه یین - دئدی . ایکیسی یولا دوشدی ،

بویانا شو کلی ملک کافر لر له شن - شادمان یثیب - ایچیپ اوتوروددی . آیدر : - بگلر ! بیلیر میسیز قازانا نئجه حیف ایله مک گرهک ؟ بوی اوزون بورلا خاتونی گتیریب سیغراق سورد ورمک گرهک - دئدی . بوی اوزون بورلا بونی ائشیتدی . اوره گیله جانینا اودلار دوشدی . قیرخ اینجه بئلی قیزین ایچینده گیردی . ئو گوت وئردی ، آیدر :- قانقینیزا یاپیشیر لار سا قازان خاتونی قانقینیز در ، دیو . قیرخ یثردن آواز وئره سیز - دئدی . شو کلی ملکدن آدام گلدی . قازان بگین خاتونی قانقینیز در ؟ - دئدی . قیرخ یثردن آواز گلدی . قانقینیزدر بیلمه دیلر . کافره خبر وئردیلر : - بیرینه یاپیشدیق ، قیرخ یثردن آواز گلدی ، بیلمه دیک قانقینیزدر ! - دئدیلر .

کافر آیدر مره وارین قازانین اوغلی اوروزی دارتین چنگله آسین .

قیمه - قیمه آغ اتیندن چکین. قارا قاورما پیشیریب قیرخ بگک قیزینا ایله تین، هر کیم یئدی اول دگیل، هر کیم یشمه دی اولدر. آلین گلین، سیغراق سورسون - دئدی. بویسی اوزون بورلا خاتون اوغلونون یاماجینا گلدی، چاغیریب اوغلونا سؤیله، گۆره لیم، خانیم، نه سؤیله. آیدر :

اوغول، اوغول، آی اوغول!

بیلیر میسن نه لر اولدی؟

سویلشدیلر فیسیل - فیسیل.

کافر لرین فعلین دویدوم.

دونلو گگی آلتون بان ائویمین قبضه سی اوغول!

قازابنزه ر قیزیمین، گلینیمین چیچگی اوغول!

اوغول، اوغول، آی اوغول!

دوقوز آی دار قارنیمدا گۆتوردو گوم اوغول!

اون آی دیننده دنیا یا گتیردیگیم اوغول!

تولماسی بششیکده بله دیگیم اوغول!

کما فر لیر ترس دانیشمیشلار. قازان اوغلی اوروزی حبسدن

چیخارین، بوغازیندان ئور کنله آسین، ایکی دالیسیندان چنگله سانجین!

قیمه - قیمه آغ اتیندان چکین! قارا قاورما ائدیپ قیرخ بگک قیزینا

ایله تین، هر کیم یئدی اول دگیل، هر کیم یشمه دی اول قازان خاتونیدر.

چکین دؤشگیمیزه گتیرین. سیغراق سورده وره لیم - دئمیشلر. سنین

اتیندن اوغول ییه بین می؟ یوخسا ساسی دینلی کافرین دوشگینه گیره

یینمی؟ آغان قازانین ناموسینی سیندیر این می؟ نهجه دیهن؟ اوغول هی!

اوروز آیدر :- آغزین قوروسون آنا، دیلین چوروسون آنا!

آنا حقى تانرى دگلمیسیدی، قالخیبانی یشریمدن دورایدیم، یاخانلا

بوغازیندان تو تایدیم، قابا ئو کچم آلتینا سالایدیم، آغ یوزونى قارایشره



تپیدیم ، آغزینلا بوغازیندان قان شورلادیدیم . جان دادلیسین سنه  
 گۆستریدیم . بونه سۆز در! ساقین، قساین آنا! منیم اوزه ریمه گلمیه سن،  
 منیم ایچون آغلاما یاسان! قوی منی، قالدین آنا ، چنگله وورسونلار.  
 قوی اتمدن چکسینلر، قارا اوورما ائتسینلر! قیرخ بگک قیزینین ئونونه  
 ایلتسینلر! اونلاز بیرئد یگینده سن ایکی یئگیل! سنی کافرلر بیلمه-  
 سینلر، دویماسینلار. تاکیم ساسی دینلی دؤشگینه وارمایداسان.  
 سیغراغین سورمیه سن! آتام قازان ناموسینی سیندیرمایداسان!  
 ساقین! - دئدی.

اوغلان بویله دئگج بیلدیر - بیلدیر گۆزونون یاشی روان  
 اولدی. بوی اوزون بورلا خاتون بونیه قولاغین آلیب دوشدی. گوز  
 آلماسی کیمی آل یاناغین توتدی، بیرتدی. قارغی کیمی قارا ساچینی  
 یولدی. اوغول، اوغول دئیین زارلیق قیلدی، آغلائی. اوروز آیدر:

قالدین آنا، قارشیم آلیب نه بؤ گوررسن؟

نه بوزلارسان، نه آغلارسان؟

باغریملا اوره گیم نه داغلارسان؟

کچمیش منیم گونلریم نه آندیرارسان؟

هی آنا! عربی آتلار اولان یترده،

بیر قولونی اولماز می اولور؟

قیزیل دوه لر اولان یترده،

بیر کوشگی اولماز می اولور؟

آغجا قویونلار اولان یترده،

بیر قوزوجوغی اولماز می اولور؟

سن ساغ اول، قالدین آنا! بابام ساغ اولسون.

بیر منیم کیمی اوغول بولونماز می اولور؟ - دئدی.

بویله دئگج آناسنین قساری قالمادی. یورویو وئردی، قیرخ

اینجه بئلی قیزین ایچینه گوردی. کافر لر اوروزی آلیب قناره دیبینه گتیر دیلر.  
 اوروز آیدر : - مره کافر آمان! تانرینین بیر لیگینه یو خودور گمان .  
 قویون منی بو آعجلا سؤیله شلیم - دئدی. چاغیریب آغا جا سؤیله  
 میش، گۆره لیم، خانیم، نه سؤیله میش:

آعاج - آعاج دیبه رسم سنه ار لنمه آعاج!  
 مکه ایله مدینه نین قاپوسی آعاج!  
 موسی کلیمین عصاسی آعاج!  
 بؤیوک - بؤیوک سولارین کؤرپوسی آعاج!  
 قارا - قاراد نیزلرین گمسی آعاج!  
 شاه مردان علینین دولدولونون ایهری آعاج!  
 ذوالفقارین قینله قبضه سی آعاج!  
 شاه حسنله حسینین بشیگی آعاج!  
 اگر اردر، اگر عورتدر قورخوسی آعاج!  
 باشین آلا باخار اولسام، باشیز آعاج!  
 دیبین آلا باخار اولسام، دیبیز آعاج!  
 منی سنه آسارلار کؤتورمگیل، آعاج!  
 کؤتوره جک اولار سان ایگیتلیگیم سنی توتسون آعاج!  
 ییزیم ائلده گرهک ای دین آعاج!  
 قارا هندو قوللاریم بویور ای دیم،  
 سنی پارا - پارا دوغرا یالاردی آعاج!  
 اوندان آیدر:

تاولا - تاولا بیغیلاندا آتیما یازیق!  
 قارداش سیغلا یاندا یولداشیم یازیق!  
 یوموروغوندا دالبیناندا شاهین قوشوما یازیق!  
 یئتهر ایله توتاندا (تازیما) یازیق!

بگلیگه دویمادیم، ئوزومه یازیق؛

ایگیتلیگه اوسانمادیم، جانیم یازیق! - دئدی.

یومرو - یومرو آغلادی، یانیق جگر جیگینی داغلادی.

بومحله سلطانیم سالور قازانلا قاراجا چوبان چاپاریشتندی.

چوبانین اوچ یاشاردانا دریسیندن ساپانینن آیباسی، اوچ کئچی

تویوندن ساپانینن قوللاری ایدی. بیر کئچی تویوندن چاتلاغیجی

ایدی. هر آتاندا اون ایکی باتمان داش آتاردی. آتدیغی داش یثره

دوشمزدی. یثره دخی دوشسه توز کیمی ساورولاردی. اوچاق کیمی

اویولاردی. اوچ ایله تک داشی دوشدوگی یترین اوتی بیتمزدی.

سمیز قویون، آریق توخلی باییرداقالسادا قورد گلیب یتمزدی. ساپانین

قورخوسوندان. ایله اولسا، سلطانیم، قاراجا چوبان ساپان چاتلاتندی.

دنیا - عالم کافرین کؤزونه قارانقو اولدی. قازان آیدر:

- قاراجیق چوبان، آنامی کافردن دلیله لیم، آت آباغی آلتیندا

قالماسین - دئدی. آت آباغی کولک، اوزان دلی چویک اولور.

قازان کافردن کافره چاغیریب سؤیله میش، کؤره لیم، خانیم، نه سؤیله

میش. آیدر:

مره شو کلسی ملک! دونلوگی آلتون بان ائولریمی گتیریب

دورورسان، سنه کولگه اولسون. آغیر خزینهم، بول آقچام گتیریب

دورورسان، سنه خـرجیک اولسون. قیرخ اینجه بئلی قیزلا بورلا

خاتونی گتیریب دورورسان، سنه اسیر اولسون. قیرخ ایگیدلن اوغلوم

اوروزی گتیریب دورورسان، قولون اولسون. تاولا-تاولا شهباز آتلاریم

گتیریب دورورسان، سنه مینیت اولسون. قاتار - قاتار دوه لریم گتیریب

دورورسان، سنه یو کلت اولسون. قاریجیق آنامی گتیریب دورورسان،

مره کافر! آنامی وئر گیل منه، ساواشمدان قایداییم، گری دؤنه ییم،

گنده ییم. بللی بیلگیل - دئدی.

کافر آیدر : - مره قازان! دونلو گی آلتون بان ائوینی گتیر  
 میشیز- بیزیمدر. قیرخ اینجه بئلی قیزیلا بوی اوزون بورلاخاتونی  
 گتیر میشیر - بیزیمدر. قیرخ ایگیتله اوغلون اوروزی گتیر میشیز -  
 بیزیمدر. تاولا - تاولا شهباز آتلارین، قاتار - قاتار دوه لرین گتیر میشیز-  
 بیزیمدر. قاریجیق آنانی گتیر میشیز - بیزیمدر. سنه وئرمه ریز. یایخات  
 کشیش اوغلونا وئره ریز. یایخات کشیش اوغلوندان اوغلی دوغار.  
 بیز اونی سنه قریم قویاریز - دئدیله.

بویله دئگج قاراجیق چوپانین آجیغی توتدی . دوداقلاری  
 تبسردی. چوبان آیدر:

مره دینی یوخ عقلسین کافر!

اوسی یوخ درنکسین کافر!

قارشویاتان قاراداغلار، قوروبویدر اونی بیتمز.

قانلی - قانلی ایرماقلار، قورویدبدر سوی گلمز.

شهباز - شهباز آتلار، قاریبدر قولون وئرمز.

قیزیل - قیزیل دوه لر قاریبدر کوشک وئرمز.

مره کافر، قازانین آناسی قاریبدر اوغول وئرمز.

دولون آلماقدان صفان وارسا، شو کلی ملک، قارا گوزلو قیزین

وارسا گتیر قازاناوئر . مره کافر ، سنین قیزیندان اوغلی دوغسون ،

سیناونی قازان بگه قریم قویا سیز - دئدی.

بومحلهه قالین اوغوز بگلری یئتدی. خانیم، گوره لیم، کیملر

یئتدی : قارا دره آغزیندا قادروئرهن ، قارا بوغا دریسیدن بشیگینین

یاپوغی اولان ، آجیغی توتاندا قاراداشی کول ایلیهن ، بیغین انسه

سینده یئتدی یترده دو گن، ارنلر اوهره نی قازان بگین قاراداشی قارا گونه چاپار

یئتدی - چال قیلیجین، قارداش قازان یئتدیم! - دئدی. بونون آرد ینجا

گوره لیم کیملر یئتدی: دمیر قاپی دروننده کی دمیر قاپوی تیب آلان،

آلتمیش توتام آلاکوندرین اوجوندا اربؤ گوردن ، قیان سلجموک اوغلی دلی دوندار چاپار یئئدی - چال قلیجین ، آغام قازان یئئدیم! - دئدی. بونون آرد ینجا خانیم ، گؤره لیم ، کیملر یئئدی : حمیدلن مردین قلعه سین تیبب ییخان ، دمیریایی قیپچاق ملکه قان قوسدوران ، کلین قازانین قیزین ارلیگه آلان ، اوغوزون آغ ساققالی قوجالاری گؤرنده اول ایگیتی تحسینلہین ، آل مخموری شالوارلی ، آتی بحری قوتازلی ، قارا گونہ اوغلی قارا بوداق چاپار یئئدی - چال قلیجین آغام قازان یئئدیم! - دئدی. بونون آردینجا خانیم ، گؤره لیم ، کیملر یئئدی : دستور سیزجا بایندر خانین یاغی سین باسان ، آلتمیش مین کافرہ قان قوسدوران ، آغ-بوز آتینین یلیسی اوزه رینده قار دوردو-ران ، غفلت قوجا اوغلی شیرشمس الدین چاپار یئئدی - چال قلیجین آغام قازان یئئدیم! - دئدی. بونون آردینجا گؤره لیم ، خانیم ، کیملر یئئدی: پارا صارین بایورد حصاریندان پارلایب اوچان ، آپ-آلاجاگرد گینه قارشو گلن ، یئدی قیزین اومودی ، قالین اوغوزون امرنجیسی ، قازان بگین ایناغی ، بوز آیغرلی بیرک چاپار یئئدی - چال قلیجین آغام قازان ، یئئدیم! - دئدی. بونون آردینجا خانیم ، گؤره لیم ، کیملر یئئدی: چاپاچمالمالی ، چال - قاراقوش اردملی. قورقورما قوشاقلو ، قولاغسی آلتون کوپه لی ، قالین اوغوز بگلرینی بیر - بیر آتیندان ییخیجی ، قاضلق قوجا اوغلی بگ بگنک چاپار یئئدی - چال قلیجین آغام قازان ، یئئدیم! - دئدی. بونون آردینجا گؤره لیم ، خانیم ، کیملر یئئدی : آلتمیش ارکسج دریسیندن کرک ایلسه توپوقلارینی ئورتمهین ، آلتی او گج دریسیندن کلاه ائتسه قولا قلارینی ئورتمهین ، قولى - بودی خارانجا اوزون ، بالديرلاری اینجه ، قازان بگین دایسی آت آغیزلی اوروز قوجا چاپار یئئدی - چال قلیجین بگیم قازان ، یئئدیم! - دئدی. بونون آردینجا گؤره لیم کیملر یئئدی : واریان

پیغمبرین یوزونو گۆرهن ، گلون اوغوزدا صحابه‌سی اولان ، آجیغی توتاندا بیغلاریندان قان چیخان، بیغی قانلی بو گدوز امن چاپاریتدی۔ چال قلیجین آغام قازان، یتدیم! – دئدی. بونون آردینجا گۆره لیم کیملر یتدی : کافرلری ایت آردینا بوراخیب خورلایان ، ائلدن چیخیب آیفیر گۆزلو سویوندان آت اوزدورهن ، السلی یتدی قلعه‌نین کلیدین آلان ، آغ ملک چشمه قیزینا نکاح ائندن، صوفی صندل ملکه قان قوسدوران، قیرخ جبه بورونوب اوتوز یتدی قلعه بگینن محبوب قیزلارینی چالوب بیر - بیر بوینون قوچان، یوزونده دوداغیندان ثوپن، ایلک قوجا اوغلی آلب ارن چاپار یتدی – چال قلیجین آغام قازان، یتدیم! – دئدی . سایلماقلا اوغوز بگلری توکنسه اولماز . هپ یتدیلر، آری سودان آبدست آلدیلار، آغ آیلنلارین یشره قویدولار، آدی گور کلی محمده صلوات کتیردیلر، بی تکلف کافره آت سالدیلار، قلیج چالدیلار. کومبور .. کومبور نقاره‌لر دؤ گولدی، بورماسی آلتون توج بورولار چالیندی. اول گون جگرینده اولان بگ آیکیتلر بلیردی، اون گون مختلر ساپا یشر گۆزتدی. اول گون بیر قیامت ساواش اولدی، میدان دولوباش اولدی. بساشلار کسیددی توپ کیمی، شهباز آتلار یورودی نالی دوشدی، آلا – آلا گوندرلر سوسیلدی. قاراپولاد توز قلیجلار چالیندی، یالماغی دوشدی. اوچ یلکی قاین اوخلار آتیلدی، دمرنی دوشدی . قیامتین بیر گونی اول گون اولدی، بگ نوکردن، نوکر بگدن آیریلدی.

دیش اوغوز بگلریله دلی دوندار ساغدان تپدی . جلا سین ایکیتلر له قارا گسونه اوغلی دلی بوداق سولدان تپدی . ایچ اوغوز بگلریله قازان توپه تپدی. شو کلی ملیکه حواله اولدی. شو کلی ملیکی بو گۆردوبن آتدان یشره سالدی . غافللیجه قارا باشین آلیب کسدی . قاشخادیبان آلجاقانین یشر یوزونه تؤ کدی. ساغ طرفده قاراتکور ملیکه

قیان سلجوک اوغلی دلی دوندار قارشو گلدی. ساغ یانینی قلیجلادی  
 یثره سالدی. سول طرفده بوغاجین ملیکه قارا کونه اوغلی دلی بوداق  
 قارشو گلدی. آلتی پرلی گرزله تپه سینه قاتی توتا ووردی. دنیا-عالم  
 گؤزونه قارانقو اولدی. آت بوینون قوجلاقلادی یثره دوشدی. قازان  
 بگین قارداشی کافرین توغی ایله سانجاغینی قلیجلادی یثره سالدی .  
 دره لرده ، تپه لرده کافره قیرغین گبیدی . لشینه قوزغون اوشدی . اون  
 ایکی مین کافر قلیجدان کچدی. بش یوز اوغوز ایگیتلری شهید اولدی.  
 قاچانین قازان بگک قوومادی. آمان دیه نی ئولدورمه دی. قالین اوغوز  
 بگلری دویم اولدی.

قازان بگک اوردوسوننی ، اوغلانینی ، اوشاغینی ، خزینه سینی  
 آلدی ، گری دؤندی . آلتون تاختنده ینه ائوینی تیکدیردی . قاراجیق  
 چوبانی امیر آخور ایله دی. یئدی گون ، یئدی گمجه یشمه - ایچمه اولدی.  
 قیرخ باش قول ، قیرخ قیرناق ، اوغلی اوروز باشینا آزاد ایله دی  
 جلا سین قوچ ایگیتلره قالابا ئولکه وئردی، شالوار ، جبه ، چوخا  
 وئردی .

ددم قورقود گلین بوی بویلا دی ، سؤی سؤیله دی. بو اوغوز  
 نامه یی دوزدی ، قوشدی ، بویله دئدی : - قانی دئدیگیم بگک ارنر!  
 دنیا منیم دیه نلر ! اجل آلدی، یئر گبزلندی ، فانی دنیا کیمه قالدی ؟  
 گلیملی ، گئدیملی ، دنیا ، سون اوچی ئولوملی دنیا.

یوم وئره یین ، خانیم ! قارلی داغلارین ییخیلماسین ! کولگه  
 لیجه قابا آغاجین کسيلمه سین ! قامین آخان گسورکلی سویون  
 قوروماسین ! قادرتانری سنه نامرده محتاج ائتمه سین ! چاپارکن آغ-  
 بوز آتین بودرهمه سین ! چالیشاندا قارا پولاد ئوز قلیجین کوتلمه سین !  
 دورتوشوکن آلا کوندرین اوفانماسین ! آغ ساققاللی بابان یثری  
 اوچماق اولسون ! آغ بیرچکلی آنان یثری بهشت اولسون ! آخرسوننی

آری ایمانداں آیرماسین! آمین دینلر دیدار گؤرسون! آغ آلیندا  
بش کلمه دعا قیلدیق قبول اولسون! آلاہ وئرهن امیدون اوزولمه سین!  
بیغیشدیر سین، دوروشدورسون گناہینیزی آدی گور کلی محمد مصطفی  
یوزی سویونا باغیشلا سین! خانیم هی!



بام بورانين اوغلى بامسى بىرك بويونى بيان ايدر، خانيم هي!

قام غان اوغلى خان بايندر يثربندن دورموشدى . قره يثربن اوستونه آغ بان ائوين تىكدير ميشدى . آلاسيوان گسؤگ يوزونه دوشميشدى . ايچ اوغوز ، ديش اوغوز بگلرى بايندر خانين صحبتنه دريلميشدى . باى بورابگك دخى بايندر خانين صحبتنه گلميشدى . بايندر خانين قارشيسندا قارا گسونه اوغلى قارا بوداق باى دايانوب دورموشدى . ساغ يانيندا قازان اوغلى اوروز دورموشدى . سول يانيندا قاضلق قوجا اوغلى بگك يگنك دورموشدى .

باى بورابك بونلارى گوردو گونده آه ايله دى . باشيندان عقلى گئندى . دستمالين الينه آلدى بو كرو-بو كرو آغلادى . بويله ائديگج ، قالين اوغوز آرخاسى ، بايندر خانين كويكسى ، سالور قازان قباد يزىنين اوزه رينه چ-و كدى قيا تيكين باى بسورا بگين يوزونه باخدى آيدر : - باى بورا بگك! نه آغلايب بوز لارسان؟

باى بورا بگك آيدر : خان قازان ، نجه آغلامايبين ، نجه بوزلامايبين، اوغولدا اورتاجيم يوخ ، قارداشدا قدريم يوخ . آلايه تعالى منى قارغاييدر . بگلر ، تاجيم تخيم اوچون آغلارام . بير گون

اولا دوشم ئولم ، يثريمدە - يورد ومدا كييسنه قالمايا - دئدى .  
 قازان آيدر : مقصودون بومي در .

باي بورابگك آيدر : بلي، بودر . منيم دخي اوغولوم اولسا ،  
 خان بايندرين قار شسين آلسا . دورسا ، قوللوق ايلسه ، من دخي  
 باخسام سئوينسم ، قيوانسام ، گووه نسم - دئدى .  
 بويله دئگج قالين اوغوز بگلري يـرز گؤيه توتدولار . ال  
 قالديريپ دعا ايله ديلر . آلاله تعالسى سنه بير اوغول وئرسين -  
 دئديلر . اول زمان بگلرين آلقيشى آلقيش ، قارقيشى قارقيش ايسدى .  
 دعالى مستجاب اولوردى .

باي بيجان بگك دخي يثريندن اورو دوردى ، آيدر : - بگلر !  
 منيم دخي حقيمدە بير دعا ايلدين آلاله - منە ده بير قيز وئره-دئدى .  
 قالين اوغوز بگلري ال قالديرديلار . دعا ايله ديلر . آلاله سنە دە بير  
 قيز وئره دئديلر .

باي بيجان بگك آيدر : - بگلر ! آلاله تعالسى منە بير قيز وئره  
 جك اولورسا ، سيز تانيق اولون ، منيم قيزيم باي بورا بگك اوغولونا  
 بشيك كرتە ياقلى اولسون - دئدى .

بونون اوزه رينه بير نئجه زمان كئچدى . آلاله - تعالى باي  
 بورا بگه بير اوغول ، باي بيجان بگه بير قيز وئردى . قالين اوغوز  
 بگلري بونى ائشيتديلر ، شاد اولوب سئوينديلر ، باي بورا بگك  
 بازار گانلارى يانينا اوخودى . بو يروق ائتىدى : - مره بازار گانلار !  
 آلاله تعالى منە بير اوغول وئردى ، وارين روم ائلينه ، منيم اوغولوم  
 ايچون باخشى ارمغانلار كئيرين ، منيم اوغولوم بؤيو يونجه!-دئدى !  
 بازار گانلاردخى گئجه-گوندوز يولا گيرديلر . استانبولاكلدیلر .  
 دان - دانيشيق ايله باخشى ارمغانلار آلدیلار . باي بورانين اوغلى  
 ايچون بير دنيز قولونى بوز آيغر آلدیلار . بير آغ توزلى قاتى باي

آلدیلار . بیر دخسی آلتی پرلی گرز آلدیلار . یول یساراغین  
گؤرد ولر .

بای بورانین اوغلی بشش یاشینا گیردی . بشش یاشیندان اون یاشینا  
گیردی . اون یاشیندان اون بشش یاشینا گیردی . چایا باخا چالیملی ،  
چال قارا - قوش اردملی بیر گؤزل یاخشی ایگیت اولدی .

اول زماندا بیر اوغلان باش کسمسه ، قان تۈ کسمه ، آد قویماز -  
لاردی . بای بورا بگین اوغلی آتلانندی ، آوا چیخدی او اولار کن  
باباسینین تاولهسی اوزه رینه گلدی . میر آخورباشی قارشیلادی .  
اندیردی ، قوناقلادی . یثیب - ایچیب اوتورور لاردی .

بو یاندان بازار گانلار گلیبنی قارادروند آغریندا قونوموشلاردی .  
یساریماسین - یسارچیماسین اونون قلعه سینین کافر لری بونسلاری  
جاسوسلادی . بازار گانلار یاتیرایکن غافلله بشش یوز کافر قویولدولار .  
چاپدیدلار ، یغمالادیلار . بازار گانلار اولوسی توتولدی ، کتچیسلی  
قاچاراق اوغوزا گلدی . باخدی گؤوردی ، اوغوزون اوجوندا بیر آلا  
سیوان تیکلیمیش ، بیر ایمیزه خوب ایگیت قیرخ ایگیتلن ساغیندا  
وسولوندا اوتورورلار . اوغوزون بیر یاخشی ایگیدی آنجاق ، یورویه  
لیم ، مدد دیلیه ییم - دئدی .

بازار گان آیدر - ایگیت ، ایگیت ، بگک ایگیت ، سن منیم  
ئونوم آنلا ، سؤزوم دینله . اون آلتی ایلسدر کیم اوغوز ایچیندن  
گنتمیش ایدیک . دان - دانیشیق کافر مالین اوغوز بگلرینه گتیریر  
ایدیک . پارسارین قارادروند آغزیندا دوش وئرمیش ایدیک . اونون  
قلعه سینین بشش یوز کافرلی اوزه رمیزه قویولدی . قارداشیم دوستاق  
اولدی . مالیمیزی ، رزقمیزی یغمالادیلار . گری دؤندولر . قاراباشیم  
گؤتوردوم سنه گلدیم . قارا باشین صدقه سی ایگیت ، مدد منه! - دئدی .  
بو کز اوغلان شراب ایچر کن ایچمز اولدی . آلتون ایاغسی

آلیندن یتره دوشدی . آیدر : - نه دئدیگیمی یئتیرین، گیم ايله منیم شهباز آتیمی گتیرین . هی ! منی سئوهن ایگیتلر یئسینلر ! - دئدی .  
بازر گان دخی ئونلرینه دوشدی قلاغوز اولدی .

کافر دخی دوشوبن بیر یئرده آقجا اولشمکده ایدی . بومحمله ارنلرین میدان ارسلائی ، پهلو انلارین قاپلانی بوز اوغلان یئتدی .  
بیر ، ایکی دئمه دی ، کافر لره قلیج ووردی . باش قالدیران کافر لری ئولدوردی . غزا ايله دی . بازار گانلارین مالینی قورتاردی .

بازر گانلار آیدر : - بگگ ایگیت ! بیزه سن ارلیک ایشله دین .  
گل ایندی بگندیگین مالدان آل ! - دئدیلر .

ایگیدین گوزی بیردنیز قولونی بوز آغیری توتدی ، بیرده آلتی پرلی گرسی ، بیرده آغ تزلو یایی توتدی . بو اوچونی بگندی .  
آیدر : - مره بازار گانلار ! بو آغیری و دخی بو یایی و بو گرسی منه وئیرین - دئدی .

بو یله دیگج بازار گانلار سخت اولدی . ایگیت آیدر : - مره بازار گانلار ! چوخمی ایسته دیم ؟

بازر گانلار آیتدیلار : - نه چوخ اولسون ؟ اما بیزیم بیر بگیمیز اوغلی وار . بو اوچ نسنه اونا ارمغان آپار ساووز گرك ایدی - دئدیلر .  
اوغلان ایدر : - مره بگینیز اوغلی کیمدر ؟

آیتدیلار : - بای بورانین اوغلی واردر . آدینا بامسی دیه رلر .  
- دئدیلر . بای بورانین اوغلی اولدوغون بیلمه دیلر .

ایگیت بارماغین ایسیردی . آیدر : - بوندا منته آلماقدان ایسه ، اوندا بابام یانیندا منتسز آلماق یئگدر . - دئدی . آتین قامچیلادی .  
یولا گیردی . بازار گانلار آردیندان باخا قالدی . - واللاه ، یاخشی ایگیت ، مروتلو ایگیت - دئدیلر .

بوز اوغلان باباسینین ائوینه گلدی . « بازار گانلار گلدی دیو »

باباسی سئویندی . چتیر اوتاق، آلاسیون تیکدیردی . ایپک خالچالار  
 سالدی . کچسدی اوتوردی . اوغلانی ساغ یانینا آلسدی . اوغلان  
 بازار گانلار خصوصیندا قنی سؤز سؤیلمه دی . کافرلری قیردیغین  
 آنمادی . نا گاهی بازار گانلار گلدیلر . باش یئندیریب سلام وئردیلر .  
 گۆردولر کیم اول ایگیت کیم باش کسیدر ، قان تۆکوبدور ، بسای  
 بورا بگین ساغیندا اوتورور . بازار گانلار یورودولر ، ایگیدین الین  
 ئوپدولر . بونلار بویله ائتجک بسای بورا بگین آجیفی توتدی .  
 بازار گانلارا آیدر : - مره قوات اوغلی قواتلار! آتا دورور کن اوغول  
 اینمی ئوپرلر ؟

آیتدیلار : - خانیم بو ایگیت سنین اوغلون میدر؟

- بلی ، منیم اوغلوم در - دئدی .

آیتدیلار : - ایمدی - اینجینمه خانیم، اول اونون الین ئوپدو  
 گوموزه . اگر سنین اوغلون اولماسایدی ، بیزیم مالیمیز گرجستاندا  
 گنتمیشدی . همیز دوستاق اولموشدی . - دئدیلر .

بسای بورا بیگک آیدر : - مره منیم اوغلوم باشمی کسدی ،

قانمی توکدی ؟

- بلی ، باش کسدی، قان تۆکدی : آدام آختاردی - دئدیلر .

- مره! بو اوغلانا آد قویاسینجا وارمیدر ؟ - دئدی .

- بلی ، سلطانیم ، آرتیقدر - دئدیلر .

قالین اوغوز بگلرینی چاغیردی . قوناقلادی . ددم قورقود

گلدی ، اوغلانا آد قويدی . آیدر :

سؤزوم دینله ، بای بورا بیگک ! آلاهی تعالی سنه بیر اوغول

وئرمیش، توتا وئرسین ! آغیر سانجاق گۆتورنده مسلمانلار آرخاسی

اولسون: قارشویاتان قارا قارلی داغلاردان آشار اولسا ، آلاهی تعالی

سنین اوغلونا آشیت وئرسین . قانلی - قانلی سولاردان کئچه ر اولسا ،

کنجیت وئرسین . قالابالیق کافره گیرنده آلاسه تعالی سنین اوغلونا فرصت وئرسین . سن اوغلوننی باسام دییه اوخشارسان . بونون آدی بوز آیغرلی با مسی بیرک اولسون. آدینی من دئدیم ، یاشینی آلاسه وئرسین - دئدی . قالین اوغوز بگلری ال گؤتوردولر ، دعاقلیدیلار . بو آد ، بو ایگیده ، قوتلو اولسون - دئدیلهر .

بگلر هپسی آوا میندیلهر . بوز آیغرین چکدیلهردی بیرک میندی ناگهانان اوغوزون اوزه رینه بیرسوری کییک گلدی . بامسی بیرک بیرینی قووا گئتدی. قووا - قووا بیریره گلدی . نه گؤردی سلطانیم ، گؤردی گؤگ چایبیرین اوزه رینه بیر قیرمیزی اوتاق تیکلیمیش . « یا رب بو اوتاق کیمین اولا ؟ » - دئدی .

خبری یوخ که آلاجاغی آلاگؤزلی قیزین اوتاغی اولسا گرک بو اوتاغین اوزه رینه وارماغا ادبلندی . آیتدی :

نه اولورسا اولسون ، هله من آویمی آلایین - دئدی. اوتاغین ئونونده آیریشی گلدی ، کییکی سینیرله دی . باخدی گؤردی بو اوتاق بانو چیچک اوتاغی ایمیش که بیر گین بئشیک کرتمه نشائلیسی ، یاوخلوسیدی .

بانو چیچک اوتاقدان باخیردی : - مره دایه لر ! بو قسوات اوغلی قسوات بیزه ارلیکمی گؤستربر ؟ - دئدی . وارین بوندان پای دیله بین ، گؤرون نه دییه ر ؟ - دئدی .

قیصیر جاینکه دئیرلر بیر خاتون واردی. ایلرو واردی. پای دیله - دی . - هی بگ ایگیته ! بیزه دخی بو کییکیندن پای وئره ! - دئدی. بیرک آیدر - مره دادی ، من آوچی دگیلم ، بگ اوغلی بگم . هپسوزه ! - دئدی . - اما سورماق عیب اولماسین بو اوتاق کیمیندر ؟ - دئدی .

قیصیر جا ینگه آیدر - بگ ایگیدیم ! بو اوتاق پای بیجان بگ

قیزی بانى چيچگيندر - دئدى.

ايله اولسا ، خانيم ، بير گين قانى قاينادى . ادبله ياب - ياب  
گرى دؤندى.

قيزلار كيكي گؤتوردولر. گؤزلر شاهى بانى چيچگين نونونه  
گتيردiler. باخدى گوردى كه بيرسلطان سئودى سيفين كييك در. بانى  
چيچك آيدر - مره قيزلار : بوايگيت نه ايجيتدر؟

قيزلار آيدر : - والله سلطانيم ! بوايگيت يوزى نقابلو ياخشى  
ايگيندر. بگ اوغلى بيگك ايميش - دئدiler.

بانى چيچك آيدر : - هي ، هي دايه لر ! بابام منه «من سنى بير  
يوزى نقابلو بيرگه وئرميشم» - ديبهردى . اولمايا كيم بواولا؟ مره ،  
چاغيرين ، خبر لشم - دئدى.

چاغيردیلار ، بيرك گلدى . بانى چيچك ياشماقلاندى . خبر  
سوردى ، - آيدر : - ايگيت گليشين قاندا؟

بيرك آيدر : - ايچ اوغوزدان.

- ايچ اوغوزدا كيمين نسيسن؟ - دئدى؟

- باى بورا بگك اوغلى بامى بيرك دئديكلرى منم - دئدى.

قيز آيدر : - يا نه مصلحته گلدين ، ايگيت؟ - دئدى.

بيرك آيدر : - باى بيجان بگين بير قيزى وارميش . اونى گؤرمگه  
گلدیم - دئدى.

قيز آيدر : - اول اوبله آدام دگلدر كيم سنه گؤرونه - دئدى .

اما من بانى چيچگين داديسييام . گل ايمدى سنينله آوا چيخاليم . اكر  
سنين آتين منيم آتيمي گئچه رسه ، اونون دخى آتيني گئچه رسن . هم  
سنييله اوخ آتاليم ، منى گئچه رسن ، اونى دخى گئچه رسن . و هم سنييله  
گؤرده شه ليم ، منى باسارسان ، اونى دخى باسارسان . - دئدى.

بيرك آيدر : - خوش ، ايمدى آتلاين .

ایکسی آتلاندىلار . ميدانا چىخدىلار ، ات تېدىلر . بىرگىن  
 آتى قىزىن آتىن كچدى . اوخ آتدىلار . بىرك قىزىن اوخون ياردى .  
 قىز آيدىر : - مره ايگىت ! منىم آتىمى كىمسه كچدىگى يوخ .  
 اوخومى كىمسه ياردىغى يوخ . ايمدى گل سنىله گورهش توتاليم  
 دئدى .

همان بىرك آتدان يئندى . قارواشدىلار . ايكى پهلوان اولوب بىر-  
 بىرىنه سارماشدىلار . بىرك كئؤوره قىزى يئره وورماق ايستهر . قىز  
 كؤتوره بىرگى يئره وورماق ايستهر . بىرك بو كولدى . آيدىر : - بو  
 قىزا باسايلاجاق اولورسام ، قالين اوغوز ايچىنده باشيما قاخىنىچ  
 يوزومه توخونىچ ائدرلر - دئدى .

غيرته گلدى . قاورادى ، قىزىن باغداماسىن آلدى . امجگىندن  
 توتدى . قىز قوجوندى . بو كز بىرك قىزىن اينجه بئلىنه گىردى .  
 باغدادى آرخاسى اوزه رينه يئره ووردى .

قىز آيدىر :- ايگىت ! باى بىجان قىزى بانى چىچك منم . دئدى .  
 بىرك اوچ ئوپدى ، بىر ديشله دى . - دوگون قوتلو اولسون  
 خان قىزى ! - ديو ، بارماغىندان آلتون اوزوگى چىخاردى ، قىزىن  
 بارماغىنا كچىردى . - اورتا ميزدا بونشان اولسون ، خان قىزى ! -  
 دئدى .

قىز آيدىر - چون بويله اولدى ، همان ايمدى ايلرو دورماق گرگ ،  
 بگك اوغلى ! - دئدى .

بىرك دخى :- نولا خانىم ! باش اوزه رينه ! - دئدى .  
 بىرك قىزدان آيرىلب ائولرىنه گلدى . آغ ساققاللى باباسى قارشى  
 گلدى . آيدىر :- اوغول ، دان .. دانيشىق بوگون اوغوزدا نه گؤردون ؟  
 آيدىر :- نه گؤره ييم ؟ اوغلى اولان ائورمىش ، قىزى اولان  
 كوچورموش .



باباسی ایدر : - اوغول ، یاسنی ائورمک می گرك؟ - دئدی .  
 - بلی ، بس آغ ساققاللی عزیز بابا ! ائورمک گرك - دئدی .  
 باباسی ایدر : - اوغوز داکیمین قیزین آلی وئرهیین؟ - دئدی .  
 بیرك ایدر : - بابا ! منه بیر قیز آلی وئردکیم ، من یئریمدن دور  
 مادن اودور گچ گرك . من قارا قوچ آتیما مینمه دن اول مینمهك گرك .  
 من قیریم اارمادان اول منه باش گتیرمگک گرك . بونون کیمی قیز  
 آلی وئر ، بابا ، منه ! - دئدی .

باباسی بای بوراجان ایدر : - اوغول سن قیز دیله مزن ،  
 کندونه بیر همپا ایستر میشسهن . اوغول مگر سن ایسته دیگین قیز  
 بای بیجان بگک قیزی بانى چیچک اولا؟ - دئدی .  
 بیرك ایدر : - بلی پس ، اوت ، آغ ساققاللی عزیز بابا . منیمدخی  
 ایسته دیگیم اولدور - دئدی .

باباسی ایدر : - ای اوغول ، بانى چیچکین بیردلی قارداشی  
 واردر . آدینا دلی قوچار دییه ر لر . قیز دیله نی ئولدوره ر .  
 بیرك ایدر ؛ - یا پس نیده لیم ؟  
 بای بورا بگک ایدر - اوغول ، قالین اوغوز بگلرینی اودامیزا  
 اوخوبالیم . نئجه مصلحت گؤرور لسه ، اونا گؤره ایش ائده لیم .  
 - دئدی .

قالین اوغوز بگلرینی هپ اوخودولار . اودالارینا گتیردیلر .  
 آغیر قوناقلیق ایله دیلر . قالین اوغوز بگلری آیتدیلا ر : بو قیزی ایسته  
 مگه کیم وارا بیلیر ؟

مصلحت گؤردولر که دده قورقوت وارسین - دئدی لر .  
 دده قورقوت ایدر : - یا ارنلر ! چونکه منی گؤنده ریوسیز ،  
 بیلر سیز کیم ، دلی قوچار ، قیزقارینداشینى دیله نی ئولدورور . بارى  
 بایندرخانین تاولاسیندان ایکی شهبازیو گرك آت گتیرین . بیر گئچی

باشلی گئچه ر آيفرى، بير توخلى باشلى دورى آيفرى. ناگاه قاچما -  
 قووما اولورسا، بيريسيني مينيم، بيريسيني يئديم - دئدى .

دده قور قودون سؤزى مقبول گلدی. واردیلار، بایندر خانین  
 تاولاسیندان اول ایکی آنى گتیردیلر . دده قورقوت بیرین میندی ،  
 بیرین یئتدی . - بارانلار! سیزی حقه ایسمارلادیم ! - دئدی، گئتدی .  
 مگر سلطانیم ، دلی قوچار دخی آغ بان ائونی، آغ اوتاغینی،  
 قارایترین اوزه رینه قوردورموشدی . یولداشلاریله بو تا آتیب  
 اوتوروردی . دده قورقوت ئوته دن بری گلدی . باش اندیردی . باغیر  
 باسدی . اغیز دیلدن گور کلی سلام وئردی .

دلی قوچار آغزین کوپو کلندیردی . دده قور قودون یوزونه  
 باخدی. آیدر : - عليك السلام ! ای عملی آزمیش ، فعلی دؤنموش ،  
 قادر آلاه آغ آلتینا قادا یازمیش . آیا قلیلار بورا یا گلدیگی یوخ،  
 اغیز لیلار بوسویمدان ایچدیکی یوخ . سنه نولدی ! عملینمی آزدی ؟  
 فعلینمی آزدی ؟ اجلینمی گلدی ؟ بورا لاردانیلیرسن ؟ دئدی .

دده قورقوت آیدر

قارشو یاتان قاراداغینی آشماغا گلیمشهم :

آخیتیلی گور کلی سویونی کئچمگه گلیمشهم .

گئن انگینه ، دارقولتوغونا ، قیسیلماغا گلیمشهم .

تانرینین بویروغیله ، پیغمبرین قولیله ،

آیدان آری، گوندن گور کلی، قیز قارداشین بانى چیچکی،

بامسى بیر گه دیلمگه گلیمشهم - دئدی .

دده قورقوت بویله دنگج دلی قوچار آیدر: - مره ! نه دئدیگیم

یئتیرین ! قارا آيفرى یاراغیله گتیرین ! - دئدی .

قارا آيفرى یاراغیله گتیردیلر . دلی قوچارى میندیردیلر . دده

قور قودون کوستگی اوزدی ، دورمادی قاچدی . دلی قوچار آردینا

دوشدی . توخلی باشلی دوری آيغريورولدی . دده قورقوت کئچي باشلی کئچهر آيغرا سيچرادى ميندى . دده يى قووا -- قووا دلى قوچار اون يلك يئر آشيردى . دده قور قودون آرديندان دلى قوچار ايردى . دده نين انيسى ايتدى . تانريا سيفيندى . اسم اعظم اوخودى . دلى قوچار قليجين اينه آلدى . بيرقاروسيندان ئويکه ايله حمله قىلدى . دلى بگگ ديله دى که دده يى تپه ره چالا .

دده قورقوت آيتدى : -- چارلارسان الين قوروسون ! دئدى . حق تعالى نين امريله دلى قوچارين الی يوخاريدا آسيلي قالدى . زيرا دده قورقوت ولايت ايسسى ايدى . ديلگى قبول اولدى .

دلى قوچار آيدر : -- مدد ! امان ! الامان ! تانرينين بيرليگينه يوخدور گمان . سن منيم اليمي ساغالدى گؤر ، تانرينين بو يروغيله ، پيغمبرين قوليله قيز قار اينداشيمي بير گه وئره يين -- دئدى . اوج کره آغزيندان اقرار ايله دى ، گناهينا توبه ايله دى .

دده قورقوت دعا ايله دى . دلينين الی حق امريله ساپا -- ساغ اولدى . دؤندى آيدر : -- قيز قارينداشيمين يولونا من نه ايسته رسم وئربرميسن ؟

دده آيدر : -- وئره ليم ، ده گؤروم نه ايسته رسن دلى قوچار آيدر : -- مين بوغرا گتيرين کيم ما يا گؤر مه ميش اول . مين دخسى آيغر گتيرين کيم هئچ قيصر اغا آشماميش اول . مين دخسى قویون گؤر مه ميش قوج گتيرين . مين ده قویروقسوز -- قولاقسيز کوپک گتيرين . مين دخسى بيره گتيرين منه ! -- دئدى . اگر بودئديگيم سننه لری گتيره رسينيز ، خوش ، وئرديم . اما گتيميه جک اولورسان ، بوقاتلا ئولدورمه ديم ، اول وقتين ئولدوره رين -- دئدى .

دده دؤندى باى بورا ائولرينه گلدى . باى بورا بگگ آيدر : -- دده ! اوغلانميسان . قيزميسان ؟

دده - اوغلانام! - دئدی.

- یا پس نئجه قورتولدون دلی قوچارین الیندن؟

دده آیدر: - آلاهیمن عنایتی، ارنلرین همتی اولدی، قیزی

آلدییم - دئدی.

بیر گه و آناسینا و قیزقارداشلارینا موشتجی گلدی. سئویندیلمر،  
شاد اولدیلمر.

بای بورا بگ آیدر: - دلی نه قدر مال ایسته دی؟

دده ایدر: - یاریماسین، یارچیماسین دلی قوچار او یله مال

ایسته دی که هئج بیتمه سین - دئدی. بای بورا بگ آیدر - هله نه

ایسته دی؟

دده آیدر: - مین آیغر دیله ییبدر کیم، قیصر اغا آشمامیش اولا.

مین دخی بوغرا دیله دی گیم، ما یا گورمه میش اولا. مین ده قوچ

دیله ییبدر قویون گورمه میش اولا. مین ده قویرو قسوز - قولاقسوز کؤپک

دیله دی. مین دخی قاراجا - قارا جا بیر لردیله دی. بو نسنه لری

کتیره جک اولارسانیز، قیزقارینداشیمی وئره رم. کتیرمیه جک

اولورسان، گوزومه گورونمیه سن، بوخسا سنی ئولدوره رم - دئدی.

بای بورا بگ آیدر - دده! من اوچوننی بولورسام، ایکیسینی

سن بولورميسان؟ - دئدی.

دده قور قود: - بلی خانیم، بولاسییم - دئدی.

بای بورا بگ آیتدی: - ایمدی دده کؤپکله بیره یسی سن

بول: - دئدی. دخی کندیسینی تاوولا - تاوولا آتلا ریندان مین آیغر سئچدی.

دوه لرینه واردی مین بوغرا نرسئچدی. قویونلارینا واردی مین

قوچ سئچدی. دده قور قود دخی مین قویرو قسوز - قولاقسوز کؤپکله

مین دخی بیر بولدی. آلیب بونلاری دلی قوچارا کئتدی. دلی

قوچار ائتشدی قارشو گلدی.

- گۆره ییم دئدیگیمی گتیردیلرمی؟ - دئدی .  
 آیفرلاری گۆرجك بگندی . دوه لری گۆردوگوننده بگندی .  
 قوچلاری بگندی . کۆپکلری گۆرجك قاس - قاس گولدی . آیدر :  
 - دده ! یاقانی منیم بیره لریم ؟

دده قورقوت : - های اوغول قوچار، آداما اوش بو گلک کیمی  
 بو کولودر . اول بیر یاوز جانور در . هپ بیر یترده دیریب-دورور .  
 گل گنده لیم ! سیمیزین آل، آریغین قوی - دئدی .

آلدی دلی قوچار ی بیره لی یتره گتیردی . دلی قوچار ی  
 یالینجیق ایله دی . آغیلا قویدی . بیره لردلی قوچارا اوشدیلر . گۆردی  
 باچارا بیلمز . آیدر : - مدد ! دده ، کسرم ایله آلاله عشقینه قسایپی  
 آج ، چیخایین - دئدی .

- اوغول، قوچار! نه فارغیش آیدیرسان؟ بوايسمارلادیغین نسنه  
 در . نولدون بؤیله بو کولدون . سیمیزین آل ، اریغین قوی-دئدی .  
 دلی قوچار آیدر : - های دده ! سلطان تانری بونون سیمیزین  
 دا آلسین ، آریغین دا آلسین . همان منی قاپیدان دیشاری ایله . مدد  
 دئدی .

دده قسایپی آچدی . دلی قوچار چیخدی . دده گۆردی کیم  
 دلینن جانینا کشچمیش ، باشی قایوسی اولموش ، گسؤیده سی بیره  
 دن گۆرونمز . اوزی - گۆزی بیلینمز .

دده نین آیاغینا دوشدی : - آلاله عشقینه قورتار - دئدی .

دده قورقوت : - وار اوغول! کندینی سویا وور - دئدی .

دلی قوچار سگیره رک واردی سویا دوشدی . بیره در ، سویا  
 آخدی گتدی . گلدی گییه سیسین گیدی . آغیردوگون یاراغین گۆردی .  
 اوغوز زمانیندا بیرایگیت که ائولنسه ، اوخ آتاردی . اوخی نه  
 یترده دوشسه ، اونداگردک تیکردی . بیرک خان دخی اوخی آتدی . دیبینه

گردد گین تیکدی . آداخلیسیندان ار کنلیک بیر قیرمزی خفتان گلدی .  
بیرک گئیدی . یولداشلارینا بوایش خوش گلمه دی . سخت اولدولار .  
بیرک آید: - نیه سخت اولدونوز؟- دئدی .

- نئجه سخت اولمیسالیم . سن قیزیل خفتان گیه رسن ، بیز آغ  
خفتان گیه ریک - دئدی لر .

بیرک آیدر: - بو قدر نسنه دن ئوتوری نیه سخت اولور سوز! بو گون  
من گئیدیم ، یارین ناییم گیسین . قیرخ گونه تکین سیرا واردی گیینیز .  
اوندان سونرا بیردرویشه وئره لیم - دئدی .

قیرخ ایگیدلن یثیب - ایچیب اوتورور لاردی . یاریماسین -  
یارچیماسین کافرین جاسوسی بونلاری جاسوسلادی . واریب بایورد  
حصاری بگینه خبر وئردی . آیدر: - نه اوتورور سوز سلطانیم ، بای بیجان  
سنه وئره جگی قیزی بیر گه وئردی بو کئجه گرد گه گیریر - دئدی .

یاریماسین - یارچیماسین اول ملعون یئدی یوز کافرله ایلغادی .  
بیرک آپ - آلاجا گردگی ایچینده یثیب - ایچیب بیخبر اوتوروردی .  
دون یوخوسوندا کافر اوتاغا قویولدی . نایب قلیجینی سیردی ، الینه  
آلدی . - منیم باشیم بیر گین باشینا قربان السون - دئدی .

نایب پارا لاندی شهید اولدی . درین اولسا باتیریر . قالابالیق  
قورخودر . آت ایشلر ، ارئویونر . یایان ارین امیددی اولماز . اوتوز  
دوققوز ایگیدلن بیرک دوستاق گئندی .

دان آتدی ، گون دوغدی . بیر گین آتاسی آناسی باخدی گوردی  
- کیم گردک گسورونمز اولموش . آه ائتدیلز ، عقللری باشلاریندان  
گئئدی . گوردولر کیم او چاردا فوزغون قالمیش ، تازی دولاشمیش ،  
گردک پارالانمیش ، نایب شهید اولموش . بیر گین باباسی قاباساریق  
گوتوووب یئره چالدی . دارتدی یاخاسین بیرتدی . اوغول - اوغول  
دئیبه ن بؤ گوردی . زارلیق قیلدی . آغ بیرچکلی آناسی بیلدیر - بیلدیر

آغلادی. گوزونون یاشین تۆكدی. آجی دیرناق آغ اوزونه آلدی،  
چالدى. آل یاناغتن دارتدی. قارغی کیمی قاراساچینی یولدی. آغلا-  
بیانی سیقلا بیانی ائونه گلدی، بای بورابگین دونلوگی آلتون بان ائونه  
شیون گیردی. قیزی- گلینی قاس - قاس گولمز اولدی. قیزیل حنا آغ الینه  
یاخماز. اولدی. یئدی قیز قارداشی آغ چیخاردیلار، قارادونلار گمشیندیلر.  
- وای بگیم قارداش! مرادینا، مقصودینا ایرمه یین یالنیز قارداش!  
- دئییب آغلاشدیلار. بؤ گروشدولر.

بیرگین یاووقلوسینا خبر اولدی. بانی چیچک قارالار گئیدی.  
آغ خفتانینی چیخاردی. گوز آلماسی کیمی ال یاناغی دارتدی،  
بیرتدی.

وای آل دوواغیم اییه سی!  
وای، آلنیم - باشیم اموری!  
وای، شاه ایگیدیم، وای شهباز ایگیدیم!  
دویونجا یوزونه باخمادیغیم، خانیم، ایگیت!  
قاندا گمتدین منی یالنیز قویوب، جانیم ایگیت!  
گؤز آچیبان گؤردوگوم.  
گؤنول وئریب سئوددیگیم.  
بیر یاسدیقا باش قویدوغوم.  
یولوندا ئولوگوم، قربان اولدوغوم!  
وای، قازان بگین ایناغی!  
وای قالین اوغوزون ایمرنچیسى، بیرک!

- دیو، زاری - زاری آغلادی.

بونى ائشیدیب قیان سلجوك اوغلی دلی دوندار آغ چیخاردی،  
قارا گئیدی. بیرگین یارویولداشلاری آغی چیخاریب قارالار گئیدیلر.  
قالین اوغوز بگلری بیرک ایچون عظیم یاس توتدولار. امید اوزدولر.

بونون اوزه رینه اون آلتی ایل کشجدی. بیر گین ثولوسون -  
 دیریسین بیلمه دیلر. بیر گون قیزین قارداشی دلی قوچار بایندر خانین  
 دیوانینا گلدی. دیزین چؤ کدی، آیدر: - دولتی خانین عمری اوزون  
 اولسون. بیرک دیری اولسا، اون آلتی ایلدن بری گلیردی. بیر ایگیت  
 اولسا، دیرسی خبرین گتیرسه چرغاب، آلتون، آقجا وئرر دیم.  
 ثولوسی خبرین گتیره نه قیز قارداشیم وئرر دیم - دئدی.

بو یله دئگج یاریماسین، یارچیماسین یالانجی اوغلی یالنجیق  
 آیدر: - سلطانیمن! من وارا این، ثولوسی - دیرسی خبرین گتیره  
 یین - دئدی.

مگر بیرک بونا بیر کوملک باغیشلامیش ایدی. گیمهز ایدی  
 ساخلاردی. واردی کوینگی قانا - قونا باتیردی. بایندر خانین ثونونه  
 گتیریب بورا خدی.

بایندر خان آیدر: - مره بونه کوملکدر؟  
 - بیر گی قارادرونده ثولدورموشلر. اوشدا نشانی، سلطانیمن!  
 - دئدی.

کوملکی گؤرچک بگلر هو کور - هو کور آغلاشدیلار،  
 زارلیق قیلدیلار.

بایندر خان آیدر: - مره، نیه آغلارسیز؟ بیز بونی تانیماریز.  
 آداخلیسینا آپارین گؤرسون. او یاخشی بیلیر. زیرا اول تیکیدر. نیه  
 او تانیر - دئدی.

واردیلار، کوملگی بانی چیچکه ایلتدیلر. گؤردی تانیدی -  
 اودر - دئدی.

دارتدی یاخساسین بیرتدی. آجی دیرناق آغ یوزونه آلدی  
 چالیدی. گوز آلماسی کیمی آل یاناغین بیرتدی.  
 وای گؤز آچیان گؤردوم گوم!



کونول وئریب شو دیکیم!  
 وای آل دوواغیم آیاسی؟  
 وای آلنیم - باشیم امیدى!  
 خان بیرک!

- دیو، آغلادی .

باباسینا، آناسینا خبر اولسدى . آپ آلاجا اوردوسینا شیون  
 گىردى. آغ چىخار دیلار، قارا گىیدیلر. قالین اوغوز بگلری بیر کدن  
 امید اوزدولر.

بالانچى اوغلى بالنجیق کیچی دو گونون ایلهدى، اولودو گونونه  
 وعده قويدى .

بیر گین باباسى بای بورا بگک دخى بازار کاتلاری قىغىردى ،  
 یانینا گتیردى آیدر : - مره بازار گانلار! وارین اقلیم آراین. بیر گین  
 ثولوسى - دیربسی خبرین گتیره ایدینیز اولامى در؟  
 بازار گانلاری اراق گوردولر. گمشه - گوندرز دئمه ییب یورودولر.  
 ناگاه پاراسارین بایوردحصارینا گلدیلر. مگر اول گون کافرلرین اوغور  
 گونلریدی. هر بیرى یشمکده، ایچمکده ایدی. بیر گى دخى گتیریب  
 قوپوز چالدیر یرلاردى. بیرک اوچا چارداقدان باخدى بازار گانلاری  
 گوردى . بونلاری گوردو گونده خبر لشدى . گوره لیم ، خانیم ، نه  
 خبر لشدى.

آلان آلچاق هوا یشردن گلن آرغیش!  
 بگک بابامین، قادین آنامین سوغاتی آرغیش!  
 آیاغى اوزون شهباز آتا مینهن آرغیش!  
 ثونوم آنلا، سوزوم دینله، آرغیش!  
 قالین اوغوز ایچینده اولاش اوغلى سالور قازانى،  
 سورار اولسام ساغمی آرغیش؟

قيان سلجوك اوغلى دلى دوندارى،  
 سورار اولسام ساغمى آرغيش؟  
 آغ ساققاللى بابامى، آغ بيرچكلى آنامى،  
 سورار اولسام ساغمى آرغيش؟  
 گۆز آچيبان گۆردو گوم، كۆنول ايله سئودىگيم،  
 باى بيبجان قيزى بانى چيچك  
 ائوده مى آرغيش، يوخسا گوردامى، آرغيش؟  
 دئگيل منه!  
 قارا باشيم قربان اولسون، آرغيش. سنه دئدى.  
 بازارگانلار آيدر :

ساغميسان، اسنميسهن، جانيم بامسى؟  
 قيان سلجوك اوغلى دلى دوندارى،  
 سورار ايسهن، ساغدر، بامسى!  
 قارا گونه اوغلى بوداغى،  
 سورار اولسان، ساغدر، بامسى!  
 اول بگلر آغ چيخاردى، قارا گئيدى، سنيچون، بامسى!  
 آغ ساققاللى آنانى، آغ بيرچكلى آنانى،  
 سورار اولسان، ساغدى، بامسى!  
 آغ چيخاريب قارا گئيديلر سنيچون، بامسى!  
 يئدى قيزقارداشين يئدى يول آييرديندا آغلار گۆردم، بامسى!  
 گوز آلماسى كيمي آل ياناقلارين بيرتار گۆردوم، بامسى!  
 واردى گلمزقارداش ديو، زارليق ائدر گۆردوم، بامسى!  
 گۆز آچيبان گۆردو گون،  
 كۆنول وئريب سئودىگين.  
 باى بيبجان قيزى بانى چيچك،

كېچى دوگونون ايله دى،  
اولودوگونونه وعده قويدى.

يالانچى اوغلى يالنجىغا ارار كۆرودوم، بامسى!  
خان بىرك!

پاراسارين بايبورد حصارىندان اوچا كۆرگىل!

آپ - آلاجا گردگينه گله كۆرگىل!

گىلمز اولسان باي بيجان قىزى بىنى چىچكى آلدىردىن،  
بللى بىلگىل! - دئدى.

بىرك قالخدى. آغلىو - آغلىو قىرخ ايگىدىن يانىنا گىلدى.

قابا سارىغىن كۆتوردى يىره چالدى. آيدىر:

- ھى منىم قىرخ يولداشيم! بىلىر مىسىز نەلر اولدى؟ يالانچى  
اوغلى يالنجىق منىم ئولسوم خىرىم ايلتمىش. دونلوگى آلتون بان  
اىونە بابامىن شىون گىرمىش. قازا بنزەر قىزى- گىلىنى آخ چىخارمىش. قارا  
كئىمىش. كۆز آچىيان كۆرودوگوم، كۆنول وئرىب سئودىگىم، بانى  
چىچىك، يالانچى اوغلى يالنجىغا ارار اولموش.

بويىلە دئگىچ قىرخ ايگىدى قاباسارىقلارنى كۆتوردوار، يىره  
چالدىلار. بو كرو - بو كرو آغلاردىلار، زارلىق قىلدىلار. مگر كافر  
بگىنىن بىر بىر قىزى وارايدى. ھرگون بىر گى گسۇرمگە گلېردى. اول  
گون گرى كۆرۈمگە گىلدى. باخدى كۆردى بىرك سىخت اولموش. قىز آيدىر:  
- نىچون سىختىن، خانىم، ايگىت؟ گىلد يگىمجه سنى شن  
كۆرەردىم. گولردىن، اويناردىن. شىمدى نە اولدون: - دئدى.

بىرك آيدىر: - نىجه سىخت اولما يايىم. اون آلتى ايلدىرىم  
بابانىن دوستا قىيام. آتاي، آتاي، قوھوما، قارداشا، حسرتىم. و ھم بىر  
قارا كۆز لو ياووقلوم وادىر. يالانچى اوغلى يالنجىق دئىرلر بىر كىشى  
واردى. وارمىش يالان سويىلەمىش، منى تولدى دئىمىش. قىز اونا ارار

اولموش - دئدی.

بويله دئگج قيز بير گي عاشقلا ميشدى . آيدر: - اگر سنى حصاردان آشاغا ثور كنله ساليندير اجاق اولورسام، بابانا آنانا ساغليقلا واراچاق اولورسان، منى بوندا گليب حلاليقلا آليرميسان؟ - دئدى.  
بيرك آند ايچدى: - قليجیما دوغرا نايين، اوخوما سانجیلايين يئر كيمي كرتيله يين، تورپاق كيمي ساوريلايين، ساغليغیلاوار- اجاق اولورسام اوغوزا، گليب سنى حلاليقلا آلمازسام! - دئدى.  
قيردخى اورگن كتيريب بير گي حصاردان آشاغا سالينديردي.  
بيرك آشاغا باخدى، ئوزون يئر اوزونده گوردى . آلاها شكر ايله دى . يولا دوشدى، گئدرك كافرين ايلخيسينا گلدى. بير آت بولورسام.  
توتاييم، مينه ييم - دئدى.

باخدى گوردى كندونون دنيز قولانى بوز آيغز بوندا اوتلايب دورور. بوز آيغر بير گي گوروب دخى تانيدى. ايكي اياغنين اوزه رينه دوردى كيشنه دى. بيرك دخى بونى ئوگموش، گوره ليم، خانيم، نئجه ئوگموش. آيدر :

آچيق - آچيق ميدانا بنزهر سنين آلينجيغين،

ايكي شب چراغا بنزهر سنين گوز جيگزين،

ابريشمه بنزهر سنين يليجيگين،

ايكي قوشا قارداشا بنزهر سنين قولاقجيغين،

ارى مرادينا يئتيره سنين آرخاجيغين،

آت دئمه زم سنه، قارداش ديهرم!

قارداشيمدان يئگك!

باشيما ايش گلدى، يولداش ديهرم،

يولداشيمدان يئگك! - دئدى.

آت باشيني يوخارى توتدى. بير قولاغين قالدirdى، بير كه قارشى گلدى . بيرك آت كئوكسون قوجاقلادى . ايكي گئوزون ئوپدى .

سيچرادى ميندى . حصارين قاپوسينا گلدى . اوتوز دوققوز يولداشين  
ايسمارلادى، گۆره ليم، خانيم، نئجه ايسمار لادى. بيرك آيدر:

مره، ساسى دينلى كافر!

منيم آغزىما سؤگوب دورارسان دوياماديم،

قارادونوز اتيندن يىخنى يئديردين دوياماديم،

تانرى منه يول وئردى، گئدر اولدوم، مره كافر!

اوتوز دوققوز ايگيديم امانتى، مره كافر!

بيرين اكسيك بولسام، يئرینه اونون ئولوره رم،

اونون اكسيك بولسام يئرینه يوزون ئولوره رم،

اوتوز دوققوز ايگيديم امانتى، مره كافر! - دئدى.

دخى آلدى يورويو وئردى. قيرخ نفر كافر آتلانديلار؛ آردينا

دوشدولر. قووا گئنديلر ، يئتمه ديلر ، دؤندولر . بيرك اوغوزا گلدى .

باخدى گۆردى بير اوزان گئدير. آيدر: - مره اوزان نره يه گئديرسن؟

اوزان آيدر: بگگ ايگيت! دوگونه گئديرم.

بيرك آيدر - دوگون كيمين؟

- يالانچى اوغلى يالينجىغين - دئدى.

- مره، كيمين نسين آلير؟

اوزان آيدر: - خان بيرگين آداخليسين آلير. - دئدى.

بيرك آيدر: - مره اوزان، قوپوزون منه وئركيل . آتيمى سنه

وئره ييم. ساخلا، گللم باهاسين گئيررم، آلام - دئدى.

اوزان آيدر: - آوازيم گودلمه دن ، اونوم يوغولمادان، بير

آندر اليمه گيردى. ايله ته ييم، ساخليايم - دئدى.

اوزان قوپوزى بيرگه وئردى. بيرك قوپوزى آلدى . باباسنين

اوردوسينا ياخين گلدى. باخدى گۆردى بير قاچ چوبانلار يولون قيسين

آلميشلار، آغلارلار، هم دورماييب داش ييغار لار.

بیرک آیدر: - مره چوبانلار! بیر کیشی یولداداش بولسا یابانا آتار. سیز بویولدا بوداشی نچون ییغار سیز.

چوبانلار آیدر: - مره سن سنی بیلیر سن، بیزیم حالیمیزدان خبرین یوخ - دئدیلمر.

- مره، نه حالینیز واردر؟

چوبانلار آیدر: - بگیمیزین بیر اوغلی واردر. اون آلتی ایلدر کیم ئولوسی - دیرسی خبرین کیمسه بیلمز. یالانچی اوغلی یالینجیق دئییرلر ئولوسی خبرین کتیردی، آداخلیسین اونا وئرر اولدولار. گلیر بوندان گنجهر. وورالیم اونی. اونا وارماسین، تایینا - توشونار سین - دئدیلمر.

بیرک آیدر: مره، اوزونوز آغ السون! آغانیزین اتمگی سیزه حلال اولسون - دئدی.

اوندان باباسینین اوردوسینا گلدی. مگر ائولری ئونونده بیر بؤیوک آغاج واردی، دیینده بیریاخشی پینار واردی. بیرک باخدی گؤردی کیم، کیچی قیز قارداشی پیناردان سو آلماغا گلیر. قارداش بیرک دیو آغلار، بوزلار. طویون، دوگونون قارا اولدی دیو آغلار. بیرگه قاتی فراق گلدی. قاتلانمادی. بیلدیر - بیلدیر گؤزونون باشی روان اولدی، چاغیریبانی بورادا سؤیلهر. گؤره لیم، خانیم، نه سؤیلهر. بیرک آیدر:

مره قیز! نه آغلارسان، نه بوزلارسان، آغا دیو!

باندی باغیریم. گؤیندی ایچیم،

مگر سنین آغان یوخ اولوبدر؟

اوره گینده قاینار یاغلار قویولوبدر؟

قارا باغیرین سوسالییدر؟

آغا دیو نه آغلارسان، نه بوزلارسان؟

یاندى باغريم، گۆبندی ایچیم.  
 قارشو یاتان قاراداغی سورار اولسام، یایلاق کیمین؟  
 سویوق - سویوق سولارینی سورار اولسام، ایچیت کیمین؟  
 تاولا - تاولا شهباز آتلاری سورار اولسام، مهنیت کیمین؟  
 قاتار - قاتار دوه لری سوار اولسام، یو کلت کیمین؟  
 آغایلدا آغجا قویون سورار اولسام، شولن کیمین؟  
 قارالی - گۆگلی اوتاغی سورار اولسام کؤلگه کیمین؟  
 آغیز دیلدن قیز کیشی، خبر منه،  
 قاراباشیم قربان اولسون بوگون سنه! - دئدی.  
 قیز آیدر :

چالما اوزان! آییتما اوزان؟  
 قارالیجا من قیزین نسینه گرك اوزان؟  
 قارشو یاتان قارا داغی سورار اولسان،  
 آغام بیرگین یایلاسیدی.  
 آغام بیرك گئده لی یایلاریم یوخ.  
 سویوق - سویوق سولاری سورار اولسان،  
 آغام بیرگین ایچیدیدی.  
 آغام بیرك گئده لی ایچهریم یوخ.  
 تاولا - تاولا شهباز آتلاری سورار اولسان،  
 آغام بیرگین مینیدیدی.  
 آغام بیرك گئده لی مینه ریم یوخ.  
 قاتار - قاتار دوه لری سورار اولسان،  
 آغام بیرگین یو کلتیدی.  
 آغام بیرك گئده لی یو کلتیم یوخ.  
 آغا ییلدا آغجا قویونی سورار اولسان ،

آغام بیر گین شولنیدی.  
آغام بیرک گئنده لی شولنیم یوخ.  
قارالی - گؤگلی اوتاغی سورار اولسان.  
آغام بیر گیندر.  
آغام بیرک گئنده لی کؤچریم یوخ.  
ینه قیز آیدر :

مره اوزان! قارشو یاتان قارا داغدان آشیب گلدیگینده،  
کئچدیگینده،

بیرک آدلی بیر ایگیده بولوشمادینمی؟  
داشغین - داشغین سولاری آشیب گلدیگینده، کئچدیگینده،  
بیرک آدلی بیر ایگیده بولوشمادینمی؟  
آغیر آدلی شهرلردن گلدیگینده  
بیرک آدلی بیر ایگیده بولوشمادینمی؟  
مره اوزان! کؤردونسه، دئگیل منه،  
قاراباشیم قربان اولسون، اوزان، سنه! - دئدی.  
قیز ینه آیدر :

قارشو یاتان قاراداغیم ییخیلیبدر،  
اوزان سنین خبرین یوخ!  
کولگه لیجه قابا آغاجیم کسلیبدر،  
اوزان سنین خبرین یوخ!  
دنیا لیقدا بیر قارداشیم آلینیبدر،  
اوزان سنین خبرین یوخ!  
چالما اوزان، آیتما اوزان!  
قارالیجا من قیزیق نسینه گرك، اوزان!  
ایلکینده دوگون وار، دوگونه واریب ئوتگیل! - دئدی.



بيرك بونندان كىمچدى . اولو قيز قارينداشلارى يانينا گلدى .  
 باخدى گوردى قيز قاداشلارى قارالى - گؤگلى اوتورورلار . چاغريب  
 بيرك سويلەر، گؤره ليم، خانيم نه سؤيلهر . آيدر:

الان صباح يثريندن دوران قيزلار!

آغ اوتاغى قويوب، قارا اوتاغا گيرن قيزلار!

آغ چىخاريب قارا گيهن قيزلار!

باغير كيمي ئوگننده يوغورتدان نه وار؟

قاراساق آلتيندا كومجدن نه وار؟

كىمدورونده اتمكدن نه وار؟

اوج گوندور يولودان گلهميشم، دويورون منى،

اوج گونه وارسين آلاسه سئويندیرسين سيزى .

قيزلار وارديلار، يثمك گتيرديلر . بيرگين قارنين دويوردولار .

بيرك آيدر : - آغانيزين باشى و گؤزى صدقهسى كهنه خفتانين وارسا

گيهين، دوگونه واراين . دوگونه اليمه خفتان وئيرلر . گرو خفتانينيز

وئرهيم - دئدى .

وارديلار، بيرگين خفتانى وارسيمش، بونا وئديلر . آلدى گييدى .

بويى بوينا، بئلى بئلىنه ، قولى قولونا ، ياقيشدى . اولو قيز قارداشى

بونى بيرگه بنزدى . قاراقبيما گؤزلى قان ياش دولدى . سؤيله ميش،

گؤره ليم، خانيم، نه سؤيله ميش

قاراقبيما گؤزلىرين جونگلمه سيدي،

آغام بيرك ديهه رديم، اوزان، سنه!

يوزونى قاراساج ئورتمه سيدي،

آغام بيرك ديهه رديم، اوزان، سنه!

قونت - قونت بيلكلرين سولماسيدي،

آغام بيرك ديهه رديم، اوزان، سنه!

اپول - اپول يوروشوندان،

آسلان كيمي دوروشوندان،

قانر يليبان باخيشيندان،

آغام بير گه بنزه درديم، اوزان، سنى!

سئوينديردين، يئر ينديرمه، اوزان، منى! - دئدى.

قىز بير دخى سؤيله ميش، آيدر:

بير زمان آيتما، اوزان!

آغام بيرك گئده لى بيزه اوزان گلديگى يوخ،

اگنيميز دن خفتانيميز آلدیغى يوخ،

باشيميزدان گنجه ليگيميز آلدیغى يوخ،

بوينوزى بورما قوچاريميز آلدیغى يوخ.

بيرك آيدر: - گؤردونمى قيزلار بو خفتانلا منى تسانيديلار.

قالين اوغوز بگلىرى دخى تانيرلار - دئدى. گؤره ييم اوغوزدا منيم

دوستوم - دشمنيم كميدر؟ - دئدى.

خفتانى سبيردى، گؤتوردى قيزلارين اوستونه آتى وئردى.

- نه سن، نه بيرك قالسين! بير اسكى خفتان وردينيز، منيم باشيم -

بشينيم آلدينيز. - دئييب واردى. بير اسكى دوه چووالى بولدى، دلدى.

بوينوئا كچيردى. كندىنى دليليگه بوراخدى. سوردى دو گونه گلدى،

گوردى دو گونه كويكو اوخ آتار. قاراگونه اوغلى بوداق،

قازان بيگك اوغلى اوزوز، بگلر باشى يگنك، غفلت قوجا اوغلى شير

شمس الدين، قيزين قارداشى دلى قوچار بئله اوخ آتارلار. قاچان كيم

بوداق آتسا، بيرك: - الين وار اولسون! - ديهردى. يگنك آتسا -

الين وار اولسون! - ديهردى، شير شمس السدين آتسا - الين وار

اولسون! - ديهردى. كويكو آتسا - الين قوروسون! بارما قىلارين

چوروسون! هى دونوز اوغلى دونوو! - ديهردى. كويكولره قربان

اول! - دییهردی.

یالانچی اوغلی یالینجیغین آجیغی توتدی. آیدر: - مره قوات اوغلی دلی قوات! سنه دوشهرمی منه بونون کیمی سؤز سؤیله مک؟ گل، مره قوات، منیم یاییمی چک! یوخسا ایندی بوینوننی وورارام؟ - دئدی.

بو یوله دئگج بیرک یایی آلدی، چکدی قبضه سیندن یای ایکی پاره اولدی. کؤتوردی ئونونه بوراخدی. دان یثرده توراغای آتماغا باخشیدی! - دئدی،

یالانچی اوغلی یالینجیق یای او فاندیغینا قاتی قاقیدی. آیدر: - مره بیرگین یایی واردر، گتیرین! - دئدی. واردیلار گتیردیلر. بیرک یایی کؤردو گده یولداشلارینی آندی، آغلادی. آیدر:

تول تولارا گیردیگیم تولالاری!

دوخار لیغی قوودوغوم یاغی یوردی!

الیمده قیل کشلیم آیغر مالی!

آیغر وئریب آلدیغیم توزلو قاتی یاییم!

بوغا وئریب آلدیغیم بوغما کیریشیم!

بو کولو یثرده قویدوم گلدیم،

اوتوز دو قوز یولداشیم، ایکی آرغیشیم - دئدی.

اوندان بیرک آیدر: - بگلر، سیزین عشقنیزه چکه ییم یایی،

آتاییم اوخی! - دئدی.

مگر کویکونون اوزو گونه نشان آتارلاردی. بیرک اوخلا اوزوگی

ووردی پارالادی. اوغوز بگلری بونسی گؤرچک ال اله چالدیلار

گولوشدولر. قازان بگک باخیب تماشا ائدی. آدام کؤندریدی.

بیرگی ییغیردی. دلی اوزان گلدی. باش اندیردی. باغیر باسادی. سلام

وئردی. بیرک آیدر.

— آلان صباح صبا یئرده تیکیلنده آغ بان ائولی! اطلسله یاپیلاندا  
 گؤگ سیوانلی، تاوا — تاوا چکیلنده شهباز آتلی، چاغیر بیان داد  
 وئرنده بول چاوشلی، یایخاندیغیندا یاغ تو کولن بول نعمتلی، قالمیش  
 ایگیت آرخاسی، بزه مسکین امیددی. بایندر خانین کویگوسی، تولو  
 قوشون یاوروسی، ترکستانین دیره گی، آمیت سویونون آسلانی،  
 قاراچوغون قاپلانی، قونور آتین ییهسی، خان اوروزون باباسی،  
 خانیم قازان! ئونوم آنلا، سؤزوم دینله! آلان صباح دورموشسان. آغ  
 اورمانا گیر میسهن. آغ قوواغین بوداغیندان ییرغایبان کچمیسهن.  
 جان یاجیغین اگمیسهن. اوخ جیغازین قورموشسان. آدین گردک  
 قویموشسان. ساغدا اوتوران ساغ بگلر! سولدا اوتوران سول بگلر!  
 ائشیکده کی ایناقلار! دیدده اوتوران خاص بگلر! قوتلو اولسون دولتینیز!  
 دئدی.

بو یله دئگج قازان بگ آیدر: — مره دلی اوزان! دیله مندن نه  
 دیلرسن؟ چتیرلی اوتاغیمی دیلرسن؟ آلتون آقجامی دیلرسن؟  
 وئره ییم — دئدی.

بیرک آیدر — سلطانیم! منی قویساندا شولن یشمه گینین یانینا  
 وارسام، قارنیم آجدر دویورسام — دئدی.  
 قازان آیدر — دلی اوزان دولتین تپدی. بگلر! بوگونکی  
 بگلیگیم بونون اولسون. قویون نه یئره گئدرسه گمتسین نیلهرسه  
 ایله سین — دئدی.

بیرک شولن یشمه گینین اوزه رینه گلدی. قارنیم دویوردوقدان  
 سونرا قازانلاری تپدی، تو کدی، چئویردی. ییخنین کیمین ساغینا،  
 کیمین سولونا آتار. ساغدان گئدنی ساغ آلیر، سولدان گئدنی  
 سول آلیر. حقلیه حقی دگه، حقسیره یوزی قارالیغی دگه.  
 قازان بگه خبر اولدی: — سلطانیم! دلی اوزان یشمه گی تو کدی

– دئدیلر. ایندی قیزلار یانینا وارماق ایسته ر.

قازان آیدر – مره! قویون قیزلار یانینادا وارسین – دئدی.

بیرک قالخدی، قیزلار یانینا واردی. سورنا چیلاری قوودی،  
نقاره چیلری قوودی، کیمینی دو گدی، کیمینین باشین یاردی. قیزلار  
اوتوران اوتاغا گلدی. ائشیکین آلدی اوتوردی.

بونى گوردی قازان بگین خاتونى اوزون بورلا قاقیدی، آیدر –  
مره، قوات اوغلی قوات! سنه دوشرمی بی تکلف منیم اوزه ریمه  
گله سن؟ – دئدی.

بیرک آیدر: – خانیم، قازان بگدن منه بو یروق اولدی. منه  
کیمسه دولاشمازا! – دئدی.

بورلا خاتون آیدر: – مره، چونکیم قازان بگدن بو یروق  
اولوبدر، قویون اوتورسون! ینه دؤندی بیر گه آیدر: – مره دلی اوزان!  
یا مقصودون نه در؟

بیرک آیدر – خانیم! مقصودوم اولدر که، اره واران قیز قالخا  
اوینا یا، من قوپوز چالام – دئدی.

قیصیر جا ینگه دئبیر لر بیر خاتون واردی. اونا آیتدیلار: – مره،  
قیصیر جا ینگه! دورا وینا! نه بیلیر دلی اوزان دئدیلر.

قیصیر جا ینگه دوردی. آیدر: – مره، دلی اوزان! اره واران  
قیز منم – دئدی. اویناماغا باشلادی. بیرک قوپوز چالدى. سؤیله دی.

گؤره لیم، خانیم، نه سؤیله دی. آیدر

آند ایچمیشه م قیصیر قیصراغا میندیگیم یوخ.

قراو آنا میندیگیم یوخ.

ئوکوز آردیندا سروانلار سنه باخار.

بیلدیر – بیلدیر گؤزلرینین یاشی آخار.

سن اونلارین یانینا وارغیل!

مرادینی اونلار وئره، بللی بیلگیل!

سینله منیم ایشیم یوخ.

اره وارن قیز قالخا، قول سالیبان اوینایا، من قوپوز چالام

- دئدی.

قیصیر جا ینگه:- بوی، بوزوالاگله جک دلی منی کؤرموش کیمی

سؤیلهر - دئدی. واردی یشینده اوتوردی.

یوغور بوغاز جا فاطمه دئییر لر بیر خاتون واردی. - قالخ سن

اوینا - دئدی لر. قیزین خفتانینی کیدی. - چال، مره دلی اوزان! اره

واران قیز منم، اوینا یاییم - دئدی.

دلی اوزان آیدر:

آند ایچه ییم بو کز بوغاز قیصیرغا میندیگیم یوخ،

قراو آنا واردیغیم یوخ.

اٹوینیز آردی دره جیک دگیلمیدی؟

ایتینیز آدی پراق دگیلمیدی؟

سنین آدین قیرخ اویناشلی یغار جا فاطمه دگیلمیدی؟

دخی عیبین آچارام، بللی بیلگیل. - دئدی

سینله منیم اویونوم یوخ.

وار یشینه اوتورغیل.

اره وارن یشیندن دورا، من قوپوز چالام، قول سالیبان

اوینایا - دئدی.

سویله دئگج یغار جا فاطمه آیدر: - بوی، دلی بوغما چیخار.

اجاق اولونجا عیبیمیزی قاقدی. دور قیز! اوینار سان اوینا، اوینا ماز سان

جهنمه اوینا. بیر گدن سونرا باشینا بسو حال گله جگین بیلیر دیک.

- دئدی.

بورلا خاتون آیدر: قیز، قالخ اوینا! الیندن نه گلیر؟ - دئدی.

بانى چيچك قيرمیزی خفتانین گیدی. اللرین ینگینه چکدی ،  
 گورونمه سین - دیو اویونا گیردی، آیتدی:  
 - مره، دلی اوزان، چال دی!  
 بیرك آیدر:

من بو یثردن گئده لی دلی اولموش.  
 سن دلیم آغجا قارلار یاغمیش، دیزه یتیمیش.  
 خان قیزینین ائوینده، قول خلایق توکنمیش.  
 مشربه آلمیش، سویا وارمیش.  
 بیلگیندن اون بارماغینی سویوق آلمیش.  
 قیزیل آلتون گتیرین خان قیزینا دیرنان یونون!  
 عییلیجه خان قیزی، اره وارماق عیب اولور! - دئدی.  
 بونی ائشید جك بانى چيچك قاقیدی : - مره دلی اوزان! من  
 عییلییه؟ منه عیب قوشارسان؟ دئدی.

گوموش کیمی آغ بیلگین آچدی، الین چبخاردی. بیرگین  
 کچیردیگی اوزوک گوروندی. بیرك اوزوگی تانیدی. بورادا سؤیله  
 میش، گوره لیم، خانیم، نه سؤیله میش، آیدر:

بیرك گئده لی بام - بام تپه باشینا چبخدینمی قیز؟

قارمانیب دورد یانینا باخدینمی قیز؟

قارغی کیمی قاراساچین یولدونمی قیز؟

قاراگؤزدن آجی یاشی توکدونمی قیز؟

گؤز آلماسی کیمی آل یاناغین بیرتدینمی قیز؟

قیز سن اره وارارسان،

آلتون اوزوک منیمدر، وئر منه، قیز! - دئدی.

قیز آیدر: بیرك گئده لی بام - بام تپه باشینا چبخدیغیم چوخ.

قارغی کیمی قارا ساچیم یولدوغوم چوخ.

گوز آلماسی کیمی آل یاناغیم بیر تدیغیم چوخ.  
 گلنله - گئندن سوردوغوم چوخ  
 واردی گلمز بگک ایگیدیم، بیرک دیو، آغلادیغیم چوخ.  
 شویشدیگیم بامسی بیرک سن دگلسن.  
 آلتون اوزوک سنین دگل.  
 آلتون اوزوکده چوخ نشان واردر.  
 آلتون اوزوگی ایسترسن نشانین سؤیله! - دئدی.

بیرک آیدر:

الان صباح خان قیزی یثریمدن دورمادیممی؟  
 بوز آیغرین بئلینه مینمه دیممی؟  
 سنین ائوین اوزه رینه سیغین - کییک ییغمادیممی؟  
 سن منی یائینا قیغیر مادیتممی؟  
 سنینله میداندا آت چا پمادیقممی؟  
 سنین آتینی منیم آتیم کچمه دیممی،  
 اوخ آتاندا من سنین اوخونی یارمادیممی؟  
 گؤرشنده من سنی باسمادیممی؟  
 اوچ ئوبوب بیر دیشله ییب،  
 آلتون اوزوگی بارماغینا کچیرمادیممی؟  
 شویشدیگین بامسی بیرک من دگیلمیه م؟ - دئدی.

بو یله دئگج قیز تانیدی . بیلدی کیم بیر کدر . جبه سیله ، چوخا  
 سیله بیر گین آیاغینا دوشدی . بیر گه دایه لر خفتان دونانیدیلار . همان قیز  
 سیچرادی آتامیندی . بیر گین آتاسینا ، آناسینا موشتولوغا چاپار گئندی .  
 قیز آیدر :

آرغاب - آرغاب قارداغین ییخیلمیشدی ، او جالدی آخی!  
 قانلی - قانلی سولارین سوغولموشدی جاغلا دی آخی!



قابا آغاجین قوروموشدی یاشاردی آخی!  
 شهباز آتین قاریمیشدی قولون وئردی آخی!  
 قیزیل دوه لرین قاریمیشدی کؤشک وئردی آخی!  
 آغ قویونون قاریمیشدی قوزووئردی آخی!  
 اون آلتی ایلیک حسرتین اوغلون بیرک گلدی آخی!  
 قایناتا، قاینانا موشتولوق منه نه وئره سیز؟  
 بیرگین آتاسی - آناسی آیدر:

دیلین ایچون ئوله یین، گلینجیگیم!  
 یولونا قربان اولایین، گلینجیگیم!  
 یالانسابوسوزلرین گرچک اول، گلینجیگیم!  
 ساغ - اسن چیخیب گلسه،  
 قارشویاتان قاراداغلار سنه یایلاق اولسون!  
 سویوق - سویوق سولار سنه ایچیت اولسون!  
 قولوم - خلایقیم سنه قیرناق اولسون!  
 شهباز آتالاریم سنه مینیت اولسون!  
 قاتار - قاتار دوه لریم سنه یو کلت اولسون!  
 آغایلدا آغجا قویونوم سنه شولن اولسون!  
 آلتون آقجام سنه خرچلیک اولسون!  
 دونلوگی آلتون بان ائولریم سنه کؤلگه اولسون!  
 قاراباشیم قربان اولسون سنه، گلینجیگیم - دئدی.

بومحلهده بیر گئی گتیردیلر . قازان بگک آیدر: - موشتولوق بای  
 بورا بگک اوغلون گلدی.

بای بورا بگک آیدر: - اوغلوم ایدیگین اوندان بیله یین سئرچه  
 بارماغینی قاناتسین . قانینی دستمالا دورتسون ، گؤزومه سوره یین ،  
 آچیلماق اولورسا اوغلوم بیر کدر - دئدی . زیرا آغلاماقدان گؤزلری

گۆرمز اولموشدى . دستمالى گۆزونه سيلجك آلاھ تعالى نين قدر تيله  
گۆزى آچيلدى . آتاسى ، آناسى گولدولر . بير گين آياغينا دوشدولر .  
آيدر :

اوغول!

دونلوگى آلتون بان ائويمين قبضهسى اوغول!  
قازا بنزهر قيزيمين - گلنيمين چيچگى اوغول!  
گۆره گۆزوم آيديني اوغول!  
توتار بئليم قوتى اوغول!

قالين اوغوز ايمرنجيسى ، جانيم اوغول!

ديوبن چوخ آغلادى ، آلاھينا شكرلر قیلدى .

يالانچى اوغلى يالينجيق بونى ائشيتدى . بير گين قورخوسوندان  
قاجدى ، ئوزونى دانا سازينا سالدى . بيرك آردينا دوشدى . قووا -  
قووا سازا دوشوردى . بيرك آيدر : - مره ، اود گتيرين!

گتير ديلر ، سازى اودا ووردولار . يسالينجيق گۆردى كيم  
يانار ، سازدان چيخدى . بير گين آياغينا دوشدى . قلیجى آلتيندان كچدى .  
بيرك سوجوندان كچدى .

قازان بگك آيدر - گله ! مرادينا يئتيشن!

بيرك آيدر - بولداشلاريمي چيخار مابينجا ، حصارى آلمابينجا ،  
مرادا ابرمهرم - دئدى .

قازان بگك اوغوزا - منى سئون يئتسين ! - دئدى .

قالين اوغوز بگلرى آتلانديلار . بابورد حصارينا چاپسار  
يئتديلر . كافرلر دخى بونلارى قارشيلاديلار . قالين اوغوز بگلرى آرى  
سودان آبدست آلدیلار . آغ آلينلارين يئره قويدولار . ايكى ركمت  
نماز قیلدیلار . آدى گور كللى محمدى يادا گتيرديلر . كومبور - كومبور  
نقاره لر دو گولدى . بير قیامت ساواش اولدى . ميدان دولوباش اولدى .

شو کلی ملکی بو گوردوبنی فازان بگ آندان یتره سالدی.  
قاراتکوری دلی دوندار قلیجلادی یتره سالدی. قارا آسلان ملکی قارا  
بوداق یتره سالدی. دره لرده کافره قیرغین گبیدی. یئدی کافر بگی  
قلیجدان کچدی.

بیرک، یگنک، قازان بگ، قارا بوداق، دلی دوندار، قازان  
اوغلی اوروز بگ - بونلار حصارا یوروش ائتدیلر. بیرک اوتوز  
دوقوز ایگیدین اوزه رینه گلدی. اونلاری ساغ - اسن گوردی.  
آلاهاشکر ایله دی. کافرین کلیساسین ییخدیلار، یتره مسجد یاپدیلار.  
کشیشلرین تولدوردولر، بان بانلاندیلار. عزیز تانری آدینا خطبه  
اوخوتدولار. قوشون آلا قانینی، قاشین ایریسنی، قیزین گویچگینی،  
دوقوزلا ماچرغاب - چوخا، خانلار خانای بایند خانای پنچیک  
چیخاردیلار.

بای بسورا بگین اوغلانجیغی بیرک، بای بیجان ملیکین قیزی  
آلدی. آغ بان ائوبنه، آغ اوناغینا گری دوندی. دو گونی باشلادی.  
بو قیرخ ایگیدین بیر نئچسینه خان قازان، بیر نئچسینه بایندر  
خان قیزلار وئردیلر. بیرک دخی یئدی قیز قارینداشین یئدی ایگیده  
وئردی. قیرخ یتره اوتاق تیکدی، اوتوز دوقوز قیز طالعی طالعی  
بیره اوخ اتدی. اوتوز دوقوز ایگیت اوخونون آردینجا گئتدی.  
قیرخ گون، قیرخ گنجه طوی - دو گون ایله دیلر. بیرک ایگیتلریله  
مراد وئردی، مراد آلدی.

ددم قورقوت گلدی شادلیق چالادی. بوی بسویلادی. سوی  
سویله دی. غازی ارنلر باشینا نه گلدیگین سویله دی. بو اوغوز نامه  
بیرگین اولسون - دئدی.

یوم وئره بین خانیم. قاراداغلارین ییخیلماسین! کولگه لیجه  
قبا آغا جین کسپلمه سین! آغ ساققاللی بابان یئری اوچماق اولسون!

آغ بیر چکلی آنسان یئری بهشت اولسون ! اوغوللا - قارینداشدان  
آیرماسین ! آخر وقتینده آری ایماندان آیرماسین ! آمین ! آمین  
دئینلر دیدار گؤرسون ! ییغیشدیرسین ، دوروشدورسون ، گناهینیزی  
گورکلی محمد مصطفی یوزی سویونا باغیشلا سین !

## قازان بگ اوغلو اوروز بگين دوستاق اولدوغى بويى بىان ايدر، خانىم ھى .

بىر گون اولاش اوغلى قازان بگ يئر يندن دورموشدى . قره يئر ين اوزه رينه اوتاقلارين تىكدېرميشدى . مين يئردە اپك خالچاسى دوشنميشدى . آلا سيوان گۆى يوزونه آشيتميشدى . دو قسان تومن گنج اوغوز صحبتتە دريلميشدى . آغزى بۇ يوك خمره لىر اور تاليغا ساليتميشدى . دو قوز يئردە باديه لىر قورولموشدى . آلتون آياق صراحيلار ديزيلميشدى . دو قوز قره گۆزلى ، ھۆرمە ساچلى ، اللرى بيلگيندن قنالى ، بارماقلارى ننگارلى ، بوغازلارى بىرر قاريش كافر قىزلارى آل شرابى آلتون آياقلا قالين اوغوز بگلرينه گورد ير لر دى .

ھربير يندن اولاش اوغلى سالور قازان ايچميشدى . چرغاب – چرغاب چادر – اوتاق باغيشلاردى . قاتار – قاتار دوھلر باغيشلاردى . اوغلى اوروز قارشيسيندا يباى سۇيكنيب دوروردى . ساغ يانيندا قارداشى قارا گونہ اوتور موشدى . سول يانيندا دايسى اوروز اوتور – موشدى . قازان ساغينا باخدى قاس – قاس گولدى . سولونا باخدى چوق سئويندى . قارشيسينا باخدى ، اوغلانچيغى اوروزى گوردى ، لين – الينه چالدى آغلادى . اوغلى اوروزا بو ايش خوش گلەمە دى .

ایلرو گلدى، ديز چو كدى. باباسينا چاغىرىب سۇيلەر، گۆره ليم، خانيم،  
نه سۇيلەر. آيدر:

ئونوم آنلا منيم، سۇزوم دىنلە، آغام قازان!

ساغينا باخدين قاس - قاس گولدون.

سولونا باخدين چوخ سئويندين.

قارشينا باخدين، منى گۆردون، آغلادين.

سبب نه در، دىگىل منه.

قاراباشيم قربان اولسون، بابام، سنە! - دىدى.

دئمەز اولورسان،

قالخىياني يثرىمدن من دورارام.

قارا گۆزلى ايگيتلر يمي بويوما آرارام.

قان آبخازائلىنه من گئدەرم.

آلتون خاچا اليمي من باسارام.

پيلون گيەن كشىشين اليني ئوبەرم.

كافر قىزىن من آرارام.

دخى سنىن يوزونە من گلەرم.

آغلادىغينا سبب نه، دىگىل منه.

قرە باشيم قربان اولسون، آغام، سنە! - دىدى.

قازان بىگك آلالدى. اوغلانين يوزونە باخدى، چاغىرىب

سۇيلەر، گۆره ليم، خانيم، نه سۇيلەر. آيدر:

برى گلگىل قولونوم اوغول! ساغيم الە باخدىغيمدا قارداشيم

قاراگونەنى گۆردوم. باش كسىيدىر، قان تۇكوبدىر، چۇندى آلييدىر،

آدقازانييدىر. سولوم الە باخدىغيمدا دايم اوروزى گۆردوم. باش كسىيدىر.

قان تۇكوبدىر، چۇندى آلييدىر، آدقازانييدىر. قارشيم الە باخدىغيمدا

سنى گۆردوم. اون آلتى ياش ياشلادىن. بىر گون اولادوشم ئولم،

سن قالاسان. باي چكمه دىن، اوخ آتمادىن، باش كسمه دىن، قان تۇكمه دىن، قانلى اوغوز ايچىندە چىۋىدى آلمادىن. يارىنكى گون، زمان دۇنوب، سن قالاجاق، تاجىم - تاختىم سەنە وئرمەلر دىو، شونى آندىم آغلادىم. اوغول! - دىدى.

اوروز بورادا سۇيلىمەش، گۇرەلىم، خانىم، نەسۇيلىمەش آيدىر: - آبگك بابا! دوەجە بۇيوشىن، كۇشكجە عقلىن يوخ. تەجە بۇيوشىن داريجا بىنين يوخ. ھەرى اوغول آتادان مى گۇرەر ئوگرەنەر، يوخسا آتالار اوغولدانمى ئوگرەنەر؟ قاچان سن منى آليب كافر سرحدلرەنە چىخاردىن. قلىچ چاللىب باش كسدىن؟ من سندن نە گۇردوم، نە ئوگرەنم؟ - دىدى.

قازان بگك الين - الينە چالدى قاس - قاس گولدى. آيدىر. - آبگلر! اوروز خوب سۇيلىدى، شكرىدى. بگلر! سىزىنىز - ايچىنىز، صحبتىنىزى داغىتمايىز. من بو اوغلانى آلاين، آواگنەدىن، يىدى گونلوك آدوغلاقا چىخايىن. اوخ آندىغىم يىرلىرى، قلىچ چاللىب باش كسدىگىم يىرلىرى گۇستەرىم. كافر سرحدىنە جىزىغلارا، آغلاغانا، گۇبجە داغا آلبان چىخايىن. سونرا اوغلانا گرك اولور، آبگلر! - دىدى.

قونور آتىن چكىدىرىدى بوتون مىندى. اوچ يوز مرصع دونلو ايگىت سويلادى. بويانا آلىدى. قىرخ آلا گۇزولو ايگىدىسن اوروز بويونا آلىدى قازان اوغلونى آليب قرە داغلار اوزە رينە آوا چىخدى. آو اولادى، قوش قوشلادى. سىغىن كىيك يىغدى. گوگك آلان گۇر كلى چمەنە چادىر تىكىدىرىدى. بىر قاچ گون بگلر ايله يىدى، ايچدى.

مگر باشى آچىق تاتيان قلە سىندن، آغ ساقا قلە سىندن كافرلىن جاسوسى واردى. بونلارى گۇروب تكورا گلدى. آيدىر: - ھان نە اوتورورسان؟ ايتىنى آولا تىمايان، چتو گىنى مولا تىمايان آلپلار باشى

قازان اوغلانجیغی ایله سرخوش اولوب یاتیرلار - دئدی.  
اون آلتی مین قارا دونلو کافر آتامیندی . قسازانین اوزه رینه  
ایلغار یئتدی. باخدیلار کوردولر آلتی بویوک توز یئتدی. کیمی آیدر:-  
کییک توزودر! کیمی آیدر: - یاغی توزدور!  
قازان آیدر:- کییک اولسا بیر یا ایکی بولوک اولوردی. بو گلن  
بیلیمش اولون یاغیدر! - دئدی.

توز یاریلدی. گون کیمی شیلادی. دنیز کیمی یایخانندی. مئشه  
کیمی قاراردی. اون آلتی مین ایپ اوزنگیلی، کئچه بور کلی، آزغین  
دینلی، قوزغون دینلی، کافر چیخا گلدی.

قازان قونور آتین چکدیردی ، بوتون میندی. اوغلی اوروز  
جلاوسینی چکدیردی . بدوی آتین اویناتدی، قارشى گلدی آیدر: -  
بری گلکیل آغام قازان! دنیز کیمی قاراریب گلن نهدر؟ اود کیمی  
شیلاییب ، اولسدوز کیمی پارلاییب گلن نه در؟ آغیز دیلدن بش کلمه  
خبرمنه، قاراباشیم قربان اولسون، بابام، سنه! - دئدی.

قازان آیدر:- بری گلکیل ارسلانیم اوغول! دنیز کیمی یایخانایب  
گلن کافرین لشکریدر. گون کیمی شیلاییب گلن کافرین باشیندا  
ایشیغیدر، الدوز کیمی پارلاییب گلن کافرین جداسیدر. آزغین دینلی  
یاغی کافردر، اوغول! - دئدی.

اوغلان آیدر:- یاغی دیو نه یه دیبه لرلر؟  
قازان آیدر: - اوغول ، اونون ایچون یاغی دیبه لرلر که ، بیز  
اونلارا یئتسه ووز ئولدوره ریز. اونلار بیزه یئتسه ئولدورر-دئدی.  
اوروز آیدر : - بابا ، ایچینده بگگ ایگیتلر ئولدورسه لر قان  
سورارلارمی؟ دعویلرلمی؟

قازان آیدر: - اوغول ، مین کافر ئولدورسن، کیمسه سندن قان  
دعویلمز . اما آزغین دینلی کافردر. خوب یترده توش اولدی. ولی منه



سن یامان یترده دوشاق اولدون، اوغول! - دئدی .  
 اوروز بورادا سؤیله میش ، گۆره لیم ، خانیم ، نه سؤیله میش .  
 اوروز آیدر:

بری گلگیل ، آغام قازان !  
 قالخیبانی یتریمدن بدوی آتیم ساخلاردیم . بوگون ایچون ،  
 گونی گلدی .

آغ میداندا سگیرده یین، سنین ایچون .  
 آلا اوزون سوروی جدامی ساخلاردیم ، بوگون ایچون ،  
 گونی گلدی .

قابا قارپن ، گن کو کسده، اویناداییم سنین ایچون .  
 قاراپولادئوز قلیجیم ساخلاردیم، بوگون ایچون، گونی گلدی .  
 ساسی دینلی کافر باشین کسدیره ییم سنین ایچون .  
 اگنی برک دمیردونوم ساخلاردیم ، بوگون ایچون ،  
 گونی گلدی .

ین یاخالار تیکدیره ییم سنین ایچون .  
 باشیمدا قونت ایشیقلا ساخلاردیم ، بوگون ایچون ،  
 گونی گلدی .

قابا چوماق آلتیندا یوغرا داییم سنین ایچون .  
 قیرخ ایگیدیم ساخلاردیم ، بوگون ایچون ، گونی گلدی .  
 کافر باشین کسدیره ییم سنین ایچون .  
 آسلان آدیم ساخلاردین سنین ایچون .

یاخا توتوب کافرله اوغرا شاییم سنین ایچون .  
 آغیز دیلدن بیر قاج کلمه خبر منه ،  
 قاراباشیم قربان اولسون ، آغام سنه - دئدی  
 قازان بورادا سؤیله میش ، گۆره لیم ، خانیم، نه سؤیله میش .

قازان آیدر :

اوغول ، اوغول ، آی اوغول ! منیم ئونوم آنلا ، سۆزوم  
دینله !

اول کافرین اوچون آتیب بیرین یارماز اوخچوسى اولور .

هی دئمه دن باشلار کسهن جلادی اولور .

آدام اتین یخنی قیلان آشبازی اولور .

سن وارا سی کافر دگیل !

قالخیبانی یشریمدن من دوراییم ،

قونور آتین بثلینه من مینه ییم ،

گلنه کافر منیمدر ، من وارا ییم ،

قارا پولاد ئوزقلیجیم چالایین ،

آزغین دیتلی کافردر ، باشلارین کسه یین ،

دؤنه - دؤنه ساواشایین ، دؤنه - دؤته چکیشه یین .

قلیج چالیب باش کسدیگیم گؤرگیل ، ئوگرنگیل !

قارا باشینا دوشنده گر کلودر - دئدی .

اوروز بورادا سؤیله میش ، گؤره لیم ، خانیم ، نه سؤیله

میش . آیدر :

آبگگ بابا ، ائیدیرم !

اما عرفاتدا ارکک قوزی قربان ایچون ،

آتا اوغول قازانیر آد ایچون .

اوغول دا قلیج قوشانیر بابا غیرتی ایچون .

منیم ده باشیم قربان اولسون سنین ایچون ! - دئدی .

قازان بورادا سؤیله میش ، گؤره لیم ، خانیم ، نه سؤیله میش .

قازان آیدر :

اوغول ، اوغول ، آی اوغول !

ياغييا گيرهب باش كسمه دين .  
 آدام تولد وروب ، قان تۇ كمه دين .  
 آلاگۇزلى قيرخ ايگيدين بويونا آلتيل ،  
 كۇ كسى گۇزل قاباداغلار باشينا چيخگيل .  
 منيم ساواشديغيم ، منيم دۇگوشدوگوم ،  
 منيم چكيشديگيم ، منيم قليجلاشديغيم ،  
 گۇرگيل ، ئوگرنگيل وهم بيزه پوسو اولغيل ، اوغول! - دئدى .  
 اوروز بابا سنين سۇزون سيمادى . قايدىب گرى دۇندى . يتردن  
 او جا داغلار باشينا يولد اشلارين آليب چيخدى . اول زماندا اوغول  
 آتا سۇزون ايكى ايلمزدى . ايكى ايلسه ، اول اوغلانى قبول ايله مزلردى .  
 اوروز گن ياخادان سونگوسون سانجدى ، دوردى .  
 قازان بگك گوردى كه كافر قانى باغلاندى . آتيدان ينسدى .  
 آرى (سودان) آبدست آلدى . آغ آلتين يتره قويدى . ايكى ركعت  
 نماز قيلدى . آدى گور كلى محمدى ياداكتيردى قارادىنلى كافره گۇز  
 قاراتدى . هايقىردى ، آت سالدى . قارشو واردى ، قليج ووردى . گومبور  
 - گومبور تاووللار چاليندى ، بوروسى آلتون تونج بورولا چاليندى .  
 اول گون جلاسين بگك ارنلر دۇنه - دۇنه ساواشدى . اول گون  
 قاراپولاد ئوز قيليچلار چاليندى . اول گون قارغى ديللى قاين اوخلار  
 آتيلدى . آلا اورهن سوروى جدالار سوسولدى . اول گون نامردلر ،  
 مختلر ، صپا يتر گۇزتدى .

اول گون باخا - باخا قازان اوغلى اوروزون عشقى گلدى .

آيسدر :

برى گلين ، قيرخ يولداشيم ! سيزه قربان اولسون منيم باشيم .  
 گۇرورميسيز آغام قازان باش كسدى . قان تۇ كدى . اوغلان - اوشاق  
 يشمك يشمكجه گلمز - دئدى . بابام بو كافرلى اسير گه ميش كيمى .

منی سٹوہن ! ایگیتلریم ! نہ دورورسوز ؟ کافرین بیراوجونا تپہ لیم !  
- دئدی .

قارا قوچون اویناتدی . اوروز کافرین ساغینا آت تپدی . ساغلی-  
سوللی کافری خوب داغیتدی . ساناسان کیم دار یولدا دولو دوشدی .  
یاقارا قازین ایچینه شاہین گپردی . کافرین اوجونی باسدی داغیتدی .  
آزغین دینلی کافر بو کولدی اوخا گوردی . قوولان کیمسه اوغلانین  
آتین اوخلادیلار . آت بیخیلدی . کافرلر اوروزون اوزہرینہ چوخودی .  
اوروزون قیرخ ایگیدی آندان اندی . الہ قالخان باغینی قیسا دو گدولر  
قلیچ سییردیلر . اوروزون اوزہرینہ چوخ ساواشدیلار . قالابا قسور  
خودر . درین اولسا باتیریر . یایانین امیددی اولماز . ساغین - سولون  
اوروزون چویردیلر . قیرخ ایگیدی شہید ائتدیلر . اوغلانین اوزہرینہ  
دوشدولر ، توتدولار . قاروسیندان آغ اللرین باغلا دیلار . قیل ثورکن  
آغ بوینونا ناخدیلار . یوزی اوزہرینہ سالیبان سورودولر . آغ  
ایتندن قان چیخینجا دو گدولر . بابا دیو آغلاتدیلار . آنا دیو بوزلا-  
تدیلار . السی باغلی ، بوینی باغلی یوزی اوزہرینہ سالیب آلدیلار .  
یورویو وئردیلر . اوروز دوستاق اولدی . قازانین خیری یوخ . ایلہ  
ساندی کیم یاغی باسیلدی . آت جلووسون دؤندردی گری دوندی .  
کلدی اوغلوئی قویدوغی یشردہ بولیمادی .  
- آبگلر ! اوغلان قانچاری گمتدی اولا ؟ - دئدی .

بگلر آیدر : - اوغلان قوش اور کلی اولور . قاجیبان آناسینا  
گتیمشدر - دئدیلر .

قازان قساراردی . دؤندی آید : - بگلر ! نانری بیزہ بیر کور  
اوغول وئرمیش . واراین اونی آناسنین یانیندان آلابین . قلیجلا  
پارالیابین . آلتی بؤلوک ائدہیین . آلتی یولون آیردیندا بوراخاین . بیر  
دخی کیمسه یازی یشردہ بولداس قویوب قاجمایا-دئدی . دخی قونور آتین

ئو گجه له دی یولا گیردی ، ائوینه گلدی .  
 خان قیزی بویی اوزون بورلا خاتون قازانین گلدیگین ائشیتدی .  
 آتدان آیغر ، دوه دن بغرا ، قویوندان قوچ ، قیردیردی . اوغسلانجیغین  
 ایلک آویدر ، قانلی اوغوز بگلرین طویلایلیم - دئدی .  
 خان قیزی گۆردی کیم قازان گلیر . یومورلانیب یئریندن  
 اورودوردی . سمور جبه سین اگنینه آلدی . قازانا قارشو گلدی .  
 قاپاق قالدیردی قازانین یوزونه دوغرو باخدی . ساغینا - سولونا گۆز  
 گزدیردی . اوغلانجیغی اوزوی گۆرمه دی . قارا باغری سارسیلدی .  
 دوم اورگی اوینادی . قاراقیما گۆزلری قان یاش دولدی . قازانا سؤیله  
 میش ، گۆره لیم ، خانیم ، نه سؤیله میش . آیدر :

بری گلگیل سالور گوجی ، سالور گورکی !

باشیم بختی ، ائویم تختی .

خان بابامین کویگوسی ،

قادین آنامین سئوگیسی ،

آتام - آنام وئردیگی ،

گۆز آچیبان گۆردو گوم ،

کونول وئریب سئویدیگیم .

بگک ایگیدیم ، قازان !

قالخیسانی یئریندن اورو دوردون !

اوغلونلا یلیسی قارا قاضلیق آتین بوتون میندین .

کۆگسی گۆزل قابا داغا آوا چیخدین .

بوینی اوزون بدوی کییکین آلیب ییخدین ،

سن آتین یو کلتدین گری دؤندون ،

ایکی واردین بیر گلیرسن یاوروم قانی ؟

قارا گردوندا تاپدیغیم اوغول قانی ؟

بیر بگیم گۆرونمز باغریم یانار .  
آسیلان- آسیلان قایالاردان ، قازان، اوغول اوچوردو نمی؟  
تالی سازین آسلانینا یئدیردینمی ؟  
ساسی دینلی کافره توتدوردو نمی؟  
آغ اللرین قاروسیندان باغلاتدینمی؟  
کافر ئونونجه یوروتدونمی ؟  
دیلی - داماغی قورویوب دورد یانینا باخدیردینمی ؟  
قارا گۆزدن آجی یاشین تۆکدوردونمی ؟  
قادین آنا ، بگک بابا دیو بوزلاتدینمی؟ - دئدی .  
کنه سؤیلهمیش آیدر:

اوغول، اوغول، آی اوغول! اورتاجیم اوغول!  
قارشویاتان قارداغیم یوکسگی اوغول!  
قارانقوجا گۆزلریم آیدینی اوغول!  
سام یئلری اسمهدن قازان قولاغیم چینلار.  
ساریمساق اوتسو یشمهدن ایچیم گۆینهر.  
ساری ایلان سوخمادان آغجاتنیم قالخیب شیشهر.  
قورومشجا کؤگسومده سودوم اوینار.  
یالقیزجا اوغول گۆرونمز باغریم یانار .  
یالقیز اوغول خبرین، قازان، دئگیل منه،  
دئمه زاولسان یانا- یانا قارغارام، قازان، سنه! - دئدی .  
آناسی بیر سؤی داخی سؤیلهمیش. آیدر:  
قارغی جدا اوینادانلار واردی گلدی،  
آلتین جدا اوینادانا یارب نولدی ؟  
قاراقوج آتا میننلر واردی گلدی،  
بدوی آتلی بیر اوغولا یارب نولدی؟

نو كر گلدى ، نايب گلدى ،  
يالنير بير اوغولا ، يارب نولدى ؟  
يالنير اوغول خبرين ، قازان ، دئگيل منه ،  
دئمەز اولسان يانا- يانا قارغارام ، قازان ، سنە ! دئدى  
بيردخى سؤيله مېش :

قورو - قورو چايلارا سوسالديم ،  
قارادونلى درويشلره نذر وئرديم ،  
يانما ائل باخديقيمدا ، قونشوما ائو باخديم ،  
اومانينا ، اوسانينا آش يئدرديم .  
آج گؤرسم دويوردوم ، يالنجيق گؤرسم دوناتديم .  
ديلك ايله بير اوغول گوجله بولدوم .  
يالنيز اوغول خبرين ، آقازان ، دئگيل منه ،  
دئمەز اولسان يانا - گؤينه قارغارام سنە ! - دئدى .

بيردخى سؤيله مېش :

قارشوياتان قاراداغان .  
بير اوغول اوچوردونسا ، دئگيل منه !  
كولونگله بيخدير ايم .  
قامين آخان يوگرك سودان ،  
بير اوغول اوچوردونسا ، دئگيل منه !  
دامارلارين توغلا داييم  
آزغين دينلى كافرلره  
بير اوغول توتوردونسا ، دئگيل منه !  
خان بابامين ياتينا من واراين .  
آغير لشكر ، بول خزينه آلاين ،  
بارالاييب قاضليق آتيمدان يئتمە يينجه ،

یثنیمله آلقاقانیم سیلمه یینجه،  
 قول - بود اولوب یثریوزونه دوشمیینجه،  
 یالیز اوغول خبرین آلمایینجا،  
 کافر یوللاریندان دؤنمیه یین - دئدی.  
 یوخسا، آقازان، آیاغمدان سرموزه آتایینمی؟  
 قارادیرناق آغ یوزومه چالایینمی؟  
 گوز آلماسی کیمی آل یاناقلاریم بیرتایینمی؟  
 چنبریمه آلقاقانیم تو کیینمی؟  
 آغیر شیون سنین اوردونا قویایینمی؟  
 اوغول، اوغول، دیوبانی بوزلیایینمی؟  
 قیتاندا قیزیل دوه بوندان کچدی،  
 توروملاری بوزلایبان بيله کچدی.  
 تورومجوغوم آلدیرمیشام بوزلیایینمی؟  
 قاراقوچدا قاضلیق آت بوندان کچدی.  
 قولونجوغی کیشنیه ییب بيله کچدی.  
 قولونجوغیم آلدیرمیشام کیشنیه یینمی؟  
 آغایلدا آغجاقویون بوندان کچدی.  
 قوزوجوغی مکرشیه ن بيله کچدی.  
 قوزوجوغیم آلدیرمیشام مکرشیه یینمی؟  
 اوغول دیو بوزلیایینمی؟ - دئدی.  
 بیردخی سؤیله میش:

قالخیبانی یثریمدن دورام دیهردیم.  
 یلیسی قاراقاضلیق آتیما مینم دیهردیم.  
 قالین اوغوز ایچینه گیرم دیهردیم.  
 آلا گؤزلو گلین آلام دیهردیم.



قارا یترده آغ اوتاقلار تیکم دییهردیم.  
 یورو بونی اوغولی اولو گردگه کچیرم دییهردیم.  
 مراد ایشتیرمه دین منی ،

قاراباشیم قارغیشی توتسون، قازان، سنی.  
 بیر بگیم گؤرونمز، باغیریم یانار.  
 نیله دین، دئگیل منه،

دئمز اولسان یانا - گؤینه قارغارام، قازان، سنه! - دئدی.

آناسی اوغلانین بویله دیگج قازانین عقلی باشیندان گئتدی .  
 قاراباغری سارسیلدی. دوم اورگی اوینادی. قارانقولو گؤزلری قان  
 یاش دولدی . آیدر : - گور کلیم! اوغول گلسه سندن می سوراردیم؟  
 قورخما قاییرما، آودادر. آوداقالان اوغول ایچون قاییرماگیل . یئدی  
 گون قازانا مهلت وئرگیل . یترده ایسه اوغول چیخاراییم، گؤیده ایسه  
 اندیره ییم. بولورسام، بولدوم. بولمازسام تانری وئردی، تانری آلدی.  
 نیلیه یین! قاراشیون سنینله بئله ایلیه یین - دئدی.

حسان قیزی آیدر : - قازان ! اوغلان آودا ایدیگین اونسدان  
 بیلیه یین کیم یورغون آتینلا، کوتلمیش جدانلا آردینا دوشه سن-دئدی.  
 قازان گری دوندی، گلدیگی یولی الینه آلیب یورتدی . دون  
 قاتدی، آناسی دویمادان آل آلتیندان بو یوردی:  
 - دو قسان تومن گنج اوغوز آردیمجا گلکسین . اوغلان دستا قدر.  
 بگلر بیلسین! - دئدی.

اول یتره گلدی کیم ، یاغی باسیلمیشدی. گوردی اوغلونون آلا  
 گؤزلی قیرخ ایگیدی قیریلیمیش. بدوی آتی اوغلانین اوخلانیمیش  
 یاتیر. لش آراسیندا اوغلانچیغین لشین بولمادی. آلتونلوجا قامچی سین  
 تاپدی. یقین بیلدی کیم، اوغلی دو ستا قدر. آغلادی:  
 قاراداغیم یو کسگی اوغول!

قانلى سوپوم داشغىنى اوغول!  
قوجالىغىم وقتى آلدیریغىم يالنىز اوغول!  
دئدى- بوزلادی. کافرین ایزین ایزلهدی.  
قانلو قارادرونده کافر دخى قونموش ایدی. اوغلانا قارا کپنک  
گیدیرمیشلردى . قاپى ائشىگى اوزه رینده ارقسورى بوراخمیشلاردى .  
گیرن باسار ، چىخان باساردى . قسارى دشمن ، تاتار اوغلى الیمیزه  
گیرمیشکن جزا ایله ئولدوره یین - دیو قاپو ائشىگى اوزه رینه ارقورى  
قویموشلاردى که ، بومحلمده قازان یئتدی. قونور آتین اویناتدی. کافر  
قازانین گلدیگىنى گۆردى، اور کدى، کیمى آتین مینه ر، کیمى جوشن  
گییه ر. اوغلان باشینی قالدیردی آیدر: - مره کافر، نه حالدر؟  
کافر آیدر: - بابان گلدی، توتایین دییه ریز.  
اوغلان آیدر: - آمان، مره کافر آمان! تانرینین بیرلیگینه  
یوخدر گمان . کافر لىر اوغلانا آمان وئردیلر. الین چوزدولر، گۆزون  
آچدیلار. باباسینا اوغلان قارشو گلدی ، سؤیله ر، گۆره لیم، خانیم ،  
نه سؤیله میش. اوروز آیدر:

برى گلگىل، آيگگ بابا!

نره دن بیلدین منیم دوستاق اولدوغوم؟

آغ اللریم آردیما باغلاندىغین.

قیل سیجیم آغ بوینوما تاخیلدىغین.

قارا گۆزلو ایگیتلریم قیریلدىغین.

سن گلگه دن بابا، کافر لردانىشدیلار.

قونور آتلى قازانى توتون،

قاروسیندان آغ اللرینی باغلايین،

غافللیجه گور کلى باشین کسین،

آجا قانین یئر اوزونه توکون،

اوغلی ایله ایکیسینی بیر یتردن ئولدورون،  
 اوجاغینی سوندورون - دیو سویلشدیلر.  
 خانیم بابا!

قورخورام سگیردیر کن قونور آتین سوروجدوره سن  
 ساواشدیغین وقتین کندونی توندوراسان،  
 غافلجه گورکلی باشین کسدیره سن،  
 آغ بیر چکلی آنامی اوغول دئیر کن،  
 باشیم بختی قازان دیو آغلاداسان.  
 قایدیدیان بابا، گری دؤنگیل!

آلتون بان ائوبنه سوروب وار گیل!  
 قاریجیق اولموش آناما امید اولگیل!  
 قارا گوزلو قیز قارداشیمی آغلانما گیل!  
 قاریجیق اولموش آنامی سیزلانما گیل!  
 اوغول ایچون آتا ئولمک عیب اولور.

یارادان حقى ایچون، بابا!  
 قایددا دؤنگیل، ائوده وار گیل!  
 قاریجیق آقام قارشو گلسه،

منی سنه سورسا،

بابام، دوغری خبر وئر گیل.  
 گؤردوم سنین اوغلون دوستاق دئگیل!  
 قاروسیندان آغ اللری باغلی دئگیل!  
 قارا قیلدان سیجیم بوینونا تاخیلی دئگیل!  
 قارادونوزدامیندا یاتیر دئگیل!

آغیر بوخوو توپوخوجوغون دو گر دئگیل!  
 یانمیش آرپا اتمه گی، آجی سوغان ئوینی دئگیل!

منیم آنام منیم ایچون قاییرماسین.

بیر آی باخسین،

بیر آیدا وارمازسام، ایکی آی باخسین.

ایکی آیدا وارمازسام، اوچ آی باخسین.

اوچ آیدا وارمازسام، ئولومومی اول وقت بیلسین.

آیغرا تیم بوغاز لاییب آشیم وئرسین.

یاد قیزی حلالینا دستور وئرسین.

منه توتان گردگه ایراق گیرسین.

آنام منیم ایچون گوگ گئییب، قاراسارینسین.

قالین اوغوز ائلینده یاسیم توتسون.

گری دؤن، بابا! - دئدی

اوغلان بیردخی سؤیلم میش، گۆره لیم، خانیم، نه سؤیله میش :

قارشو یاتان قاراداغلار، اسن اولسا ائل یایلار.

قانلی - قانلی سولار، اسن اولسا، قامین داشار،

قارا قوچ آتلار، اسن اولسا قولون دوغار.

قیتباندان قیزیل دوه. اسن اولسا، توروم وئره.

آغاییلدا آعجا قویون، اسن اولسا، قوزو وئره.

بگک ارنلر، اسن اولسا، اوغلی دوغار.

سن اسن اول، آنام اسن اولسون.

مندن یگرك قادر سیزه اوغول وئره.

آغ سودونی آنام منه حلال ایله سین،

ساواشماگیل، قاییدا دونگیل، بابام، گری! - دئدی.

خان قازان بورادا سؤیله میش، گۆره لیم، خانیم، نه سؤیله میش.

آیدر :

اوغول، اوغول، آی اوغول!

قارشو یاتان قاراداغیم یو کسگی اوغول!  
 گوجلوبئلیم قوتی، جانیم اوغول!  
 قارانقولو گۆزلریم آیدینی اوغول!  
 آلادانلا یثریمدن دوردوغوم سنین ایچون.  
 قونور آتیم یورولتموشام سنین ایچون.  
 آغ دونوما کیرا گلندی سنین ایچون.  
 منیم باشیم قریان اولسون، جانیم اوغول، سنین ایچون!  
 سن گئده لی، آغلاماغیم گۆیده ایکن یثره بندی،  
 گومبور - گومبور تاوللر دو گولمه دی،  
 آغیر اولو دیوانیم سورولمه دی.  
 سنی بیله ن بگگ اوغوللاری،  
 آغ چیخاردی، قارا گئیدی.  
 قازابنزه ر قیزیم - گلنیم،  
 آغ چیخاردی، قارا گئیدی.  
 قاریجیق آنان قان یاش تۆ کدی،  
 آغ ساققاللی بابان بو کولی اولدی.  
 قایدیبیان بورادان، اوغول، ائوه وارسام،  
 آغجا یوزلو آنان قارشو گلیب اوغول دئسه،  
 آغ اللری آردینا باغلی دییه یینمی؟  
 آغ بوینوندا قیل اورکن تاخیلی دییه یینمی؟  
 کافر یانینا یایاق یورور دییه یینمی؟  
 منیم ناموسوم قاندا وارا، اوغول؟ - دئدی.  
 قیل کپنک بو یونجوغون سورهر دییه یینمی؟  
 آغیر بو خووتوبوقجوغون دو گهر دییه یینمی؟  
 آرپا اتمگی، آجی سوغان ئویونجوگی دییه یینمی؟

قازان گنه آیدر:

قارشى ياتان قاراداغلار قارىسا ، اوتى بيتمز ، ائل يايلاماز .  
 آخينتلى گور كللى سولار قارىسا، قاراداشماز .  
 قيتبانلار قارىسا، توروم وئرمز .  
 قارا قوچلار قارىسا، قولون وئرمز .  
 ار ايگيتلر قارىسا، اوغلى دوغماز .  
 بابان قارى، آنان قارى .  
 سندن يگرك تانرى بيزه اوغول وئرمز .  
 دخى سنىن يئرین توتا بيلمز .  
 آسمانلو گؤيدقار ابولوت اولوبان كافرین اوزه رينه گورلا ياييم .  
 آغ ايلديریم اولوب شاخاييم .  
 كافرئ قاميش كيمي اود اولوبان يانديراييم .  
 دوقوقوزونى بير - بيريه سايديراييم .  
 ووروشمادان، دؤگوشمدن عالمى دولدوراييم .  
 يارادان آللاهدان مدد! - دېدى .

قونور آتیندان يثره يئندى . آخيب گئدن آرى سودان آبدست  
 آلدى . آغ؛ آلننى يثره قويدى . نماز قيلدى . آغلادى ، قادر تانريدان  
 حاجت ديله دى . يوزون يثره سوردى . محمده صلوات گتيردى . دوه  
 كيمي كو كره دى . آسلان كيمي انرادى ، نعره ووروب هاييقيردى ، ياپا -  
 يالنيز كافرہ آت تپدى . قليج ووردى . دؤنه - دؤنه بير زمان ياخشى  
 ساواش ايله دى . كافرئ آلام دئدى آلامادى . بير ساعته كافرہ اوچ كره آت  
 تپدى . ناگاه گؤزى قاباغينا قليج توخوندى . قاراقانى شورلادى ، گوزونه  
 يئندى ئوزون سرب يئرله سالدى . گؤره ليم ، ايندى يارادان نيلر .  
 مگر خانيم بسوى اوزون بورلا خاتون اوغلانجىغنى آندى .  
 قرارى قالمادى . قيرخ اينجه بئلى قيز اوغلانيله قارا آيغرين دارتيردى .

بوتون میندی، قاراقلجین قوشاندی . باشیم تاجی قازان گلمه‌دی دیو ،  
ایزین ایزله دی. گلو- گلو قازانا یا کین گلدی. قازان حلالینی تانیما‌دی.  
خان قیزینین اوزه رینه گلدی آیدر:

قارا آیفیرین جلووسینی منه دارنگیل، ایگیت!

تیکه توتوب اوزومه باخگیل، ایگیت!

آلتینداکی قارا آیفیری منه وئرگیل، ایگیت!

الینده کی سوروی جدانی ،

یانینداکی گوگ پولادینی منه وئرگیل، ایگیت!

بو گونومده امید اولگیل منه، قالابا تولکه وئره یین سنه

- دئدی.

خاتون آیدر:

قارشیم آلا ایگیت نه مانلارسان؟

کچمیش منیم گونومی نه آندیرارسان؟

قالخیبانی یئریندن دوران قازان!

قارا گوز آتین بئلینه مینهن قازان!

ایلغاییبان قاراداغین ییخان قازان!

کولگه لیجه قبا آغاجیم کسهن قازان!

پیچاق آلیب قانادلاریم قیران قازان!

یالئیزجا اوغلوما قیبان قازان!

آت اوستونده اکلنمه ییب یورتان قازان!

سنین بئلین تولموش؟

اوزنگینه دورمايان دیزین تولموش؟

خان قیزی حلالینی تانیمايان گوزون تولموش؟

بو کولموشسن سنه نه تولموش؟

چال قیلجین، یئتدیم، قازان! - دئدی.

بو محله اوغوز ارلری بیر = بیر یئندی . گۆره لیم ، خانیم ،  
کیملر یئندی.

قارادره آغزیندا قادر وئره ن ، قارا بوغا دریسیندن پشگینین  
دریسی اولان ، آجیقی توتاندا قاراداشی کول ایله ن ، قارا بیغین یئدی  
یئرده انسه سینه دو گن ، قازان قارداشی قارا گونه چاپار یئندی : - چال  
قلیجین قارداش قازان ، یئندیم ! - دئدی .

اونون آردینجا خانیم ، گۆره لیم ، کیملر یئندی .  
دمیر قاپی درونده کی دمیر قاپیی قاپیب آلان ، آلتیمیش توتام  
آلا گوندرین اوجوندا اربؤ گوردن ، قازان کیمی په لوانی بیر ساواشیندا  
اوج کز آتیندان بیخان ، سلجوک اوغلی دلی دوندار چاپار یئندی : -  
حال قلیجین آغام قازان ، یئندیم ! - دئدی .

اونسون آردینجا گۆره لیم کیملر یئندی . واریمان دستور  
سوز جاسینا بایندر خانین یاغیسین باسان ، آلتیمیش مین کافره قان  
قوسدوران ، غفلت قوجا اوغلی شیر شمس الدین چاپار یئندی : - چال  
قلیجین آغام قازان ، یئندیم ! - دئدی .

اونسون آردینجا گۆره لیم کیملر یئندی . پاراسارین بایبورد  
حصاریندان پارالیب اوچان ، آپ - آلاجا گرد گینه قارشو گلن ،  
قالین اوغوز ایمرنجیسی ، قازان بگین ایناغی ، بوز آیفرلی بیرک چاپار  
یئندی : - چال قلیجین ، خانیم قازان ، یئندیم ! - دئدی .

اونون آردینجا گۆره لیم کیملر یئندی . چایا باخسا چالیملی ،  
قاراقوش اردملی ، قورقورما قرشاقلی ، قولاغی آلتون کوپه لی قالین  
اوغوز بگلرینی بیر - بیر آتدان بیخان ، قاضلیق قوجا اوغلی بگک بگنک  
چاپار یئندی . چال قلیجین آغام قازان یئندیم - دئدی .

اونون آردینجا گۆره لیم کیملر یئندی . ایگرمی دوردکافر قیزین  
بو یون اوخشیان دلی دوندار یئندی . اونون آردینجا مین قوم باشلاری



دو گر یئندی. اونون آردینجا مین بیدوز باشلاری امن یئندی. اونون آردینجا دو ققوز قوجا باشلاری اوروز یئندی. سایدیقجا اوغوز بگلری توکنسه اولماز. قازانین بگلری هپ یئندی. اوزه رینه بیغناق اولدی. آری سودان آبدست آلدیلار، ایکسی رکعت نماز قیلدیلار. آدی گسور کلی محمد صلوات گتیردیلر. بی تکلف کافره آت سالدیلار، قلیج ووردولار. اول گون جگرینده اولان ارایگینلر بلیردی. اول گون نامردلر صپایئر گؤزتدی. بیر قیامت ساواش اولدی، میدان دولی باش اولدی. قیامتین بیر گونی اولدی. بگه نو کردن، نو کر بگدن، آیریلدی. اوغوز بگلری ایله دوندار ساغا تپدی. جلا سین ایگینلرله قارا بوداق سولا تپدی. قازان کندو توپه تپدی. تکور ایله شو کلی ملکه حواله اولدی. بؤ گسوردوبنی آتدان یشرده سالدی. آالجاقانین یئر اوزونه تو کدی.

ساغ طرفده قارا توکن ملیکه دوندار قارشو گلدی. قلیجلادی یثره سالدی. سول طرفده بوغاجیق ملیکه قارا بوداق قارشو گلدی سانجیبانی یثره سالدی، ترپنمه دن باشین کسدی. بویی اوزون بورلا خاتون قارا قوغان کافری قلیجلادی یثره سالدی. تکور آلیندی. کافر قاجدی. دره لرده کسافره قیرغین گیردی. اون بش مین کافر؛ کیمی قیریلدی، کیمی تو تولدی. قازان اوغلی اوزه رینه گلدی، یئندی. الین چوزدی. قوجا - قوجا آتا ایله اوغول گؤروشدی. اوچ یوز ایگیت اوغوزدان شهید اولدی. قازان اوغلانجیغین قورتاردی گری دؤندی. غزا مبارک اولدی، اوغوز بگلری دو یوم اولدی.

آغجا قالا سورمه لیه گلیم قازان قیرخ اوتاق تیکدیردی. یئدی گون، یئدی گنجه یئمه - ایچمه اولدی. قیرخ ائولسی قول ایله قیرخ جساربه اوغلی باشینا چویردی، آزاد ایله دی. جلا سین ارنلره قارا ئولکه وئردی، جبه - چوخا وئردی.

ددم قورقوت گلبين شادلىق چالدى. بو اوغوز نامەيى دوزدى  
 قوشدى. بويلە دئدى. ايندى قانى دئديگيم يگگارنار، دنيا ميم ديه نلر.  
 اجل آلدی، يئر گيزلندی، فانی دنیا کیمه قالدی. گلیملی، کئدیملی دنیا،  
 آخرت سون اوجی ئولوملی دنیا. يوم وئره ييم خانيم، يئرلی قاراداغين  
 بيخيلماسين! کولگه ليجه قابا آغاجين کسيلمه سين! قامين آخان گور کلی  
 سويون قوروماسين! قانادلارين اوجی قيريلماسين! قادر سنی نامرده  
 محتاج ائتمه سين! چاپار کن آغ بوز آتین بو دره مه سين! چالیشاندا  
 قارا پولاد ئوز قلیجین کوتلمه سين! آلاسه وئردن امیدین اوزولمه سين!  
 آغ آلیندا بش کلامه دعا قیلدییق قبول اولسون! بیغیشدیر سین،  
 دوروشدورسون گناهنیزی آدی گور کلی محمدە باغیشلا سین.

## دوځا قوځا اوغلی دلی دومرول بویونی بیان ایدر، خانیم هی !

مگر خانیم، اوغوزدا دوځا قوځا اوغلی، دلی دومرول دبیر لردی بیرار وار ایدی. بیر قوروجایین اوزه رینه بیر کسوپری یابدیر- میشدی. گمچندن اوتوز اوچ آقجا آلیردی، گمچمندن دؤگه - دؤگه قیرخ آقجا آلیردی. بونی نه ایچون بویله ائدیردی؟ اونون ایچون که : مندن دلی، مندن گوجللی ار وار میدر که چیخا منیمله ساواشا - دیبهردی. منیم ارلیگیم، بهادر لیگیم، جلاسنیلیم، ایگیتلیگیم رومسا شاما گنده جولانا - دیبهردی .

مگر بیر گون کوپرو سونون یاماجیندا بیر بؤلوک اوبا قونموش ایدی. او اوبادا بیر یاخشی، خوب ایگیت سایرو دوشموش ایدی . آلاله امریله او ایگیت تولدی. کیمی اوغول دیو، کیمی قارداش دیو آغلادی. اول ایگیت اوزه رینه محکم قارا - شیون اولدی.

ناگهانان دلی دومرول چاپاریتندی. آیدر: مره قواتلار! نه آغلارسیز؟ منیم گؤپرومون یانیندا بوغوغا نه در؟ نه شیون ائدر سیز؟ - دندی .

آیتدیلاز : - خانیم، بیر یاخشی ایگیدیمیز تولدی . اونا آغلاریق - دئیلر .

دلی دومرول آیدر : مره ، ایگیدینزی کیم ئولدوردی ؟  
 آیتدیلار : - والللاه بگک ایگیت ! آلاله تعالی دان بسویروق  
 اولدی . آل فانادلی عزرائیل اول ایگیدین جانین آلدی .

دلی دومرول آیدر : مره ، عزرائیل دئدیگینیز نه کیشیدر کیم  
 آدامین جانین آلیر؟ یا قادر آلاله ! بیرلیگین ، وارلغین حقى ایچون  
 عزرائیلی منیم ئوزومه گسؤسترگیل ! ساواشیم ، چکیشیم ، دوروشوم  
 یاخشى ایگیدین جانین قورتاراییم . بیر دخى یاخشى ایگیدین جانین  
 آلمایا! دئدی . قایتدی دؤندی دلی دومرول ائوبنه گلدی . حق تعالی به  
 دومرولون سؤزی خوش گلهدی .

- باخ ، باخ ! دلی قوات منیم بیرلیگیم بیلمز ، بیرلیگیمه شکر  
 قیلماز . منیم اولو در گاهیمداگزه منلیک ائلیه - دئدی .

عزرائیله بویسروق ایلهدی کیم : - یا عزرائیل ! وار اول دلی  
 قواتین گؤزونه گؤرونگیل ، بنزینی سارارتگیل ، جانینی خیرلانگیل ،  
 آلگیل - دئدی .

دلی دومرول قیرخ ایگیلسن یثیب - ایچیب اوتورارکسن  
 ناگهانان عزرائیل چیخا گلدی . عزرائیلی نه چاوش گؤردی ، نه  
 قاپوچی .

دلی دومرولون گؤره ر گؤزو گؤرمز اولدی . توتارالری توتماز  
 اولدی . دنیا - عالم دلی دومرولون گؤزونه قارانقو اولدی . چاغیریب  
 دلی دومرول سؤیله ر ، گؤره لیم ، خاییم ، نه سؤیله ر . آیدر :

جان ! نه هیبتلی قوجاسان ؟

قاپیچیلار سنی گؤرمه دی ،

چاوشلار سنی دویمادی ،

منیم گؤره ر گؤزلریم گؤرمز اولدی .

توتار منیم اللریم توتماز اولدی ،

تیره دی منیم جانیم جوشه گلدی،  
 آلتون آیاغیم الیمدن دوشدی،  
 آغزیم ایچی بوز کیمی،  
 سومو کلریم دوز کیمی اولدی.  
 مره! ساققالجینی آغجا قوجا!  
 گؤز جیگزى چؤنگه قوجا!  
 مره، نه هیبتلی قوجانسان، دنگیل منه،  
 قادم - بلام تو خونار بوگون سنه! - دئدی.  
 بویله دنگج عزرائیلین آجینی توتدی. آیدر:  
 مره، دلی قوات!  
 گؤزوم چؤنکه ایدیگین نه بگنمزسن!  
 گؤزی گؤیچک قیزلارین، گلینلرین، جانین چوغ آلمیشام!  
 ساققالیم آغاردیغین نه بگنمزسن!  
 آغ ساققاللی، قارا ساققاللی ایگیتلرین،  
 جانینی چوخ آلمیشام!  
 ساققاللیم آغاردیغینین معناسی بودر - دئدی.  
 مره دلی قوات! ئوگونوردون، دئییردین آل قانادلی عزرائیل  
 منیم الیمه گیرسه ئولدوریدیم، یاخشی ایگیدین جانین اونون الیندن  
 قورتارایدیم، دئییردین! ایندی، مره دلی، گلدیم که، سنین جانین آلام.  
 وئیرمیهن! یوخسا منیمله جنگ ائدیرمیهن! - دئدی.  
 دلی دو مرول آیدر: - مره، آل قانادلی عزرائیل سنمیهن!  
 - دئدی.  
 - اوت، منم - دئدی.  
 - بو یاخشی ایگیتلرین جانینی سمنی آلیرسان؟ - دئدی.  
 - اوت، من آلیرام! - دئدی.

دلی دومرول آیدر: - قاپیچیلار قاپیلاری قاپاین! - دئدی. مره  
 عزرائیل! من سنی گن یشرده ایستهردیم ، دار یشرده ایی الیمه گیردین  
 اولامی! - دئدی. من سنی ٹولسدوره ییم ، یساخشی ایگیدین جمانین  
 قورتارایم! دئدی. قاراقلیجین سیپردی، الینه آلدی، عزرائیلی چالماغا  
 حمله قیلدی. عزرائیل بیر گؤ گرچین اولدی، پنجره دن اوچدی، گئتدی.  
 آدمیلر اؤره نی دلی دومرول ، الین الینه چالدی، قاس - قاس  
 گولدی. آیدر: - ایگیتلریم، عزرائیلین گؤزوننی ایله قورخوتدوم که،  
 گن قاپینی قویددی، دارباجادان قاچدی. چونکه منیم المیدن گؤ گرچین  
 کیمی قوش اولدی، اوچدی. مره، من اوننی قورمیا ییم توغانا آلدیر  
 ماینجا - دئدی.

دوردی آتینا میندی ، توغانین الینه آلدی ، آردینجا دوشدی.  
 بیر - ایکی گؤ گرچین ٹولدوردی . دؤندی ائوینه . گلی یورورکن  
 عزرائیل آتینین گؤزونه گؤرونندی . آت اورکدی ، دلی دومرولی  
 گؤتوردی یشره ووردی . قاراباشی بو کولدی ، بو کولو قالدی . آغ  
 کؤ کسونسون اوزه رینه عزرائیل باسیب قونندی . باباق میرلاردی ،  
 شیمدی خیرلاماغا باشلادی. آیدر:

مره عزرائیل، آمان!

تانینین بیرلیگینه یوخدور گمان!

من سنی بویله بیلمز ایدیم،

اوغرولایین جان آلدیغین دویماز ایدیم!

دو کمه سی بؤیوک بیزیم داغلاریمیز اولور،

اول داغلاریمیزدا باغلاریمیز اولور،

اول باغلارین قارا سالخیملی اوزومی اولور،

اول اوزومی سیخارلار آل شرابی اولور،

اول شرابدان ایچن اسرؤک اولور،

شرابلی ایدییم دویمادیم،  
نه سؤیله دییم، بیلمه دییم،  
بگلیگه اوسانادیم، ایگیتلیگه دویمادیم،  
جانیم آلما، عزرائیل، مددا! - دئدی،  
عزرائیل آیدر: - مره، دلی قوات! منه نه یالوار برسان، آلاسه  
تعالی یه یالوار. منیم ایلمده نه وار؟ من دخی بیر یوموش اوغلانیم  
- دئدی.

دلی دومرول آیدر: - یا، پس جان وئره، جان آلان آلاسه  
تعالی میدر؟  
- بلی، اودر! - دئدی.

دوندی عزرائیله: - یا پس سن نه ایلمکلی قاداسان؟ سن  
آرادن چیخگیل، من آلاسه تعالی ایله خیرلشه ییم - دئدی.  
دلی دومرول بورادا سؤیله میش، گۆره لیم، خانیم، نه سؤیله میش،  
آیدر:

اوجالاردان اوجاسان!  
کیمسه بیلمز نجه سن!  
گورکلی تانری  
نچه جاهل لرسنی گؤگده آرار، بئرده ایستهر،  
سن خود مؤمنلرین کؤنلونده سن  
دایم دوران جبار تانری  
باتی قالان ستار تانری  
منیم جانیمی آلیر اولسان، سن آغیل،  
عزرائیله آلماغا قویماغیل! - دئدی.  
آلاسه تعالی یه دلی دومرولون بورادا سؤزی خوش گلدی.  
عزرائیله نندا ایله دی کیم: - چون دلی قوات منیم بیرلیگیم بیلدی،

بیرلیگیمه شکر قیلدی . یا عزرائیل ! دلی دومرول جان یثرینه جان بولسون. اونون جانی آزاد اولسون! - دئدی.

عزرائیل آیدر : - مره دلی دومرول ، آلاسه تعالی نین امری بویله اولدی کیم دلی دومرول جان یثرینه جان بولسون، اونون جانی آزاد اولسون! - دئدی.

دلی دومرول آیدر: - من نئجه جان بولایم. مگر بیر قوجا بابام، بیر قاری آنام وار. گل گئده ایم، ایکسیندن بیری اولاکى جانین وئره. آغیل، منیم جانیمی قویغیل! - دئدی.

دلی دومرول سوردی بابا سنین یانینا گلسدی. بابا سنین الین ئوپدی. سؤیله میش، گؤره ایم، خانیم، نه سؤیله میش، آیدر:

آغ ساققاللی، عزیز، عزتلی جانیم بابا!

بیلیر میسه نهلر اولدی؟

کفر سؤز سؤیله دیم،

حق تعالی یه خوش کلمه دی

گؤگ یوزونده آل قانادلی عزرائیله امرایله دی،

اوچوب گلدی.

آغجا منیم کؤ کسومی باسیب قوندى.

خیر لادیب دادلی جانیم آلیر اولدی.

بابا، سندن جان دیلهرم، وئره میسه ن؟

یوخسا اوغول دلی دومرول دیبه آغلار میسان؟

باباسی آیدر:

اوغول، اوغول، آی اوغول!

جانیم پاراسی اوغول!

دوغدوغوندا دو ققوز بغرا ئولدوردو گؤم آسلان اوغول!

دونلوگی آلتون بان ائویمین قبضه سی اوغول!



قازا بنزهر قیزیمین، گلینیمین چیجگی اوغول!  
 قارشو یاتان قاراداغیم گر کسه،  
 سؤیله گلسین عزائیلین یایلاسی اولسون.  
 سویوق-سویوق پینارلاریم گر کسه ،  
 اونا ایچیت اولسون.  
 تاولا - تاولا شهپاز آتلا ریم گر کسه،  
 اونا مینیت اولسون.  
 قاتار - قاتار دوه لریم گر کسه،  
 اونا یو کلت اولسون.  
 آغایلدا آغجا قویونوم گر کسه،  
 قارا مودبق آلتیندا اونون شولنی اولسون.  
 آلتون، گوموش پول گر کسه،  
 اونا خرچلیک اولسون.  
 دنیا شیرین، جان عزیز  
 جانیمی قییا بیلمن، بللی بیلگیل.  
 مندن عزیز ، مندن سئوگیلی آناندر ، اوغول ، آنانا وار  
 - دئدی.  
 دلی دومرول باباسیندان یوزبولما ییب، سوردی آناسینا گلدی.

آیدر :

آنا ، بیلیر میسهن نه لر اولدی؟  
 کؤگک یوزوندن آل قانادلی عزرائیل اوچوب گلدی.  
 آغجا منیم کؤ کسومی باسیب قوندی.  
 خیرلادیب، جانیم آلیر اولدی.  
 بابامدان جان دیله دیم آنا ، وئرمهدی،  
 سندن جان دیلهرم،

آنا، جانين وئره ميسهن؟  
 بوخسا اوغول دلي دومرول ديه آغلار ميسان؟  
 آجي ديرناق آغ يوزونه چالار ميسان؟  
 قارغى كيمي قاراساچين يولار ميسان، آنا؟ - دئدى.  
 آناسى بورادا سؤيله ميسش، گؤره ليم، خانيم نه سؤيله ميسش.  
 آناسى آيدر:

اوغول، اوغول، آي اوغول!  
 دووقوز آي دارقار نيمدا گؤتوردو گوم اوغول!  
 دولما بشيكلرده بله ديگيم اوغول!  
 اون آي ديينده دنيا يوزونه كتير ديگيم اوغول!  
 دولاب - دولاب آغ سودومى اميزدير ديگيم اوغول!  
 آعجا بورجلى حصارلاردا توتولايدين اوغول!  
 ساسى دينلى كافر الينده دوستاق اولايدين اوغول!  
 آلتون - آقچا گوجونه ساليباني سنى قورتارارديم اوغول!  
 يامان يئره وار ميسيسان، وارا بيلمن،  
 دنيا شيرين، جان عزيز، جانيمي قيبا بيلمن. بللى بيلگيل!  
 - دئدى.

آناسى دخى جانين وئرمه دى، بويله دنگج عزرائيل گلدى، دلي  
 دومرولون جانين آلماغا.  
 دلي دومرول آيدر: - مره عزرائيل! آمان! نانرين بير ايگينه  
 بوخدور گمان!

عزرائيل آيدر: - مره دلي قوات! دخى نه امان ديلرسن؟ آغ  
 ساققاللى بابان يانينا واردين - جان وئرمه دى. آغ بيرچكلى آنان  
 يانينا واردين - جان وئرمه دى. دخى كيم وئرسه گر ك؟ - دئدى.  
 دلي دومرول آيدر: حسرتيم وار در، بولوشاييم! - دئدى.

عزرائیل آیدر: - مره دلی، حسرتین کیمدر؟  
 آیدر: - یاد قیزی حلالیم وار . اوندان منیم ایکی اوغلانجیغیم  
 وار . امانتیم وار ، اسمارلاریم اونلارا ، اوندان سونرا منیم جانیم  
 آلاسان - دئدی. سوردی حلالی یانینا گلدی، آیدر:

بیلیرمیسهن نه لر اولدی!  
 گوگ یوزوندن آل قانادلی عزرائیل اوچوب گلدی،  
 آغجا منیم کؤ کسومی باسیب قوندی،  
 دادلی منیم جانیمی آلیر اولدی.  
 باباما واردیم - جان وئرمه دی،  
 آناما واردیم - جان وئرمه دی،  
 دنیا شیرین، جان دادلی دئدی لر،  
 ایمدی،

یوکسک قارا داغلاریم،  
 سنه یایلاق اولسون!  
 سویوق - سویوق سولاریم،  
 سنه ایچیت اولسون!  
 تاولا - تاولا شهباز آنلاریم،  
 سنه مینیت اولسون!  
 دونلوگی آلتون بان ائویم  
 سنه کؤلگه اولسون!  
 قاتار - قاتار دودلریم،  
 سنه یوکلت اولسون!  
 آغایلدا آغجا قویونوم،  
 سنه شولن اولسون!  
 گؤزون کیممی تونارسا،

گۆنلون كيمى سئورسه،

سن اونا وار غيل!

ايكى اوغلانچىغى ئو كسوز قويماغىل!—دئدى.

عورت بورادا سؤيله مېش، گۆره ليم ، خانيم ، نه سؤيله مېش،

آيدر :

نه ديه ر سن، نه سؤيله ر سن؟

گۆز آچيبان گۆردو گوم،

كۆنول وئريب سئودىگيم،

قوچ ايگيديم، شاه ايگيديم!

دادلى داماق وئريب سوروشدوغوم!

بىر ياسدېقدا باش قويوب امىشديگيم!

قارشو ياتان قارا داغلارى،

سندن سونرا من نىليرم؟

يايلار اولسام، منيم گوروم اولسون!

سويوق - سويوق سولارين،

ايچهر اولسام، منيم قانيم اولسون!

آلتون - آغچام خرجايير اولسام،

منيم كفنيم اولسون!

تاولا - تاولا شهباز آتين،

مينهر اولسام، منيم تابوتوم اولسون!

سندن سونرا بىر ايگيدى ،

سئويب وارسام، بئله ياتسام،

آلا ايلان اولوب منى سوخسون!

سنين او مخنث آنان، بابان،

بىر جاندا نه وار كى سنه قيما مېشلار؟

عرش تانیق اولسون، کر کسی تانیق اولسون!  
یئر تانیق اولسون، گۆگ تانیق اولسون!  
قادر تانری تانیق اولسون!

منیم جانیم سنین جانینا قربان اولسون! - دئدی . راضی  
اولدی .

عزرائیل خاتونین جانین آماغا گلدی . آدمیلر اوره نئی  
یولداشینا قییمادی . آلاھ تعالیٰ یه بورادا یالوارمیش، گۆره لیم، خانیم،  
نئجه یالوارمیش . آیدر:

اوجالاردان اوجاسان!

کیمسه بیلمز نئجه سن!

گۆر کلی تانری!

چوخ جاهلر سنی، گۆیده آرار، یئرده ایستهر .

سن خود مؤمنلرین کۆنلونده سن .

دایم دوران جبار تانری!

اولویوللار اوزه رینه

عمارتلر یاپاییم سنین ایچون!

آج گۆرسم - دویوراییم سنین ایچون!

یالینجیق گۆرسم - دوناتاییم سنین ایچون!

آلیرسان ایکمیزین جانین بئله آغیل!

قویارسان ایکمیزین جانین بئله قوی غیل!

کرمی چرخ قادر تانری!

حق تعالیٰ یه دلی دومرولون سۆزی خوش گلدی . عزرائیله امر

ایله دی : - دلی دومرولون آتاسنین، آناسنین، جانین آل . اول ایکی

حلالا بوز قیرخ ایل عمر وئردیم! - دئدی .

عزرائیل دخی بابا سنین، آناسنین جانین آلدی .

دلی دومرول بوز قیرخ ایل دخی یولداشیله یاش یاشلادی.  
ددم قورقوت گلین بوی بویلا دی، سؤی سؤیله دی: - بو بوی  
دلسی دومرولون اولسون، مندن سونرا آلپ اوزانلار سؤیله سین.  
آلنی آچیق جو مردارنلر دینله سین! - دئدی.  
یوم وئره ییم، خانیم، یئرلی قارا داغلارین ییخیلماسین! کولگه-  
لیجه قبا آغاچین کسيلمه سین! قامین آخان گور کلی سویون قوروماسین.  
قادر تانری سنی نامرده محتاج ائتمه سین! آغ آلتیندا بش کلمه دعا  
قیلدیق قبول اولسون! ییغیشدیر سین، دوروشدورسون گناهینیزی آدی  
گور کلی محمده باغیشلا سین، خانیم هی!

## قانلی قوجا اوغلی قان تورالی بویونی بیان آیدر، خانیم هی!

اوغوز زمانیندا قانلی قوجا دیرلردی بیر گربزار واردی. یتیشمیش بیر جلاسون اوغلی واردی. آدینا قانتورالی دیرلردی. قانلی قوجا آیدر: - یارانلار، آتام تولدی، من قالدیم، یئرین - توتدوم. یارینکی گون من تولم، اوغلوم قالا. بوندان یگرگی بوخودور که، گؤزوم گؤرورکن، اوغول، گل سنی ائوه ریم! - دئدی. اوغلان آیدر: - بابا، چون منی ائوه ریم دئییرسن، منه لایق قیز نئجه اولور؟

قان تورالی آیدر: - بابا، من یئریمدن دورمادان اول دورموش اولام. من قارا قوج آتیما مینمهدن او مینمیش اولام، من قانلی کافر ائلینه وارمادان اول وارمیش، منه باش گتیرمیش اولام - دئدی.

قانلی قوجا آیدر: - اوغول، سن قیز ایسته مزیمیشن، بیر جلاسون بهادر ایسته زمیشن. اونون آرخاسیندا بیه سن - ایجه سن، خوش کئچه سن.

آیدر: بلی، جانیم بابا، ایله ایسته رم. پس وارسان، بیر جیجی - بیجی تور کمان قیزی آلاسان. ناگهانان دایانام اوزه رینه دوشم قارنی بیر تیلا - دئدی.

قانلی قوجا آیدر: - اوغول ، قیز گؤرمک سندن ، مال - رزق  
وئرکم مندن! - دئدی.

بو یله دئگج ارلر اورنی قان سورالی یئریندن دوردی. قیرخ  
ایگیدین یانینا آلدی. ایچ اوغوزی گؤردی - قیز بولیمادی. قایتدی  
گروؤندی. ائولرینه گلدی .

باباسی آیدر: - اوغول قیز بولدونمی !  
قانتورالی آیدر: - بیخیلسین اوغوز ائلری، منه یارار قیز  
بولیمادیم، بابا! - دئدی.

باباسی آیدر: - هی اوغول! قیز دیله یو وارن بویله وارماز.  
قانتورالی آیدر: - یانئجه واریر، بابا؟ - دئدی.  
قانلی قوجا آیدر: - اوغول! صباح واریب ئویلن گلمک  
اولماز. ئویلن واریب آخشام گلمک اولماز. اوغول، سن مالا بجد اول  
بیغ، من سنه قیز آرابی گئده ییم - دئدی.

قانلی قوجا سئوینی ، قوانی اوری دوردی. آغ ساققاللی پیر  
قوجالار یانینا بوراخدی. ایچ اوغوزا گیردی، قیز بولیمادی. دولانندی  
دریش اوغوزا گیردی، قیز بولیمادی. دولانندی طرابوزانا گلدی.

مگر طرابوزان تکورونون بیر عظیم گور کلی ، محبوب قیزی  
واردی. ساغینا - سولونا ایکی قوشا یای چکردی ، آندیغی اوخ یتره  
دوشمزدی. اول قیزین اوچ جانور قالینلیغی، قافتانلیغی واردی.

[باباسی]:- هر کیم اول اوچ جانوری باسسا، یئسه، ئولدورسه،  
قیزیمی اونسا وئرهرم - دییه وعده ایله میشدی . باساماسا باشین  
کسردی. بویله لیکله اوتوز ایکی کافر بگینین اوغلونون باشی برچ  
بدنینه کسلیب آسلیمیش ایدی.

اول اوچ جانورین بیر قوغان آسلان ایدی ، بیر قره بوغا  
ایدی ، بیر دخی قره بوغرا ایدی . بونلارین هر بیرسی بیر اژدر-



هایدی. بو اوتوز ایکی باش کیم بور جدا آسیلمیش ایدی، قاغان آسلانلا قره بوغانین اوزون گورمه میشلردی. آنجاق بوغا بوینوزوندا هلاک اولموشلاردی. قانلی قسوجا بو باشلاری و بو جانورلری گورری، باشیندا اولان بیت آباغینا دیریلدی. آیدر :

واراییم اوغلو ما دوغری خبر وئره ییم، هنری وارسا گل سین  
آلسین، یوخسا ائوده گی قیزا راضی اولسون - دئدی.  
آت آباغی کولک، اوزان دیلی چویک اولور. قانلی قوجا گنده رک  
گلدی اوغوزا چیخدی. قانتورالیا خبر اولدی. - بابان گلدی - دئدی.  
قیرخ ایگیدله باباسینا قارشو واردی. الین ئوپدی. آیدر : -  
خانیم بابا! منه یارار قیز بولدونمی؟

آیدر: - بولدوم اوغول! هنرین واریسه - دئدی.  
قانتورالی آیدر: - آلتون آقجامی ایسته ر؟ قاتیرسه ر کیمی ایسته ر؟  
باباسی آیدر: - اوغول، هنر گرگ، هنر! - دئدی.  
قانتورالی آیدر: - بابا، یلیسی قره قاضلیق آتیما ایهر سالاییم.  
قانلی کافر ائلینه آقین چاپاییم. باش کسه ییم، قان تۆکه ییم، کافره قان  
قوسدوراییم. قول، قار او اش گنیره ییم. هنر گؤستره ییم.  
قانلی قوجا آیدر: های، جانیم اوغول! هنر دئدیگین اول  
دگیل. اول قیز ایچون اوچ جانور ساخلامیشلار. هر کیم اول اوچ  
جانوری باسا، اول قیزی اونا وئریلر. باسیب ئولدورمه سه، اونون  
باشینی کسه ر، برجه آسارلار.  
قان تورالی آیدر: - بابا، بو سؤزی سن منه دئمه مک گرک ایدین.  
چونکه دئدین، البتده وارسام گرک. باشیما قاخینج، یوزومه توخونج  
اولماسین. قادین آنا، بگک بابا! اسن قالین! دئدی.  
قانلی قوجا آیدر: - گور دونمی من منه نه ائدیم؟ اوغلانا قورخونج  
خبرلر وئره ییم، اولاکیم، گتتمیه، دؤنه - دئدی.

قانلى قوجا بورادا سۆيلىمەش، گۆرە لىم، خانىم نەسۆيلىمەش،

آيدىر :

اوغول، سن واراچاق يىرىن،  
 دولاماج - دولاماج يوللارى اولور.  
 آتلى باتىب چىخاماز، اونون پالچىغى اولور.  
 آلا ايلان سۆگمىز، اونون اورمانى اولور.  
 گۆكلە پهلۇ اوران، اونون قلەسى اولور.  
 گۆزقاقيبان گۆگول آلان اونون گۆرگلىسى اولور.  
 ھاي دىمەدىن باش كىتەرەن جىلادى اولور.  
 ياغرىندا قالدخان اوينار باباسى اولور.  
 ياۋوز يىرلەر يىلتىدىن، قايدا دۇنگىل!  
 آغ ساققاللى بابانى، قارىچىق اولموش آنانى بوزلاتماغىل!  
 - دىدى.

قانتورالى قايدى، آيدىر:

نەسۆيلىمەش، نە آيدىرسان، جانىم بابا!  
 بو قدر ايشدن قورخان ايگىت من اولور؟  
 آلب ارە قورخو وئىرمك عىب اولور.  
 دولاماج، [دولاماج] يوللارنى،  
 قادر قوبارسا دونلە يۇرتام.  
 آتلى باتىب چىخاماز اونون پالچىغىنا قوملار دۇشويم.  
 آلا ايلان سۆگمىز اورمانىنى  
 چاخماق چاخىب اودا وورام.  
 گۆكلە پهلۇ ووران قلەلارنى  
 قادر قوبارسا ياپام، يىخام.  
 گۆز قىجىبان گۆگول آلان گۆرگلىسىنى بويون ئوپم.

ياغرىنىندا قالخان اوينار باباسنين ،  
 قادر قويارسا، باشين كسەم.  
 [ياوارام] ، ياوارمايام. يا گلەم يا گلەمەيم.  
 يا قارا بوغرانين كو كسى آلتيندا قلام،  
 و يا بوغانين بوينوزوندا ايليشەم،  
 يا قوغان آسلانين قيناغيندا ديديلم،  
 ياوارام، ياوارمايم. يا گلەم يا گلەمەيم.  
 يەنە گۆرونجه بگگ بابا، خاتون آنا، اسن قالين - دئدى.  
 گۆردولر كە ناموس ايچون ينىلمز. آيتدىلار - اوغول!  
 اوغرون آچىق اولسون، ساغ - اسن واريب گلە سن! - دئدىلر.  
 آتاسينين، آناسينين اللرين ئوپدى. قيرخ ايگيدين يانينا بورا-  
 خدى . يئدى گون ، يئدى گئجه يورتدولار. كافرين سرحدينه ايردىلر.  
 چسادر تىكدىلر. يو گرك آتین يو گره ديب قانتورالى گرزون گۆبە  
 آتار ، ينيب يئره دوشمەدن قاووار توتار.  
 ھى قيرخ اشيم، قيرخ يولداشيم!  
 يو گرهك اولسا ياريشسام،  
 گوجلې اولسا گۆرشسەم،  
 حق تعالى عنايب ايلسە،  
 اوچ جانورى ئولدورسم.  
 گۆزلىر سرورى سارى دونلى،  
 سلجان خاتونى ، آلسام،  
 آنام، آنام ئويىنە دۇنسەم،  
 ھى قيرخ اشيم، قيرخ يولداشيم!  
 قيرخينىزا قربان اولسون منيم باشيم!  
 ديو سۆبلەردى.

بونلار بوسؤزده ايكن ، مگر ، خانيم ، تكورا خبرواردى .  
 اوغوزدان قانتورالى ديرلر بيرايگيت وارايميش . قيزين ديله يو ، گلى  
 بورور - دئديلر .

كافرلر بئدى آخاج يئر قارشو گلدیلر - نيه گلدینیز ایگیت بگلر .  
 - دئديلر .

- وئريشمگه ، آليشماغا گلدیک - دئديلر .  
 عزت ، حرمت ايله ديلر . آخ چادر تیکدیلر ، آلا قالی دؤشه ديلر .  
 آغجا قویون قيرديلار . يئدی ايلليک آل شراب ايجير ديلر . آليان  
 بونلاری تکورا گتير ديلر .

تسکور تخت اوزه ريبنده اوتورموشدى . يسوز كسافر ايجين  
 گئيينميشدى . يئدی قات ميدانى دولاندى ، گلدی . مگر قيز ميداندا بير  
 كوشك ياپدير ميشدى . جميع يانيندا اولان قيزلار آل گيميشلردى .  
 كندو ساری گيميشدى . يوخاري دان تماشا ائدردى .  
 قانتورالى گلدی . قارا شاقالو تكورا سلام وئردى . تكور عليك  
 آلدی . آلا قالی دؤشه ديلر ، اوتوردى .

تكور آيدر : - ايگيت ، نه يئردن گلير سن ؟  
 قانتورالى يئر يندن دورى گلدی . اپول - اپول يسورودى . آخ  
 آئينى آجدى ، آخ ييلكلرينى سيغادى . آيتدى كيم .  
 قارشو باتان قاراداغينى آشماغا گل ميشم !  
 آخيتتيلی سويونى گچمه گه گل ميشدم !  
 دارانگينه ، گئن قولتوغونا سيغينو گل ميشم !  
 تانرى بو يروغيله ، پيغمبر قوليله قيزيني آلماغا گل ميشم !  
 تكور آيدر - : بوايگيدين سؤزى يوگرك ، اگنر الينده هنرى  
 وار ايسه - دئدى .

تكور آيدر : - بوايگيدى آنادان دوغما سويون !

سویدولار . قانتورالی آلتونلى اینجه کتان بئزینی بئینه ساریدی . قانتورالینی آلیب میدانا کتیردیلر . قانتورالی جمال و کمال آیاسی ایگیت ایسدی . اوغوزدا دؤرد یگیت نقابلا گزردی . بیرى قانتورالی ، بیرى قارا چو کورو اوغلی قیرخ قونسوق و بوز آفرالی بیرک . قانتورالی نقابین سر بئدی . قیز کوشکدن باخاردی . داراقلیغی بوشالدى ، کدیسی موولادی . او یسل اولموش دانا کیمی آغزینین سووی آخدی . یانیندا کی قیزلارا آیدر : - حق تعالی آتامین گو گلونه رحمت ایلسه ، کابین کسب منی بو ایگیده وئرسه ، بونون کیمی ایگیت حیف اولاکمه جانورلر ایلهند هلاک اول - دئدی .

بو محله دمیر زنجیرله بوغایی کتیردیلر . بوغا دیزین چؤ کدی . بوینوزیله بیر مرمر داشی بوغوردی ، پنیر کیمی دیتدی . کافرلر آیدر : - شیمدی ایگیدی آتار - بیخار . سرهر ، پیرتار . بیخیلسین اوغوز ائللری . قیرخ ایگیت بیر بگگ اوغلی ایله بیر قیزدان ئوتری ئولمک نولور؟ دئدیلر .

بونى ایشیدجک قیرخ ایگیت آغلاشدیلار . قانتورالی ساغینا باخدی . قیرخ ایگیدین آغلار گؤردی . سولونا باخدی - ایله گؤردی .

آیدر : - هسی قیرخ اشیم ، قیرخ یولد اشیم! نیه آغلار سیز؟ قولچا قوپوزوم کتیرین ئو گون منی! - دئدی . بورادا قیرخ ایگیت قانتورالی بی ئو گموشلر ، گوره لیم ، خانیم ، نجه ئو گموشلر . آیدر :

سلطانیم قانتورالی!

قالخیبانی یئریندن دورمادین می؟

یلیمی قارا قاضلیق آتین مینمه دین می

آرقوبئلی آلاداغی،  
 آولایبان، قوشلایبان [آشما دین می]؟  
 بابانین آغ بان ائشیگینده،  
 قاراواشلار اینک ساغار کؤرمه دین می؟  
 بوغا، بوغا دئدیکلری،  
 قارا اینک بوز اغیسی دگلمیدر؟  
 آپ ارنلر قیریمیندان قیورارمی؟  
 ساری دونلی سلجان خاتون کوشکدن باخار،  
 کیمه باخسا عشقبه اودا یاخار.

قانتورالی ساری دونلی قیز عشقنه بیر هو دئدی.  
 - مره بوغا نیزی قویو وئرین گلکسین! - دئدی.

بوغانین زنجیرین آلدیلار، سالی وئردیلر. بوینوزی الماس  
 جدا کیمی قانتورالینین اوزه رینه سوردی. قانتورالی آدی گور کلی  
 محمده صلوات گتیردی. بوغانین آلتینا بیر یومروق ایله ووردی کیم،  
 بوغایی گؤتی اوزه رینه چؤ کوردی. آلتینا یومروغون دایادی، سوردی  
 میدانین باشینا چیخاردی. چوخ چالیشدیلار. نه بوغا یشهر، نه قانتورالی  
 یشهر. کوت - کوت بوغا سولماغا باشلادی. آغزی کوپو کلندی.  
 قانتورالی آیدر: - بودنیایی ارنلر عقله بولموشلاردر. بونون ئونوندن  
 سیچرایاییم. نه هنریم وارسا، آردیندان گؤستره ییم - دئدی.

آدی گور کلی محمده صلوات گتیردی. بوغانین ئونونوندن  
 ساویلدی، بوغا بوینوزی اوزه رینه تیکیلدی. قویروغونندان اوچ  
 کسره گؤتوروب یشره سالدی. سوموکلری خورد اولدی. باسدی،  
 بوغازلادی. بیچاق چیخاریب دریسینی یوزدی. اتین میداندا قویوب،  
 دریسینی تکورون ئونونه گتیریب آیدر: - دانلا قیزینی منه وئرهرسن! - دئدی.  
 تکور آیدر: - مره، قیزی وئرین، شهردن سورون، چیخسین

گئتسین! - دئدی.

تکورون قارداشی اوغلو وار ایدی، آیدر: - جانورلر سروری  
آسلاندر. اونولا دخی اویون گؤستر سین، قیزی اوندان سونرا وئر  
لیم - دئدی.

واردیلار، آسلانسی چیمخاردیلار، میدانا گتیر دیلر. آسلان  
چیمغیردی، میداندا نه قدر آت وارسا قان قاشاندی. ایگیتلری آیدر:-  
بوغادان قورتولدی، آسلاندا نئجه قورتولا؟ - دئدیله، آغلاشدیلار.  
قانتورالی ایگیتلرین آغلار گؤردی. آیدر:- مره! آلجا قوپوزوم اله  
آلین منی ئو گون! ساری دونلی قیز عشقنه بیر آسلاندا دؤنه بین می؟ - دئدی.  
بولداشلاری بورادا سؤبله میش، گؤره لیم، خانیم، نه سؤبله میش:

آیدر :

سلطانیم، قانتورالی!

آعجا سازلار ایچینده، ساری گؤنلر گوروبن دایلار باسان،  
آوین دامارین دلیمه ن قانین سوران،  
قارا پولاد ئوز قلیجدان قایتما یان ،  
آعجا توز لوفاتی یایدان در سینمه یین،  
آغ یلکلی ئوتگون اوخدان قایقما یان،  
جانورلر سروی قاغان آسلان قیران،  
آلاکوپک ایته کندوزین دالادیر می،  
آلپ ایگیتلر ساواش گونی قیریمیندان قیورار می؟ - دئدیله.  
ساری دونلی سلجان خاتون کوشکدن یاخار،  
کیمه باخسا عشقیله اودا یاخار.

ساری دونلی قیز عشقنه بیر هو - دئدی.

قانتورالی : - مره کافر! آسلانینی قویو وئر گل سین! - دئدی.

قارا پولاد ئوز قلیجیم یوخ کیم قارواشدیغی دم ایکی بیچیدیم. سنه

سیغیندیم جو مردلر جو مردی غنی تازی! مددا! - دئدی.  
 آسلانی قویو وئردیلر ، سوردی گلدی . قانتورالی بیر کپنگی  
 قاپاغینا دولادی . آسلانین پنجه سینه سونسی وئردی . آدی گورکلی  
 محمده صلوات گتیردی . آسلانین آلنن گوزه دیب ، بیر یومروق ایله  
 ووردی کیم ، یومروق چنه سینه توخوندی ، او واتدی . سو کسونوندن  
 توتدی ، بئلمنی اوزدی . اوندان گؤتوروب یثره ووردی ، خورد اولدی .  
 تکور ئونونه گلدی ، آیتدی :

- یارن قیزی منه وئر کیل! - دئدی.  
 تکور آیدر : - قیزی گتیرین وئرین! بوا یگیدی گؤزوم گؤردی ،  
 گو گلوم سئودی . گرك دورسون ، گرك گئتسین - دئدی .  
 ینه قارداشی اوغلی آیدر : جانورلر سرهنگی دوه در . اونونلا  
 دخمی اویونون اویناسین ، - دئدی . اوندان سورا قیزی وئره ریاک  
 - دئدی .

چون عنایت تانیردان اولدی . بگین ، پاشانین همتی قانتورالیا  
 اولدی . تکور :

- دوه نین آغزین یئدی یئردن باغلا یین - دئدی . حسود کافرلر  
 باغلامادیلار . یولارین سیبریپ سالی وئردیلر . قانتورالی فیملار ،  
 دوه نین قولتوغوندان گیره ر ، فیملار ، چیخار . سرخوش ایگیت هم ایکی  
 جسانورله ساواشمیشدی ، دایانندی دوشدی . آلتی جیلاد انسه سینه  
 گلدیلر ، یالین قلیچ توتدولار . بورادا بولداشلاری سؤیله میش ، گؤره  
 لیم ، خانیم ، نه سؤیله میش :

قالخیبانی قان تورالی یئریندن دوری گلدین ،  
 یلیسی قارا قاضلیق آتین بوتون میندین ،  
 آلا گؤزلی ایگیتلر یانینا آلدین ،  
 آرقوبئلی آلا داغی دونن آشدین ،



آخینتلی [گور کلی] سوی دونن کچدین،  
 قانلی کافر ائلینه دونن گیردین،  
 قارا بوغا گلدیگینده خورد - خاش ایله دین،  
 قاعان آسلان گلدیگینده بئلینی بو کدون،  
 قارا بوغرا گلدیگینده نه گيجیدین؟  
 قارا - قارا داغلاردان خبر آشا،  
 قانلی - قانلی سولاردان خبر کمچه،  
 قالین اوغوز ائلینه خبر وارا،  
 قانلی قوجا اوغلی قانتورالی نتمیش دیه لر؛  
 قارا بوغا گلدیگینده قیلچا تامامیش،  
 قاغان آسلان گلدیگینده بئلین بو کموش،  
 قارا بوغرا گلدیگینده نه گيجیمیش دیه لر.  
 اولو، کیچی قالمایا سوژ ائدینه،  
 قاری، قوجا قالمایا قوائدینه.  
 آغ ساققاللی بابان بو کولی اولا.  
 قاریجیق اولموش آنان قان یاش تۆکه  
 خانیم، قالخیبانی یثریندن دورماز اولسان،  
 آلتی جلاد انسنده یالین قلیج توتار.  
 غافلجه گور کلی باشین کسر.  
 آشاغادان یوخاری باخماز میسان؟  
 قارشونا آلا قاز گلدی شاهینین آتماز میسان؟  
 ساری دونلی سلجان خاتون اشارت ائدر، گورمز میسن؟  
 سنی دوه بورنونندان زبون اولور - دئدی لر، بیلمز میسن؟  
 ساری دونلی سلجان خاتون کؤشکدن باخار،  
 کیمه باخسا عشقیله اودا یاخار.

ساری دونلی قبز عشقنه بیر هو ! - دئدی

قانتورالی اورو دوردی. آیدر : - مره، من بو دوه نین بورنو-  
نا یاپیشاجاق ، اول قیز سؤزی ایله یاپیشدی دیرلر. یارین اوغوزاثلینه  
خبر وارا، دوه ایلنده قالمیشدی ، قیز قورتاردی دیلر . مره ، قولجا  
قوپوزوم چالین ! ئو گون منی ، یارادان قادر تانریبا سیغینیدیم ، بیر  
بوغرادان دونه یینمی ؟ انشاءاله بونون دخی باشین کسه ییم- دئدی .  
ایگیتلری قانتورالیبی ئو گوب سؤبله میس، گؤره لیم ، خانیم،  
نه سؤبله میس :

قاب - قایالار باشیندا یووا توتان ،

قادر اولو تانریبا یاخین اوچان ،

مانجیلیغی آغیر داشدان غیژبلداییب قاتی یثنن ،

آری گؤلون اورده گین شیغاییب آلان ،

قابا اویکه دیب یورور گن دارتیب اوزهن ،

قارینجینی آج اولسا قالاخیب اوچان ،

جمله قوشلار سلطانی ، چال قارا قوش !

قانا دیله ساقساغانا کندوزون شاقیدیرمی ؟

آپ ایگیتلر قیریش گونی قیریمیندان قایریرمی ؟ - دئدیلر

ساری دونلی سلجان خاتون کوشکدن باخار ،

کیمه باخسا عشقیله اودا باخار .

ساری دونلی قبز عشقنه بیر هو ! - دئدی .

قانتورالی ، آدی گورکلی محمد صلووات گتیردی . دوه یه

بیر تپمه ووردی ، دوه باغیردی . بیر دخی ووردی ، دوه آباغی اوزهرینه

دورمادی ، بیخیلیدی . باسیب ایکی یشردن بوغازلادی . آرخاسیندان

ایکسی قایش چیخاردی . تکورون ئونونه بوراخدی آیدر : -

آقینچیلارین ترکی باغی ، اوزنگیسی قایشی اوزولور ، تیکمه گه

گرك اولور - دئدی .

تکور آیدر : - والللاه، بوايگیدی گؤزوم گؤردی ، گؤگلوب  
سئودی - دئدی . قیرخ یترده اوتاق تیکدیردی . قیرخ یترده قیزیل ،  
آلاگردک تیکدیردی . قانتورالی ایله قیزی گتیریب گردگه قویدولار .  
اوزان گلدی ، یئلتمه چالدى . اوغوز ایگیدینین ئویکنی قاباردی ،  
قلیجین چیمخاردی ، یثری چالدى ، کرتدی ، آیتدی کیم :

- یثر کیمی کرتله یین ، توپراق کیمی ساوریلا یین ، قلیجیما  
دوغرانایین ، اوخوما سانجیلا یین . اوغلوب دوغماسین ، دوغارسا اون  
گونه وارماسین . بگگ بابامین ، قادین آنامین یوزون گؤرمه دن سو  
گردگه گیره رسم - دئدی .

ائویننی چوزدی ، قیتبانین بوزلاتدی . قارا قوچون کیشنتدی .  
دونقاتدی ، کوچدی . یئدی گون ، یئدی گنججه یورتدی . اوغوزون  
سرحدینه چیخدی ، چادر تیکدی .

قانتورالی آیدر :

هی قیرخ اشیم ، قیرخ یولداشیم !

قربان اولسون سیزه منیم باشیم !

حق تعالی یول وئردی واردیم ،

اول اوچ جانوری ئولدوردوم ،

ساری دونلی سلجان خاتونى آلدیم ، گلدیم .

خبر ائله یین بابام منه قارشى گل سین ! - دئدی .

قانتورالی باخدی گؤردی بوقوندوغی یترده قوغی قوشلاری ،  
دورنالار ، توراجلار ، ککلیکلر اوچارلار . سویوق - سویوق سولار ،  
چاییرلار ، چمنلر .

سلجان خاتون بویثری گورکلی گؤردی ، بگندی . دوشدولر ،  
عشرته مشغول اولدولار ، یئدی لیر ، ایچدی لیر . اول زماندا اوغوز ایگیتلرینه

نە قضا گلە ، اویخودان گایردی . قانتورالینین اویخوسی گلدی ،  
 اویودی . اویورکن قیز آیدر : -- منیم محبەریم چوخدر . ناگاه ایلغارلا  
 گلە سین ، توتوبان ایگیدیم ئولدورمه سینلر . آغجا یوزلی من گلینی  
 توتوب آتام . آتام ائوینه ایلمه سینلر -- دئدی .

قانتورالینین آتینی ایچین توتدی ، گئییدیردی ، کندودخی  
 ایچین توتدی ، گیندی سونگوسون الینه آلدی . بیروکسک یشره  
 چیخدی ، گۆزله دی .

مگرخانیم ، تکور پشیمان اولدی : -- اوج جانور ئولدوردوگی  
 ایچون بیر قیز جیغازیمی آلدی گئندی -- دئدی .  
 ایچین قارا دونلی ، گۆگ دمیرلی ، آلتی یوزکافر سئجدی .  
 کئجه گوندوز یورتدولار ، ناگهانان یئندیلر .

قیز حاضر ایدی . باخدی گۆردی ایلغار یئندی . آتین اویناتدی ،  
 قانتورالینین اوزه رینه گلدی ، سؤیله میش ، گۆره لیم ، خانیم ، نە  
 سؤیله میش ، آیدر :

غافل اولما ، قارا باشین قالدیر ، ایگیت !

آلاقیما گور کلی گۆزون آچگیل ، ایگیت !

قارولاریندان آغ اللرین باغلانما دان ،

آغ آلتین قارا یشره تپلمه دن ،

غافلله گور کلی باشین کسيلمه دن ،

آلجاقانین یشر یوزونه توکولمه دن ،

یاغی یئندی ، دشمن ایردی ،

نه یاتیرسان ، قالخگیل ، ایگیت !

قاپ قاپالار اوینا مادان یشر اوبریلدی ،

قاری بگلر ئولمه دن ائل بوشالدى ،

قیر جیشیبان ، اوغراشیبان داغدان یندی .

ياسار نىنان اوزه رينه ياغى يىتىدى .

ياتاجاق يىرمى بولدون، يورت مى بولدون، نولدى سنه؟-دىو  
چاغيردى .

قانتورالى سرمردى اويانسدى ، اورو دوردى . آيدر : - نه  
سؤيلرسن ، گور كلیم ؟ - دئدى .

آيدر : - ايگيديم ، اوزه رينه ياغى گلدى . اويارماق مندن ،  
ساواشيبان هنر گؤستمك سندن-دئدى .

قانتورالى گوزون آچدى ، قاپاقلارين قالديردى ، گوردى گلين  
آت اوزه رينه ، كئىنيمش ، سونگوسى اينده . يئرئويدى ، آيدر : -  
آمنا و صدقنا ! مقصود ميز حق تعالى در گاهيندا حاصل اولدى -  
دئيب ، آرى سوزان آبدست آلدى . آغ آلتين يثره قويدى ، ايكي  
ركعت نماز قيلدى . آتينا ميندى . آدى گيوركلى محمد صلات  
كئيردى ، قارادونلو كافر آت سالدى . قارشو واردى .

سلجان خاتون آت اويناتدى ، قانتورالينين ئونونه كچدى .

قانتورالى آيدر : - گور كلیم ، قاندا كئدرسن ؟ - دئدى .

آيدر : - بگك ايگيت ! بساش اسن اولسا ، پورك بولونمازى  
اولور ؟ بو گلن كافر چوخ كافر در . ساواشليم ، دو گوشه ليم ،  
ئولنيميز ئولسون ، ديرى قالانيميز اودا يا گلسين - دئدى .

بورادا سلجان خاتون آت سالدى ، قيريمين باسدى . قاچانين  
قومادى ، آمان ديه نى ئولدورمه دى ، ايله ساندى كيم ياغى باسيلدى ،  
قايچينين بالچاغى قان ، اودا با گلدى . قان توراليسى بوليمادى . اول  
محلده قانتورالينين باباسى ، آناسى چيخا گلدى .

گوردولر كيم بو گلن كيشينين قايچينين بالچاغى قانلى ، اوغلى  
گورونمز . خبر سوردولار ، گسوره ليم ، ننجيه سوردولار : آناسى  
آيدر :

آنام كىشى ، قىزىم كىشى !  
 آلا دانلا يىرىندىن دورى گلدىن ،  
 اوغولى توتدوودونىمى ؟  
 غافلله گور كلى باشىن كسدردىنمى ؟  
 قادين آنا ، بىگك بابا ديو بوز لاندىنمى ؟  
 سن گلبرسن بىر بىگىم گۇرونمز باغرىم يانار ،  
 آغىز دىلدن بىر قاچ كلمه خبر منە ،  
 قاراباشىم ، قربان اولسون ، گلېن ، سنە !  
 قىز بىلدى كىم قايناناسى ، قايناتاسى در . قامچىلە اشارت قىلىپ :  
 اودايدوشون ! نە يىردە ، يىنەر ، قارىشىر توز وارسا و نە يىردە قارغا .  
 قوزغون اوينارسا ، اوندا ايستىه لىم - دئدى .  
 آتىنا مهمىز ووردى ، بىر يىو كىسك يىرە چىخدى ، گۆزلەدى .  
 گۆردى كىم بىر درە نىن ايچىندە توز گاه دىرلىر ، گاه داغلىر . اوزەرىنە  
 كىلدى . گۆردى كىم ، قانتورالنىن آتىنى اوخلامىشلار . گۆزونون  
 قاپاغىن اوخلامىشلار ، يوزونى قان بوروموش ، دورماز قانن سىلەر .  
 كافرلر اوشر ، كافرئ ئونونە قاتىب قووار . سلجان خاتون بونى بۇيلە  
 گۆردى ، ايچىنە اود دوشدى . بىر بۇلوك قازا شاهىن گىر مىش كىمى  
 كىسافرە آت سالىدى . بىر اوجوندان قىرىب ، كىسافرئ اول بىر اوجونا  
 چىخدى .  
 قانتورالسى باخدى گۆردى كىم ، بىر كىمىسنە ياغىبى ئونونە  
 قاتمىش قووار . سلجان ايدىگىن بىلمەدى . قاقىدى . بورادا سۇيلەمىش ،  
 گۆرە لىم ، خانىم ، نە سۇيلەمىش . آيدىر :  
 قالخىيانى يىرىندىن دوران ،  
 اىگىت ، نە اىگىت سن ؟  
 بىلىسى قارا قاضلىق آتىنا مېنەن ،

غافللهجه باشلار کسه،  
دستورسیزجا منیم یاغیما گیرهن،  
ایگیت، نه ایگیت سن؟  
دستورسیزجا یاغیما گیرمک،  
بیزیم ائلده عیب اولور.  
مره یوری!  
توغان قوش اولوبان اوچایینمی؟  
ساققالینلا، بوغازیندان توتایینمی؟  
غافللهجه سنین باشین من کسه یینمی؟  
آلجاقانین یئر یوزونه توکه یینمی؟  
قارباشین ترکیه آسایینمی؟  
مره، قضاسی یئتمیش ایگیت، نه ایگیت سن؟  
قایددا دونگیل! - دئدی.

سلجان خاتون بورادا سؤیله، میس، گوره لیم، خانیم، نه سؤیله،

میش آیدر:

هی ایگیدیم، بگک ایگیدیم!  
قیتبازدا قیزیل دودلر،  
توروموندان دؤنرمی اولور؟  
قارا قوجدا قاضلیق آتلار،  
قولونجوغون تپهرمی اولور؟  
آغایلدا آغجا قویون،  
قوزوجوغون سوسرمی اولور؟  
آلب ایگیتلر - بگک ایگیتلر،  
گورکلو سینه قیارمی اولور؟  
ایگیدیم، بگک ایگیدیم.

بوياغىنين بىر اوجى منە، بىر اوجى سنە - دئدى.

قانتورالى بىلدى كىم ، بويساغىنى باسىيان داغيدان سلجان  
خاتوندر. بىر طرفنە دخى كندو گىردى، قلىج دار تىب يورودى. كافر باشين  
كسدى، ياغى باسىلدى، دشمن سىندى.

سلجان خاتون قانتورالىنى آت آردىنا آلدى، چىخدى.

گئدر كن قانتورالىنين فكرىنە بو گلىدى كىم:

قالخىانى سلجان خاتون دوردوغوندا،

يلىسى قارا قاضلىق آتىن مىنديگىندە،

بابامىن آغ بان ائشىگىنە دوشدو گىندە،

اوغوزون آلا گوزلى قىزى - گلىنى بويلايدىدا،

هر كىشى سوزون سؤيله دىكده،

سن اورادا دوراسان ئو گونه سن،

قانتورالى زبون اولدى،

آت آردىنا آلدىم چىخدىم دىبە سن،

گوزوم دۇندى، گۇنلوم گئئدى ،

ئولدورەزم سنى! - دئدى.

سلجان خاتون حال نە ايدىگىن بىلىب سؤيله مىش ، گۆره لىم ،

خانىم، نە سؤيله مىش. آيدر:

بگك اىگىت،

ئو گونرسە، ار ئو گونسون - اسلاندر.

ئو گونمكلىك، عورتلرە بهتاندر.

ئو گونمكلە عورت ار اولماز.

آلايورغان اىچىندە سنىنلە دولاشمادىم،

دادلى داماغ دادىيانى سوروشمادىم،

آل دوواغىم آلتىندا سويلشمەدىم،



تئز سئودین، تئز اوساندين،

قوات اوغلی قوات!

قادر آلاھ بيلير من سنه،

مونسم، يارام، قيما منه - دئدی.

قانتورالی آيدر: - بوخ، البته ئولدورسم گر کدر - دئدی.

قیز قاقیدی، آيدر: - مره، قوات اوغلی قوات! من آشاغی

قولپایا پيشيرام، سن بوخاری قولپایا پيشيرسان؟ مره، قوات اوغلی،

اوخونلامی، قلیجینلامی؟ گل بری؟ سويلشه لیم - تپدری.

آتین تپدی، بیر یو کسک یثره چیخدی. صداغیندان دو قسان

اوخون یثره تۆ کدی. ایکی اوخون دمره نین چیخاردی. بیرین گزله دی،

بیرین الینه آلدی. دمرنلی اوخولا آتماغا قییمادی، آيدر: - ایگیت،

آت اوخونی!

قانتورالی آيدر: - قیزلارین یولی اولدر. اول سن آت!

- دئدی.

قیز بیر اوخولا قان تورالییی آتدی. شويله کیم، باشیندا اولان

بیت آیاغینا یئندی. ایلرو کلیب سلجان خاتونی قوجا قلاب باریشمیشلار،

سوروشموشلار. قانتورالی سؤیله میش، گۆره لیم، خانیم، نه سؤیله.

میش: آيدر:

یالاب - یالاب یالابیندان اینجه دونلوم!

یئر باسما ییب یوروین [سلوبویلوم]!

قار اوزه رینه قان داممیش کیمی قیزیل یاناق لیم!

قوشا بادام سیغامایان دار آغیز لیم!

قلمچیلر چالیدی قارا ساچ لیم!

قورومسی قیرخ تونام قارا ساچ لیم!

آسلان اوروغی، سلطان قیزی!

ئولدورمگە من سنى قىيارمىدېم؟

ئوز جانىما قىيام، من سنە قىيام،

من سنى سىناردىم - دئدى.

سلجان خاتون دخى بورادا سؤيله مېش ، گۆره لىم ، خانىم ،

نەسؤيله مېش، آيدر:

قالخىيانى يثرىمدن دورار ايدىم،

يلىسى قارا قاضلىق آتىما مېنەر ايدىم،

بابامىن آغ بان ائويندن چىخار ايدىم،

آرقوبىلى آاداغى آولار ايدىم،

آلاكيك، سىغىن كييك قووار ايدىم ،

دارتاندا بىر اوخلا نملر ايدىم،

دەمىر سىز بىر اوخلا يگىت سنى سىنار ايدىم،

ئولدورمگە، اىگىدىم، من سنى قىيار ايدىم؟- دئدى.

ايراغىندان ياخىنىندان گلىشدىلەر. گىزلى ياخا توتوبان ايلشدىلەر.

دادلى داماغ وئربىان سوروشدولار. آغ بوز آتلار مېنىبەن يورتو-

شدولار. بگگ باباسى يانىنا ايرىشدىلەر. باباسى اوغلانچىغىن گۆردى ،

آلاھا شكرلر ايله دى . اوغلى ايله، گلېنى ايله، قانلى قوجا اوغوزا

گېردى. گۆگگ - آلا گوركلى چمنە چادر تىكدى. آتدان آىغر، دوهدن

بوغرا، قويونلان قوچ قىر دېردى . دوگون ائندى . قالىن اوغوز

بگلرېن آغىرلادى.

آلتونلوجا گونولو گون تىكىب قانتورالى گەردگېنە گرىب ،

مرادىنا، مقصودونا ايرىشدى.

دەم قورقوت گلىب شادلىق چەالدى . بوى بويلادى ، سؤى

سؤيله دى. قاضى ارنلر باشىنا نە گلدېگىن سؤيله دى :

- ايمدى قانى دئدىگىم بگگ ارنلر. دنيا مېم دېبەنلر . اجل آلدى.

یئر گیزلندی، فانی دنیا کیه قالدی؟ کلیملی، گئدیملی دنیا! سون اوجی  
ئولوملی دنیا! اجل گلدیگینده آری ایماندان آیرماسین قادر سنی  
نامرده محتاج ائتمه سین! آلااه وئردن امیدین اوزولمه سین! آغ آلتیندا  
بش کلمه دعا قیلدیق، قبول اولسون! آمین دییه نلر دیدار گؤرسون!  
یغیشدیر سین، دوروشدورسون گناهینیزی آدی گور کلسی محمد  
مصطفایه باغیشلا سین! جانیم هی!

## فاضلیق قوجا اوغلی یگنکین بویونی بیان ایدر، خانیم هی !

قامغان اوغلی خان بایندر یثریندن دورموشدی. قارا یثرین اوزه. رینه آغ بان ائوین تیکمیشدی. آلاسیوان گؤگ یوزونه آشینمیشدی. مین یثرده ایبهك خالچاسی دؤشنمیشدی . ایچ اوغوز بگلری صحبتته دیریلیمیشدی. یشمه - ایچمه ایدی.

فاضلیق قوجا دیرلردی بیر کیشی وار ایدی . بایندر خصانین وزیر ایدی. شرابین ایتسی باشینا چیخدی. قابا دیزی اوزه رینه چؤ کدی ، بایندر خاندان آقین دیله دی . بایندر خان دستور وئردی: نره یه دیله رسن، وارا! - دئدی.

فاضلیق قوجا ایش گسؤرموش ، ایشه بارار آدام ایدی. بارار قوجا لارین یانینا جمع ایله دی. یادیغی - یاراغی ایله یولا گیردی. چوخ داغلار، دره، تپه کچدی. گونلرده بیر گون دزمرد قلعه سینه گلدی. قارا دیز کتاریندا ایدی. اونا ایروین قوندولار.

اول قلعه نین بیر تکوری وار ایدی . آدینا آرشین اوغلی دیرک تکور دیرلردی. اول کافرین آلتمیش ارشین قامتی وار ایدی. آلتمیش باتمان گرز سالاردی. قاتی محکم یای چکردی.

فاضلیق قوجا قلعه یه یثندو گینله یین جنگه باشلادی. پس اول

تکاور قلعه‌دن دیشره چیخدی. میدانا گوردی، ار دیله دی. قاضلیق قوجا اونی گسؤردو گینله بین یئل کیمی یئتدی، یلم کیمی پاپیشدی. کافرین انسه سینه بیر قلیج ووردی. ذره قدر کسدیره مدی.

نوبت کافره دگدی. اول آلتیمیش باتمان گرزله قاضلیق قوجایا تپره توتوب چالدی. بالان دنیا باشینا دار اولدی. دودوک کیمی قانی شورلادی. قاضلیق قوجایی قارمالاییب، توتوب قلعه‌یه قویسدولار ایگیتلری دورماییب قاچدی‌لار. قاضلق قوجا تمام اون آلتی ایل حصادرا دوستاق اولدی. صورنا امن دیبه‌رلردی بیر کیشی آلتی کیره واریب حصاری آلیمادی.

مگر خانیم، قاضلق قوجا دوستان اولدوغی وقت بیر اوغلانجنی وار ایدی. بیر یاشیندا ایدی. اون بئش یاشینا گوردی، ایگیت اولدی. باباسین ئولدی بیلیردی. یاساغ ایله میشلردی، دوستاق اولدوغون اوغلانندان ساخلار لاردی. اول اوغلانین آدینا یکنک دیرلردی.

گمونلرده بیرگون یگنک اوتوروب بگلر ایله صحبت ائدرکن قاراگوننه اوغلی بداق ایله اوز دوشمه‌دی. بیر - بیرینه آتیشدی‌لار. بوداق آیدر:

- بوندا لاف ووروب نیدر سن؟ چونکه ار دیلر سن، واریب بابانی قورتارسانا. اون آلتی ایلدر دوستا قدر - دئدی.

یگنک بو خبری ایشیتجک یسوره گی اوینادی، قسارا باغری سارسیلدی. قالخدی بایندر خانین نظرینه واردی، اوز یثره قویدی.

آیدر:

آلان صباح صبا یثرده دیکلنده آغ بان ائولی!

اطلسله یاپیلاندا گوگ سیوانلی!

تاولا - تاولا چکیلنده شهباز آتلی!

چاغیر بیان داد وئرنده بول چاوشلی!

[بايخاناندا] ياغ تۇكولن بول نعمتلى!

قالمىش ايگيت آرخاسى!

بئزە مسكين اومودى.

تر كستانين ديرە گى.

تولوقوشون ياوروسى.

آميت سويونون آسلانى.

قارا جوغون قاپلانى.

دولتلى خان، مدد!

منە لشكر وئر . منى بابام دوستاق اولدوغى قلعەبە گۆندەر !

- دئدى.

بايندر خان بو بوردى : - ايگر مى دورد سنجاق بگى گلسين!

- دئدى.

اول، دمير قاپى درونده بگك اولان، قارغى سونگو اوجوندا

از بۇ گوردن، قريما يئنديگينده كيم سن، ديو سورمايان، قيان سلجوك

اوغلى دلى دوندار سنيئله بئله وارسين! - دئدى.

آيغر گۆزلر [ سويوندا ] آت اوز دورەن ، اللى يئدى قلعەنين

كليدين آلان، ايليك قوجا اوغلى دولك اورەن بئله وارسين! - دئدى.

قوشا برجدن قاين اوخى اگلنمەين، ياغرينچى اوغلى ايلالميش

سنيئله بئله وارسين! - دئدى.

اوج كره ياغى گۆرمەسە قان آغلایان ، دوغسون اوغلى رستم

بئله وارسين! - دئدى.

اژدهالر آغزيندان آدام آلان، دلى اورەن بئله وارسين!

يئرين بير اوجوندان بير اوجونا دييەن سوغان سارى بئله

وارسين!

سايماقلا اوغوز ارنلرى توكنسه اولماز. بايندر خان ايگر مى

دورد بهادر سنجاق بگىنى ايگىنله يولداشليغلا قوشدى ، بگلر جمع اولوب ياراقلارين گوردولر . مگر اول گمجه يگنك دوش گوردى .  
 دوشون يولداشلارينا سؤيلهدى، گوره ليم، خانيم، نه سؤيلهدى . آيدر:  
 - بگلر، غافلجه قاراباشيم، گوزوم اويخودا ايكن، دوش گوردى .  
 آلاگموزوم آچيبان دنياگوردوم . آغ - بوز آتلار چاپديرير آلپلار  
 گوردوم . آغ ايشيتلى آلپلارى يانما سالدیم . آغ ساققاللى دده  
 قورقوتدان ئوگوت آلدیم . آلاياتان قارا داغلارى آشدیم . ايلروياتان  
 قارادنيزه گيرديم . گمى ياييب ، كؤملگيم چيخاردیم . يئلكن قوردوم .  
 ايلرى ياتان دنيزى دلديم، كچديم . ئوتكى قارا داغين بير يانيندا آلنى -  
 باشى بالقير بير ارگوردوم . قالخيبانى يثريمدن اورو دوردوم . قارغى  
 ديللى ئوز سونگومي قاپديم . قارشوليو اول اره واردیم . قارشيسيندان  
 اول اري سانجديم . وقت دنهديم، گؤز اوجيله اول اره باخديم، دايم  
 امن ايميش . آنسى بيلديم . دؤندوم اول اره سلام وئردیم . اوغوز  
 ايلرينده كيمسه ن؟ - دئديم . قاپاقلازىنى قالديريپ اوزومه باخدى : -  
 اوغول، يگنك، قاندا گئدرس ن؟ - دئدى، سؤيلهدى . من آيتديم: دزمرد  
 قلعه سينه گئدهرم . بابام اوندا دوستاق ايميش دئديم . بورادا دايم منه  
 سؤيلهدى . آيدر:

يئنديگيمده يئل يئتمزدى يئدى اورغونوم،  
 ينى بايرين قوردونا بنزهردى ايگيتلريم .  
 يئدى كيشيله قورولاردى منيم ياييم،  
 قايين دالى يلگيندن سوم آلتونلى منيم اوخوم .  
 يئل اسدى، ياغمير ياغدى، يوكى قوپدى .  
 يئدى، قاتلا واردیم، اول قلعه يي آلامادیم گرى دؤندوم .  
 مند ن دخى ار قوپما ياسان يگنگيم، دؤن: - دئدى .  
 يگنك دوشونده دايسينا سؤيله ميش، آيدر:

قالخیمانی یثریندن دوردوغوندا،  
 آلا گۆزلو بگک ایگیتلری یانینا سالما دین!  
 آدی بللی بگلرله سن یورتمادین!  
 بشش آقچالی علوفه چیلار یولداش ائتدین!  
 اونچون اول قلعه بی سن آلیمادین! - دئیمیش.  
 یگنک گنه آیدر:

کسه - کسه یئمگه یخنی یاخشی!  
 کسهر گونده سرچشمه یو گروک یاخشی!  
 دایم گلدیگینده دورسا دولت یاخشی!  
 بیلدیگین اونوتماسا عقل یاخشی!  
 قریمیندان دؤنمه سه، قاچماسا ارلیک یاخشی! - دئدی.

بو یوخوسوننی یگنک یولداشلارینا حکایت ایله دی.  
 مگسر دایسی امن او آرادا یقین اییدی. جمله بگلرله یولداش  
 اولوب گئتدی لر. تاکه، دزمرد قلعه سینه یئندیلر. چئوره آلیب گئتدی لر،  
 قوندولار.

چونکه کافر لر بونلاری گؤردولر، آرشین اوغلی دیره ک تکورا  
 خبر وئردیلر. اول ملعون دخی قلعهدن دیشه گلیب، بونلارا مقابل  
 اولدی. اردیله دی.

قیان سلجوک اوغلی دلی دوندار یثریندن دوری گلدی. آلتیمیش  
 تو تام سوری جلداسین قولتون قیسیب اول کافر ی قارشیسیندان سوسم  
 دئدی. سوسمه دی.

کافر تکور قارمالاییب ضرب ائتدی. سونگوسون چکیددی،  
 الیندن آلدی. اول آلتیمیش باتمان گرز ایله دونمداری تیره توتوب  
 چالیدی. گمن دنیا باشینا دار اولدی. قاضلیق آتین قایتاردی قایدی  
 دؤندی.



(دونه) بيلمز دولك اورن آلتی پرلی چوماغی ایله تپیپ گلیب  
یوخاریدان آشاغا کافری قاتی ووردی ، آلیمادی. تکور قارمالایب  
الیندن چوماغین آلدی. اونى دخى گرز ایله ووردی. اول دخى قاضلیق  
آتین دؤندردي قاییدا دؤندی.

خانیم، ایگرمی دورد سنجاق بگی تکور الینده زبون اولدی.  
پس قاضلیق قوجا اوغلی یگنک ، تازا ایگیتجیک ، یسارادان آلاها  
سیغیندی. بیزوال معبودی ئو گدی، آیدر:

اوجالاردان اوجاسان!

کیمسه بيلمز نجه سن!

عزیز تانری!

[سن] آنادان دوغمادین،

سن آتادان اولمادین،

کیمه رزقین یشمه دین،

کیمسه یه گوج ائتمه دین،

قامو یشرده احد سن!

آلاهی صمد سن!

آدمه سن تاج ووردن،

شیطانا لعنت قیلدین،

بیر سوجدان ئوتوری،

در گاهیندان سوردون.

نمروود گؤگه اوخ آتدی،

قارنی یازیق بالیغی قارشو توتدون.

اولولوغونا حدین یوخ

سنین بویون - قدین یوخ.

یا جسمله حدین یوخ.

ووردوغون اولو تمایان اولو تانری!  
 باسدیغین بلیرتمه‌نین، بللی تانری!  
 گۆتور دو گون گۆگه یتیره‌ن گور گلی تانری!  
 قاقیدیغین قهر ائدن، قهار تانری!  
 بیر لیگینه سیغیندیم، چلبیم، قادر تانری.  
 مدد سندن!

قارادونلی کافره آت تپهرم.  
 ایشیمی سن اونار! - دئدی.

همان دم آت سالدی، یئل کیمی یتدی، یلم کیمی یاپیشدی.  
 کافرین چیگنینه بیر قلیج ووردی. گشیمینی، کجیمینی دوغرادى، آلتی  
 بارماق درینلیگی زخم ایریشدیردی. قارا قانی شورلادی. قارا ساغری  
 سوخمانی دولوقان اولدی. قارا باشی بو کولدی، بو کولو اولدی.  
 همان دؤندی قلعیه قاچدی.

یگنک آردیندان یتدی. حصار قابو سینا گیرمیشکن قارا پولاد  
 ئوز قلیجه انسه سینه ایله چالدى کیم باشی توپ کیمی یشره دوشدی.  
 اوندان یگنک آتین دؤندر دی لشکره گلدی. دوستاق اولان قاضلیق  
 قوجانی سالی وئرمیشلر. چیخیب گلدی.

- های! بگک ایگیتلر! کافری کیم ئولدوردی؟ - دیو سؤیله‌میش،  
 گؤره لیم، خانیم، نه سؤیله‌میش، آیدر:

قیتبانین مایاسینی یو کلو قویدوم،  
 نرمیدر، مایامیدر اونى بیلسم.

قارا ائلیم قویونونى یو کلو قویدوم،

قوچمیدر، قویونمیدر اونى بیلسم.

آلا گؤزلو گور کلى حلالیم یو کلو قویدوم،

ار کک میدر، قیز میدر، اونى بیلسم.

مره بگگ ایگیتار خبر منه،

یارادانین عشقنه - دئدی.

یگنک بورادا سؤیله میش، گؤره لیم، خانیم، نه سؤیله میش.

آیدر :

قیبانین مایاسینی، یو کلو قویدون، نراولدی.

قارا ائلده قویونونی، یو کلو قویدون، قوچ اولدی.

آلاگسؤزلو گسورکلی حملالین، یو کلو قویدون، آسلان

اولدی - دئدی.

یگنک باباسیله گؤروشدی. اوندان قالان بگلر گؤروشدی.

پس بیر آغیزدان بگلر حصارا یوروش ائدیلر، یغمالادیلار.

باباسیله یگنک گیزلی یاخما توتوبان ایلشدیلر. ایکسی حسرت

بیر - بیرینه بولوشدولار. ایسیسز یثرین قوردی کیمی اولاشدیلار.

تانریا شکرلر قیلدیلار.

قلعه نین کلیساسین ییخیب یثرینه مسجد یاپدیلار. عزیز تانری

آدینا خطه اوخوتدولار. قوشون آلا قانینی، قماشین آریسینی، قیزین

گؤیچگینی، دو قوز لاما چرغات - چوغا بایندرخانا پنج یک چیخدیلار.

باقیسین غازی لره بخش ائدیلر. دؤندولر، ائولرینه گلدیلر.

ددم قورقوت گلین بوی بو یلادی، سؤی سؤیله دی. - بو

اوغوزنامه یگنگین اولسون. - دئدی.

یوم وئره یین خانیم! یئرلی قارا داغلارین ییخیلماسین! کولگه

لیجه قابا آغاجین کسيلمه سین! آغ ساققاللی بابان یثری اوچماق

اولسون، آغ بیرچکلی آنان یثری بهشت اولسون! آخرسونی آری

ایماندان آیرماسین. آغ آلتیندا بش کلمه دعا قیلدیق قبول اولسون!

گناهیزی آدی گسورکلی محمد مصطفا یوزی سویونا باغیشلا سین!

خانم هی!

## بساط تپہ گؤزی ٹولدوردوگی بویی بیان ایدر

مگر خانیم، بر گون اوغوز اوتورور کن اوستونه یاغی گلدی دون  
ایچینده اور کسدی، کؤچدی . قاچیب گئدر کن اوروز قوجانین  
اوغلانجیغی دوشموش، بیر آسلان بولوب گؤتورموش بسله میش .  
اوغوز گنه ایا ملا کلیب یوردونا قوندی . اوغوز خانین ایلخی  
چیسی کلیب خبر گتیردی ، آیدر :

– خانیم ! سازدان بیر آسلان چیخار، آت وورار . اپول – اپول  
یوروشی آدم کیمی ، آت باسیبان قان سومورار .  
اوروز آیدر:– اور کدویونوز وقتین دوشن منیم اوغلانجیغیمدر  
بلکه ؟ – دئدی .

بگلر میندیلمر ، آسلان یاتاغی اوزهرینه گلدیلمر . آسلانسی  
قالدیلمر اوغلانی توتدولار . اوروز اوغلانی آلیب ائوینه گتیردی .  
شادلیق ائتدیلمر ، یشمه – ایچمه اولدی .

اما اوغلانی نه قدر گتیردیلمر سه ، دورمادی ، گسری آسلان  
یاتاغینا واردی . گری توتوب گتیردیلمر . ددم قور قوت گلدی، آیدر:  
– اوغلانیم ! سن انسانسان ، حیوانلامصاحب اولماغیل ! گل یاخشی  
آت مین ، یاخشی ایگتیلرله اش یورت . – دئدی . اولو قارداشین آدی

قییان سلجوقدر ، سنین آدین بساط اولسون. آدینی من وئردیم، یاشینی  
آللاه وئرسین ! - دئدی .

اوغوز بیر گون یایلا یا کؤچدی . اوروزون بیر چوبانی وارایدی .  
آدینا قونور قوجا ساری چوبان دیبه رلردی . اوغوزون ئونونجه بوندان  
اول کیمسنه کؤچمزدی . اوزون بوناردئمکله مشهور بیر بونار وارایدی .  
اول بونارا پرپلسر قونوشدی . نا گهانان قویون اور کدی . چوبان  
ار کجه قاقیدی ، ایلری واردی . گوردی کیم ، پری قیزلاری قاناد -  
قانادا باغلامیشلار ، اوچورلار . چوبان کپنگینی اوزه رلرینه آتدی .  
پری قیزنین بیرینی توتدی . طمع ائدیب در حال جماع ایله دی . قویون  
اور کمه گه باشلادی . چوبان قویونون ئونونه سگیرتدی . پری قیزی  
قانادووروب اوچدی . آیدر : - چوبان ! ایل تمام اولیجاق منده امانتین  
وار ، گل آل ! - دئدی . اما اوغوزون باشینا زوال گتیردین ! -  
دئدی .

چوبانین ایچینه قورخو دوشدی . اما قیزین عشقندن بنیزی  
ساراردی .

زمانلا اوغوز یایلا یا کؤچدی . چوبان گنه بونارا گلدی .  
گنه قویون اور کدی . چوبان ایلرو واردی ، گوردی کیم ، بیر بیغناق  
یاتیر . ییلدر - ییلدر بیلدیرار . پری قیزی گلدی آیدر : - چوبان  
امانتین گل آل ! اما اوغوزون باشینا زوال گتیردین ! - دئدی .  
چوبان بویغناغی گؤرجک عبرت آلدی . گری دؤندی . سپان  
داشینا توتدی . ووردوقجا بؤیودی . چوبان بیغناغی قویدی ، قاچدی .  
قویون آردینا دوشدی .

مگر اول دم بایندر خان بگلریله سیرانا یتیمشلردی . بوبونارین  
اوزه رینه گلدیلر . گوردولر کیم بیر عبرت نسنه یاتور . باشی - گۆتی  
بلیرسبز . چوره آلدیلار . یندی بیر ایگیت بونی تپدی . تپدی کچه

بۇيۇدى . بىر قاچ اېگىت دخى يىندىلار ، تېدىلار . تېدىكچە بۇيۇدى .  
 اوروز قوجا دخى يىنىب تېلدى . مەھمىزى توخوندى : بويغىناق يارىلدى .  
 اېچىندىن بىر اوغلان چىخدى . گۆدە سىي آدم ، تېە سىندە بىر گۆزى .  
 وار . اوروز آلدى بو اوغلانى انگىنە سارىسى . آيدىر : - خانىم !  
 بونى منە وئرىن . اوغلو م ساطلا بسلىه يىن - دئدى .

بايندرخان آيدىر : - سىن اولسون ! - دئدى .

اوروز تېە گۆزى آلدى . ائوينە گىئردى . بويوردى بىردايە  
 گلدى . امجگىنى آغزىنا وئردى . بىر سوردى . اولانجا سودون آلدى ،  
 ايكى سوردى - قانين آلدى ، اوچ سوردى - جانين آلدى . بىر قاچ  
 دايە گىئردىلار ، هلاک ائدى . گۆردولر اولماز ، سود ايلە بسلىه لىم  
 دئدىلر . گوندى بىر قازان سود يىتمىزدى .

بىلە دىلر ، بۇيۇدى ، گىزە ر اولدى . اوغلانچىقلارلا اوينىار  
 اولدى . اوغلانچىقلار يىن كىمىن بىر نون ، كىمىن قولاغىن يىمگە  
 باشلادى . الحاصلى اورودو بونون اوچوندان قاتى اينجىدىلر . عاجز  
 قالدىلار . اوروزا شكايەت ائدىب آغلاشدىلار . اوروز تېە گۆزى دو گدى ،  
 سۇ گدى ، ياساق ايلە دى ، اسلمە دى ، آخىر ائويندىن قوودى .

تېە گۆزون پرى آناسى گلىب اوغلو نون بارماغىنا بىر اوزوگك  
 كچىردى ، - اوغول ! سە اوخ باتماسىن ، تىنى قلىچ كىسمە سىن !  
 - دئدى . تېە گۆز اوغوزدان چىخدى ، بىر اوچسا داغا واردى . يول  
 كسىدى ، آد آلدى ، بۇيوك حرامى اولدى . اوزە رىنە بىزنىچە آدم  
 گۆندردىلر . اوخ آتدىلار - باتمادى . قلىچ ووردولار - كىسمە دى .  
 سونگو ايلە سانجىدىلار - ايلە دى . چوبان - چولوق قالمادى ، ھپ  
 يىدى . اوغوزدان دخى آدم يىمگە باشلادى .

اوغوز يىغىلىب اوزە رىنە واردى . تېە گۆز گۆرۈپ قاقىدى .  
 بىر آغاچى يىرىندىن قوباردى ، آتەب اللى - آلتىمىش آدم هلاک ايلە دى .

آلپلار باشی قازانا ضرب ووردی ، دنیا باشینا دارا اولسدی . قازانین قارداشی قاراگونه تپه گؤز الینده زبون اولدی . دوزه ن اوغلی آلپ رستم شهید اولدی . اوشون قوجا اوغلی کیمی پهلووان الینده شهید اولدی . آریق جانندان ایکی قارداشی تپه گؤز الینده هلاک اولدی . دمیر دونلی ماماق الینده هلاک اولدی . بیغی قانلی بو گدوز امن الینده زبون اولدی . آغ ساققالمی اوروز قوجایاقان قبه سدوردی . اوغلی قییان سلجوقون ئودی یاریلدی . اوغوز تپه گؤزه کار قیلمادی . اور کدی ، قاچدی . تپه گؤز چویریب ئونون آلدی . اوغوزی سالی وئرمه دی ، گری یئرینه قونداردی .

الحاصل اوغوز یئدی کره اور کدی . تپه گؤز ئونون آلیب ، یئدی کره یئرینه گتیردی . اوغوز تپه گؤز الینده تمام زبون اولدی . واردیلار ، دده قور قودی چاغیر دیلار . اونونسلادانیشدیلار . گلین کسیم کسه لیم - دئدیلر .

ددم قورقودی تپه گؤزه گؤندر دیلر . گلدی سلام وئردی . آیدر :  
- اوغول، تپه گؤز! اوغوز الینده زبون اولدی . بو کولدی . آباغین تورباغینا منی سالدیلار . سنه کسیم وئره لیم دئدیلر - دئدی . تپه گوز آیدر : - گونده آلتیمیش آدام وئرین یئمگه ! - دئدی .

دده قورقوت آیدر : - بووجهله سن آدام قویماز ، توکه دیرسن!  
- دئدی . اما گونده ایکی آدام ایله ، بش قویون وئره لیم - دئدی .

دده قورقوت بویله دیگج تپه گؤز آیدر :- خوش، اویله اولسون، اوت ، هم منه ایکی آدام وئرین یئمگیم منیم پیشیر سین ، من ییه ییم - دئدی .

دده قورقوت دؤندی اوغوزا گلدی . آیدر : - یونلی قوجا ایله یاپاغلی قوجایی تپه گؤزه وئرین آش پیشیر سین - دئدی . وهم گونده

ایکی آدام ایله بش یوز قویون ایستهدی - دئدی.  
 بونلار دخی راضی اولدی. دورداوغلی اولان بیرین وئردی ،  
 اوچی قالدی. اوچ اولان بیرین وئریب ایکی قالدی. ایکی اولان  
 بیرین وئردی، بیری قالدی .

قاپاق قان دئیرلر بیر کیشی وار ایدی. ایکی اوغلی وار ایدی .  
 بیر اوغلونى وئریب، بیری قالمیش ایدی . گـری نوبت دولانیب اونا  
 گلمیشدی .

آناسی فریاد ائدیب آغلادی ، زارلیق قیلدی . مگر ، خانیم ،  
 اوروز اوغلی بساط غزایه گئتمیش ایدی. اول محله گلدی.

قاریجیق آیدر: - بساط شیمدی آقیندان گلدی، وارا باین بولایکی  
 منه بیر اسیر وئره ایدی. اوغلانجیغیم قورتارایدیم - دئدی.

بساط آلتونلی گونلوگون تکیب اوتورور ایکن، گوردولر که،  
 بیر خساتون کیشی گلیر. گلسدی ایچهری بساطا گیردی، سلام وئردی،  
 آغلادی، آیدر: -

آووجونا سیغما یان ایکیلی اوغلی اردیل،

تکه بوینوزوندان قاتی یایلی

ایچ اوغوزدا، دیش اوغوزدا آدی بللی

اوروز اوغلی خانیم بساط منه مدد! - دئدی .

بساط آیدر: - نه دیلرسن؟

قاریجیق آیدر: یالانچی دنیا یوزونده بیر ار قوپدی. یایلیمیندا

اوغوز ائلین قوندورمادی . قارا پولاد توز قلیجلار کسهن قیلینی

کسدیرمه دی . قارغی جدا اوینادانلار ایلدیرمه دی. قساین اوخسی

آتانلار کار قیلمادی . آیلار باشی قازانا بیر ضرب ووردی. قارداشی

قاراگونه الینده زبون اولدی. بیغی قانلی بوگـدوز امن الینده زبون

اولدی. آغ ساققاللی بسابسان اوروزا قان قوسدوردی . میدان



یوزونده قارداشین قییان سلجوق ئودی سیندی، جان وئردی . قالین  
 اوغوز بگلرین دخی کیمینی زبون ائدیب، کیمینی شهید ایله دی ، یئدی  
 قاتلا اوغوزی یئریندن سوردی، کسیم دئدی کسدی. گونده ایکی آدام  
 بش یسوز قویون ایسته دی. یونلی قوجا ایله ، یاپاقلی قسوجایی اونس  
 خدمتکار وئردیلر. دورد اوغلی اولان بیرین وئردی. اوچ اولان بیرین  
 وئردی. ایکی اولان بیرین وئردی . ایکی اوغلانجیغیم واردی، بیرین  
 وئردیم ، بیر قالدی. چؤریلدی نوبت گری منه گلدی . اونی دخی  
 ایستهرلر، خانیم، منه مدد - دئدی.

بساطین قارانقولو گؤزلری یاشلا دولدی. قارداشی ایچسون

سؤیله میمش، گؤره لیم، خانیم، سؤیله میمش آیدر:

قیران یئرده تیکیلیمیش اوتاقلارین ،

اوظالم ییخدیددی اولا قارداش !

یوگرک اولان آتلارین تاوولاسیندان ،

اوظالم سئجدیددی اولا قارداش !

بسه رهك دوه لرین قطاردان ،

اوظالم آیردی اولا قارداش !

شولینده قیردیغین قویونون،

اوظالم قیردی اولا قارداش !

گوننجیله گنیردیگین گلینجیگین،

اوظالم سندن آیردی اولا قارداش !

آغ ساققاللی بابامی ، اوغول دیو آغلان دین اولا قارداش !

آغجا یوزلی آنامی، سبزلان دین اولا قارداش ؟

قارش یاتان قاراداغیم پوکسگی قارداش !

آخینتلی گورکلی سویومون داشغینی قارداش !

کوجلی بثلیم قوتی .

قارانقو گۆزلریمین آیدینی قارداش!  
قارداشیمدان آیریلدیم!

-- دیو چوخ آغلادی. زارلیق قیلدی. اول خساتون کیشیه بیر  
اسیر وئردی -- وار اوغلوئی قورتار -- دئدی .

خساتون آلدی گلیدی، اوغلی یثرینه وئردی . هم « اوغلون  
گلدی» دیو اوروزا موشتولادی. اوروز سئویندی، قالین اوغوز بگلر-  
یله بساطا قارشى گلیدی. بساط باباسنین الین ئویدی . آغلاشدیلار ،  
بوزلاشدیلار. آناسنین ائوینه گلدی. آناسى قارشى گلدی. اوغلانجیغى  
قوچدی. بساط آناسنین الین ئویدی. گؤروشدولر، یوزلشدیلر. اوغوز  
بگلری دیریلدی ، یشمه لر -- ایچمه لر اولدی.

بساط آیدر: -- بگلر، قارداش اوغرونا تپه گؤز ایله بولوشورام،  
نه بویوروسنیز؟ -- دئدی قازان بگگ بورادا سؤیله میش، گؤره لیم ،  
خانیم، نئجه سؤیله میش. آیدر :

قارا اورهن قوپدی تپه گؤز ،

عرش یوزونده چئویردیم آلیماردیم، بساط!

قارا قاپلان قوپدی تپه گؤز ،

قارا -- قارا داغلاردا چئویردیم آلیمادیم، بساط!

قوغان آسلان قوپدی تپه گؤز،

قالین سازلاردا چئویردیم آلیمادیم، بساط!

اراولسان، یشگگ اولسان،

مرهمن قازانجا اولمایاسان، بساط!

آغ ساققاللی بابانی آغلانماغیل!

آغ بیرچکلی آنانی بوزلانماغیل! -- دئدی .

بساط آیدر: -- البتده وارارام!

قازان آیدر: -- سن بیلیرسن!

باباسی آغلادی آیدر: اوغول، اوجاغیم ایسیسز قویما : کسرم  
ایله، وارما!

بساط آیدر: - یوخ، آغ ساققاللی عزیز بابا! وارارام - دئدی.  
اسلمه‌دی، بیلگیندن بیر توتام اوخ چیخاردی، بثلینه سوخدی، قلیجین  
حمایل قوشاندی، یایین قاروسینا بوراخدی، اتکسرین قیورادی .  
باباسین، آناسین الینی ئسوپدی، حلالاشدی، «خوش قالین!»  
- دئدی.

تپه گؤز اولدوغی سلاخانه قایا سینا گلدی. گوردی تپه گؤز  
گونه قارشی آرخاسین وئرمیش یاتیر . چکسدی، بثلیندن بیر اوخ  
چیخاردی . تپه گؤزون بساغرینا بیر اوخ ووردی . اوخ کچمه‌دی،  
پارالاندی. بیر دخی آتدی، اول دخی پارا - پارا اولدی.  
تپه گؤز قوجالارا آیتدی: - بویرین سینگی بیزی اوشندیردی!  
- دئدی.

بساط بیر دخی آتدی، اول دخی پارالاندی. بیر پاراسی تپه  
گؤزون ئونونه دوشدی. تپه گؤز سیچرادی، باخدی بساطی گوردی.  
الین - الینه چالدى قاس - قاس گولدی. قوجالارا آیدر:  
- اوغوزدان ینه بیزه طرفنده قوزی گلدی - دئدی.

بساطی ئونونه قاتدی، توندی، بوغازدان سالیندیردی، یاتاغینا  
کتیردی. ادو گونون قونجونا سوخدی، آیدر: - مره قوجالار  
ایکیندی وقتی منی منه چئویره سیز ییم! - دئدی. ینه اویدی.

بساطین خنجری وارایدی . ادو گونوی یاردی، ایچیندن  
چیخدی. آیدر: - مره قوجالار! بونون ئولومی ننددر?  
آیتدیلار: - بیلیمیز! اما گؤزوندن غیری یئرده ات بوخدر  
- دئدیلر.

بساط تپه گؤزون باشی اوجونا گلدی. قاپاق قالدیردی، باخدی

گۆردى كيم، گۆزى اتدر.

آيدر : - مره قوجالار ! سو گلوگى اوجاغا قويون قيزسين !  
- دئدى.

سو گلوگى اوجاغا بوراخديلار، قيزدى. بساط الينه آلدى. آدى  
گوركلى محمدده صلوات كتيردى. سو گلوگى تبه گۆزون گۆزونه ايله  
باسدى كيم ، تبه گۆزون گۆزى هلاك اولدى . شويله نيره ووردى ،  
هايقيردى كيم داغ وداش يانقولاندى.

بساط سيچرادى قويون ايچينه، مغارايا دوشدى . تبه گۆز بيلدى  
كيم بساط مغارا دا در. مغارينين قاپوسين آليب ، بير آياغين قاپونون  
بير يانينا، بيرين دخى بير يانينا قويدى. آيدر: مره قويون باشلارى  
ار كچ بير - بير گل كئچ! - دئدى.

بير - بير گليب كئچدى. هر بيرينين باشلارين سيغادى.  
توخلوجوقلار توتلا جاقدر ، دولتيم سيغار قوج ، گل كئچ !  
- دئدى.

بير قوج يثربندن قالخدى، گرنيب سوندى. دفعا بساط قوچى  
باسيب بوغازلادى ، دريسيني اوزدى ، قويروغيله باشيني دريدن آيبر  
مادى ، ايچينه گيردى . تبه گۆزون ئونونه گلدى . تبه گۆزده بيلدى كيم  
بساط درى ايچينده در آيدر : اى سيغار قوج ! منيم نيره دن هسلاك  
اولدوغوم بيلدين. شويله چالايم سنى مغارا ديوارينا كيم ، قويروغون  
مغاره يى ياغلاسين! - دئدى.

بساط قوچون باشيني تبه گۆزون الينه سوندى. تبه گۆز بوينو-  
زوندان برك توتدى . قالديرجاق بوينوزدرى ايله الينده قالدى. بساط  
تبه گۆزون بودى آراسيدان سيچرايب چيخدى.

تبه گۆز بوينوزى گؤتوروب يثره چالدى . آيدر: - اوغلان،  
قورتولدون مى؟

بساط آیدر : - تانریم قورتاردی.  
 تبه گوز آیدر : مره اوغلان! آل شول بارماغیمدا کی یوزوگی  
 بارماغینا تاخ، سنه اوخ وقلیح کار ایلمه سین!  
 بساط آلدی یوزوگی بارماغینا کچیردی.  
 تبه گوز آیدر : - اوغلان یوزوگی آلیب تاخیندینمی؟  
 بساط آیدر: - تاخیندیم.  
 تبه گوز بساطین اوزه رینه قودی، خنجرله چالدی، کسدی .  
 بساط سیچرادی، گن یترده دوردی. گوردی کیم، یوزوک گنه تبه گوزون  
 آباغی آلتیندا یاتیر.  
 تبه گوز آیدر: قورتولدونمی؟  
 بساط آیدر: - تانریم قورتاردی.  
 تبه گوز آیدر: - اوغلان! شول گنبدی گوردونمی؟  
 آیدر: - گوردوم.  
 تبه گوز آیدر: - منیم خزینه م وار . اول قوجالار آلماسینلار.  
 وار مهرله - دئدی.  
 بساط گنبد ایچینه گیردی. گوردی کیم، آلتون - آخجایینغیلیمیش.  
 باخاراق کندیسین اونوتدی تبه گوز گنبدین قاپسین آلدی . آیدر : -  
 گنبده گیردینمی؟  
 بساط آیدر: - گیردیم.  
 تبه گوز آیدر: - شویله چالاییم که، گنبدله دارماغین اولاسان!  
 - دئدی.  
 بساطین دیلینه بو گلدی کیم : لا اله الا الله ، محمد رسول الله !  
 - دئدی . هماندم گنبد یاربیلدی ، یئدی یتردن قاپی آچیلدی . بیریندن  
 دیشره چیخدی .  
 تبه گوز گنبده الین سوخدی . ایله قاچدی کیم ، گنبد زیر و زیر

اولدی.

تپه گۆز آیدر: - اوغلان قور تولدونمی؟

بساط آیدر: - تانریم قورتاردی - دئدی.

تپه گۆز آیدر: - سنه ئولوم یوخوموش. شول مغاره بی

گۆردونمی؟

بساط آیدر: - گۆردوم.

آیدر: اوندا ایکی قلیج وار. بیر قینلی، بیر قینسیر. اول

قینسیر کسهر منیم باشیمی. وار گتیر منیم باشیمی کس! - دئدی.

بساط مغاره قاپیسینا واردی، گۆردی بیر قینسیر قلیج دورماز

اینه - چیخار.

بساط آیدر: - من بونا بی تکلف یاپیشماییم - دئییب، کندی

قلیجی چیخاردی، توتدی. ایکی پاره بؤلدی. واردی بیر آغاج گتیردی.

قلیجا توتدی. اونی دخی ایکی پاره ایله دی. پس یایینی الینه آلدی.

اوخلا اول قلیج آسیلان زنجیری ووردی. قلیج یشره دوشدی،

گومولدی. ئوز قلیجین قینینا سوخدی، بالچاغیندان اول قلیجین برک

توتدی، گلدی.

آیدر: - مره تپه گۆز! نجه سن؟

تپه گۆز آیدر: مره اوغلان! دخی ئولمه دینمی؟

بساط آیدر: - تانریم قورتاردی.

تپه گۆز آیدر: - سنه ئولوم یوخوموش - دئدی.

چاغیریب تپه گۆز سویله میش، گۆره لیم، خانیم، نوسویله میش،

آیدر:

گۆزوم - گۆزوم بالقیز گۆزوم!

سن بالقیز گۆزله من اوغوزی سیندیر میشدیم.

آلا گۆزدن آیردین، ایگیت، منی.

دادلی جانندان آیرسین قادر سنی!  
ایله کیم من چکیرم گؤز بونونی،  
ههچ ایگیده وئرمه سین قادر تانری گؤز بونونی. دئدی.  
تبه گؤز گنه آیدر:

قالاردا - قوپاردا، ایگییت، یئرین نه یشردر؟  
قارانقودون ایچینده یول آزسان، اومون نهدر؟  
قابا علم گؤتوره ن خانینیز کیم؟  
قیریش گونی ئوندن تبه ن آلپنیز کیم؟  
آغ ساققاللی بابان آدی نهدر؟  
آلپ ارن، اردن آدین یاشیرماق عیب اولور.  
آدین نهدر، ایگییت، دئگیل منه - دئدی.

بساط تبه گؤزه سؤیله میس، گؤره لیم، خانیم، نه سؤیله میس :

قالاردا - قوپاردا یئریم گون اورتاج،  
قارانقودون ایچره یول آزسام، اوموم آلاسه.  
قابا علم گؤتوره ن خانیمیز بایندر خان.  
قیریش گونی ئوندن تبه ن آلپمیز سالور اوغلی قازان.  
آتام آدین سورار اولسان قابا آغاج  
آنام آدین دییه ر سن قوغان آسلان،  
منیم آدیم سورارسان اوروز اوغلی بساطدر - دئدی.

تبه گؤز آیدر: ایمدی قاردا شیز، قیمامنه - دئدی.

بساط آیدر:

مره قوات، آغ ساققاللی بابامی آغلانمیشسان،  
قاریجیق آغ بیرچکلی آنامی بوزلانمیشسان.  
قاریندیشیم قیانی ئولدور میسهن،  
آغجا بوزلی یئنگه می دول ایله میسهن،

آلا گۆزلی بگلرین او کسوز قویموشسان،

قویار میام سنی؟

قارا پولاد تورقلیجیم دارنمایینجا،

قانالی گور کلی باشین کسمه یینجه،

آلجاقانین یئر یوزونه تو کمه یینجه،

قارداشیم قیاینن قانین آلمایینجا،

قویمازام! - دئدی.

تپه گوز دخی بورادا سؤیله میش، آیدر :

قالخیبانی یثیرمدن دورام دئیردیم.

قالین اوغوز بگلریندن عهدیم پوزام دئیردیم.

یثیندن دوغانین قیرام دئیردیم.

بیر کز آدام اینه دو یام دئیردیم.

قالین اوغوز بگلری اوزه ریمه ییغیلب گله، دئیردیم.

قاجیبانی سلاخانه قایا سینا گیرم دئیردیم.

آغیر مانجیلیق داشین آتام دئیردیم.

انیب داش باشیما دوشوبن تولوم دئیردیم.

آلا گۆزون آیردین، ایگیت، منی.

دادلی جانندان آیر سین قادر سنی! - دئدی.

تپه گۆز بیر دخی سؤیله میش، آیدر:

آغ ساققاللی قوجالاری چوخ آغلانمیشام.

آغ ساققاللی قارغیشی توتدی اول، گۆزوم، سنی.

آغ بیر چکلی قاریجیقلاری چوخ آغلانمیشام،

گۆزی یاشی توتدی اول، گۆزوم، سنی.

بیغی قارارمیش ایگیتجیکلری چوخ یشمیشم،

ایگیتلیکلری توتدی اول، گۆزوم، سنی،



الجیگزى قنالى قیزجیغازلاری چوخ یشمیشم،

قاریشچو قلاری توتدی اولا، گۆزوم، سنی.

ایله کیم چکیرم من گۆز بونونى،

هئچ ایگیده وئرمه سین قادر تانری گۆز بونونى.

گۆزوم، گۆزوم آی گۆزوم، یالنیز گۆزوم - دئدی.

بساط قالخیب یشریندن دورى گلدى. بغرا کیمی تبه گۆزی دیزی

اوزهرینه چو کوردی. تبه گۆزون کندو قلیجیله بوینونى ووردی. دلدى،

بای کیریشین تاخدی. سورى - سورى مغاره قاپیسینا گلدى.

یونلى قوجا ایله پاپاغلی قوجایی اوغوزا موشتجی گؤندردي.

آغ - بوز آتلارمینهن یوروشدولر، قالین اوغوز ائللرینه خبر گلدى.

آت آغیزلی اوروز قوجا ائوینه چاپار گلدى. آناسینا بساطین سئوینج

وئردی: موشتولوق، اوغلون تبه گۆزی تپلدى - دئدی.

قالین اوغوز بگلىرى یشندیلر. سلاخانہ قایاسینا گئندیلر. تبه

گۆزون باشین اورتایا گئیردیلر. ددم قورتوت گلوبن شادلق چالدى.

غازی ارنلر باشینا نه گلدیگین آیدیردی. هم بساطا آلقیش وئردی:

- قاراداغا یشندیگینده آشیت وئرسین! قانلی - قانلی سولاردان

کچیت وئرسین! - دئدی.

ارلیکله قارداشین قانین آلدین، قالین اوغوز بگلىرینی بوندان

قورتاردین. قادر آلاہ اوزون آغ ائتسین، بساطا! - دئدی.

ئولوم وقتی گلدیگینده آری ایماندان آیرماسین، گناہلاری

آدی گورکلی محمد مصطفایه باغیشلا سین! خانیم هی!

## بکیلی اوغلی امرانین بویوننی بیان ایدر .

قام غان اوغلی خان بایندر یثریندن دورموشدی . آغ بان ائوینی قره یثرین اوزه رینه تیکدیر میشدی . آلاسیوان کوی یوزونه آشانمیشدی . مین یثرده ایپک خالچاسی دؤشمنمیشدی . ایچ اوغوز ، دیش اوغوز بگلری ییغناق اولموشدی .

دوقوز تومن گرجستانین خراجی گلدی . بیر آت ، بیر قلیج ، بیر چوماق گتیردی لر . بایندر خان قاتی سخت اولدی . ددهم قورقوت گلدی ، شادلیق چالدی : - خانیم نیسه سخت اولور سان ؟ - دئدی .

آیدر : - نجه سخت اولمایام ؟ هر ایل آلتون - آخچا گلیدی ، ایگیده ، بگه وئریردیک خاطر لری خوش اولوردی . شیمدی بسونی کیمه وئرر کیم ، خاطر ی خوش اولا ؟ - دئدی .

دده قورقوت آیدر : - خانیم ، بونون اوچوننی دخی بیر ایگیده وئر لیم - دئدی . - اوغوز ائلینه قراول اولسون - دئدی .

خان بایندر : - کیمه وئر لیم ؟ - دئدی . ساغینا - سولینا باخدی کیمسه راضی اولمادی . بکیلی دئییر لردی بیر ایگیتم وارایدی ، اونا باخدی . آیدر : - سن نه دئییر سن ؟

بکیل راضی اولدی . قالخدی یثرئوپدی . ددهم قورقوت همت قلیجین بئلینه باغلادی چوماغی اوموزونا بوراخدی ، یایی قاروسینا کچیردی . شهباز آیغرینی چکدی-ردی ، بودا میندی . خیسیمینی ، قومینی آیردی . ائوینی چوزدی ، اوغوزدان کؤچ ایلهدی .

برده یه ، گنجهیه واریب وطن توتدی . دو قوز تومن گرجستان آغزینا واریب قوندی . قراوللیق ایلهدی . یار کافر گلکسه باشین اوغوزا ارمان گؤنده ریردی . ایلهده بیر کره بایندر خان دیوانینا واریردی . ینه بایندر خاندان آدام گلدی - تئز گلکین ! - دیو . پس بکیل گلدی ، پیشکش چکدی ، بایندر خانین الین ئوبدی .

خان دخی بکیلی قوناقلادی ، یاخشی آت ، یاخشی خفتان ، وافر خرچلیک وئردی . اوچ گون تمام آغیرلادی .

- اوچ گون دخسی بکیلی آوشکار اتیله قوناقلیایم بگلر ! - دئدی .

آوچیغیرتدیلار . چون آو یاراغی اولدی ، کیم آتین ئوگر ، کیم قلیجین ، کیم چکبب اوخ آتماغین ئوگر . سالورقازان نه آتین ئوگدی ، نه کندین ئوگدی ، اما بگلرین هنرین سؤیلهدی .

اوچ یوز آلتیمیش آلتی آلب آوامینسه ، قانلی کبیک اوزهرینه یوروش اولسا ، بکیل نه یای قوراردی ، نه اوخ آتاردی . همان یایی بیلگیندن چیخاراردی ، بوغانین ، سیغنین بوینونا آتاردی . چکبب دورغوراردی . آریق اولسا قولاغین دلردی ، آو دا بللی اولسون! - دییه ، اما سمیز اولسا بوغازلاردی . اگر بگلر کبیک آلسا ، قولاغی دلیک اولسا ، بکیل سئوینجیدر - دیو بکیله گؤندیرر لردی . قازان بگ آیدر : - بو هنر آتین میدر ، ارین میدر ؟

- خانیم ، ارین در ! - دئدی .

خان آیدر : - یوخ ، آت ایشلمسه ارئوگونمز . هنر آتیندر

- دئدی .

بوسوز بکیله خوش گلمه دی . بکیل آیدر : - آلیپلار ایچینده  
بیزی قوشقونو موزدان پالچیغا باتیردین - دئدی . بایندر خانین بخشی-  
سین ئونونه توکدی ، خانا کوسسدی . دیوانسدان چیخدی ، آتین  
چکدیلر ، آلاگۆزلی ایگتیلرین آلیب ائوبنه گلدی .  
اوغلانجیقلاری قارشو گلدی ، اوخشامادی ، آغ یوزلو خاتونینا  
سؤیلمه دی . خاتون بورادا سؤیله میش ، گۆره لیم ، خانیم ، نه  
سؤیله میش . آیدر :

آلتون تختیم آیاسی بگیم ایگیت ؛  
گۆز آچیبان گۆردوگوم  
گۆنول وئریب سئودیگیم ،  
قالخیبانی یئریندن دوری گلدین ،  
آلاگۆزلی ایگتیلرین یانینا سالدین ،  
ارقویبلی آلا داغدان دونن آشدین ،  
آخینتلی گۆر کلی سودان دونن کچدین ،  
آغ آیللی بایندر خانین دیوانینا دونن واردین ،  
بگلر ایله یئدین ، ایچدین .  
قوملی قوميله گنشدی می ؟  
غریب باشین غوغادا قالدی می ؟  
قانی خانیم ، آلتیندا یاخشی آتین یوخ ؟  
اگنینه آلتون ایشیق جبه سی یوخ  
آلاگۆزلی بگلرین اوخشامازسان ،  
آغجا یوزلی گۆر کلینه سؤیلمزسن ،  
نه در حالین ؟ - دئدی .

بکیل سؤیله میش ، گۆره لیم ، خانیم ، نه سؤیله میش . آیدر :

قالخیبانی یشرمدن دورا گلدیم ،  
 بلیسی قره قاضلق آتیم بوتون میندیم .  
 آرقویبلی آلا داغدان دونن آشدیم .  
 آخنیلتلی گورکلی سویی دلیب ، دونن گچدیم .  
 آغ آلینلی بایندرین دیوانینا چاپار واردیم .  
 آلا گۆزلی بگلرله یندیم ، ایچدیم ،  
 قوملی قومله گۆرکلی گۆردوم ،  
 خانیمیزین نظری بیزدن دؤنموش گۆردوم .  
 ائلی - گونی کۆچورون  
 دو قوز تومن گرجستانا گئده لیم ،

اوغوزا عاصی اولدوم ، بللی بیلین ! - دئدی  
 خاتون آیدر : - ایگیدیم ، بگک ایگیدیم ! پادشاهلار تانرینین  
 کولگه سیدر . پادشاهینا عاصی اولانین ایشی راست کلمز . آری  
 گۆنولده پاس اولسا شراب آچار . سن گئده لی خانیم ، ارقوری  
 باتان آلا داغلارین اولانمیشدر . آوامینگیل ، گۆلسون آچیلسین  
 - دئدی .

بکیل گۆردی خاتون کیشینین عقلی ، کلجیسی ابودر . قاضلیق  
 آتین چکدیریب بوتون میندی ، آواگئندی .

آو آولایو گزه رکن ئونوندن بیر پارالی کییک قاچدی . بکیل  
 بونا آت سالدی . بوغانین آردیندان ایردی . یای کیریشین بوینونا  
 آتدی . بوغا آجیمیشدی کندوی بیب اوچا یشردن آتدی . بکیل آت  
 جلاوسین ینمه دی ، بلله اوچدی . ساغ اویلوغی قایایا توخوندی ،  
 سیندی . بکیل اورو دوردی ، آغلادی ، آیدر : - اولو اوغلموم ،  
 اولو قارداشیم بوخ .

همان بیلگیندن گز چبخاریب آتینین تر کلرینی توتدی ، دوردی .

خفتانی آلتیندان آياغين برك ساریدی. وار قوتيله آتینین یلیسینه دوشدی. آوچیلاردان آیری. دلبندی بوغازینا کچدی، اردوسونون اوجونا گلدی.

اوغلانچیغی امران بهادر باباسینا قارشو گلدی. گوردی بنزی سارارمیش، دلبندی بوغازینا کچمیش، یولداشلارینی سوروب، اوغلان بورادا سؤیله میس، گوره لیم، خانیم، نه سؤیله میس:

قالخیبانی یثریندن دوری گلدین،

یلسی قارا قاضلق آتین بوتون میندین،

ارقوری یاتان آلا داغلار انگینه. آوا واردین،

قارا دونلی کافرلره اوغرادینمی

آلا گؤزلی ایگیتلرین قیردیر دینمی؟

آغیر دیلدن بیر قاچ کلمه خبر منه،

قارا باشیم قربان اولسون، آغام، سنه - دئدی.

بکیل اوغلونا سؤیله میس، گوره لیم، خانیم نه سؤیله میس.

آیدر:

اوغول، آی اوغول!

قالخیبانی یثریمدن دوری گلدیم،

قارا داغلار ئونونه آوا میندیم،

قارا دونلی کافرلره اوغرامادیم،

آلا گؤزلی ایگیتلیریم قیردیرمادیم

ساغدر، اسندر ایگیتلیریم.

اوغول قاییرما، اوچ گوندور خوشلورغوم یوخ. اوغول آت

اوزوندن منی قاب، دوشکیمه چیخار - دئدی

آسلان انیگی ینه اسلاندر. آتاسینی آت اوزوندن قاروادی

توتدی، دوشکیمه چیخاردی. جبه سین اوزه رینه بورودی، قاپوسین

ئورتدی .

بووانا بکيلين ايگنيليري گوردولر کيم آو پوزولموش ، هر بيرى  
اٹولى - اٹوينه گلدى .

بکيل بش گون اولدى ديوانا چيخمادى . آياغينين سينديغيني  
کيمسيه دئمه دي . بير گئجه دوشه گينده قاتى - قاتى اينله دي ، آه  
اٹدى .

خاتونى آيتدى : - بيگك ايگيديم ! قالاباليق ياغى گلسه قايتماز  
ايدين ، بودونا آلا اوخ توخونسا اينلمز ايدين . کيشى قوينوندا ياتان  
حلالينا سرين دئمز مى اولور . نه در حالين ؟ دئدى .  
بکيل آيدر : - گورکليم ، آتدان دوشدوم ، آياغيم سيندى  
- دئدى .

عورت الين - الينه چالدى ، قاراواشا سؤيله دي ، قاراواش  
چيخيب قاپوچيه سؤيله دي . اتوز ايکى ديشدن چيخان بوتون اوردويا  
يايىلدى : بکيل آتدان دوشموش ، آياغى سينميش ديو .  
مگر کافرین جاسوى واردى . بوخبرى ائشديب واردى ، تکورا  
خبر وئردى .

تکور آيدر : - قالخيبانى يئرنيوزدن اورو دورون ! ياتيريشده  
بکيلي توتون ! آغ اللرين قاروسيندان باغلايين ! غافلجه گورکلى  
باشين کسين ! آلجاقانين يئريوزونه توکون ! ائلين - گونون چاپين !  
قيزين - گلينين اسير ائدين ! - دئدى .

مگر بکيلين ده اوندا جاسوسى حاضر دي . بکيله خبر گؤنده -  
ردى . آيدر : - باش ياراغين ايله يين اوزه رينيزه ياغى گلير - دئدى .  
بکيل بوخارى باخسدى : گؤى ايراق ، يئرقاتى ! - دئدى .  
اوغلانچغين يائينا گتيريب . سؤيله ميش ، گؤره ليم ، خانيم ، نه  
سؤيله ميش . آيدر :

اوغول ، اوغول ، آی اوغول !  
 قارانقولوجا گۆزلریم آیدینی اوغول !  
 کوجلو بتلیم قوتی اوغول !  
 گۆر آخر نه لر اولدی ؟  
 نه لر قوپدی منیم باشیما - دئدی .  
 قالخیبانی ، اوغول ، یشریمدن دوری گلدیم ،  
 بویینی سینسین آل آیغری بوتون میندیم ،  
 آو اولاییب ، قوش قوشلاییب گزه رکن ،  
 بو کولدی ، سوروجدی منی بثره چالدی ،  
 ساغ اویلوغوم سیندی .  
 منیم قارا! باشیما نه لر گلدی .  
 قارا-قارا داغلاردان خبر آشمیش  
 قانلی - قانلی سولاردان خبر کچمیش ،  
 دمیر قاپو دروندیندن خبر وارمیش ،  
 آلاجا آتلی شو کلی ملک قاتی پوسموش ،  
 پوسدوغوندان قارا داغلارا دومان دوشموش ،  
 یاتدیغی بثره بگٹ بکیلی توتون ، دئمیش ،  
 قارو سیندان آغ اللرین باغلایین ، دئمیش ،  
 قان آلاجا اوردوسونی چاپین ، دئمیش .  
 آغجا یوزلی قیزی - گلینینی اسیر ایلهین ، دئمیش .  
 قالخیبانی اوغول یشریندن دورو گلگیل !  
 یلیسی قارا قاضلیق آتین بوتون مینگیل !  
 ارقوری یاتان آلا داغی دونن آشگیل !  
 آغ آیلنی بایندرخانین دیوانینا دونن وارگیل !  
 آغیز دیلدن بایندر سلام وئرگیل !



بگگر بگی اولان قازانین الین ئوپگیل !  
 آغ ساققالی بابام بو کولی دنگیل .  
 البتده البتده قازان بگگ منه یتتسین - دئدی - دنگیل !  
 گلمز اولسان مملکت پوزولوب خراب اولور ،  
 قیزیم - گلینیم اسیر گئندی ، بللی بیلگیل ! - دئدی .  
 -سورا دا اوغلان باباسینا سؤیله میش ، گؤره لیم ، خانیم نه  
 سؤیله میش ، آیدر :

بابا ، نه سؤیله رسن ، نه آیدارسان ؟  
 باغریملا اوره گیم نه داغلارسان ؟  
 قالخیبانی یئریمدن دورماغیم چوخ ،  
 بلیسی قارا قاضیق آتیم مینمه گیم چوخ ،  
 آرقوبئلی آلا داغی اولاییبان آشماغیم یوخ ،  
 آغ آیلنلی بایندرین دیوانینا وارماغیم یوخ ،  
 قازان کیمدر ؟ من اونون الین ئوپمه گیم یوخ ،  
 آلتینداکی آل آبغری منه وئرگیل !  
 قان ترلهدی چاهدیراییم سنین ایچون .  
 اگنی برک دمیر دونون منه وئرگیل !  
 ینی یاخا تیکدیره ییم سنین ایچون .  
 قارا پولاد اوز قلیجین منه وئرگیل !  
 غافللیجه باشلار کسه ییم سنین ایچون .  
 قارغی دالی سونگوننی منه وئرگیل !  
 کو کسوندن ارسانجا ییم سنین ایچون .  
 آغ یلکلی ئوتگون اوخون منه وئرگیل !  
 اردن - اره کچیره ییم سنین ایچون .  
 آلا گوزلو اوچ یوز ایگیدین منه وئرگیل ، یولداشلیغا ،

دین محمد یولونا دوروشه بیم سنین ایچون - دئدی .  
 بکیل آیدر : - ئولوم آغزین ایچون اوغول ! اولاکیم منیم  
 کچمیش گونومی آندیرما یاسان ! مره ، گئیمیم گتیرین ، اوغولوم  
 گئیسین ! آل آیغرم گتیرین ، اوغولوم مینسین ! ائل اورکمه دن اوغولوم  
 میدانا وارسین ، گیرسین ا - دئدی .  
 اوغلانی دونسا تدیلار . آتاسیله - آتاسیله گلدی گؤروشدی ،  
 اللرین ئویدی . اوچ یوز ایگیدی یانینا بوراخدی ، میدانا واردی .  
 آل آیغر قاچان کیم ، یاغی قوخوسون آلسا ، آباغین یتره  
 دوگردی ، توزی گؤگه چیخاردی .  
 کافرلر آیدر : - بوآت بکیلیندر ، بیز قاچاریز .  
 تکور آیدر : - مره ، اونات گؤرون ! بوگله ن بکیلسه ، سیزدن  
 ئوندن من قاچارام - دئدی .  
 گؤزچی گؤزلدی ، گؤردی کیم آت بکیلین ، بکیل اوزه رینده  
 دگل . اما بیرقوش دنلی اوغلاندر .  
 گلیب تکورا خبر وئردی . آیدر : - آت ، یاراق و ایشیق  
 بکیلین ، بکیل ایچینده دگل - دئدی .  
 تکور آیدر : - یوز آدم سئچیلیب تارا قا چاتلادین . اوغلانی  
 قورخودون . اوغلان قوش اوره کلی اولسور . میدانی قویار ، قاچار  
 - دئدی .  
 یوز کافر سئچیلیب اوغلانین اوزه رینه گلیمیش . اوغلانا کافر  
 سؤیله میس ، گؤره لیم ، نه سؤیله میس . آیدر :  
 اوغلان ، اوغلان ، آی اوغلان !  
 حرامزاده اوغلان !  
 آلتیندا آل آیغری آریق اوغلان !  
 قارا پولاد ئوز قلیجی گودک اوغلان !

الینده کی سونگوسی سینیق اوغلان!  
 آغ توزلی یایی گوده اوغلان!  
 بئیلینده دو قسان اوخی سیرک اوغلان!  
 یانیندا کی یولداشلاری چپلاق اوغلان!  
 قارانقولو جا گؤز لاری چؤنگه اوغلان!  
 شو کلی ملک سنه قاتی پوسدی.  
 میداندا کی شول اوغلانی توتون!  
 قاروسیندان آغ اللرین باغلایین!  
 غافلجه گور کلی باشین کسین!  
 آلجاقانین یئر یوزونه تو کون! - دئدی.  
 آغ ساققاللی بابان وارسا آغلتما گیل!  
 آغ بیر چکلی آنان وارسا بوزلاتما گیل!  
 یالئیز ایگیت آلپ اولماز،  
 یوشان دیبی برک اولماز!  
 قاداسی یئتمیش قوات اوغلی قوات!  
 قایدادا دون بورادان! - دئدی.  
 اوغلان دخسی بورادا سؤیله میش ، گؤره لیم نه سؤیله میش ،

آیدر :

هرزه - مرزه سؤیلمه، مره ایتیم کافر!  
 آلتیمدا کی آل آیغریم نه بگنمز سن؟  
 سنی گؤردی اوینار.  
 اگنیمده کی دمیر دونوم چیگنیم قیسار.  
 قارا پولاد نوز قیلیجیم قینین دوغرار.  
 قارغیدالی سونگوم نه بگنمز سن؟  
 کو کسون دلیب گؤگه پیرلار.

آغجا توزلی قاتی یاییم زار - زار اینلەر.  
 صداقدا اوخوم کیشین دلەر.  
 یانیمدا ایگیتلریم ساواش دیلەر.  
 آلمپ اره قورخو وئرمک عیب اولور.  
 بری کلگیل، مره کافر، دیریشه لیم. - دئدی.  
 کافر آیدر: اوغوزون عارسیزی ترکمانین دلیسینه بنزدر. باخ  
 شوئا! - دئدی.

تکور آیدر: - وارین، سورون اوغلان بکیلین نسیدر؟ -  
 دئدی.

کافر گلیب اوغلانا سؤیله میس، گؤره لیم نئجه سؤیله میس:

آلتینداکی آل آیغری بیلیریز بکیلیندر، بکیل قانی؟

قارا پولاد دئوز قلیجین بکیلیندر، بکیل قانی؟

اگنینه کی دمیر دونون بکیلیندر، بکیل قانی؟

یانینداکی ایگیتلر بکیلیندر، بکیل قانی؟

اگر بکیل بوندا ایمیشسه گئجهیه تکین جنگ ائده ییدیک. آغجا

توزلی قاتی یایلار دار تیشایدیق. آغ یلکلی ئوتگون اوخلار آتیشایدیق.

سن بکیلین نسیسن اوغلان، دئگیل بیزه! - دئدی.

بکیل اوغلی سورادا سؤیله میس، گؤره لیم نه سؤیله میس،

آیدر: - مره کافر! سن منی بیلمز میسن، آغ آینلی بایندر خانین

بگلر بگیسی سالور قازان، قارداشی قارا گونه، دونه بیلمز دولک اورن،

دوزه ن اوغلی آلمپ رستم، بوز آتلی بیرک بکیلین ائوینده ایچرلردی.

سندن جاسوس گلدی. آلتینداکی آل آیغرا بکیل منی میندیردی. قارا

پولاد ئوز قلیجین قوت وئردی، قارغیدالی سونگوسون همت وئردی.

یانینداکی اوچ یوز ایگیدیسن منه یولداشلیغا قوشدی. من بکیلین

اوغلوبام. مره کافر! بری گل، دؤگوشه لیم! - دئدی.

كافر تكور آیدر: - قاتلان، مره قوات اوغلی، من سنه واریم!

- دئدی.

آلتی پرلی گرزونی الینه آلدی، اوغلانین اوزه رینه سوردی .  
اوغلان قالحانی گرزه قارشو توتدی. یوخاریدان آشاغی کافر اوغلانی  
قاتی ووردی. قالحانین اوواتدی. توغولغاسینی بوغرا دی ، قاپاقلارین  
سیردی، اوغلانی آلیمادی.

گرزله دؤ گوشدولر. قاراپولا ئوز قلیجلا دارتیشدیلار، سرپه -  
سرپه میداندا قلیجلاشدیلار. چیگینلری دوغراندی. قلیجلادی او واندی.  
بیر - بیرین آلیمادی. قارغیدالی سونگولر ایله قیریشدیلار. میداندا  
بوغاکیمی سوسیشدیلر، کوسلری دلیندی، سونگولری سیندی، بیر-  
بیرین آلیمادیلار. آت اوزه ریندن ایکیمی قیرواشدیلار، دارتیشدیلار.  
کافرین گوجی زیاده ، اوغلان زبون اولدی. آلاله تعالی یه یالواریب  
سؤیله میس، گوره لیم نه سؤیله میس، آیدر:

اوجالاردان اوجاسان، اوجا تانری!

کیمسه بیلمز نئجه سن، گور کلی تانری!

سن آدمه تاج وردون،

شیطانا لعنت قیلدین،

بیر سوچدان ئوتوری درگاهدان سوردون،

ابراهیمی توتدوردون،

خانیم گونه چولفادون،

گؤتوروب اودا آتدیردین.

اودی بستان قیلدین،

بیر لیگینه سیغندیم،

عزیز آلاله، خوجام منه مدد! - دئدی.

کافر آیدر: - اوغلان، آلیندینسا تانرینامی یالواریرسان؟ سنین

بیرتاترین وارسا منیم یئتمیش ایکی پتخانهم وار - دئدی.  
 اوغلان آیدر: - یاعاصی ملعون! سن پتلا رینا یالواریرسان، من  
 عالمیری یوخدان وارا ئدن آلاهیما سیغیندیم! - دئدی.  
 -حق تعالی جبرائیله بویوردی کیم: - یا جبرائیل! وار، شول  
 قولوما قیرخ ارجه قوت وئردیم - دئدی.  
 اوغلان کافری گئؤتوردی یشره ووردی. بورنوندان قانی  
 دودوک کیمی شورلادی. سیچراییب شاهین کیمیی کافرین بوغازین  
 اله آلدی.  
 کافر آیدر: - ایگیت، امان! سیزین دینه نه دئییرلر؟ دینینه گئیردیم  
 - دئدی.

بارماق گؤتوروب، شهادت گتیریب مسلمان اولدی. قالان کافرلر  
 بلیب، میدانی سالیب قاچدی.  
 آقینچیلار کافرین ائلبن - گونون ووروب، قیزین - گلینین  
 اسیر ائتدیلر.

اوغلان باباسینا موشتچی گؤندهردی، قریمیم آلدیم - دئدی.  
 آغ ساققاللی باباسی قارشو گلدی، اوغلانین بؤینوننی قوچدی.  
 دؤنوب ائولرینه گلدیلر. قارشویاتان داغدان اوغلانا یاییلاق وئردی.  
 قارا قوچی یو گرك آتدان تاولا وئردی. آغجا یوزلی اوغلانا آغجا  
 قویون شولن وئردی. آلا گؤزلی اوغلانا آل دواخلی گلین وئردی.  
 آغ آیلنلی بایندر خانان پنجیک چیخاردی. اوغلون آلدی، بایندر خانین  
 دیوانیتا واردی، ال ئوپدی. پادشاه قازان اوغلی اوروزون ساغ یانینا  
 اونا یشر گؤستردی. جبه - چوخا چرغاب گئیردی.  
 ددهم قورقوت گلین شادلیق چالدی، بو اوغوز نامهیی دوزدی  
 قوشدی:

- بکیل اوغلو امرانین اولسون! - دئدی. غازیسلر باشینا

نه گلدیگین سؤیله دی.

یوم وئره یین خانیم! یئرلی قاراداغلارین ییخیلماسین! کولگه  
لیجه قابا آغاجین کسيلمه سین! آلاله وئره ن امیدین اوزولمه سین!  
گناهینزی آدی گؤر کلی محمده باغیشلا سین!

## اوشون قوجا اوغلى سگرگين بويونى بيان ايدر

اوغوز زمانيندا اوشون قوجا دئيرلسر بير كيشى وار ايدى. عمرونده ايكي اوغلى وار ايدى. اولو اوغلونون آدى اگرك ايدى. بهادر، دلى، ياخشى ايگيت ايدى. بايندر خانين ديوانينا قاچان ايسته سه وارير گليردى. بگلر بگى اولان قازان ديوانيندا بونا هئج قاپى - باجا يوخ ايدى. بگلرى باسيب قازان ئونونده اوتوروردى. كيمسه التفات ايله مزدى.

مگر خانيم ، گنه بير گون بگلرى باسيب اوتورجاق ، ترس اوزاميش دئيرلردى اوغوزدا بير ايگيت وارد ايدى. آيدر : - مره ، اوشون قوجا اوغلى! بو اوتوران بگلر ، هر بيرى اوتوردوقلارى يئرى قليجيله ، اتمگيله آليدرد. مره! سن باش مى كسدن؟ قان مى توكدون؟ آج مى دويوردون؟ يالنجيق مى دوناتدين؟ - دئدى.

اگرك آيدر : - مره ترس اوزاميش، باش كسيب، قان توكمك هنر ميدر؟ - دئدى.

آيدر: بلى، هنردر يا؟

ترس اوزاميشين سؤزى اگركه كار ايله دى. دوردى ، قازان بگدن آقبن ديله دى. آقبن وئردى. چيغرتدى ، آقبنچى دبريلدى. اوچ



یسوزسای جمدالی ایگیت بونون یانینا جمع اولدی . میخانادا بش گون یشمه - ایچمه اولدی . اوندان شیرو گوهن اوچوندان گو گجه دنیزه تکین ائل چارپدی . غلبه دو یوم اولدی . یولی آلینجا قلعه سینه اوغرا میشدی . قره تکور اوردا بیر قوری یاپدیر میشدی . اوچاردان قاز ، تاووق ، یوروردن کییک ، داوشان بو حاولیه دولدوروب ، اوغوز ایگیتلرینه بونی دام ائتمیشدی .

اوشون قوجا اوغلونون یولی بو قورویا اوغرادا . قورونون قاپیسین آواتدیلار . سیغین کییک ، قاز ، تاووق قیردیلار ؛ یتدیلر ، ایچدیلر ، آتلارینین ایه رلرین آلدیلار . گئیملرین چیخاردیلار .

مگر قره تکورون جاسوسی وار ایدی . بونلاری گوردی ، گلیب آیدر : - مره ، اوغوزدان بیر بؤلوک آتلی گلدی . قورونون قاپیسین آواتدیلار . آتلارینین ایه رین آلیب گئیملرین چیخاردیلار ، مره ، نه دورور سوؤز؟ - دئدی .

آلتی یوز قره دونلو کافر بونلارین اوزه رینه قومبولدولار . ایگیتلری قیردیلار . اگر گئی توتدولار . آلینجا قلعه سینه زندانا بوراخذیلار .

قره - قره داغلاردان خبر آشدی . قانلی - قانلی سولاردان خبر کچدی . قالین اوغوز ائلرینه خبر واردی . اوشون قوجانین آغ بان ائوی ئونونده شیون قوپدی . قازا بنزر قیزی - گلینی آغ چیخاریب ، قره گئیدی . اوشون قوجا : - اوغول ، اوغول دیو ، آغجا یوزلی آناسیله آغلاشدیلار ، بوزلاشدیلار .

ایه کولی اولالیر ، قاپیر قالی بؤیور . مگر خانیم اوشون قوجانین کیچی اوغلی سگرك ایو ، بهادر ، آلپ ، دلی ایگیت قوپدی . بیر گون یولی بیر درنگه اوغرادا ، قوندولار . یشمک - ایچمک ائتدیلر . سگرك مست اولدی . دیشره آباق بولونا چیخدی . گوردی کیم

ئوكسوز اوغلان بىر قىزانى چكىشىر.

– مره ، نه اولدونوز ؟ – دىو بىر شىلله بىرىنه ، بىر شىلله بىرىنه  
ووردى.

اسكى دونون بىتى ، ئوكسوز اوغلانين دىلى آجى اولور .  
بىرى آيدر : – مره ، بىزىم ئوكسوز ليگىمىز يىتمىمى ؟ بىزى نيه ووروسان ؟  
هنرىن وارايسه ، قارداشىن آلىنجا قلعە سىندە اسىردر ، وار اونى قورتار !  
– دئدى .

سگرك آيتدى : مره ، قارداشىمىن آدى نەدر ؟

آيتدى : – اگرك در .

آيتدى : – ايمدى اگركه سگرك يساراشىر . قارداشىم ساغمىش  
قاووماماز ، قارداشىمىز اوغوزدا دورمازام . قارانقولو گۆزلىرىم آيدىنى  
قارداش – دىو آغلادى . ايچرى صحبته گىردى ، دستور دىلەدى . بگلره –  
خوش قالين ! – دئدى .

آتىن چكديلىر مىندى . چاپىدى آتاسىن ائوينه گلدى . آتىندان  
يىندى . آتاسىن دىلىن آرادى . سگرك بورادا سؤيله مىش ، گۆره لىم ،  
خانىم ، نه سؤيله مىش ، آيدر :

قالخىيانى آنا يىرىمدن دوردوم .

بلىسى قره قاضلق آتىما بوتون مىندىم .

ارقورى ياتان آلا داغ اتگىنه واردىم .

قالين اوغوز ائللرىندە درنك وار ايمىش ، اوندا واردىم .

يشك – ايچمك آراسىندا آغ – بوز آتلى بىرچاپار گلدى .

چوخ زمان ايمىش ، اگرك ديهر لر بىرايگىت دوستاق ايمىش .

قادر تانرى يول وئرمىش ، چىخىب گلدىمىش .

اولو – كىچى قالمادى ، اول ايگىدە قارشو گئندى .

آنامندە واراينىمى ؟ نەدئيرسن ؟ دئدى .

آناسى بورادا سۆيلىمىش، كۆرە لىم ، خانىم ، نە سۆيلىمىش .  
آيدر :

آغزىن ايجون ئولوم اوغول!  
 دىلىن ايجون ئولوم اوغول!  
 قارشو باتان قرە داغىن،  
 بىخىلمىشىدى، يوجالدى آخرا!  
 آخىنتلى گور كلى سويون،  
 سوغولموشدى جاغلادى آخرا!  
 قابا آغاجدا دال بوداغىن،  
 قوروموشدى ياشاريب كۆ كوردى آخرا!  
 قالهن اوغوز بىگلى ايزىنە وارسا ، سن وار گىل!  
 اول اىگىدە يىتىدىگىندە آغ - بوز آتىن اوزە رىندن يىرە يىنگىل!  
 ال قاووشوب، اول اىگىدە سلام وئر گىل!  
 الين ئوپوب، بوينون قوچگىل!  
 قرە داغىم يو كىسكى قارداش دىنگىل!  
 نەدورورسان، اوغول، يورنگىل! - دىدى.  
 اوغلان آناسىنا سۆيلىمىش، كۆرە لىم نە سۆيلىمىش . آيدر :  
 آنا آغزىن قوروسون!  
 آنا دىلىن چوروسون!  
 منىم خود قاراداشىم وار ايمىش، قايرسام اولماز .  
 قارداشىم اوغوزدا دورسام اولماز!  
 آناحقى، تانرى حقى اولماسايدى،  
 قرە بولاد ئوز قىلجىم توتايديم،  
 غافللىجە گور كلى باشىن كىسدىم،  
 آلجاقانىن يىر يوزونە توكىدىم .

آنا، ظالم آنا! - دئدی.

باباسی آیدر: - یانلیش خبردر: اوغول! قاچان گئدن سنین آغان  
دگل، آیریدر. آخ ساققاللی من بابانی آغلتماغیل! قاریجیق اولموش  
آنانی بوزلاتماغیل! - دئدی.

اوغلان بورادا سؤیله میش. آیدر:

اوج یوز آلتیمیش آلتی آلب آوامینسه،

قانلی کییک اوزه رینه غوغا قوپسا،

قارداشلی ایگیتلر قالخار قوپار اولور.

قارداشسیر مسکین ایگیت انسه سینه یومروق توخونسا،

آغلاییمان دؤرد یانینا باخار اولور،

آلا گوزدن آجی یاشین توکر اولور،

آلا گوزلی اوغلونوزی گؤرونجه،

بگک بابا، خاتون آنا، اسن قالین! - دئدی.

آنا - آنا: - یانلیش خبردر، گئتمه، اوغول! دئدیلر.

اوغلان آیدر: - منی بولومدان آیرمایین: آغام توتولان

قلعه یه وارمایینجا، آغامین ئولوسون - دیریسین بیلمینجه، ئولدوسه

قائین آلمایینجا، قالین اوغوز ائلینه گلمه گیم یوخ - دئدی.

آنا - آنا آغلاشیب، قازانا آدام سالدیلار: - اوغلان قارداشین

آندی گئدر، بیزه نه ئو گوت وئیرسن؟ دئدیلر.

قازان آیدر: - آیاغینا آت توشاغین وورون! - دئدی.

یاووقلوسوی وار ایدی. تئز دوگون - دیرنک ائتدیلر، دوه دن

بغرا، قویوندان قوچ قیردیردیلار. اوغلانی گورد گه قویدولار. قیزلا

ایکیسی بیردوشگه چیخدیلار. اوغلان قلیجین چیخاردی، قیزلا کندو

آراسینا بوراخدی.

قیز آیدر: - قلیجین گئدر ایگیت! مراد وئر، مراد آل، ساراللام!

– دئدی.

اوغلان آیدر : – مره ، قوات قیزی ! من قلیجیما دوغراناایم ،  
اوخوما سانجیلاایم ، اوغلاموم دوغماسین ، دوغارسا اون یاشینا  
وارماسین ! آغامین یوزون گؤرمینجه، ئولموش ایسه قانین آلماینجا،  
بوگرد گه گیر رسم – دئدی.

اورو دوردی ، تاولهدن بیر شهباز آت چیخاردی . ایهرلهدی ،  
کئییمین گئیدی. دیزجک، قاروجاق باغلاندی. آیدر: – قیز، سن منه  
بیر ایل باخگیل ! بیر ایلده گلزمسم ، ایکی ایل باخگیل ! ایکی ایلده  
گلزمسم ، اوچ ایل باخگیل ! گلزمسم او وقت منیم ئولدو کیمی بيله  
سن. آیغر آتیم بوغاز لاییب آشیم وئرگیل ! کؤزون کیمی توتارسا ،  
گؤ گلون کیمی سئورسه اونا وارگیل ! – دئدی.

قیز بورادا سؤیلهمیش، گؤره لیم، خانیم، نه سؤیله میش. آیدر:

ایگیدیم من سنه بیر ایل باخام،

بیر ایلده گلزمسن، ایکی ایل باخام،

ایکی ایلده گلزمسن، اوچ، دورد ایل باخام،

دورد ایلده گلزمسن، بش، آلتی ایل باخام.

آلتی یول آیردینا چادرتیکم،

کلندن – گئندنن خبر سورام.

خبر خبر گتیره نه آت، دون وئرم، خفتانلار گیدیرم،

شر خبر گتیره نین باشین کسم،

ارکک سینگی اوزه ریمه قوندورمایام .

مراد وئر، مراد آل، اوندان کئمت، ایگیت ! – دئدی.

اوغلان آیدر: – مره قوات قیزی ! آغام باشینا آند ایچمیشم.

دؤنمه گیم یوخ – دئدی .

قیز آیدر : قدمی قوتسوز گلین دینجه ، ئودسوز گلین دئسینلر.

قاین آناما، قاین آناما آیدایم۔ دئی۔ سؤیله میش، قیز آیدر:

آنامدان یگر گک قاینانا!

آنامدان یگر گک قایناتا!

قیتباین بقراسی اور کدی گکدر،

سروانلار ئونون آلدی دؤندر نمز!

قره قوچ آغریبن اور کدی گکدر،

ایلخچیلار ئونون آلدی دؤندر نمز!

آغ آیلین قوچلاری اور کدی گکدر،

چوبان ئونون آلدی دؤندر نمز!

آلاگوزلی اوغلون قارداشیننی آندی گکدر،

آعجا یوزلو گلنن دؤندر نمز!

سیزه معلوم اولسون! - دئی۔

آتا۔ آنا آه ائدیلمر، یئرلریندن قالخدیلمر: - اوغول، گتتمه!۔

دیو۔ گؤردولر چاره اولمادی۔

- البته اول آغام توتولان قلعه یه وارمایینجا اولمازام! - دئی۔

آتاسی - آناسی: - یورت، اوغول! اوغرون آچیق اولسون۔

ساع - اسن واریب گلہ سن، گلہ جگین وارسا! - دئدیلمر۔

آناسنین، آناسنین الین ئویدی۔ قره قوچ آتینا سیمچراییب میندی۔

دون قاتدی، یورت ایله دی۔ اوچ گون دونلی - گونلی یورتدی۔ دره شام

اوجوندان کچدی۔ اول قارداشی توتولان قورویا گلدی، گوردی کیم،

ایلخچی کافرلر یوندگودرلر۔ قلیج چکیب آلتی کافر تپله دی۔ تاوانباز

ووروب یوندلری اور کوتدی۔ گتیریب اول قورویا قویدی۔

دون قاتمیش، اوچ گون - دونلی یورت میس ایگیت، قارانقولو

گوزلرینی یوخو آلمیش ایگیت، آتینن چیلبیرینی بیلگینه باغلا دی،

باتدی، اوبدی۔

مگر کافرین جاسوسی واردی، گلیب تکورا آیدر: - اوغوزدان  
بیردلی ایگیت گلدی. ایلخیچیلاری ئولدوردی. یوندلری اور کوتدی،  
گتیریب قورویا قویدی.

تکور آیدر: - یاراقلی آلتمیش آدام سئچین! وار سینلار ،  
تونوب گتیر سینلر! - دئدی.

آلتمیش یاراقلی آدام سئچدیلر. ناگهانان آلتمیش دمیردونلی  
کافر اوغلانین اوزه رینه گلدیلر. گتیم قیجیلیدسندان، آت چیغیرما-  
سندان، مگر ایگیت آیر مینردی. خانیم، آت قولاغی ساق اولور ،  
چکوبنی اوغلانی اویاردی. اوغلان گوردی کیم بیر آلی آنلی گلیر .  
سیچرادی، آدی گور کلی محمدہ صلوات گتیردی، آتینا میندی. قرہ  
دونلو کافرہ قلیج ووردی. باسدی، قلعه یه قویدی .

ینہ یوخوسون یئنه ییب یئرینہ واریب ، یاندی ، اویدی. گنه  
آتینین چیلیرین بیلگینه کچیردی .

کافر لر ساغ اولانلاری قاچاراق تکورا گلدیلر.

تکور آیدر: - تو یوزونوزہ! آلتمیش کیشی بیر اوغلانی  
تو تامادینیز؟ - دئدی.

بو کرہ یوز کافر اوغلانین اوزه رینه گلدیلر. آیر ینہ اوغلانی  
اویاردی . گوردی کافر لر آلی باغلامیش گلیر لر. اوغلان دوردی،  
آتینا میندی . آدی گور کلی محمدہ صلوات گتیردی . کافرہ قلیج  
قویدی. باسدی قلعه یه تیخدی.

آتینی دؤندهردی ، ینہ منز لینہ گلدی . یوخوسون یئنه دی ،  
گروپاندی، اویدی، آتینین چیلیرین ینہ بیلگینه کچیردی. بو کرہ آت  
اوغلانین بیلگیندن بوشاندی، قاچدی.

کافر لر ینہ تکورا گلدیلر. تکور آیدر: - بوقاتلا اوچ یوز  
وارین! - دئدی.

کافر لر آیدر : - وارما ریز ، کؤ کوموز کسر، هپ میز قیرار  
- دئدی لر.

تکور آیدر: - یانئجه ایله مک گرك؟ وارین اول دوستاق ایگیدی  
چیخارین، گتیرین! تپه گن کؤ پونی سوسه گن بیرتار، آت وئرین، دون  
وئرین! - دئدی.

گلدیلر، اگر گه آیدیلار: - ایگیت، تکور سنه همت ایله دی.  
شوندا بیر دلی ایگیت یولچونون - یولاقچنین، چوبانین - چولوغون  
اتمه گین آلیر. توت اول دلینی ئولدور، سنی قویو وئرله ییم، وار گئت!  
- دئدی لر.

- خوش اول! دئدی.

اگر گمی زنداندان چیخاردیلار. ساچینی، ساققالینی یولدولار.  
بیر آت، بیر قلیج وئردیلر. اوچ یوز کافر اونا یولداشلیغا وئردیلر.  
اوغلانین اوزه رینه گلدیلر. اوچ یوز کافر گن بئرده دور دولا ر.

اگر گک آیدر: - قانی اول دلی ایگیت؟

ایراقدان گؤ ستر دیلر.

اگر ک آیدر: - گلین وار الیم، توتالیم - دئدی.

کافر لر آیدر: - تکوردان بو یروق سنه اولدی. سن وار!

- دئدی لر.

اگر گک آیدر: - اوشدا اویور، گلین وار الیم! - دئدی.

کافر لر آیدر: های، نه او یماق؟ قولتوغی آلتیندان باخار، بیزه گن  
یازینی دار گؤ ستر - دئدی لر.

آیدر: - ایمدی من وار اییم، الین - آیاغین باغلی اییم. اوندان

سیر گله سیز - دئدی.

سیچرادی کافر لر آراسیندان چیخدی. آت سوروب بو ایگیدین  
اوزه رینه گلدی. آتیندان یئندی. چیلبیرینی بیر دالا ایلیشدردی. باخدی  
گؤردی کیم آیین اون دوردونه بنزر بیر محبوب آلا گؤ زلو، گنج



ایگیت بورجوق، بورجوق ترله میش اویور. گلندن - گئندن خبری  
یوخ. دولانندی باشی اوجونا گلدی. گوردی کیم بئینده قوپوزی وار،  
چیخاریب الینه آلدی. سؤیله میش، گوره لیم، خانیم، نه سؤیله  
میش، آیدر :

قالخیبانی یثربندن دوران ایگیت !  
بالیسی قره قاضلیق آتین بوتون مینن ایگیت !  
آرقویلی آلا داغدان دونن آشان ،  
آخینتیلی گور کلی سوی دلب کچن ،  
غریلیگه گلن یاتیرمی اولور ؟  
منجیله بین قاروسیندان آغ اللرین باغلا دییان ،  
دونوز دامیندا یاتیرمی اولور ؟  
آغ ساققالی باباسینی ، آغ بیرچکلی آناسینی ،  
آغلا دییان ، بوزلا دیرمی اولور ؟  
یه یاتیرسان ایگیت ؟  
غافل اولما ، گور کلی باشین قالدیر ، ایگیت !  
آلا گوزون آچگیل ایگیت ؟  
قادر وئرن دادلی جانین یوخو آلمیش ، ایگیت !  
قاروسیندان قوللارینی باغلاتماغیل !  
آغ ساققالی بابانی ، قاریجیق آنانی آغلاتماغیل !  
نه ایگیتسن قالین اوغوز ائلیندن گلن ایگیت !  
یارادان حق ایچون دوری گلگیل !  
دورد یانینی کافر باغلا دی ، بللی بیلگیل ! - دئدی .  
اوغلان سرمردی ، اورو دوردی ، قلیجینین بالچاغینا یاپیشدی  
کیم ، بونی چیریا . گوردی کیم الینده قوپوز وار. آیدر : - مره کافر!  
دم قورقوت قوپوزی حرمتنه چالمادیم - دئدی . اگر الینده قوپوز

اولماسایدی ، آغام باشی ایچون سنی ایکی پاره قیلاردیم - دئدی .  
چکدی قوپوزی الیندن آلدی . اوغلان بورادا سؤیله میس ، گؤره لیم ،  
خانیم ، نه سؤیله میس :

آلان صباح یثریمدن دوردوغوم قارداش ایچون ،  
آغ - بوز آتلار یوروتمیشم قارداش ایچون ،  
قلعه نیزده دوستاق وارمیدر ، کافر ، دنگیل منه ،  
قره باشیم قربان اولسون ، کافر ، سنه ! - دئدی .  
اولو قارداشی اگرک بورادا سؤیله میس ، گؤره لیم ، خانیم ،  
نه سؤیله میس ، آیدر :

آغزین ایچون ئولوم قارداش ،  
دیلین ایچون ئولوم قارداش !  
قالاردا - قوپاردا یثرین سورار اولسام ، نه یثردر ؟  
قره گردون ایچینده یول آزسان اومون نه در ؟  
قبا علم گؤتورن خانینیز کیم ؟  
غوغا گونی ئوندن تپن آلپنیز کیم ؟  
ایگیت ، سنین بابان کیم ؟  
آلپ ار ، اردن آدینی یاشیرماق عیب اولور .  
آدین نه در ، ایگیت ؟ - دئدی .  
بیر دخی سؤیله میس ، آیدر :

قیتبانیم گودنده سروانیم میسن ؟  
قارا قوچوم گودنده ایلخچیچیم میسن ؟  
آغایلیم گودنده چوپانیم میسن ؟  
قولاغیمدا شورشایان ناییم میسن ؟  
بشیکده قویوب گئتدیگیم قارداشجیغیم میسن ؟  
ایگیت ، دنگیل منه ،

قره باشیم قربان اولسون بوگون سنه - دئدی  
 سگرك بورادا اولو قارداشینا سؤیله دی ، آیدر :  
 قره گردون ایچینده یول آزام ، اوموم آلا ،  
 قابا علم گؤتورهن خانیمیز ، بایندرخان .  
 قیریش گونی ئوندن تپه ر آلیمیز سالور قازان .  
 بابام آدین سورار سان اوشون قوجا .  
 منیم آدیم سورار اولسان سگرك ،  
 قارداشیم وارایمیش آدی اگرک - دئدی  
 بیردخی سؤیله دی ، آیدر :

قیمتاین گودنده سروانینام !  
 قره قوچون گودنده ایلخیچینام !  
 بشیکده قویوب گتندیگین قارداشینام ! - دئدی  
 اولو قارداشی اگرک بورادا سؤیله میس ، گؤره لیم ، خانیم ،  
 سؤیله میس ، آیدر :

آغزین ایچون ئوله ییم قارداش !  
 دیلین ایچون ئوله ییم قارداش !  
 ارمی اولدون ، ایگیت می اولدون ؟  
 غریبلیگه قارداشین ایسته یوسنمی گلدین ، قارداش ؟  
 قالخیبانی ایکی قارداش قوجا - قوجا گؤروشدولر . اگرک  
 کیچی قارداشین بوینون ئویدی . سگرك دخی آغاسنین الین ئویدی .  
 قارشو یاخادان کافرلر باخیشیرلار ، آیدیرلار : - گؤرشدیلر ،  
 اولامی بولای که بیزیمکی ینه - دئدیلر .  
 گؤردولر کیم قوجوشدولار ، گؤروشدولر ، قاضلیق آتسلار  
 مینیشدیلر ، قره دونلی کافره آت سالدیلار . فلیج یورتدیلر . کافر  
 باسدیلار ، قیردیلار ، قلعده توکدولر . گلیب ینه اول قوروباگیردیلر .

یوندلاری دیشره چیخاردیلار . تاولنباز ووروب یوندلری ئونلرینه بوراخدیلار .

دره شام سویونسی تیبب کچدیلمر ، دون قاتدیلمر ، اوغوزون سرحدینه یتدیلمر .

قانلی کافر الیندن قارداشجیغین توتوب آلدی ، آغ ساققاللی باباسینا موشتجی کؤندردی :

– بابام منه قارشو گلکسین – دئدی .

اوشون قوجایا چاپار گلدی : – موشتاق ! کؤزون آیدین ! اوغوللارین ایکسی بئله ساغ – اسن گلدی – دئدیلمر .

قوجا ائشیدیب شاد اولدی . کومبر – کومبر داووللار چالیندی ، آلتون توج بورولا آغاریلدی . اول گون آلابار گاه اوتاقلار تپکیلدی . آتدان آیغر ، دوه دن بغرا ، قویوندان قوج قیریلدی . قوجابگک اوغوللارینا قارشو گلدی . آتدان یشدی . اوغلانلار یله قوجا – قوجا کؤرؤشدی .

– خوشمیسیز ، اسنمیسیز اوغوللار ؟ – دئدی .

گونلوگی آلتونلوجا اوداسینا گلدیلر . شادلیق ، یشمک – ایچمک اولدی . اولو اوغلونا دخی گورکلی گلین گتیردی . ابکی قارداش بیر – بیرینه ساغدیج اولدولار ، گردکلرینه چاپیب دوشدولر . مرادا – مقصودا ایریشدیلمر .

دم قورقورت گلین بوی بویلا دی ، سؤی سؤیله دی .

اول – آخر اوزون یاشین اوجی ئولوم . ئولوم وقتی گلدیکده آری ایماندان آیرماسین ، گناهنیزی محمد مصطفی یسوزی سویونا باغیشلا سین . آمین دینلر دیدار کؤرسون ، خانم هی !

## سالور قازان دوستاق، اولوب، اوغلى اوروز چيخارديني بويى بيان ايدر .

مگر خانيم : طرابوزان تكورى، بگلر بگى اولان خسان قازانا  
بیر شاهين گسوندر ميشدى . بیر گئجه يثيب اوتورور کسن شاهينچى  
باشينا آيدر :

– مره صباح شاهينلى آل ، خلونجه آوا مينه ليم – دئدى .  
ارکن مينديلر ، آويثرينه وارديلار . گوردولر بير سورى قاز  
اوتورور . قازان شاهيني سالدى ، آليمادى . شاهين پروازا آغدى .  
گوزله ديلر ، شاهين تومانين قلعه سينه ايندى . قازان غايت سخت  
اولدى . شاهينين آردينا دوشدى . دره – تپه آشدى ، کافر ائلينه  
کلدى . گمدرکن قازانين قارانقولو گوزونى اويخو آلدی . بيگلر  
آيتديلر : خانيم، دونه ليم ! قازان آيدر : بير آزدخى ايره لى واراليم  
– دئدى . باخدى بير قلعه گوردی . آيدر : بگلر ، گلين ياتاليم –  
دئدى . قازانى کوچوچوگ ثولوم توتدى ، اويدى . مگر خانيم، اوغوز  
بگلرى يئدى گون اويوردى ، اونون ايچون کوچوچوگ ثولوم ديشير-  
لردى . مگر اول گون تومانين قلعه سينن تکورى آوا مينميشدى .  
جاسوس گلدى آيدر :

- بېر بولوك آتلى گلدى، ايچىنדה بىگلىرى ياتدى، اويدى. نكور  
آدام سالىدى.

- كىم ايدىكن بىلېن! - دئدى.  
گىلنلر بىلدى كىم بونلار اۋغوز ارنلرىندىن در . گلىب تكورا  
خبر وئردىلر . تىك-ور دخى همان چىرىسىنى دېردى ، بونسلارېن  
اوزه رېنە گلدى.

قازانېن بىگلىرى باخدىلار گۆردولر كىم ياغى گلىر؛ آيتدىلار:  
- قازانى بوراخىر گىدر سەوېز، ائويندە بىزى قووارلار. يىگىرگى  
بودر كە، بوندا قىرىلاوز. - دئدىلر.

كافرى قارشىلادىلار، جىنگ ائدىلر. قازانېن اوزە رېنە اىگىرمى  
بىش بىگىنى شىھىد ائدىلر. قازانېن اوزە رېنە دوشدولر. اويدوغى يئردە  
توتدولار، الېن - آياغىن بىر ك باغلادىلار . بىر آرابايا يوكلىدىلر.  
آرابايا محكم ئوركن ايلە سارىدىلار . آرابايى چىكىدىلر ، يورويو  
وئردىلر.

گىدر كىن آرابايا قىچىر تىسىندان قازان اوياندى . گرتدى . بو  
الېندە كى ئوركنلرى ھې قىردى. آرابانېن اوزە رېنە اوتوردى، الېن -  
الېنە چالدى، قاس - قاس گولدى.

كافرلر آيتدىلار : - نە گولرسن؟  
قازان آيدىر: - مەرە كافرلر! بو آرابايى بىشىگىم ساندىم، سىزى  
يامرى يومرو دادىم . داپام ساندىم - دئدى.

ھلە قازانى كىتىردىلر، تومانىن قلەسىندە بىر قوبويا بوراخدىلار.  
قوبونون آغزىنا بىر دىگىرمان داشى قويدولار. بىشە گىنى ، سويونى  
دىگىرمان داشى دلىگىندىن وئىرلردى .

بىر گون تىكورون عورتى آيدىر : - وارايىن قازانى گۆرەيىن نە  
حاللى كىشىدر بونجا آداملارا ضرب وورارمىش - دئدى.

خاتون گلیب زندانچیہ قاپینی آچدیردی، چاغیردی، آیدر: -  
 قازان بگک! نه درحالین؟ دیریلیگین یئر آلتیندامی خوشدر، یوخسا  
 یئر یوزونده می خوشدر؟ هم شیمدی نه بیه رسن، نه ایچهرسن، نه مینهر  
 سن! - دئدی.

قازان آیدر: - تولولرینه آش وئردیگین وقت اللریندن آلیرام،  
 هم تولولرین یورغاسینا مینهرم، کاهلترین یئدهرم - دئدی.  
 تکور عورتی آیدر: - دینین ایچون قازان بگک، یئدی یاشیندا  
 بیر قیز جیغازیم تولوموشدر، کرم ایله، اونا مینمه! - دئدی.  
 قازان آیدر: - تولولر ینیزده اوندان یورغا یوخدر. هپ اونا  
 مینهرم - دئدی.

عورت آیدر: - وای! سنین الیندن نه یئر یوزونده دیریمیز،  
 نه یئر آلتیندا تولوموز قورتولورموش - دئدی.  
 گلدی تکور آیدر: - کرم ایله اول تاتاری قویودان چیخار.  
 قیز جیغازین بئلینی اوزهر. یئر آلتیندا قیز جیغازیما مینهرمیش، قالان  
 تولولریمیزی جمع ائدرمیش. هم تولولریمیز ایچون وئردیگیمیز  
 آشی اللریندن چکیب آلیب یهرمیش. اونون الیندن نه تولوموز،  
 نه دیریمیز قورتولورموش. دینین عشقنه، اول اری قویودان چیخار!  
 - دئدی.

تکور بگلرینی جمع ایلهدی. آیدر: - گلین قازانی قویودان  
 چیخارین، بیزی تولوموشون، اوغوزی سیندیرسین؛ اوندان سونرا شرط  
 ایله سین بیزیم ائلمیمیزه یاغیلیغا کلمیه! - دئدی.

واردیلار قازانی قویودان چیخاریب کئتیردیلر، آیتدیلا: -  
 آندا ایچ کیم بیزیم ائلمیمیزه یاغیلیغا کلمیه سن، هم بیزی تولوموش،  
 اوغوزی سیندیرگیل، سنی قویو وئره لیم وارگت! - دئدی.  
 قازان آیدر: - والللاه، بالللاه، دوغری بولی گورور ایکن،

اگرى يولدان گلميه بين - دئدى.  
 آيتدىلار : - والللاه قازان ايوو آند ايجدى - دئدىلر . ايمدى  
 قازان بگك، دى بيزى ئوگك! - دئدىلر.  
 قازان آيدر: - من يئر بوزونده آدام اؤ گمزين. بير آدام گتيرين  
 مينه ييم، سيزى ئوگه ييم! - دئدى.

واردىلار ، بير كافر گتيردىلر. بير ايهر ، بير اويهن گتيردىلر.  
 كافرين آرخاسينا ايهر سالدى. آغزينا اويهن ووردى. قولائىنى چكدى ،  
 سىچرادى ، آرخاسينا ميندى . ئو كجه سين ، ئو كجه سينه قاخدى ،  
 قابىرغاسين قارينا قاوشوردى. اويهن چكدى، آغزين آيىردى، كافر  
 ئولدوردى . چو كدى اوزه رينه اوتوردى . آيدر : - مره كافرلر !  
 قوپوزوم گتيرين سيزى ئوگه يين! - دئدى.

واردىلار قوپوزى گتيردىلر . الينه آليب بورادا سؤيله ميش ،  
 گؤره ليم، خانيم، نه سؤيله ميش، آيدر :

مين - مين اردن ياغى گؤردومسه، ئويونوم دئديم.

ايگر مى مين ار ياغى گؤردومسه ايلمه ديم.

اوتوزمين ار ياغى گؤردومسه اونا سايديم.

قىرخ مين ار ياغى گؤردومسه قيبا باخديم.

اللى مين ار گؤردومسه ال وئرمه ديم.

آلتەيش مين ار گؤردومسه آيتەشما ديم.

سكسن مين ار گؤردومسه سكسنمه ديم.

دوقسان مين ياغى گؤردومسه دونناتما ديم.

يوزمين ار گؤردومسه يوزوم دونمه ديم.

يوزى دونمز قليجيم اله آلديم.

محمددين دىنى عشقنه قليج ووردوم،

آغ ميداندا يومرى باشى توپجا كسديم،



اوندا دخی ارم، بگم دیو ئو گونمه‌دیم.  
 ئو گونن ارنلری خوش گۆرمه‌دیم.  
 الینه گیرمیش ایکن، مره کافر، ئولدورمنی!  
 قره قلیجین سال بوینوما، کس باشیم!  
 قلینجیندان سپاریم یوخ،  
 کندو اصلیم، کندو کؤ کوم سیماغیم یوخ! - دئدی.  
 بیر سووی دخی سؤیله‌میش، آیدر:  
 یو کسک - یو کسک قره داغدان داش یووالانسا،  
 قابا ئو کچم اولوغوم قارشى توتان قازان ارایدیم.  
 قرعون شیشلریو کله نیب یتردن چیخسا،  
 قابا ئو کچم له پرچین قیلان قازان ارایدیم.  
 قابا - قابا بگلر اوغلی غوغا قیلسا،  
 قامچی سالیب دؤ گدورن قازان ارایدیم.  
 یوجا داغلاری دومان توتسا،  
 قره پوساریق دلی قوپسا،  
 قره قوچومون قولاغی گۆرونمز اولسا،  
 غیرى ارن قلاغوز سوز یول یانلیسا،  
 قلاغوز سیز یول باشاران قازان ارایدیم.  
 یئدی باشلی اژدهایا یشتیب واردیم،  
 هیبتندن سول گۆزوم یاشاری.  
 هی گۆزوم، نامرد گۆزوم، مخنت گۆزوم،  
 بیر ایلانندان نه وار که، قورخودون دئدیم.  
 اوندا دخی ارم، بگم دیو ئو گونمه‌دیم،  
 ئو گونن ارنلری خوش گۆرمه‌دیم.  
 الینه گیرمیش ایکن، مره کافر، ئولدورمنی، ایتیرمنی

سال قلیجین کس باشیم،  
 قلیجیندان سپاریم یوخ!  
 کندو اصلیم، کندو کؤ کوم سیماغیم یوخ!  
 اوغوز ار نلری دورور کن، سنی ئو گمه ییم یوخ! - دئدی.  
 قازان بیر دخی سؤیله میش:  
 آرقیج قیردا یایخانیر عمان دنیزینده،  
 سارپ یئرلرده یاپیلمیش کافر شهری،  
 ساغا - سولا چیرپنتی وورار یوز گجلیری،  
 سودییینده دونه بحریرلری.  
 تانری منم! دیو سودیییندن چیغرا شیر عاصیلری  
 ئونون قویوب ترسین اوخور قیزی - گلینی  
 آلتون آشیق اوینار سانجیدانین بگلری.  
 آلتی قاتلا اوغوز واردی، آلمادی او قلعه یی،  
 آلتی باش ارله من قازان واردیم،  
 آلتی گونه قویمادیم اونی آلدیم.  
 کلیساسین ییخیب یئرینه مسجد یاپدیم، بان بانلاندیم.  
 قیزی، گلینینی آغ کؤ گسومده اوینا تدیم.  
 بگلرین قول ائتدیم،  
 اوندا دخی ارم، بگم دیو ئو گونمه دیم.  
 ئو گونن ار نلری خوش گؤرمه دیم.  
 ایینه گیر میشکن، مره کافر اولدورمنی، ایتیرمنی.  
 قلینجیندن سپاریم یوخ.  
 کندو اصلیم، کندو کؤ کوم سیماغیم یوخ! - دئدی.  
 قازان ینه سؤیله میش، آیدر:  
 آرقیج قیردا دؤندر دیگیم، مره کافر، سنین بابان!

شاقا قينا ایمرندیگیم سنین قیزین، گلینین .  
 آغجا قالا سورمه لیده آت اوینا تدیم،  
 آتلا قارون ائلینه چاپقین یئتدیم،  
 آغ حصار قلعه سنین بورجون ییخدیم،  
 آغ آقچا گتیردیلم، بولدر دئدیم،  
 قیزیل آلتون گتیردیلم، باقیردر دئدیم،  
 آلا گوزلی قیزین، گلینین گتیردیلم آلدانمادیم .  
 کلیساسینی ییخدیم، مسجد یاپدیم،  
 آلتونی، گوموشی یغما لاتدیم .  
 اوندا دخی ارم، بگم دیو ئو گؤنمه دیم،  
 ئو گوننلری خوش گؤرمه دیم .  
 الینه گیرمیشکن، مره کافر، ئولدورمنی؛ ایتیرمنی!  
 کندو اصلیم، کندو کؤ کوم سیماغیم یوخ،  
 سنی ئو کمه گیم یوخ! - دئدی .  
 قازان بگک بوردا بیر دخی سؤبله میس، آیدر:  
 آغ قایانین قاپلانین ار کگینده بیر کؤ کوم وار .  
 اورتاچ قیردا سیزین کییگلرینیز دورغورماغا،  
 آغ سازین آسلانیندا بیر کؤ کوم وار،  
 قاز آلاجا یوندونی دورغورمایا  
 آزوای قورد انیگی ار کگینده بیر کؤ کوم وار ،  
 آغجا یونلی تومن قویونون گزدریمیه ،  
 آغ سنغر قوشی ار کگینده بیر کؤ کوم وار ،  
 آلا اوردک ، قارا قازین اوچورمایا .  
 قالین اوغوز ائلینده بیر اوغلوم وار ، اوروز آدلی ،  
 بیر قارداشیم وار، قارا گونه آدلی

يئىنىدىن دوغانىنى در گورمىه لر  
 الينه گيرميشكن مره كافر ئولدورمىنى ، ايتيرمىنى .  
 قليجيندان سپاريم يوخ ،  
 كندو اصليم ، سىماغىم يوخ ! - دئدى .  
 قازان بىردخى سؤيله مېش ، آيدر :  
 ايت كېمى گو - گو ائدن چر كز خرصلى !  
 كوچوجوك دونوز شولنى !  
 بىر توربا سامان دوشكللى !  
 ياريم كرېيج ياسدېقلى !  
 يونما آعاج تانرىلى !  
 كوپگيم كافر !  
 اوغوزى گؤروركن سنى ئوگمه كيم يوخ !  
 اوندان ئولدورور سن ، مره كافر ، ئولدورمىنى !  
 ئولسدور مزسن قادر قوبارسا - ئولدوره يم ، كافر سنى !  
 - دئدى .  
 كافرلر آيدر : - بوبىزى ئوگمه دى ، گلېن بونى ئولدوره ليم !  
 - دئدىلر .  
 كافر بگىلرى دېرىلدىلر ، گلدىگر ، ينه آيتدىلار : - بونون  
 اوغلى وار ، قارداشى وار ، بونى ئولسدورمك اولماز ! - دئدىلر .  
 گتيردىلر دونوز دامينا حبسه سالدېلار .  
 آت آيساغى كولك ، اوزان دېلى چويك اولسور . قازانين  
 ئولسوسىنى - دېرىسىنى كېمسە بېلمە دى . مگىر خانيم ، قازانين بىر  
 اوغلانچىنى وارايدى . بۇيودى ، ايگىتچيك اولدى . بىر گون آتامىنىب  
 ديوانا گليركن بىر كېشى آيدر : - مگرسن خان قازانين اوغلى دگېلسن ؟  
 - دئدى

اوروز قاقدی، آیدر : - مره قوات ! منیم بابام باینسدرخان  
دگلمبدر ؟

آیتدی : - بوخ ، او ، آنانین باباسیدر . سنین ددهندر :  
اوروز : - مره ، یا منیم بابام تولومیدر ، دیریمیدر ؟ - دئدی .  
آیتدی : - دیریدر ، تومانین قلعه سینده دوستاق در - دئدی .  
بؤیله دیگج اوغلان آغلادی ، ملول اولدی . آتینی قایتدی  
گرو دوندی . آناسینا گلدی . بورادا آناسینا سؤیله میش ، گؤردلیم  
خانیم ، نه سؤیله میش ، آیدر :

- مره آنا ! من خان بایندر اوغلی دگیلمیشم ، خان قازان اوغلی  
ایمشم ؟ مره ! قوات قیزی ! مونی منه نیچون دئمزدین ؟ آناحتی ،  
تانری حقی دگیلمیشسه ، قارا پولادائوز قلیجیم دارتایدیم ، غافلجه  
کورکلو باشین کسیدیم . آلجاقانین یئر یوزونه توکیدیم - دئدی .  
آناسی آغلادی ، آیدر : - اوغول ، بابان ساغدر . اما سؤیلمگه  
قورخاردیم . کافره وارسان کندوزونسی ووراسان ، هلاک اولاسان .  
اونون ایچون سنه دئمزدیم ، جانیم اوغول ! - دئدی .  
اما عننه آدام سال ، گلسین ، گوره لیم نه دئییر - دئدی .  
آدام سالدی ، عمیسینی اوخودی . گلدی اوروز آیدر : من بابام  
دوستاق اولدوغی قلعه به گئدیرم !

اتفاقا دانیشیق قیلدیلار : جمیع بگلره خبر اولدی : - اوروز  
باباسینا گئدر ، یاراغلا گلین ! - دئدیلر . لشکر دیریلدی گلدی . آلب  
اوروز چادر لارین آچدیردی . جبه خاناسین یو کلندی . قارا گونه چری  
باشی اولدی . بوری آغار دیب کوچدولر ، یولا گئردیلر .

بول اوزه رینده کافرین ایاصوفیاسی وارایدی . کشیشلر بکلردی .  
غایت سارپ کلیسایدی . آتدان یئنیب تاجر دونون گیدیلر . بازار گان  
صورتنده قاتر ، دوه چکدیلر ، گلدیلر . کافرلر گؤردولر گلهن تاجره

بنزه مز. قاچدیلار قلعه یه گیردیلر. قاپیلارین یاپدیلار. بورجا چیخیب:-  
کیمسینیز! - دئدیلر.

بونلار آیتدیلار:- بازار گانلاریز! - دئدیلر.  
کافر لر:- یالان سؤیلهر سیز! - دییه داشا توتدولار.  
اوروز آتیندان یئندی آیدر:- ها آتامین آلتون قدحیندن شراب  
ایچهن، منی سئون آندان یئسنین. بونون قاپوسینا بیرر گرز وورالیم!  
- دئدی.

اون آلنی ایگیت سیچراییب آتدان یئدیلر. فالخان یاپیندیلار.  
گرز لیرین اوموز لارینا ووردولار. قاپییا گلدیلر. گرز ووروب قاپینی  
آواتدیلار. ایچری گیردیلر. بولدوقلاری کافر لری قیردیلار. دیل چیخار-  
تمادیلار. مالینی یغمالادیلار. چری اوزه رینه گلدیلر، قوندولار.  
مگسر بیر سیغیر تما چیلاری وارییدی. گوردی کیم قلعه یی  
آلدیلار. قاچدی تکورا واردی. ایاصوفیا آلیندیغین خبر وئردی، -  
نه اوتورار سیز؟ اوزه رونوزه باغی گلدی. باشینیز یاراغین گورون  
- دئدی.

تکور بگلرین جمع ایله دی:- بونلارا نه مدارا قیلالیم؟ - دئدی.  
بگلر آیتدیلار:- بونون مداراسی اولدور کیم قازانی چیخار-  
اوز، اونلارا برابر ائده وز.  
بوسوزی مصلحت گوردولر. واردیلار قازانی چیخاریب تکور  
ئونونه گتیردیلر.

تکور آیدر:- قازان بگک! اوزه ریمیزه باغی گلدی. بو باغی یی  
اوزه ریمیزدن آیریرسان سنی قویو وئره لیم - دئدی. هم خراجا  
مطیع اوللام. سن دخسی آند ایچ که بیزیم ائله باغلیغا گلیمه سن!  
- دئدی.

قازان آیدر:- والللاه! باللاه! دوغری یولی گورورکن، اگری

بولدان گلمیه لیم . - دئدی .

كافر لر : - قازان ابو آند ایچدی - دیو سئویندی لر . تكور  
چریسین دئوشوروب ، میدانا گلدی . چادر تیکدیردی . كافر لشکری  
قازانین اوزه رینه ییغلدی . قازانا گئیم گتیردی لر . قلیچ و سونگو و  
چماق و سایر جنگ آلتین گیدیریپ دوناتدی لر .

بومحلده او غوزار نلری - آلائی گلدی . کومبور - کومبور تاووللار ،  
نقاره لر چالیندی . قازان گوردی که لشکر ئونونجه بیر آغ - بوز آتلی ،  
آغ علملی بگگ دمیر دونلی ، اوغوزون ئونونجه گلدی . چادرین  
تیکدیردی ، آلائی باغلادی ، دوردی . اونون آردینجا قارا گونه گلدی ،  
آلائی باغلادی ، دوردی .

همان بورادا قازان آت میداندا سوردی . قیریم دیله دی . بوز  
آتلی بیرك آت تپدی میدانسا گیددی . قازان بورادا سؤیله میش ،  
گؤره لیم ، خانیم ، نه سؤیله میش . آیدر :

قالخیبانی یثربندن دوران ایگیت ، نه ایگیت سن ؟

اگئی برک دمیر دونون گیهن ایگیت ، نه ایگیت سن ؟

آدین نه در ایگیت ، دئگیل منه ! دئدی .

بیرك بورادا سؤیله میش . آیدر .

مره كافر سن منی بیلزمیسن ؟

پاراسارین بایبورد حصاریندان پارالییب اوچان ،

آداخلیسین آیریقلار آلیرکن توتوب آلان .

بای بورا خان اوغلی بامسی بیرك منه دییه لر .

گل بری ، مره كافر ، دو گوشه لیم ! - دئدی .

قازان بورادا بیردخی سؤیله میش آیدر : - مره ایگیت ! ئونونجه

بوچرینین بیر آغ سنجاقلی آلائی چیخدی . چادرین ائلدن ئونون

تیکدی . آغ - بوز آتامینهن اول ایگیت نه ایگیتدر ؟ کیمین نه سیدر ؟

ایگیت باشین ایچون دئگیل منه !

بیرک آیدر : - مره کافر ! کیمین نه سی اولسا گُرك؟ بگیمیز  
قازانین اوغلو در - دئدی .

قازان گونلوندن آیدر : - الحمدالله، منیم اوغلانجیغیم بؤیوک  
اراولموش - دئدی .

بیرک : - مره کافر ! نئجه بیر اونی - بونی سورارسان منه؟  
- دئدی . قازانین اوزه رینه آت سالدی . پرلی گرزونی الینه آلیب  
قازانی چالدی .

قازان کندوی بیلدیرمه دی . قیروادی بیر کی بیلگیندن توتدی .  
دارتدی چوماغینی الیندن آلدی . بیر کین انسه سینه بیرچوماق ووردی .  
بیرک آت بوینون قوجاقلادی ، قاییدا دؤندی .

قازان آیدر : یا بیرک ، وار بگینه آیت ، گل سین ! - دئدی .  
بونى گؤردی ، قوجا اوغلی دؤنسه بیلمز دولک اورهن میدانسا  
گیزدی .

قازان بورادا سؤیله میش ، آیدر :

آلا دانلا یثریندن دوران ایگیت ، نه ایگیت سن ؟

بدوی آتین اوینادی گلن ایگیت ، نه ایگیت سن؟

ار ، اردن آدینی یاشیرماق عیب اولور ،

آدین نه در ، ایگیت ، دئگیل منه ! - دئدی .

دولک اورهن آیدر : - مره کافر ! منیم آدییم بیلمز میسن ؟ ئوز

آدینا خورلایان ، ائلدن چیخان ، اللی یئدی قلعه نین کلیدینی آلان ،

ایلک قوجا اوغلی دؤنسه بیلمز دولک اورهن منه دییه رلر - دئدی .

سونگوسون الینه آلیب آت سالدی . قازانی سانجیم دئدی ، سانجا-

نمادی ، ئوته کچدی . قازان آت تپدی ، سونگوسون چکیب الیندن

آلدی . تپه سینه ووردی ، پاره - پاره اولدی ، اوواتدی . آیدر :



– مره قوات اوغلی بگینه دی گلسین ! – دئدی .  
اول دخی قاییدا دؤندی .

قازان ینه اردیله دی . دؤزه ن اوغلی آلپ رستم آت تپسدی ،  
میدانا گیردی . قازان بورادا گنه سؤیله دی . آیدر :

قالخییانی یثریندن دوری گلن ،  
قاضلیق آتین بوتون مینهن ، نه ایگیت سن ؟  
آدین نه در ، دئگیل منه ! – دئدی .

آلپ رستم آیدر : – قالخییانی یثریندن دوری گلن ، ایکی  
قارداش بگین تولدوروب ذلیل گزه ن، دؤزه ن اوغلی آلپ رستم منه  
دییه رلر ! – دئدی . اول دخی قازانا آت سالدی ، آلام دئدی . آلیمادی .  
قازان بگک بونا دخی بیر ضربه ووردی . آیدر : – مره قوات !  
وار بگینه دی گلسین ! – دئدی .

اول دخی دوندی . قازان گرو ار دیله دی .  
اوروزون جلاوسین عمیسی قسارا گونه توتمیشدی . چسکدی  
آنسیزین الیندن آلدی . قلیجی دارتدی ، باباسنین اوزه رینه آت سالدی .  
تارواندیرمادی ، چیکگینه قلیچ یثندیردی . گیثیمینی کسدی ، اوموزونا  
دورد . بارماق دنلو زخم ووردی . آالجاقانی شورلادی ، قوینونا یثندی .  
اوروز گینه دؤندی که بیر دخی چالا ، قازان بورادا چاغیریب  
اوغلونا سؤیله ر ، گؤره لیم ، خانیم ، نه سؤیله ر ، آیدر :

قارا داغیم یوکسگی اوغول !  
قارانقولو گؤزلریم آیدینی اوغول !  
آلپیم اوروز ، آسلانیم اوروز !  
آغ ساققاللی بابا نا قییما ، اوغول ! – دئدی .

اوروزون شفقت دامارلاری قاینادی . قارا قییما گؤزلری قان یاش  
دولدی . آتدان یثره یثندی . آتاسنین الین توبدی . قازان دخی اختیاری

بشړه پښدی ، اوغلو نون بوښونون ټوپدی .

بگلر قازانلا اوغلو نون اوزه رینه آت سالدیلار . چوره آلدیلار .  
 جمعیه سی آندان یثیب قازانین الین ټوپدولر . یورو یوین کافره آت  
 سالدیلار . قلیچ ووردولار . دره لرده ، تپه لرده کافره قیرغین گیردی .  
 قلعه بی آلدیلار . کلیساسین بیخیب مسجد یاپدیلار .

اوروز قانلی کافر الیندن باباسینی دارتیب آلدی . قالین اوغوز  
 ائلینه کلیب چیخدی . آغجا یوزلو آناسینا مشتچی سالدی .

قازا بنزه ر قیزی - گلینی قازانا قارشی گلیم الین ټوپدولر .  
 آیاغینا دوشدولر . قازان گور کلی چمنده چادر - اوتاق تیکدیردی .  
 یثدی گون ، یثدی گجه طوی - دوگون ائدیب ، یثمه - ایچمه اولدی .  
 دده قور قود گلیدی قوپوز چالیدی . قاضی ارنلر باشینا نه  
 گلدیگین سؤیله دی :

قانی ټوگدو گوموز بگک ایگینلر ، دنیا منیم دئینلر . اجل آلدی ،  
 یثر گیزله دی ، فانی دنیا کیمه قالدی ؟ گلیملی ، گئدیملی دنیا ، سون  
 اوجی ټولوملی دنیا . ټولوم وقتی گلدیگینده آری ایماندان آیرماسین !  
 قادر سنی نامرده محتاج ائتمه سین ! بش کلمه دعا قیلدیق ، قبول اولسون !  
 آمین ، آمین دئینلر دیدار گؤرسون ! گناه نیزی آدی گور کلی محمد  
 مصطفی حرمتینه باغیشلا سین !

ايچ اوغوزاديش اوغوز عاصى اولوب ، بيرك ئولديكى بويى  
بيان ايدر .

اوج اوخ ، بوز اوخ ييغناق اولسا ، قازان ائوين يغمالاداردى .  
قازان گرى ائوين يغمالاتدى . اما ديش اوغوز بيله بولونمادى . همين  
ايچ اوغوز يغمالادى .

قاچان قازان ائوين يغمالاتسا ، حلالينين ابن آليس ، ديشارى  
چيخاردى ، اوندان يغما ايدرلردى .

ديش اوغوز بگلريندن اوروز ، امن و قالان بگلربونى ائشيتديلر .  
آيتديلار : - باخ ، باخ ، شيمديه تكين قازانين ائوين بيله يغما  
ائدرديك . شيمدى نچون بيله اولماياووز ؟ دئديلر .

اتفاقى چممع ديش اوغوز بگلرى قازانا گلمه ديلر ، عداوت  
ايله ديلر .

قيلباش ديلر لر بير كيشى واردى . قازان آيدر : - مره قيلباش !  
بوديش اوغوز بگلرى دايم بيله گليرلردى . شيمدى نچون گلمه ديلر ؟  
- دئدى .

قيلباش آيدر : - بيلمزميسن نچون گلمه ديلر ؟ ائوين يغما-  
لاتديغين دم ديش اوغوز بيله بولونمادى . سبب اول در - دئدى .

قازان آیدر: - عداوت باغلادیلار، هامی؟ - دئدی.  
 قیلباش آیدر: - خانیم، من واراین اونلارین دوستلوغون،  
 دشمنلیگین بیله یین - دئدی.

قازان آیدر: - سن بیلیر سین وار! - دئدی.  
 قیلباش بیر قاچ آدام ایله مینیب قازانین دایسی اوروزون ائوینه  
 گلدی. اوروز دخسی آلتون گونلو گون تیکمیشدی. اوغلانلاری ایله  
 اوتور موشدی. قیلباش کلیب. اوروزا سلام وئردی. آیدر:

- قازان بو کولو اولدی، البته داییم اوروز منه گل سین! - دئدی.  
 قره باشیم بو کولدی، اوزه ریمه یاغی گلدی. دوه لریم بوز لاتدی لار.  
 قره قوجدا قاضلیق آتلاریم کیشنتدی لر. قازا بنزرقیزیمیز گلینیمیز بو کولو  
 اولدی. منیم قره باشیما گؤرنه لر گلدی؟ داییم اوروز گل سین - دئدی.  
 اوروز آیدر: - مره قیلباش! اول وقت کیم اوچ، بوز اوخ  
 بیغناق اولسا، اول وقت قازان ائوینی یغما ایدردی. سوجوموزنه ایدی  
 که، یغما دا بئله اولمادیق - دئدی. همیشه قازانین باشینا بونلو گل سین!  
 دایسی اوروز دایم اونا دورسون! بیز قازانا دشمنیز. بللی بیل سین!  
 - دئدی.

قیلباش بورادا سؤیله میش، گؤره لیم، خانیم، نه سؤیله میش.  
 آیدر: - مره قوات! قالخیبانی قازان خان یئریندن دوری گلدی.  
 آلا داغدا چادرین، اوتاغین تیکدی. بگلر اوچ یوز آلتیمیش آلتی آلپ  
 ارنلر یانینا بیغناق اولدی. یتمک - ایچمک آراسیندا سنی آندی.  
 اوستوموزه یاغی نسنه گل مدهدی. من سنین دوستلوغون، دشمنلیگین  
 سنایو گل دیم. قازانا دشمن ای می ش سین، بیل دیم - دئدی.

قالخیب - خوش قال! - دئییب گئتمدی.  
 اوروز غایت سخت اولدی. دیش اوغوز بگلرینه آدام سالدی. امن  
 گل سین، آلپ رستم گل سین، دؤنه بیل م ز دولک اورهن گل سین، گری قالان

بگلری هپ گلکسین! - دئدی.

دیش اوغوز بگلری هپ بیغناق اولدی. ( اوروز ) آلا بارگاه  
اوتاقلارین دوزه تیکدی. آتدان آیغر، دوه دن بیغرا، قویوندان قوچ  
قیردیردی. دیش اوغوز بگلرینه آغیرلیق ائدیب طویلادی. آیدر:

- بگلر! من سیزی نیه قیغیردیم بیلیرمیسز؟

آیتدیلار - بیلمریز!

اوروز آیدر: - قازان بیزه قیلباشی گؤندریمیش، ائلمیش - گونوم  
چاپیلدی، قارا باشیم بو کولو اولدی. دایم اوروز منه گلکسین دئمیش.  
قیلباشا آیتدیم که: قاچان که قازان ائوین یغما لاردی، دیش اوغوز  
بگلری بئله یغما لاردی. بگلر کلیر قازانی سلاملار گئمه ردی.

امن آیدر: - یاسن نه جواب وئردین؟

اوروز آیدر که: مره قوات! بیز قازانا دشمنیز! - دئدیم.

امن آیدر: - ایو دئمیش سن!

اوروز آیدر: - بگلر یاسیز نه دئییرسیز؟

بگلر آیدر: - نه دئییه لیم؟ چون سن قازانا دشمن اولدون، بیزده

دشمنیز - دئدیلر.

اوروز آرایامصحف گتیردی. هپ بگلر ال اوروب آند ایچدیلر:

سین دوستونا دوست، دشمنینه دشمنیز - دئدیلر.

اوروز جمله بگلری خلعتلیدی. دؤندی آیدر: - بگلر! بیرک

بیزدن قیز آلمیشدر، کویکومزدر. اما قازانین ایناغی در. گلکسین بیزی

قازانلا باریشدیرسین دییه لیم، گتیره لیم. بیزه مطیع اولورسا خوش،

اولماز ایسه من ساققالینی توتایین، سیز قلیج آشیرین، پارالاین.

آرادن بیر کی گؤتوره لیم. اوندان سونرا قازان ایله ایشیمیز خیر اول

- دئدی.

بیر که کاغذ گؤنده ردیلر. بیرک اوداسیندا ایگیتلرله بییب -

ایچردی. اوروزدان آدام گلدی. سلام وئردی. بیرک علیک آلدی.  
 آیتدی : - خانیم ، اوروز سیزه سلام آیدر. کرم ائتسین بیرک  
 گلسین، قازانلا بیزی باریشدیرسین! - دئییر.  
 بیرک: خوش اولا! - دئدی.

آتین چکدیلر منیدی ، قیرخ ایگیتله اوروزون ائوبنه گلدی .  
 دیش اوغوز بگلری اوتورور کن گیریب سلام وئردی.  
 بیرکه اوروز آیدر: - بیلر میسهن سنی نیه قیغیردیق؟  
 بیرک آیدر: - نیه قیغیر دینیز؟  
 اوروز آیدر : هپ شول اوتوران بگلر قازانا عاصی اولدوق ،  
 آند ایچدیک.

مصحف کتیردیلر: - سن دخی آند ایچ! - دئدیلر .  
 بیرک: - قازانا من عاصی اولمازام دیو، آند ایچدی. سؤیله دی،  
 آیدر :

من قازانین نعمتی چوخ یئمیشم.  
 بیلمز سم گؤزومه دورسون.  
 قارا قوچدا قاضلیق آتینا چوخ مینمیشم،  
 بیلمز سم منه تابوت اولسون.  
 یاخشی خفتانلارین چوخ گیمیشم.  
 بیلمز سم کفنیم اولسون.  
 آلا بارگاه اوتاغینا چوخ گیرمیشم،  
 بیلمز سم منه زندان اولسون.

من قازاندان دونمهرم، بللی بیلگیل! دئدی.  
 ( اوروز قایدی ، فارواییب ) بیرگین ساققالینی توتدی . بگلر  
 بیر گه قیما دی. بیرک اوروز قایدیغین بورادا بیلدی. سؤیله میش آیدر:  
 اوروز! منه بو ایشی ایده جگین بیلسیدیم،

قارا قوچدا قاضلیق آتیما مینهردیم.  
 اگنی برك دمیر دونوم گیهردیم.  
 قارا پولاد ئوز قلیجیم بئلیمه باغلاردیم.  
 آلین باشاقونت ایشیغیم ووراردیم.  
 قارغی دالی آلتیمیش توتام سونگومی الیمه آلاردیم.  
 آلاگوزلی ایگیتلری یانیماسالاردیم.  
 قوات! من بو ایشی دویسام سنه بویله کلیر میدیم؟  
 آلدادیان ارتوتماق عورت ایشی در.  
 عورتندمی او گرندین سن بو ایشی؟ قوات! - دئدی.  
 اوروز آیدر: - مره! هرزه - مرزه سویلمه! قانینا سوسانما!  
 گل آند ایچ! - دئدی.  
 بیرك آیدر: - واللہ من قازان اوغروندا باشیم قویموشام.  
 قازاندان دونمزم. گر کسه یوز پارا ایله! - دئدی.  
 اوروزینه قاقیدی. بیر کین ساققالینی برك توتدی. بگلره باخدی،  
 گئوردی کیمسه گلمز. اوروز قارا پولاد ئوز قلیجین توتوب بیر کین  
 ساغ او یلوغون چالدی. قره قانا بولاشدی. بیر کین باشی بو کولی اولدی.  
 بگلر هپ داغیلدی. هر کیشی آتلی آتینا میندی. بیر گی دخی میندیر-  
 دیلر، آردینا آدام میندیریب قوجاقلادیلار. قاچدیلار بیر گی اوداسینا  
 تیردیلر. جبه سین اوزه رینه ئورتدولر.  
 بیرك بورادا سویلهدی، آیدر:  
 ایگیتلیریم، یشریینزدن اورودورون.  
 آغ-بوز آتیمین قویروغونی کسین!  
 آرقوبیلی آلا داغدان دونن آشین!  
 آخینتیلی گور کلی سوی دیلب کچین!  
 قازانین دیوانینا چاپپ وارین!  
 آغ چیخاریب، قره گئین!

سن ساغ اول، بىرك اولدى، دئىين!  
 آيىدينيز: نامرد اوروز داينندان آدام گلدى. بىر گى ايسته مېش،  
 اول دخى وارمېش، ھې دېش اوغوز بگلرى يىغناق اولموش. بىلمە.  
 دىك، يشمە آراسىندا مصحف گتير ديلر. «قازانا بىز عاصى اولدوق،  
 آند ايچدىك. گل سن دخى آند ايچ» دئيدلر. ايچمەدى. «من قازاندىن  
 دونمەزم!» - دئدى. نامرد داين قاقىدى. بىر گى قلىجلادى. قرە قانا  
 بولاشدى. بو كولى اولدى.

يارىن قىامت گونونده. منىم اليم قازان خانىن باخاسىندا اولسون.  
 منىم قانىم اوروزا قويارسا! - دئدى. بىر دخى سؤيىلە مېش آيدر:  
 ايگىتلىرىم! اوروز اوغلى بساط گلەمدن،  
 ائلىم - گونوم چاپلىمادان،  
 قىتباندا دوه لرىم بوزلاتمادان،  
 قرە قوچدا قاضلىق آتىم كىشتمەدن،  
 آغجا قويونلارىم منرىشمەدن،  
 آغجا اوزلو قىزىم - گلنىم انشىشمەدن،  
 آغجا اوزلو گور كلىمى، اوروز اوغلى بساط گلىب آلمادان،  
 ائلىم - گونوم چاپمادان،  
 قازان منە يئتىشىين!

منىم قانىم اوروزا قويماسىن!  
 آغجا اوزلو گور كلىمى اوغلو نا آلى وئرسىن!  
 آخرت حقنى حلال ائتىن!  
 بىرك، پادشاهلار پادشاهى،  
 حقە واصل اولدى، بللى بىلسىن! - دئدى.  
 بىر كىن باباسىنا - آناسىنا خىر اولدى. آغ ائوى ائشىگىندە  
 شيون قوپدى. قازا بنزر قىزى - گلنى آغ چىخاردى، قرە گىدى.



آغ - بوز آتینین قویروغون کسدیلر. قیرخ - اللی ایگیت قره گییب ،  
گۆك ساریندیبار . قازان بگه گلدیلر . ساریقلارینی یتره ووردولار .  
بیرك! دیو چوخ آغلادیبار . قازانین الین ئوپدولر . - سن ساغ اول ،  
بیرك اولدی! - دئدیبار .

نامرد دایین آل ایلهمیش ، اوخویوبان بیزی آلدیلار ، واردیق ،  
دیش اوغوز بگلری بیزه عاصی اولموشلار . بیلمه دیک . مصحف گتیر-  
دیبار . بیز قازانا عاصی اولدوق ، سن دخی بیزه مطیع اول ! دئدیبار ،  
آند ایچدیبار . بیرك اتمه گین باسامدی . اونلارا مطیع اولمادی . دایین  
نامرد اوروز قاقیدی ، بیرگی اوتور دوغسی یترده قلیجلادی ، بیر  
اویلوغون دوشوردی . سن ساغ اول ، خانیم : بیرك حقه واصل اولدی .  
« منیم قانیم اوروزا قویماسین ! » دئدی - دئدیبار .

قازان بو خبری ائشیتدی ، دستمالین ایینه آلیب هو کور - هو کور  
آغلادی ، دیوانیندا زارلیق قیلدی . هپ اوندا اولان بگلر آغلاشدیلار .  
قازان واردی ، اوداسینا گپردی . یئدی گون دیوانا چیخمادی ، آغلادی ،  
اوتوردی . بگلری ییغیلدی ، دیوانا گلدی ، قازانین قارداشی قره گونه آیدر :  
- قیلباش ! وار آیت آغام قازان گل سین ، چیخسین . بیر ایگیت  
سنین او جوندان آرامیزدان اکسیلیدی . هم وصیت ایلهمیش ، منیم قانیم  
قویماسین آل سین دئمیش . وارالیم دشمنی حاق قیلمدی ! - دئدی .

قیلباش آیدر : - سن قارینداشیسان ، سن وار ! - دئدی .  
الحاصل ایکسی بئله وار دیبار . قازانین اوداسینا گپردیلر . سلام  
وئردیلر . - سن ساغ اول . خـانیم ! - دئدیبار . بیر ایگیت آرامیزدان  
اکسیلیدی . سنین یولوندا باش وئردی . دیهریم قانین آلالیم . هم سیزه  
ایسمارلامیش « منیم قانیم آل سین » دئمیش . آغلاما قلا نسه می اولور ؟  
دوری گل یوخاری ! - دئدیبار .

قازان آیدر : - مصلحتدر . تئز جبه خانه یو کلتسینلر ، بگلر هپ

مینسینلر! - دئدی.

جمیع بگلر میندی . قازانین قونور آتین چکدیلر ، میندی .  
بوری چالیندی، کوس وورولدی . گئجه - گوندوز دئمه دیلر یورتمه  
اولدی . اوروزا و جمیع دیش اوغوز بگلرینه خبر اولدی . ایشده  
قازان گلدی - دئدیله .

اونلار دخی چری دیریب ، بوری آغار دیب قازانا قارشی  
گلدیلر . اوچ اوخ ، بوز اوخ قارشیللاشدیلار . اوروز آیدر : - منیم  
ایچ اوغوز داقریمیم قازان اولسون .

امن آیدر : - منیم قریمیم ترس اوزامیش اولسون .  
آلپ رستم آیدر : - منیم قریمیم انسه قوجا اوغلی اوخچی  
اولسون .

هر بیر ییر قریم گؤزتدی . آلایلار باغلانسی . قوشونلار  
دوزولدی . بورولار چالیندی ، داووللار دؤ گولدی .

اوروز قوجامیدانا آت تپدی . قازانا چاغیریب : - مره قوات!  
سن منیم قریمیمسان . سن گل بری ! - دئدی

قازان قالخان یابیندی ، سونگوسون الینه آلدی ، باشی اوزه رینه  
چئویردی . آیدر : - مره قوات ! مختلیکله ارئولدورمک نئجه اولور ،  
من سنه گؤستره ییم - دئدی .

اوروز قازانین اوزه رینه آت سالدی . قازانی قلیجلادی . ذره  
قدر کسدیرمه دی . ئوته کچدی نوبت قازانا دگدی . آلتیمیش توتام  
آلاکؤندرین قولتوق قیسدی ، اوروزا بیر کوندر ووردی . کو کسوندن  
یالا بوداق ئوته کچدی . آت اوزه ریندن یشره سالدی . قارینداشی  
قارا گونیه اشارت ائتدی ، « باشین کس ! » - دئدی .

قارا گونیه آتدان یشندی ، اوروزون باشینی کسدی . دیش اوغوز  
بگلری بونی گؤروب هپ آتدان بندیلر ، قازانین آیاغینا دوشدولر .

سوجلارین دیله دیلر ، الین ئوپدولر .  
قازان سوجلارین باغیشلادی . بیر گین قانین داییسیندان آلدی .  
اوروزون ائوینی چاپدیردی . ائلینی - گونونی یغمالاندی . ایگیت  
بگلره دویم اولدی .  
قازان گوک آلان چمنه چادر تیکدیردی . اوتاغین قوردی .  
ددم قورقود گلکین شادلیق چالدى . غازى ارنلر باشینا گلدیگین  
آیدی وئردی .

- قانی دئدیگیم بگک ارنلر ،  
دنیا منیم دئینلر ؟  
اجل آلدی ، یئر گیزلندی ،  
فانی دنیا کیمه قالدی ؟  
کلیملی ، گئدیملی دنیا ،  
سون اوجی ئولوملی دنیا

العاقبت اوزون یاشین اوجی ئولوم ، آخری آیریلیق .  
یؤم وئره ییم خانیم ! ئولوم وقتی گلسدیکینده آری ایمانسان  
آیرماسین ! آغ ساققاللی بابان یئری اوچماق اولسون ! آغ بیرچکلی  
آنان یئری بهشت اولسون ! قادر سنی نامرده محتاج ائتمه سین ! آغ  
آلیندا بش کلمه دعا قیلدیق قبول اولسون ! آمین ! آمین ! دیه نلر  
دیدار گؤرسون ! ییغیشدیر سین ، دوروشدورسون گناهنیزی محمد  
مصطفایه باغیشلا سین ! خانیم هی !

## لغتنامه

آغیرلیق : عزت، حرمت	آپول-آپول : آستا-آستا
آقچا : سکه، گوموش پول	آتیشماق : سؤز لشمک
آقین : هجوم، تاخت	آجیماق : جانی یانماق
آقینچی : مهاجم	آخچا-آقچا : سکه، گوموش پول
آل : حيله	آذوق : یول یشمه کی
آل : قرمزی (رنگک)	آراماق : آختارماق
آلا : رنگلی (چادر) شهلا (کۆز)	آرغیش : کروان، قاصد
آلاجا : قاریشیق رنگک	آزغین : یولسوز، گمراه
آلالماق : قیزارماق	آشینماق : اوجالماق-قالخماق
آلار : تئزدن، شفق	آشماق : گنجههک
آلان : اثرته چاغ، شفق	آشیت : کئچیت
آلائی : صف، قشون	آغارتماق : سسلندیرمک،
آلدیرماق : دچارائتمک	پارلاتماق
آلقیش : خیردعا، ثنا	آغاییل : آغل
آلینماق : باسیلماق، مغلوب اولماق	آغماق : گۆیه قالخماق، اوچماق
آنماق : یادا کتیرمک	آغیرلاماق : عزیز له مک، اکرام

اسکی : کهنه	آنماز : اعتناسیز
اسله مک : قولاق و ثرمک، اطاعت	آنديرماق : باشاسالماق
اسن : سالم	آنسيزين : غفلتی، بيلمهدن
اگلنمهک : دورماق	آنی : حیرت
انیک : بیریتجی حیوانلارین	آولانماق : هارقلانماق
بالاسی	آیا : الین ایچی، سپانین داش
اوبریلماق : اوبولماق، یاریلماق	قویولان یشری
اوت : بلی	آیاق : قدح، پیمانہ
اول : او (ضمیر)	آیاق یولی : مستراح
اوچماق : بهشت	آیتیشماق : آغیزدعواسی، بگومگو
اوخشاماق :	آیدین : روشن
اوخوماق : چاغیرماق	آیریت : آیریملا یشری
اود : حیا، ادب	آیغر : ارگک آت
اورلاشماق : جوشوب داشماق	آیتیماق : دئمک، سوبله مک
اورو : قالخماق	آیدر : دئیر
اوردن : اژدها	آیتدی : دئدی
اوزان : عاشیق (اثل نغمه کاری)	اتمک : چؤردهک
اوزگج : قایق، سودا اوزن	ادوک : کئفلی، سرخوش
اوس : عقل، دراکه	ارجل : یاراماز
اوشنمک : چکینمک، دیسکینمک	اردم : باجاریق، لیاقت
اوشندیرمک : دیسکیندیرمک	ارکج : تکه، ارکگک گنچگی
اوغراماق : اوزبه اوز اولماق	ارکن : سحرئزدن
اوغراشماق : اوزبه اوز گلمهک	ازناور : اصیل زاده، ظالم
اوفانماق : پارچالانماق، یاریلماق	اسروک : مست
اوقراماق : کیشنه مک	

ايلتمك : آپارماق، چاتديرماق	اولالماق : بۇيۇمك، اوجالماق
ايلغار : هجوم	اولو : بويوك، اوجا
ايلرو : ايرهلى	اوموز : چيگين (شانه)
ايلغاماق : يورومك، حملة ائتمك	اون : سس، كلام
ايلك : اول	اويلوق : ران
ايمرنجى : غبطه ائدىلن	اويارماق : اوياتماق
ايميرزه : ميرزا	اويخو : يوخو
ايناق : مشاور، ندیم	ائورمك : ائولنديرمك
اينجه : ظريف	ايچيت : ايچمهلى
اينلهمك : زاريلداماق	ايچين : گيزلين، آلتدان
اييه : صاحب	ايراق : اوزاق، کنار
اير : زين	ايرماق : چشمه
ايره گو : قايرغا، دال سوموگى	ايرمك : چاتماق، يئتشمهك
اييى - ايو : ياخشى	ايريشديرمك : بير-بيرينه چاتديرماق
	ايريشمك : چاتماق (بير-بيرينه)
بازلاماچ : ياغلى چورك	ايز : اثر، ردپا
باغداما: چليك، ايلديك (گور شده)	ايزلهمك : بيرينين اثرى ايله
باغيرباسماق : تعظيم ائتمك	گئتمك
باقير : مس، قاراپول	ايس : اييه، صاحب
بالجاق : شمشير ياخنجرين قبضهسى	ايسسيز : اييه سيز، بوش
بالقيماق : پاريلداماق	ايسيرماق : ديشلهمك
بان : بۇيوك وزينتلى چادر	ايشده : بودور
بانلاماق : اذان وئرمك	ايشيق : مغفر، دمير بۇرك
باياغى : قلابى	ايگيت : دلاور، قوچاق
بايماق : دولتنمهك	ايلاقيرتى : لاقيلتى، حرف مفت

توتام : الین توتومی قدر	بغرا - بوغرا : ارکک دوه
تورغای : طرقة	بکله مک : گؤزله مک
توروم : دوه بالاسی	بلیر مک : آشکارا چیخارماق
توز : یای کیریشی	بنیز : اوز، چهره
توشاق : آیاق باغی	بوزاچ : بوزاچالان رنگک
توش : یار - یولداس	بوزاغو : سوودن آچیلما میش
توش اولماق : راست گلکمک	بوزلاماق : اوجا سسله آغلاماق
توغان : شاهین	بوغا : ارکک ئوکوز
توکنمک : قورتارماق	بوغازلاماق : باشینی کسمک
توکنمک : قورتولماق	بؤگورتکمک : باغریتماق
تولو : بیر جور ییرتیجی قوش	بولماق : تاپماق

جاغلانماق : شاربلتی ایله آخماق	پارلاماق : اوجالیب چیخماق
جایماق : آزماق، یولدان چیخماق	پوتا : اوخ ایچون هدف
جدا : نیزه	پورچک : بیرچک
جلا سین : رشید، دلاور	پوساریق : دومان، مه
جیجی : زینت، قولچاق	پوسو : پوسقو (کمین)
چاغ : وقت، زمان	پیرتماق : دلکم، دلیب چیخماق
چال قارقوش : عقاب	پیلون : جبه، ردا
چاییر : چمن	پینار - بونار : چشمه، بولاق
چتوک : پبشیک	تانیق : شاهد، گواه
چرغاب : باهالی پالتار	تیره : یوخاریدان آشاغایا
چری : قشون	تیل : قاشقا (حیوانلاردا)
چلب : الله، مرشد	تکور : حاکم مسیحی

دول : عروسك	چكيشمهك : منازعه
دون : گئجه	چوزمك : كسمهك
دوناتماق : لباس گيديرمك	چوندى : غنيمت
دويماق : حس ائتمك ، ائشيتمك	چئويك : چابك
ديريلمك : ييغيشماق	چينلاماق : سس سالماق
ديگج : دئجك	چيلبير : افسار ، لجام
ديلك : آرزو	
	خورلاماق : آلچاق كؤزله باخماق
ساسى : قوخوموش	خويراد : نااهل ، تريبه سيز
ساسى دينلى : گمراه	خيسيم : قوم - اقربا
ساغرى : كپل	
ساغينج ، دوشونجه ، اميد	دارتيماق : دانماق ، حاشا ائتمك
ساقين : مبادا	دالينماق : قوپاريلماق ، تالان
سانماق : ظن ائتمك	دان : سحرئزدن ، شفق
سرب : محكم ، تند	دورلو : جوربه جور
سگيرتمك : آت چايماق	درمك : دوزمك ، ييغماق
سلو : سرو	درنك : محفل ، مجلس
سميز : كؤك ، چاق	دليم : چوخ ، زياده
سوج : گناه	ديريلمك : ييغيشماق ، صف چككم
سوروى : اوچى بيز	دمرهن : اوچى ايتنى و بيزدمير
سوكلوك : شيش	دوواق : روبند
سيقراق : باده	دوروشدورماق : بيريره توپلاماق
سيوان : چادر ، سايه بان	دوش : يوخى ، رؤيا
سيغين : داغ گئچيسى	دوشاق : پابند
	دوگون : جشن



قارو : قفا ، دالی	شامی : شام شهریندن گلمه
قارواشماق : ال به یاخا اولماق	شاقیماق : شاقیماق
قاغان : قیزمیش، کوکره میش	شاشماق : بولونی آزماق
(جانور)	شفاق : چانه
قاقیماق : آجیغی توتماق	شو : بو
قالابا : چوخ	شولن : قوناخلیق، ضیافت
قالابالیق : حدیندن آرتیق	شیمدی : ایمدی
قالین : حشمتلی، قدرتلی، بؤیوک	شویله : بئله ، چنین
قالین لیق : جهیز	شیلاماق : پاریلداماق
قامو : هامی	
قانچاری : هارایا	صداق : اوخ قابی
قاندا : هاردا	صبا : صفا ، امن
قانریلماق : ترسه بو کولمک	
قریم : ساواشچی ، همرمز	قابا : بؤیوک، اوجا، قالحاق
قلاغوز : راهنما	قابارماق : شیشمک
قوتسوز : اوغورسوز، نامبارک	قاپاق : نقاب ، ئورتی
قوتلی : اوغورلی، مبارک	قاپاماق : باغلاماق
قوشانماق : باغلاماق (اسلحه)	قاپلان : پلنگ
قونت : سالم ، محکم	قاتی : محکم ، قوتلی
قونماق : اتراق ائتمک، دوشمک	قاج : نئچه (چند)
قوولاماق : چوغورلاماق	قاجان : هاچان
قیغیرماق : چاغیرماق	قادا : قضا ، بلا
قیلچاتماق : چکینمک	قارشو-قاشی : اوزبه اوز(روبرو)
قیمیز : سود (شیر)	قارغیماق : نفرین ائتمک
	قارینداش : قارداش

گۆزچى : مراقب	كچىت : يول، گذر
گونلوک : چادر	کدى : بيشک
گئيم : پوشاک	کرتمه : سۆز کسمه
گيدرمک :	کرتمک : ياريلماق ، آيريلماق
	کره : دفعه
مانجىلىق : منجىق	کز : نوبه ، دفعه
مانرىشماق : مهله مک ، باغىرماق	کسىم : جيره ، مقررى
(حيوانلاردا)	کندو- کندى : ئوز(ضمير)
منجىله يين : منيم کيمى	کنشماک : صحبت ، مناقشه
مره ! : آهاى !	کۆستک : آياق باغى(حيوانلاردا)
	کوکس : سینه
نره : هارا	کومس : توبوق بوواسى
نسنه : شيشى	کوملک : کۆينک
نواله : نواده	کويکو : داماد
	کيىک : آهو ، شکار
وارماق : گئتمک	گدىک : يار راغان ، شکاف
واف : ايتسى	گرىز : زيرک ، جربزه لى
ويرهک : کالک	گرچک : حقيقت
هايقىرماق : اوجادان سس چىخارماق	گرددک : حجله
هپ : هامى ، همه	گز : يای
	گنج : جوان
ئوتگون : کسکين	گوده : قيسا
ئوتكى : اوبيرسى ، آيرىسى	گۆده : بدن ، اندام
ئوتمک : آشيب کچمک	گوز : پایيز

ياساق : قدغن ، دستور	ئوته : ياندان، كئار
ياسانماق : ترتيبه سالماق	ئورن : ويران ، خراب
ياشيرماق : گيزلتمك	ئورولو : هورولو
ياغرين : آرخا ، قفا	ئوز : اصل
ياقشماق : ياراشماق	ئوكچه : ديز
يالابىداق : ايلديريم كيمي، ناگهانداق	ئوكسوز : يتيم
يالاب : ايشيلتى، پاريلتى	ئوگوت : نصيحت
يالاق : قاب	ئون : قاباق (جلو ، پيش)
يالماق : ايتى سلاخلارين اوجى و آغزى	ئويكه : آجيق، غضب
يالينجىق : لباسيز، لوت	يابان : چؤل ، صحرا ، باير
ياناشماق : ياخينلاشماق	ياپماق : انجام وئرمك
يانال : يان طرف	ياپنماق : قالخانا گيرمك
ياياق : پياده	ياپىق : آت چولى
يايلىم : اوتلاق	ياخماق : يانديрмаق
يالتيمه : جوشدوران هاوا	ياديق : سوقابى
يوزكچ : سودا اوزن	يارار : باجارىقلى ، لايىق
يوكلت : يوكحيوانى، يوكلمك	يارچىماق : بختهور اولماق
يولاچى : يول آدمى	ياريش : مسابقه
يوم : خيردعا ، اوغور	يارين : صاباح
	يازى : چؤل ، باير
	يازىن : باهارچاغى

